

11:21

PROSTITUTION I DANMARK

EN KORTLÆGNING

JENS KOFOD
THERESA FRØKJÆR DYRVIG
KRISTOFFER MARKWARDT
NINNA LAGONI
REBEKKA BILLE
TINA TERMANSEN
LINE CHRISTIANSEN
EVA JUUL TOLDAM
MAGNE VILSHAMMER

KØBENHAVN 2011
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

PROSTITUTION I DANMARK. EN KORTLÆGNING.

Afdelingsleder: Lars Pico Gerdson

Afdelingen for socialpolitik og velfærdsydelse

Undersøgelsens følgegruppe:

Kasper T. Jensen, Socialministeriet

Ole Thomsen, Servicestyrelsen

Jesper Beuschel, Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter

Jeanett Bjønness, Århus Universitet

Susanne Møller, Sexarbejdernes Interesseorganisation

Hanne Helth, 8. marts initiativet

Nanna Gotfredsen, Gadejuristen

ISSN: 1396-1810

ISBN: 978-87-7119-020-5

Layout: Hedda Bank

Forsidecollage: rakoz_poz (stock.xchng) og Hedda Bank

Oplag: 600

Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2011 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

Herluf Trolles Gade 11

1052 København K

Tlf. 33 48 08 00

sfi@sfi.dk

www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver SFI's

publikationer, bedes sendt til centret.

INDHOLD

	FORORD	7
	RESUMÉ	9
1	INDLEDNING	15
	Adgang til prostitutionsarenaerne	20
2	DEFINITION	23
	Grænsetilfælde	24
	Prostitutionsarenaer	25
3	PERSPEKTIVER PÅ EKSISTERENDE FORSKNING	27
	Teoretiske perspektiver på prostitution	28
	Træk i international forskning	31
	Særligt om mandlig prostitution	35

	Lovgivning	37
4	ANVENDTE METODER OG ANALYSESTRATEGI	41
	Det kvalitative studie	42
	Det kvantitative studie	51
	Analytisk model	59
5	OMFANGET AF PROSTITUTION	65
	Hvordan har man talt dem i den danske litteratur?	66
	Klinik	70
	Gade	84
	Escort	88
6	PROSTITUTIONSARENAER	95
	Baggrundskarakteristika	97
	Klinikprostitution	102
	DOMINAER	107
	Privat/diskret	115
	Barprostitution	116
	Mandlig og kvindelig escortprostitution	121
	Gadeprostitution	133
7	ORGANISERING	147
	Indtjening	148
	Tredjepart	150
8	VEJEN IND	163
	Debutalder	163
	Introduktion til prostitution	166
	Grunde til at gå ind i prostitution	167

	Overvejelser i forbindelse med at gå ind i prostitution	176
9	DET SOCIALE LIV – LIVSSITUATIONER OG SELVOPFATTELSE	179
	Stigmatisering	180
	Dobbeltliv og sociale relationer	187
10	GRÆNSER, VOLD SOPLEVELSER OG RISIKOHÅNDTERING	217
	Grænser	218
	Vold og voldtægt	229
	Risikohåndtering	234
11	EXIT	241
	Det midlertidige arbejde – jeg tager lige 1 år mere	244
	Årsager til ønske om exit	245
	Pauser og genindtræden i miljøet	249
	Fastholdende faktorer	253
12	KONTAKT TIL SOCIALE TILBUD OG OFFENTLIGE MYNDIGHEDER	261
	Viden om sociale tilbud og offentlige myndigheder	262
	Oplevelser med sociale tilbud og offentlige myndigheder	265
	Kriminalisering af sexkøb	275
	behov og kritik	278
13	KONKLUSION	285
	BILAG	305
	Bilag A: Sociale tilbud	305

Bilag B: Litteraturstudie	314
Bilag C: Døgnoptællinger af københavnske gadeprostituerede	316
Bilag D: Definition af begreber og ydelser	325
Bilag E: Lovgivning på prostitutionsområdet	327
Bilag F: Statistiske metoder til bestemmelse af antallet af prostituerede	338
Bilag G: Spørgeskema om salg af sex i 2011 – bruttokatalog	349
Bilag H: Kort spørgeskema om salg af sex i 2011	368
Bilag I: Kort spørgeskema om salg af sex i 2011 (Engelsk – klinik)	371
Bilag J: Kort spørgeskema om salg af sex i 2011 (Engelsk – gade)	373
LITTERATUR	375
SFI-RAPPORTER SIDEN 2010	383

FORORD

I denne rapport præsenterer vi resultaterne fra SFI's kortlægning af prostitution i Danmark. Kortlægningen har haft til hensigt at opgøre omfanget af prostitution i Danmark og skabe viden om prostitutionsområdet, herunder afdække prostitutionens organisering samt de prostitueredes levevilkår. Kortlægningen bygger på såvel kvalitative som kvantitative data, og resultaterne er frembragt med hjælp fra en række organisationer, offentlige instanser og enkeltpersoner, som har haft betydning for undersøgelsens forløb og resultater. Vi vil derfor takke Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter, Reden International og Mødestedet på Vesterbro, som har stillet data og viden til rådighed. Herudover vil vi takke Hope Now, socialpædagog/behandler Tiller Lorentzen, Reden Århus og Reden Odense for assistance i forbindelse med dataindsamlingen, ligesom vi takker Servicestyrelsen, Center mod Menneskehandel, Kompetencecenter Prostitution, ProVest, Gadejuristen, Sexarbejdernes Interesseorganisation (SIO), Københavns politi, Svanegrupperne, Københavns Kommune, Dansk Røde Kors' kvindecener i Dragør, Seksualpolitisk Forum og Reden København. Derudover vil vi takke følgegruppen for at bidrage med deres viden, gode råd og input undervejs.

Endelig vil vi takke de mange kvindelige og mandlige nuværende og tidligere prostituerede, der har deltaget i undersøgelsen, for deres tid og velvilje til at dele deres erfaringer og holdninger med os. Deres åbne

og nuancerede fortællinger og besvarelser har været afgørende for udarbejdelsen af rapporten.

Rapporten er udarbejdet af forsker Jens Kofod, forskningsassistent Theresa Frøkjær Dyrvig, videnskabelig assistent Kristoffer Markwardt, stud.scient.anth. Ninna Lagoni, stud.scient.anth. Rebekka Bille, stud.scient.anth. Tina Termansen, stud.scient.pol. Line Mehlsen Christiansen, stud.scient.anth. Eva Juul Toldam og stud.soc. Magne Vilshammer.

Stud.scient.pol. Agnete Aslaug Kjær har assisteret i forbindelse med indsamling af kvalitative data og i undersøgelsens indledende fase. Stud.scient.soc. Liv Bjerre har assisteret med gennemførelse af interviews og undersøgelsen af prostitution blandt mænd.

May-Len Skilbrei, institutchef ved Fafo i Norge, har fungeret som referee. Vi takker alle disse personer for værdifulde og konstruktive kommentarer.

København, juni 2011

JØRGEN SØNDERGARRD

RESUMÉ

Prostitutionsområdet i Danmark er et felt i forandring, hvorfor opdateret viden er nødvendig, hvilket netop er denne undersøgelses formål. Til kortlægningen har vi benyttet flere forskellige metoder, og prostitutionsområdet bliver kortlagt både via kvalitative og kvantitative metoder, samt et litteraturstudium. De anvendte kvalitative metoder er interviews, observationer og gennemgang af journaler fra et socialt tilbud rettet mod udenlandske prostituerede. Interviewene er udført med nuværende og tidligere prostituerede inden for forskellige typer prostitution samt fagpersoner fra ngo'er og offentlige myndigheder. De kvantitative metoder, der er anvendt, er to døgnoptællinger af gade prostituerede, en spørgeskemaundersøgelse og en annoncetælling, som både bidrager med data til at estimere omfanget af prostitution og med konkret viden om levevilkår. Herudover er der indsamlet data fra henholdsvis Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter og Mødestedet for udenlandske kvinder i prostitution på Vesterbro.

Rapporten fremlægger undersøgelsens hovedresultater, der overordnet set kan opdeles i to grupper:

1. En opgørelse af omfanget af prostitution i Danmark.
2. En afdækning af de prostitueredes levevilkår.

Kortlægningen er struktureret ud fra syv undersøgelsesspørgsmål. De første seks spørgsmål omhandler prostitueredes levevilkår og situation, mens det sidste handler om prostitutionens omfang. Hovedtræk i svarene på de syv spørgsmål, giver vi nedenfor:

1. Hvilke faktorer kan føre til prostitutionsdebut?

Rapporten viser, at pengene spiller en væsentlig rolle for prostitutionsdebut. De kvalitative interview indikerer tillige, at pengene opfylder forskellige behov. Nogle bruger pengene på at dække basale leveomkostning, andre på at betale for et misbrug, andre på at sende penge til deres familie i udlandet og andre igen på at købe luksusvarer mv. Endvidere viser vi i rapporten, at 10 pct. har haft deres debut i en alder af 18 år og ca. halvdelen af de prostituerede har haft deres prostitutionsdebut senest i slutningen af 20'erne. Dertil fremgår det, at en ganske lille andel starter, efter de er fyldt 50 år (mindre end 10 pct.). Endelig viser undersøgelsen, at også seksuel nysgerrighed spiller en rolle for debut.

2. Hvordan er de prostitueredes levevilkår?

I forbindelse med de prostitueredes levevilkår er det ud over de prostitueredes uddannelsesmæssige, økonomiske og sociale baggrund relevant at se på, hvordan kontakten til kunderne etableres, og hvordan rammerne for salget af de seksuelle ydelser er. Undersøgelsens kvalitative materiale indikerer, at kunderne søger kontakt med de prostituerede via annoncer, når det handler om klinik og i mindre omfang kvindeligt og mandligt escortprostitution. På gade og i barer opsøges de prostituerede af kunderne, mens mændene også bruger internettets chatfora til at søge kontakt til deres kunder. Tillige indikerer det kvalitative materiale, at klinikkerne i høj grad afspejler kundernes ønsker, idet vi har kunnet identificere tre forskellige typer.

Indtægten fra salg af sex udgør den primære indtægtskilde for ca. halvdelen af de prostituerede i undersøgelsen. Rapporten viser tillige, at aldersspredningen blandt undersøgelsesdeltagerne er stor, ligesom der ikke er noget entydigt mønster i de prostitueredes uddannelsesniveau. Dog synes gruppen af gade prostituerede at skille sig ud i sammenligning med escort- og klinik prostituerede, idet flere end 40 pct. af de adspurgte gade prostituerede angiver, at deres

højest opnåede eksamen er folkeskoleeksamen. Til sammenligning gør dette sig gældende for 20 pct. af de klinikprostituerede, knap 10 pct. af de kvindelige escortprostituerede og næsten 20 pct. af de mandlige escortprostituerede. Af spørgeskemaundersøgelsen fremgår det, at ca. halvdelen af de prostituerede har børn. Det ses endvidere, at ca. en fjerdedel af de prostituerede bor sammen med en kæreste, ægtefælle eller samlever. Cirka 40 pct. af de prostituerede i undersøgelsen bor alene. Derudover fremgår det, at lejebolig er den mest udbredte boligform, da næsten halvdelen af de prostituerede bor i lejebolig. Mellem 30 og 40 pct. af de adspurgte escort- og klinikprostituerede bor i andels- eller ejerbolig, mens mindre end 5 pct. af de adspurgte gadeprostituerede ejer deres egen bolig.

3. Hvordan er prostitutionen organiseret med hensyn til tredjepart, som tjener på andres prostitution gennem rufferi og menneskehandel?

Rapporten giver et billede af dele af de strukturelle forhold for prostituerede i Danmark, herunder de økonomiske betingelser. Undersøgelsen belyser blandt andet de prostitueredes indtægter og udgifter til tredjepart, herunder betaling til klinikejere. Derudover berører den også den del af prostitutionsmiljøet, der omhandler tvang og udnyttelse fra bagmænd, samt menneskehandel.

For de prostituerede, hvis primære beskæftigelse er prostitution, angives indkomsten til ca. 24.000 kr. om måneden, og for den gruppe, som ikke har prostitution som sin primære indtægtskilde, er indkomsten ca. 11.000 kr. om måneden. I klinikprostitution er der på størsteparten af klinikkerne en klinikudlejer, der enten selv arbejder på klinikken, eller som stiller lokalerne til rådighed mod en husleje. 75 pct. af de klinikprostituerede svarer således, at de har udgifter til husleje, hvilket primært dækker over betaling til klinikejere. Det koster for 52 pct. af de klinikprostituerede mellem 600 og 1.800 kroner for en såkaldt helvagt, der er mellem 8-12 timer.

Vedrørende udenlandske gadeprostituerede kan der på baggrund af det kvalitative studie sandsynliggøres, at der i nogle tilfælde er involveret bagmænd eller anden form for tredjepart, men hvorvidt der tillige er tale om handlede kvinder, kan vi ikke identificere. Blandt escortprostituerede mænd og kvinder indikerer undersøgelsen, at tredjeparter ikke er involveret.

4. I hvilken grad og i hvilke situationer udsættes prostituerede for vold og anden grænseoverskridende adfærd fra deres kunder eller fra tredjepart?

Rapporten viser, at der i forbindelse med salg af sex er prostituerede, som oplever grænseoverskridelse (fx overskridelser i form af berøringer på kroppen og former for sex, som den prostituerede ikke ønsker) og voldelige overgreb. Spørgeskemaundersøgelsen viser, at i gennemsnit 18 pct. af de prostituerede har oplevet vold fra kunder en eller flere gange i 2010, mens tallet for oplevelse af grænseoverskridelser er 20 pct.

Det kvalitative datamateriale indikerer en sammenhæng mellem på den ene side at være udsat for grænseoverskridelse og vold og på den anden side oplevelsen af økonomisk afhængighed af prostitution og social eksklusion fra samfundet. Både i forhold til vold og grænseoverskridelser viser resultaterne, at gade prostituerede er den mest udsatte gruppe. Det kvalitative materiale indikerer endvidere, at prostituerede for at undgå vold og grænseoverskridelser udfører risikohåndterende taktikker, der blandt andet omfatter en vurdering af kundens pålidelighed.

5. Hvordan oplever de prostituerede deres egen livssituation og forholdet til sociale og sundhedsmæssige tilbud samt politi?

Rapporten præsenterer både de prostitueredes oplevelse af stigmatisering, vurdering af psykiske symptomer og viden om og erfaringer med sociale tilbud og offentlige myndigheder, herunder politi og SKAT. Det kvalitative materiale indikerer, at de prostituerede på tværs af arenaer oplever stigmatisering på alle niveauer i samfundet, og at de overvejende hemmeligholder deres salg af seksuelle ydelser. Generelt angiver ca. halvdelen af de prostituerede, at de har psykiske symptomer. De symptomer, der generelt fremhæves, er depression og svære koncentrationsproblemer.

Politiets arbejde med prostitution vurderes overvejende positivt i undersøgelsen, mens de prostituerede er mere forbeholdne i deres vurdering af SKAT.

6. Hvordan kommer de prostituerede ud af prostitutionen?

Rapporten viser, at forebyggelse af prostitutionsdebut og hjælp til prostitutionsophør bør tage udgangspunkt i, at den enkelte prosti-

tuerede kan opleve sin situation meget forskelligt. Det viser sig, at 44 pct. af de adspurgte har overvejelser om at stoppe med at sælge sex inden for det nærmeste år. I den kvalitative del af undersøgelsen giver informanter udtryk for, at de mener, de kan stoppe fra dag til dag, hvis de ønsker det. Andre informanter vil gerne stoppe, men oplever, at det er vanskeligt eller tror, at det vil blive vanskeligt. Dette hænger ofte sammen med en oplevelse af økonomisk afhængighed. Ud af den gruppe, der ønsker at stoppe i prostitution, er det dog kun 6 pct., der oplever, at der i høj grad eller i meget høj grad eksisterer tilbud, som kan hjælpe dem med problemstillinger i den forbindelse. 30 pct. finder, at der slet ikke eksisterer tilbud.

Der er tillige et varierende kendskab til sociale tilbud rettet mod prostituerede og til forskellige offentlige myndigheder beskæftiget med prostitutionsområdet. Undersøgelsen viser, at de danske kvindelige klinikprostituerede har det mest udbredte kendskab til forskellige sociale tilbud, hvilket sandsynligvis skyldes, at de opsøges af medarbejdere fra sociale tilbud. Escortprostituerede mænd og kvinder og udenlandske kvinder kender i langt mindre grad til de sociale tilbud.

7. Hvad er omfanget af prostitution i Danmark?

I rapporten estimerer vi omfanget af individer inden for forskellige typer af prostitution i Danmark i 2010. Der er en række udfordringer forbundet hermed. Det skyldes blandt andet, at det ikke er muligt at trække en tilfældig stikprøve af personer, der arbejder med prostitution, for derefter at interviewe dem. Derfor har vi benyttet andre metoder til at opgøre prostitutionsomfanget. De undergrupper, vi estimerer, er klinikprostituerede, udenlandske gadeprostituerede og kvindelige escortprostituerede. Antallet af klinikprostituerede estimerer vi til 1.633, antallet af udenlandske gadeprostituerede estimerer vi til at være 595, og antallet af kvindelige escortprostituerede estimerer vi til at være 903. Det har for enkelte undergrupper af prostituerede (danske gadeprostituerede, mandlige escortprostituerede, barprostituerede og privat/diskret) ikke været muligt at komme med et sagligt estimat. For disse undergrupper gør vi i rapporten i stedet rede for den viden, vi har opnået, samt hvorfor det ikke er muligt at opgøre det endelige tal.

SAMMENFATNING

Samlet set tegner rapporten et opdateret kort over prostitutionsområdet som det ser ud i Danmark 2010-2011. Rapporten afdækker omfanget af prostitution og giver et vigtigt indblik i prostitueredes oplevelser af deres levevilkår og situation, og hvordan de påvirkes af det omgivende samfund. Prostitutionsforløb formes af mangeartede personlige og strukturelle forhold som fx uddannelsesbaggrund, økonomi, socialt netværk. Denne diversitet er vigtig og understreger betydningen af ikke at betragte alle prostituerede som værende ens.

Slutteligt må det pointeres, at resultaterne fra kortlægningen viser et billede af prostitutionsområdet, som det så ud i undersøgelsesperioden. Det indebærer blandt andet, at vi ikke kan vise undersøgelsesdeltagernes udvikling, hvilket fx vil være nyttigt for et grundigere indblik i eventuelle følgevirkninger ved prostitution. For at opnå et fyldestgørende indblik i dette, er en forløbsundersøgelse nødvendig.

INDLEDNING

Prostitution er et af de forskningsområder, som løbende dukker op i debatten, hvor et bredt udsnit af fagfolk, politikere, journalister, prostituerede, kunder og andre bidrager med deres synspunkter på området. Der hersker mange modstridende syn på, hvorfor nogle mennesker starter i prostitution, hvad konsekvensen er, og om prostitution skal klassificeres som et erhverv eller som et socialt problem. Denne rapport er ikke ment som et indlæg i debatten, men kan med sin kortlægning af prostitution i Danmark bidrage til at kvalificere den.

Kortlægning af prostitution i Danmark har to hovedformål:

1. At opgøre omfanget af prostitution i Danmark
2. At afdække de prostitueredes levevilkår.

Til at opfylde de to hovedformål bruger vi svarene på nedenstående syv specificerede spørgsmål. Svarene på disse spørgsmål fremkommer ud fra en analyse af kvalitative og kvantitative data samt et litteraturstudie. Svarene på de syv spørgsmål præsenteres i hver deres kapitel (kapitel 5-12).

De syv spørgsmål er følgende:

1. Hvilke faktorer kan føre til prostitutionsdebut?

Økonomiske problemer forbindes traditionelt med prostitutionsdebut, men også andre forhold kan ligge til grund. Undersøgelsen ønsker at afdække de prostitueredes debutalder samt årsagen til, at de påbegynder prostitution. Undersøgelsen vil bidrage med viden om, hvorvidt den prostituerede havde særlig kendskab til og/eller kontakt med prostitutionsmiljøet før egen debut.

2. Hvordan er de prostitueredes levevilkår?

Prostituerede er en gruppe med meget forskellige levevilkår. Der findes imidlertid kun begrænset viden om deres socioøkonomiske baggrund, og undersøgelsen ønsker derfor at afdække en række baggrundsvariabler som alder, køn, uddannelse, indtægtsgrundlag, civilstand, ønske om jobskifte mv.

3. Hvordan er prostitutionen organiseret med hensyn til tredjepart, som tjener på andres prostitution?

En betydelig del af den danske prostitution foregår på massageklinikker. Der mangler viden om, hvordan de økonomiske betingelser er, af prostituerede herunder viden om udgifter i forbindelse med en vagt og betaling til udlejer og eventuel anden tredjepart. Der mangler ligeledes viden om de økonomiske vilkår på det øvrige prostitutionsmarked. Dette gælder især organiseringen af den danske og udenlandske gadeprostitution samt involvering af tredjepart i den.

4. I hvilken grad og i hvilke situationer udsættes prostituerede for vold og anden grænseoverskridende adfærd fra deres kunder eller fra tredjepart?

Grænseoverskridende adfærd fra kunderne anføres ofte som en risiko ved prostitution. Den eksisterende dokumentation er imidlertid svag. Derfor ønsker undersøgelsen at afdække, hvorvidt og i hvilken grad prostituerede udsættes for vold og anden grænseoverskridende adfærd.

5. Hvordan oplever de prostituerede deres egen livssituation og forholdet til sociale og sundhedsmæssige tilbud samt politi?

I Danmark defineres prostitution som et socialt problem, og med det udgangspunkt er der iværksat flere initiativer, der skal forbedre

de prostitueredes livssituation. Der sker imidlertid ingen systematisk evaluering af tilbuddene og de prostitueredes oplevelse af disse. Undersøgelsen ønsker at afdække, hvordan de prostituerede oplever de sociale og sundhedsmæssige tilbud samt politiets indsats.

6. Hvilke overvejelser gør de prostituerede sig i forbindelse med et eventuelt ønske om exit?¹

I tilfælde af økonomiske og sociale problemer kan det være vanskeligt at komme ud af et liv i prostitution. Kortlægningen vil sætte fokus på, hvad de prostituerede selv fortæller om det at komme ud af prostitutionen, og hvilke mulige veje de ser ud af prostitutionen. Prostitution kan påvirke den enkelte meget forskelligt. Forebyggelse af prostitutionsdebut og hjælp til eventuelt prostitutionsophør må derfor tage udgangspunkt i, at den enkelte prostituerede både kan opleve fordele og ulemper ved prostitution.

7. Hvad er omfanget af prostitution i Danmark?

Viden om prostitutionens omfang er selvsagt essentiel for at kunne foretage økonomiske vurderinger og dimensionere samt målrette eksempelvis sociale og sundhedsmæssige indsatser på prostitutionsområdet.

I hovedtræk besvares de første seks spørgsmål på baggrund af viden indsamlet i litteraturstudiet samt data fra den kvalitative og kvantitative empiriindsamling. Undersøgelsens data består således af henholdsvis interviews, observationer og analyse af videnskabelig litteratur (tekstanalyse), henholdsvis en spørgeskemaundersøgelse (survey), annoncetælling samt to gadetællinger. Begge datasæt bruges efterfølgende i den samlede analyse. De kvalitative data og litteraturstudiet har i den indledende fase af projektet blandt andet gjort det muligt at opstille hypoteser Disse hypoteser er i projektets afsluttende fase blevet afprøvet. Spørgsmål syv besvarer vi ligeledes på baggrund af en analyse af disse kvantitative data-

1. Den oprindelige formulering af spørgsmål 6 lød: "Hvordan kommer de prostituerede ud af prostitution?". Da vi i undersøgelsen primært har haft kontakt til nuværende prostituerede, er spørgsmålet blevet omformuleret med henblik på i højere grad at fokusere på deres overvejelser i forbindelse med et eventuelt ønske om exit. I besvarelsen af spørgsmålet indgår dog fortsat i mindre grad retrospektive beretninger om exit fra tidligere prostituerede.

sæt. Nedenstående Tabel 1.1 giver en oversigt over de datakilder, vi anvender til at besvare de syv spørgsmål.²

2. I sammenhæng med vores analyse skal det nævnes, at Servicestyrelsens Kompetencecenter Prostitution i de seneste år bidrager med en mængde undersøgelser af det danske prostitutionsområde, ligesom de gennem en årrække har estimeret antallet af prostituerede i Danmark og udarbejdet en række vejledninger. For eksempel udkom i 2007 *Prostitution i Danmark* og *Status 2007 – Kompetencecenter prostitution*. I 2008 udkom *Ingen må vide det – Tolv kvinder fortæller om et liv i prostitution, Prostitution og stofmisbrugsbehandling, Servicetjek af Kompetencecenter Prostitution: Afrapportering* og *Sex uden sygdom*. I 2009 fulgte *Status 2008 – Kompetencecenter Prostitution* og *Aspekter ved prostitution – faglige redskaber til sagsbehandlere og andre fagpersoner*. Senest i 2010 er udgivet *Prostitution i Danmark: Årsrapport 2009, Migrantprostitution i Danmark* (Notat), *Når mønstret brydes – psykologers arbejde med prostituerede, Prostitutionens omfang og former* (Notat), *Prostitution på massageklinik – risici og fastholdende faktorer* samt *Under facaden 2010 nr. 1 & nr. 2*.

TABEL 1.1

Oversigt over anvendte metoder.

Spørgsmål	Kvalitativt studie				Kvantitativt studie		Kvalitativt og kvantitativt
	Litteraturstudie	Interviews	Observationer	Tekstanalyse	Survey	Optælling	Videnskabelig analyse
Debut (Vejen ind)	X	X		X	X		X
De prostitueredes levevilkår (Arenaer)		X	X	X	X		X
Prostitutionens organisering		X	X	X	X		X
Vold og anden grænseoverskridende adfærd		X		X	X		X
Oplevelse af egen livssituation og kontakt til sociale tilbud og offentlige myndigheder		X		X	X		X
Exit	X	X		X	X		X
Omfang		X	X		X	X	X

ADGANG TIL PROSTITUTIONSARENAERNE

I kapitel 4 uddyber vi de metoder og metodekombinationer, vi har brugt i undersøgelsen. Det er imidlertid vigtigt at nævne, at prostitution som undersøgelsesfelt er meget differentieret og vanskeligt at undersøge. Eksempelvis er der stor forskel på at være gadeprostitueret og klinikprostitueret, både arbejdsmæssigt og i forhold til kundegrundlag. Endvidere gør arbejdets fleksible struktur, at det kan være svært at vide, hvor de prostituerede befinder sig på hvilket tidspunkt. De escortprostituerede kvinder og mænd kan fx stort set kun opsøges på nettet og i enkelte tilfælde gennem deres annoncer, hvilket er endnu en omstændighed ved prostitution, som vi har måttet tage højde for. I alle tilfælde har vi været afhængige af de prostitueredes velvillighed til at mødes med os.

Derudover har vi i vores opsøgende arbejde måtte forberede os på, at nogle dele af prostitutionsmiljøet er præget af illegalitet og mistro over for udefrakommende. Det betød en risiko for at støde ind i personer, der ikke var interesserede i vores tilstedeværelse, hvilket vi erfarede enkelte gange.

Endnu en væsentlig omstændighed ved prostitution som undersøgelsesfelt er som nævnt, at det er politiseret og præget af diskussioner om moralitet og etik. Frustration over den position prostitution har i samfundet, og en ofte problematiserende tilgang til prostitution i den offentlige debat om, hvorvidt det nu overhovedet 'er i orden', og noget som vi som samfund bør acceptere eller ej, er ofte kommet til udtryk blandt undersøgelsens informanter, hvilket vi også har måttet forholde os til i vores møder med de prostituerede, i interviews og i den efterfølgende analyse. Debatten om prostitution har således påvirket de prostitueredes måder at imødekomme os på. Endelig kan en vis undersøgelsestræthed og det faktum, at nogle prostituerede, hverken er momsregistrerede eller ønsker at tale med nogen, der ligner offentlige myndigheder eller forskere, også have påvirket undersøgelsens repræsentativitet, hvilket vi uddyber i nedenstående afsnit.

REPRÆSENTATIVITET

Kortlægningen har stået over for en række udfordringer i forhold til at sikre repræsentativitet. Emnet bliver, ud over dette afsnit, behandlet flere steder i rapporten, fx kapitel 5, som blandt andet estimerer omfanget af prostituerede i Danmark.

De prostituerede, der har deltaget i undersøgelsen, er givetvis ikke repræsentative for alle prostituerede. Dette skyldes til dels, at der både i det

kvalitative og kvantitative studie kan være en overrepræsentation af prostituerede, som ofte sælger sex, hvad enten dette er på gaden, på klinik eller som escort. Baggrunden herfor er, at det som oftest ikke er muligt at tage kontakt til prostituerede, som har fri, idet vi eksempelvis i flere tilfælde har truffet de klinikprostituerede, mens de har opholdt sig på klinikken. Dette samme gør sig gældende for en del af de gadeprostituerede. For de klinikprostituerede kan der ligeledes være risiko for, at de store klinikker er overrepræsenterede, idet der potentielt har været mulighed for flere interviews eller spørgeskemaundersøgelser, når vi har besøgt disse klinikker. Escortprostituerede er primært blevet kontaktet på baggrund af annoncer, men også her vil der være størst chance for at få fat i de personer, som annoncerer mest. De mandlige prostituerede er dog til dels en undtagelse i dette tilfælde, idet kontakten hertil i flere tilfælde er blevet etableret via et internetchatforum, som ikke udelukkende omhandler salg af sex. Herudover er der generelt set tale om personer, som aktivt har valgt at blive interviewet eller deltage i en spørgeskemaundersøgelse, hvilket overvejende kan have været de ressourcerstærke prostituerede. Det kan heller ikke udelukkes, at disse kan have haft en interesse i at udtale sig i undersøgelsen, hvilket vi dog med datatriangulering (se kap. 4) har søgt at modgå.

Ud over ovennævnte problematik er det at etablere kontakt til de prostituerede en udfordring i et projekt som dette af relativt kort varighed. Som beskrevet i kapitel 4 kræver det ofte tid at skabe den fornødne tillid til personer i miljøet, som kan motivere dem til at deltage i undersøgelsen. Selvom dette er lykkedes i mange tilfælde, vil der være grupper af prostituerede, som vi kun har haft kontakt til i begrænset omfang. Dette gælder eksempelvis udenlandske gadeprostituerede og til en vis grad thailandske klinikprostituerede. I flere tilfælde har vi således i forbindelse med sidstnævnte gruppe ganske enkelt oplevet ikke at blive lukket ind, selvom klinikken har skiltet med at være åben og kvinden/kvinderne har set os. Tillige har denne gruppe haft store vanskeligheder med at forstå basale spørgsmål på engelsk. Se i øvrigt kapitel 4, som gennemgår de anvendte metoder og indsamling af data.

På baggrund heraf skal man som læser være opmærksom på, at de ting, som denne undersøgelses informanter og respondenter lægger vægt på, kunne have haft en anden vægt, hvis det i højere grad var lykkedes at komme i kontakt med udenlandske gadeprostituerede og kvinder på thaiklinikker.

DEFINITION

I debatten om prostitution er der eksempler på, at begrebet afgrænses forskelligt. I vores afgrænsning af prostitutionsbegrebet har Servicestyrelsens definitioner, som de er beskrevet i 'Prostitutionsbegreber' (Wittrup-Jensen, 2010), sammen med dele af den videnskabelige litteratur om emnet været væsentlige inspirationskilder.

Vi definerer prostitution som en handling, hvor mindst to handlende personer på markedsmæssige betingelser køber og sælger en seksuel ydelse mod betaling (se endvidere Wittrup-Jensen, 2010, s. 10)³. Begrebet er inden for Serviceloven benævnt som et socialt problem og omfatter, af strafferetlige årsager, ikke forhold, hvor personer under 18 år er involveret, eller hvor personer tvinges af andre til at sælge seksuelle ydelser (ibid).

Betalingen for den seksuelle ydelse består langt overvejende af kontanter, men kan også bestå af andre omsættelige modydelser. Betalingen for den seksuelle ydelse aftales og foregår som hovedregel, inden ydelsen leveres.

3. Servicestyrelsen definerer prostitution som "... en handling, hvor mindst to handlende personer på markedsmæssige betingelser køber og sælger en prostitutionsydelse mod betaling" (Wittrup-Jensen 2010, s. 10) Vi finder det dog nødvendigt med en præcisering af begrebet 'prostitutionsydelse', og vælger derfor med inspiration fra Margaretha Järvinen (1990) at erstatte dette med 'seksuel ydelse'.

Selve prostitutionsydelsen er, en ”... aftalt seksuel ydelse mellem personer, der har fysisk kontakt”(ibid). At der er fysisk kontakt mellem personer betyder, at porno og strip og ydelser leveret over internettet eller pr. telefon (fx telefonsex) ikke betragtes som prostitution.

GRÆNSETILFÆLDE

At betalingen for de seksuelle ydelser skal være omsættelig, er yderligere med til at afgrænse begrebet. Narkotika kan fx udgøre betalingen, da dette kan omsættes til kontanter. Modtages narkotika som betaling for en seksuel ydelse, indgår det i vores definition af prostitution. Vi regner imidlertid ikke det at låne en sofa og få et sted at sove mod betaling i form af seksuelle ydelser som prostitution, idet betalingen ikke er omsættelig. På lignende måde vurderer vi ikke, at det er prostitution at modtage drikkevarer på en restauration og efterfølgende have sex med personen, der gav drikkevarer, som prostitution.

En seksuel ydelse er endvidere ikke kun penetration i forbindelse med samleje. Det betyder, at seksuelle ydelser, leveret af såkaldte champagnepiger i form af 'erotic games' på stripbarer også er prostitution. Når eksempelvis kunderne på stripbarer, efter at have betalt champagnen og et yderligere tillæg, får tilbud om at drikke champagnen af kvindens nøgne bryst vurderer vi, at der er tale om prostitution. Dette sandsynliggøres yderligere af, at der i flere tilfælde forekommer mulighed for efterfølgende (mod yderligere betaling) at modtage en seksuel ydelse fra kvinden på et hotel eller lignende.

Dominaers korporlige afstraffelser og lignende af kunderne vurderes ligeledes som værende en seksuel ydelse og er således også omfattet af prostitutionsbegrebet.

Prostitution er ofte karakteriseret ved, at salget af seksuelle ydelser forekommer med en vis regelmæssighed. Regelmæssigheden kan variere fra en gang om året til alle hverdage. Ydelserne sælges endvidere til forskellige personer, hvoraf nogle dog kan karakteriseres som stamkunder.

Flere af de personer, vi i de efterfølgende kapitler definerer som prostituerede, oplever ikke sig selv som prostituerede. I de kvalitative interviews udtaler de fx, at de kun sælger seksuelle ydelser, når de har lyst. I henhold til ovenstående definition af prostitution, anser vi dog i

denne undersøgelse disse personer som prostituerede, selvom personerne selv anser det for at være en fritidsbeskæftigelse eller hobby, som de ikke er økonomisk afhængige af.

PROSTITUTIONSARENAER

I den efterfølgende rapport skelner vi mellem fem hovedarenaer for prostitution. Den mest omfattende arena er klinikprostitution. Dette kaldes også massageklinikprostitution. Her opsøger kunden den klinikprostituerede på et sted, der er indrettet til dette. Privat/diskret minder om klinikprostitution, da kunden også her opsøger den prostituerede på et sted, der er indrettet til formålet. Privat/diskret er, i modsætning til klinikkerne, et privat eller et privatlignende sted, hvor lokationen ikke er offentlig kendt. Udendørsprostitution, også kaldet gadeprostitution, betegner prostitution, hvor kontakten til kunden skabes på offentlige udendørslokationer (gader, parker, offentlige toiletter og lignende). Escortprostitution er den form for prostitution, hvor den prostituerede kontaktes via telefon eller internet og kommer ud til kundens opholdssted. Dette kan være kundens hjem, et hotelværelse eller et andet sted, de to parter aftaler. Barprostitution er en form for prostitution, hvor kontakten til kunden skabes på barer – særligt stripbarer. Ydelserne kan fx leveres i et rum i umiddelbar tilknytning til barer eller på kundens hotel (ibid)⁴.

4. Servicestyrelsen definerer yderligere arenaer for prostitution (Prostitution i eget hjem, klinik- og escortprostitution og privat- og escortprostitution). Denne undersøgelses datamateriale giver dog ikke grundlag for at identificere disse arenaer yderligere.

PERSPEKTIVER PÅ EKSISTERENDE FORSKNING

I debatten om prostitution er det ofte muligt at identificere to poler. Den ene mener, at prostitution er skadelig for de kvinder og mænd, som er i det, og at det er forbundet med udnyttelse, ufrihed og afhængighed af pengene. Den anden pol mener, at prostitution er den enkeltes eget valg, hvor salg af seksuelle ydelser langt overvejende er et individuelt valg og en løsning på fx et økonomisk problem. Disse to poler henter inspiration i litteraturen. I det dette kapitel gennemgås først et udvalg af den relevante litteratur vedrørende teoretiske tilgange til prostitution, som har fundet anvendelse i såvel dansk som international forskning. Gennemgangen baserer sig udelukkende på teorier om prostitution blandt kvinder, idet forskningslitteraturen om mandlig prostitution dels er begrænset, dels ikke rummer en særligt omfangsrig anvendelse af teori. Sidst i kapitlet gennemgår vi kort dele af såvel dansk som international forskning omkring prostitution – dog med særligt fokus på skandinavisk forskningslitteratur. Kapitlet bygger på et litteraturstudie, som primært har haft til hensigt at (a) kvalificere de kvalitative interviews (b) inspirere og kvalificere optællingen og (c) sikre analysernes teoretiske forankring, og at begreberne i vores undersøgelse er sammenlignelige med anden forskning. Tillige har vi anvendt en del artikler og rapporter, som, vi vurderer,

er væsentlige i den videnskabelige debat om prostitution i vores analyser og diskussioner.⁵

TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ PROSTITUTION

Op gennem størstedelen af det 20. århundrede har et funktionalistisk/patriarkalsk syn og et feministisk syn på prostitution været fremherskende i forskningslitteraturen.

EN FUNKTIONALISTISK FORSTÅELSE

I det funktionalistiske/patriarkalske perspektiv ses prostitution som et normalt og universelt fænomen, og samfundets 'behov' for prostituerede forklares ud fra en biologisk bestemt forskel mellem en stærk og promiskuøs mandlig seksualdrift, og kvindens monogame og emotionelt bundne seksualdrift. Hermed brydes med tidligere tiders fremstilling af prostitution som et 'social evil' og en dertilhørende sammenkobling mellem prostitution og slavehandel.⁶ I stedet trækkes tråde tilbage til den victorianske forståelse af prostitution, der var præget af 'quiet toleration' og en opfattelse af prostitution som et nødvendigt onde (Rosen, 1982).

Fremstillinger af den sociale mening med prostitution varetages i starten af det 20. århundrede af sexologer, psykoanalytikere og struktur-funktionalistiske sociologer. Prostitution gengives heraf som både uproblematisk og som en strukturel nødvendighed for opretholdelse af ægteskabet som en bærende samfundsmæssig institution (Bernstein, 2007, s. 10; Davis, 1937, s. 753; Rasmussen, 2007, s. 28). Sexologen Havelock Ellis (1936, s.254) argumenterer således: "The history and development of prostitution enables us to see that prostitution is not an accident of our marriage system, but an essential constituent". I denne optik tolereres kommerciel sex derfor grundet dets status som en social "*sikkerhedsventil*", der skal hindre yderligere negative følger af den overskydende

5. I bilag B redegøres for metode til udvælgelse af litteratur.

6. Denne fremstilling var særligt fremherskende i USA fra slutningen af det 19. århundrede og de første to årtier af det 20. århundrede. Den offentlige bekymring og produktionen af udgivelser vedrørende fænomenet prostitution toppede imellem 1910 og 1914. Som David Langum har observeret i Reader's Guide to Periodical Literature, blev der således publiceret 36 artikler om prostitution fra 1890-1909, 41 fra 1915-1924, mens antallet i de mellemliggende år fra 1910-1914 er oppe på 156 (Langum 1994, s. 15).

mandlige seksualitet (Järvinen, 1991, s. 21). Mens prostitution fremstår som værende normalt, fremstår de prostituerede inden for den internationale funktionalistiske faglitteratur, som socialt, psykologisk eller seksuelt afvigende. Funktionalistiske forklaringer på, at kvinder bliver prostituerede varierer således mellem psykologiske forklaringer (eksempelvis mental forstyrrelse), seksuelle forklaringer (eksempelvis hyperseksualitet), sociale forklaringer (eksempelvis traumatiske barndomsoplevelser) og økonomiske forklaringer (eksempelvis fattigdom og ønsket om lettjente penge).

FEMINISTISKE FORSTÅELSER

Der kan i litteraturen identificeres to feministiske perspektiver på prostitution. Prostitutionslitteraturen fra 1970'erne og frem har i vidt omfang formet sig som en reaktion mod det funktionalistiske prostitutionssyn og afspejler i koncentreret form mere generelle strømninger og brydninger i feminismen (Alzaga, 2004). Litteraturen spænder fra rent filosofiske tekster (Bromberg, 1998; Pateman, 1988; Schwarzenbach, 1998) til publikationer, hvis eksplicite sigte er at påvirke lovgivningen om prostitution, og som i større eller mindre grad støtter sig til empiriske undersøgelser (Chapkis, 1997; Høigård & Finstad, 1987; O'Connell Davidson, 1998; Scrambler & Scrambler, 1997). Prostitution figurerer således som et element i en stærkt polariseret feministisk seksualitetsdebat indeholdende teoretiske stridigheder om prostitutionens implikationer for kvinders underordning og empowerment (Bernstein, 2007, s. 11). I disse debatter figurerer den prostituerede som en nøglefigur i diskussioner om magt, modstand og muligheden for en aktiv kvindelig seksualitet i det patriarkalske samfund, og derved som symbol på generel undertrykkelse af kvindelig seksualitet eller, alternativt, som symbol på subversiv generobring. I patriarkatfeminismens optik afspejler prostitution således samfundets kønsbestemte ulighed og objektivering af kvinder. Særligt de såkaldte radikale feminister Andrea Dworkin og Catherine MacKinnon tegner sig for nogle af de mest markante teoretiske bidrag om patriarkatets undertrykkelse af kvinder med rod i seksualitet og således prostitution (Plummer, 1995, s. 63). Patriarkatfeminismen ser prostitution som en direkte konsekvens af samfundets kønsstruktur, hvor udbudssiden i kønshandlen afspejler samfundets traditionelle kvinderolle, mens efterspørgslen afspejler den traditionelle manderolle, som aktivt seksualiserer det socioøkonomisk svagere køn (Järvinen 1990, s. 246). I en tale fra

1992 siger Dworkin således, at ”societies are organized so that men have the power they need, to use women the way that they want to” (Dworkin, 1992, s. 9). Den mandlige dominans og patriarkatet fungerer dermed som en samfundsstruktur, der underbygger dominansforholdet mellem mænd og kvinder ved eksempelvis at se kvindekroppen og kvinders seksualitet som en handelsvare. Argumentet er med andre ord baseret på et strukturelt argument om, at patriarkatet opretholdes ved at reproducere sit udgangspunkt (Bech, 2005).⁷ Carole Pateman argumenterer i forlængelse heraf for, at prostitueredes salg af kroppen ikke kan ske uafhængigt af selvet, idet udlicitering af selvet er selve formålet med sexhandelen (Pateman, 1988, s. 207). Se også Hochschild (1983), for en lignede argumentation). Konsekvensen heraf er, at den prostituerede får et instrumentelt forhold til seksualitet og identitet, og således ikke alene fremstår som, men også bliver til et *kønsobjekt* (Høigård & Finstad, 1987, s. 261).

Samlet set hviler patriarkatfeminismen på følgende to antagelser:

- Prostitution reproducerer patriarkalske køns- og seksualitetsstrukturer gennem en kommercialisering og seksuel objektivering af kvindekroppen.
- Selv(identitet) og seksualitet hænger uløseligt sammen, hvorfor instrumentalisering heraf vil virke fremmedgørende for den involverede person.

Den såkaldte prosexfeminisme anfægter denne position. Blandt fortalere er blandt andet den amerikanske antropolog Carole Vance, som lægger vægt på, at de prostituerede er seksuelle subjekter frem for objekter. Feminisme bør, ifølge Vance, opfordre kvinder til at modstå den offerrolle, som patriarkatteoretikerne advokerer for, og i stedet ”insist that women are sexual subjects, sexual actors [and] sexual agents” (Vance, 1989, s. 24). Over for patriarkatfeministernes første kritikpunkt af prostitution vedrørende objektivering af kvindekroppen, hævder prosexfemini-

7. Patriarkatteorien er blevet betegnet som et af ”marxismens uægte børn”, idet teorien betoner den strukturelle angrebsmåde og leder efter en grundlæggende årsag til kvindeundertrykkelsen (Widerberg 2004, s. 521-522). Den materielle basis udgøres i patriarkatteorien af kønsrelationer i form af mænds kontrol over kvinders arbejdskraft, der opretholdes gennem en indskrænkning af kvinders seksualitet, således at den passer til mændenes behov (Bech 2005, s. 41). Den kommercialisering af kvindekroppen, som det patriarkalske samfunds konsstruktur hviler på, virker reproducerende, idet selve vareliggørelsen af kvindekroppen er grundlæggende for, at prostitution kan bestå.

sterne, at den prostituerede, idet hun tager penge for noget, andre giver gratis, bør ses som et billede på en subversiv strateg i projektet om seksuel emancipation (Scambler & Scambler, 1997, s. 119-120). Dette signaleres blandt andet med introduktionen af begrebet 'sex-arbejder', der sidestiller det at sælge sex med andre former for kropsliggjort arbejde (Bernstein, 2007, s. 11).

Patriarkatfeminismen andet kritikpunkt vedrørende prostitutionens destruktive betydning for de prostitueredes selv kritiseres af prosexfeministerne for at have rod i en fejlagtig antagelse om, at følelse er en autentisk og skrøbelig del af selvet, som er i fare for destruktion gennem vareliggørelsen af den prostituerede (Chapkis, 1997). Denne revurdering afviser endvidere distinktionen mellem følelse i en naturlig tilstand og i en objektiveret og vareliggjort tilstand.

TRÆK I INTERNATIONAL FORSKNING

Det patriarkatfunktionalistiske perspektiv er en væsentlig inspiration for skandinavisk forskning (særligt op gennem 1980'erne og starten af 1990'erne), hvorfor emner som de prostitueredes forsvars- og beskyttelsesstrategier samt prostitutionens eventuelle sociale, psykologiske og seksuelle skadevirkninger er veldokumenterede (Bodstrøm & Zweigberck, 1994; Bjørnholt, 1994; Høigård & Finstad, 1987; Henriksen & Springborg, 1988).⁸

Internationalt har både det patriarkatteoretiske prostitutionssyn og prosexfeministernes spillet ind. Der forefindes både empiriske undersøgelser, som konkluderer, at det er muligt for de prostituerede at adskille følelser fra sex-arbejdet uden efterfølgende følelsesmæssige konsekvenser (se eksempelvis Pheterson, 1996, s. 56-57), og undersøgelser, der påpeger, at psykologisk stress er en del af jobbet, som kvinderne forsøger at begrænse påvirkningen af ved at trække en imaginær grænse i deres bevidsthed mellem deres arbejde og deres privatliv (se eksempelvis McKeganey, 2006).⁹

8. Med baggrund heri er forskningen i en dansk kontekst blandt andet blevet kritiseret for at give et for ensidigt billede af aktørerne på prostitutionsscenen (Lyngbye 2000, s. 167).

9. I en dansk undersøgelse omkring mandlig prostitution påpeges ligeledes følgevirkninger såsom påvirkning af egen seksualitet, ensomhed og social isolation (Lautrup & Heindorf 2003). I en an-

Den internationale forskningslitteratur har endvidere haft stor fokus på risici forbundet med prostitution. Her fokuseres særligt på livet i gadeprostitution som værende forbundet med højere grad af risici end prostitution inden for andre prostitutionsarenaer. Disse risici relaterer sig dels til vold fra kunder og eventuelle alfonser, dels til negativ opmærksomhed fra det omkringliggende samfund grundet gadeprostitutionens synlighed i sammenligning med andre prostitutionsformer (Comack & Seshia, 2010; Dalla, 2002; Lowman, 2003; Sanders, 2004; Shannon m.fl., 2008; Williamson & Cluse-Tolar, 2002; Williamson & Folaron, 2001; Williamson & Folaron, 2003).

Stigmatisering er ligeledes et vigtigt tema inden for den eksisterende litteratur om prostitution. En gennemgang af forskningslitteraturen på dette område viser, at de prostituerede håndterer sociale stigmaer knyttet til prostitutionen på flere måder. Når vi bruger det centrale begreb stigma, anvender vi det i sociologen Erving Goffmans definition. Ifølge Goffman er en stigmatiseret person et individ, der i andre menneskers bevidsthed er reduceret fra et helt og almindeligt individ til et mindreværdigt individ (Goffman, 1963, s. 3). Goffmans stigma-begreb knytter sig således til hans idé om sociale afvigere, og hvilke processer der gør sig gældende i deres møde med det omgivne samfund. Ikke-afvigere bedømmer personen med et stigma til at være ikke helt menneskelig, og ud fra denne bedømmelse udøver de en effektiv omend ofte ubevidst diskrimination af disse personer (Goffman, 1984, s. 15).

I forlængelse heraf påpeger sociologen Richard Jenkins, at vi som mennesker aktivt konstituerer hinandens identiteter, ikke bare ved at navngive og kategorisere hinanden, men ligeledes igennem de måder, hvorpå vi behandler hinanden (Jenkins, 1996, s. 74). Det omgivende samfund og de forskellige aktører i de prostitueredes liv er altså medskabere af deres identiteter og kan dermed igennem en fordømmelse eller offerliggørelse, skabe en oplevelse af stigmatisering hos de prostituerede selv. Ud fra Erving Goffmans beskrivelse af stigma kan stigmatiseringen af prostituerede forklares ved, at prostitution bliver opfattet som en negativ kvalitet ved den pågældende person, hvilket kan blive afgørende i den sociale interaktion med andre og derved medføre, at omgivelserne miskrediterer og afviser vedkommende (Goffman, 1984, s. 12).

den mindre undersøgelse fra 2000 italesættes prostitutionens følgevirkninger for mænd dog som begrænsede eller ikke eksisterende (Bruun Larsen m.fl. 2000).

Et markant bidrag i forbindelse hermed er Margaretha Järvinens (1991) undersøgelse af prostitution i Helsingfors. Her pointeres det blandt andet, at de prostituerede ikke definerer sig selv som værende prostituerede/sex-arbejdere, men i stedet henviser til prostitutionen som en indtægtskilde, mens de benytter andre karakteristika (såsom familieroller) som deres primære sociale referenceramme for identitetsskabelsen. Internationale undersøgelser fremhæver ligeledes, at mange prostituerede ikke identificerer sig som professionelle sex-sælgere, men at de snarere betragter prostitutionen som en midlertidig aktivitet (Chapkis, 1997, s. 185). Dette argument genfindes, som vi senere skal vise, også blandt de prostituerede, der vurderer sig selv som økonomisk uafhængige af prostitutionen.

Der har i mindre grad været fokus på rekruttering af kvinder til prostitution i den skandinaviske litteratur – ikke mindst til indendørsprostitution (Alzaga, 2004; Bechmann Jensen m.fl., 1990, s. 239; Koch, 1997, s. 12; Kongstad, 1997, s. 10). Vejen ind i prostitution er derimod et centralt tema i international litteratur, især når den omhandler gadeprostitution. Heriblandt fokuserer en stor del af litteraturen på, at en udsat barndom kan svække individets evne til at sætte grænser i sit eget liv (Carter & Dalla, 2006; Dalla, 2002; Williamsen & Folaron, 2003).¹⁰ Herudover nævnes økonomisk motivation. Denne økonomiske motivation kan jf. dele af litteraturen være en faktor, som fastholder kvinder i prostitution, og som kan blive særlig betydningsfuld inden for gadeprostitution, hvis et stofmisbrug skal finansieres (Dalla, 2002; McKeganey, 2006; Williamson & Folaron, 2003). I den sparsomme litteratur omkring mandlige prostituerede beskrives vejen ind i prostitution ligeledes som økonomisk motiveret. En dansk undersøgelse fra 2003 konkluderer i hen-

10. I den internationale litteratur er der tillige flere undersøgelser, der sandsynliggør, at flere prostituerede har været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. I litteraturen er der dog ikke enighed om, hvor stor en andel det gælder for. For eksempel fandt Nixon m.fl. (2002), at 25 ud af 28 respondenter (80 pct.) angav at være blevet seksuelt misbrugt som børn. Andre internationale undersøgelser viser ligeledes tendens til misbrug i barndommen, men i mindre omfang. Farley & Barkan's (1998) undersøgelse af 130 prostituerede i San Francisco viser fx, at 57 pct. af de adspurgte tilkendegav at have været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. En svensk undersøgelse foretaget af Månsson & Hedin (1999) fandt, at ca. halvdelen af 22 kvindelige prostituerede havde været udsat for seksuelle overgreb i barndommen. Fælles for undersøgelseerne er dog, at de ikke dokumenterer en direkte sammenhæng mellem seksuelle overgreb i barndommen, og at personen senere bliver prostitueret. Der peges således på, at andre faktorer også spiller en rolle (Skilbrei, 1998). For yderligere diskussion af denne problematik, se også Kramer & Berg (2003), Sanders (2004), Vaddiparti m.fl. (2006) samt Wilson & Widom (2010).

hold hertil (i lighed med andre undersøgelser), at de to primære motiver i forhold til mænds prostitutionsdebut er penge og ønsket om at afprøve egen seksualitet (Lautrup & Heindorf, 2003; Venø Jakobsen, 2009). Venø Jakobsen (2009) beskriver i forlængelse heraf, hvordan bekræftelsen fra kunder kan være en fastholdende faktor på linje med pengene, sådan som det er beskrevet i forhold til kvindelige prostituerede.¹¹

Vejen ud af prostitution beskrives i litteraturen som præget af store barrierer. Dette gælder ikke overraskende særligt for personer, hvor der er tilknyttet misbrugsproblematikker, og hvor misbruget og den økonomiske afhængighed knyttet hertil virker som en fastholdende faktor. Særligt den internationale litteratur vedrørende gadeprostitution ser det at forlade prostitution som en længerevarende psykisk proces, hvor identifikationen med prostitutionsrollen kan være svær at bryde. Der argumenteres i flere tilfælde for et behov for psykologisk assistance, samt at der i de fleste tilfælde vil være stor risiko for genindtræden i prostitutionsmiljøet (Baker m.fl., 2010; Williamson & Folaron, 2003). Vejen gennem prostitution kan have mange forløb, og det kan kræve flere forsøg, ofte defineret som forskellige faser, før det lykkes at komme ud af prostitutionen. Ønsket om forandring og om at forlade prostitution kan ikke komme fra sociale tiltag og myndigheder alene, men må komme fra den prostituerede selv (Williamson & Folaron, 2003).

REDEFINITION OG RISIKOHÅNDTERING

Et vigtigt begreb om at redefinere eventuelle dårlige oplevelser i forbindelse med salg af seksuelle ydelser er hentet fra Becker (1957). Hans analyser af erfaringer med at ryge hash, giver noget af svaret på, hvordan erfaringer med at sælge sex er med til at ændre personers opfattelse af

11. Det overordnede fokus i den nordiske litteratur er på mændenes motiver, deres prostitutionspraksis og deres oplevelser. En række af undersøgelserne forsøger ligeledes at afdække omfanget af prostitutionen. Samtlige undersøgelser beskriver, hvordan den mandlige prostitution foregår i det skjulte, og at det derfor er meget svært at få fat på informanter, hvilket vanskeliggør opgørelser over omfanget af den mandlige prostitution. Undersøgelserne konkluderer, at de primære motiver for mændene er penge og afprøvning af egen seksualitet. Mændene fortæller i de undersøgelser, at der er en lang række negative følgevirkninger forbundet med prostitutionen: Flere af dem oplever, at samfundet har et meget negativt syn på deres prostitution, og at der er et dobbeltstigma (grundet prostitution og homoseksualitet) forbundet med deres prostitutionspraksis. De fortæller om erfaringer med chikane og vold i forbindelse med deres prostitution, og flere af dem fortæller, hvordan de er bange for, at deres familie, venner og bekendte skal opdage, at de sælger sex (Erikson m.fl. 2004; Erikson & Knutagård 2005; Sandin m.fl. 2010).

dette. Første salg af sex ledsages ofte af følelser af angst, lyst og nysgerighed samt en række overvejelser om egen identitet. Med udgangspunkt i Beckers teori lærer man først de praktiske aspekter ved salget så som, hvor og hvordan det foregår. Herefter lærer man at genkende de aspekter i sexsalget, som gør, at man får opfyldt de forventninger, man havde til det (penge, anerkendelse, afprøvning og udvikling af egen seksualitet). I Beckers perspektiv er det kun, når man får opfyldt en eller flere af disse forventninger og formår at sætte eventuelle dårlige oplevelser i et positivt lys, at man forbliver i prostitution. At sætte dårlige oplevelser i et positivt lys er udtryk for, at man redefinerer disse. Dette læres ofte socialt, som vores observationer fra klinikkerne indikerer (se kapitel 6). At redefinere betyder, at eventuelle dårlige oplevelser bliver noget som 'bare hører med' til arbejdet som prostitueret, men som overskygges af glæden ved pengene og anerkendelsen. Gennem redefinition sikrer den prostituerede sig, at disse oplevelser ikke kommer til at dominere oplevelsen af at sælge sex.

Redefinition af dårlige oplevelser ledsages tillige af risikohåndteringen (se kapitel 10), som er med til at sikre, at de dårlige oplevelser ikke bliver for hyppige. Prostitutionsarenaen er her øjensynligt afgørende for, hvor hurtigt de prostituerede lærer taktikker for risikohåndtering. I de tilfælde, hvor de nye prostituerede træder ind i et miljø med erfarne prostituerede, kan de lære af disse, mens de escortprostituerede mænd og kvinder i højere grad er henvist til egne erfaringer eller, i nogle tilfælde, et bureau (se endvidere Sherman 1977 for en diskussion af læring i miljøet).

SÆRLIGT OM MANDLIG PROSTITUTION

Om end den eksisterende forskning omkring mandlig prostitution er begrænset, findes der dog blandt andet en række danske undersøgelser om emnet.

Den første egentlige undersøgelse af den mandlige prostitution i Danmark *Mandlig prostitution. Årsag, omfang, følger* er fra 1953 (Jersild, 1953). Den er udført i samarbejde med Københavns politi. Undersøgelsen er baseret på afhøringer af 145 (unge) mænd, der er blevet kategoriseret som prostituerede. Rapporten bærer præg af datidens stærkt negative syn på homoseksualitet og konkluderer, at prostitutionen har en "nær tilknytning til det homoseksuelle problem" (Jersild, 1953, s. 135); at den

mandlige prostitution er i ”uhyggelig” vækst; og at der er en tæt forbindelse mellem prostitution og ”visse former for grove og alvorlige forbrydelser” (Jersild, 1953, s. 133).

Den næste store danske undersøgelse *Træk af den mandlige prostitution – en undersøgelse af den mandlige prostitution i København 1988* er fra 1990 (Dahl m.fl., 1990). Formålet med undersøgelsen var at gøre op med de fordomme og myter, der eksisterede om mandlige prostituerede, og man søgte at forstå, hvordan prostitutionen fungerer i sammenhæng med samfundet, og hvordan den enkelte prostituerede handler heri. Undersøgelsen beskriver et miljø i kraftig forandring: Op til slutningen af 1980’erne var store dele af den mandlige prostitution en del af det homoseksuelle miljø i København og var synlig på barer og klubber i miljøet (Dahl, 1991a, s. 69). Desuden holdt en flok unge prostituerede fyre til i området omkring Københavns Rådhusplads – de såkaldte trækkerdrengene. I slutningen af 1980’erne begyndte prostitutionsmiljøet at ændre sig og blive mere usynligt, og trækkerdrengemiljøet blev fuldstændig opløst. Det skyldes ifølge Dahl m.fl. en række forskellige forhold, men primært fremkomsten af HIV/AIDS, og ændringer i det homoseksuelle miljø (Dahl, 1991b, s. 33). Ændringerne betød blandt andet, at de netværk og den medfølgende sikkerhed, som trækkerdrengene havde opbygget, forsvandt. Trækkerdrengene forsvandt stort set fra det offentlige rum, og mændene blev isolerede. Undersøgelsen konkluderer endvidere, at der er stor forskel på de mandlige prostituerede og deres erfaringer og oplevelser, og at der er en række sociale og psykiske problemer forbundet med prostitutionen. Vores undersøgelse bekræfter, at den synlige mandlige prostitution er meget beskednen, og at søgen efter kunder primært finder sted på internettet.

I løbet af 1990’erne blev der udgivet en række artikler baseret på et mindre datamateriale.¹² Det skete blandt andet i forbindelse med oprettelsen af projektet ’Socialt arbejde med mandlige prostituerede’, også kaldet PAF. Fokus for artiklerne var her mændenes livs- og arbejdsvilkår og deres oplevelser i forbindelse med prostitutionen.

Et af de seneste bidrag omkring mandlig prostitution er den tidligere omtalte undersøgelse fra 2003 udgivet af det daværende Videns- og formidlingscenter for socialt udsatte (Lautrup & Heindorf, 2003) samt to

12. Se Dahl (1991a, 1991b), Pedersen (1992), Andersen & Wraa Laursen (1995) og Bechmann Jensen (1997).

specialer fra henholdsvis København og Aalborg universitet (Bruun Larsen, 2000; Venø Jakobsen, 2009). I resten af Norden er omfanget af forskningslitteraturen ligeledes begrænset. I Sverige er det primært Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL), der har beskæftiget sig med mandlig prostitution¹³, ligesom Hegna og Pedersen har berørt emnet i en rapport om unges sexsalg. I løbet af 2000'erne har de udgivet tre større rapporter¹⁴ og igangsat et større forskningsprojekt på opdrag fra den svenske regering. Den norske litteratur er meget begrænset, og det har kun været muligt at lokalisere en enkelt tidsskriftartikel, en enkelt rapport udgivet af det norske PRO sentret samt to specialer fra Oslo Universitet.

LOVGIVNING

Ud over de allerede omtalte forskningsbidrag er der de senere år udkommet en række udredninger i blandt andet Sverige, Norge, Holland og New Zealand, som kortlægger prostitutionsmiljøet henholdsvis før og efter ændringer i de pågældende landes lovgivninger vedrørende prostitution. Den danske strafferetlige tilgang til prostitution (vedtaget i 1999) betyder, at rufferi, bagmandsvirksomhed og menneskehandel er forbudt. Salg og køb af seksuelle ydelser er lovligt, så længe sælger er fyldt 18 år. Det er således lovligt at have prostitution som indtægtskilde, såfremt den prostituerede registrerer sig og betaler skat. Overstiger indtægten 50.000 kr. om året skal den prostituerede ligeledes lade sig momsregistrere som selvstændigt erhvervsdrivende.

Dog anerkendes prostitution ikke som et legalt erhverv, og prostituerede kan ikke optages i en a-kasse med dertilhørende rettigheder (se i øvrigt bilag E – katalog over lovgivningsmodeller). Derfor argumenteres der fra flere sexarbejderorganisationers side for, at prostitution befinder sig i en juridisk gråzone.

Samme år, som man i Danmark valgte at afkriminalisere prostitution (1999), gennemførte man i Sverige en kriminalisering af sexkøb. Den svenske kriminalisering havde som sigte at begrænse prostitutionens

13. Se Dahl (1991a) & (1991b), Pedersen (1992), Andersen & Wraa Laursen (1995) og Bechmann Jensen (1997).

14. Erikson m.fl. (2004), Erikson & Knutagård (2005) og Sandin m.fl. (2010).

omfang ved at begrænse efterspørgslen gennem en kriminalisering af sexkunderne. En overtrædelse af loven straffes med op til 6 måneders fængsel.¹⁵ I november 2008 vedtog det norske Storting ligeledes at kriminalisere køb af seksuelle ydelser, mens man i Finland i 2007 gennemførte et forbud mod at købe sex af ofre for menneskehandel og af prostituerede der arbejder for tredjepart. En rapport vedrørende prostitutionens omfang og udvikling i Sverige fra 2007 indikerer, at det er svært at give noget entydigt billede heraf (Socialstyrelsen, 2007, s. 61). Rapporten indikerer dog, at antallet af gadeprostituerede er reduceret, om end man ikke har kunnet fastlægge, om antallet af prostituerede generelt er faldet i den mellemliggende periode (ibid). Den norske kortlægning af prostitution er gennemført forud for kriminaliseringen af køb af sex, som blev vedtaget i november 2008. Kortlægningen har til hensigt at skabe grundlaget for en senere vurdering af kriminaliseringens konsekvenser for omfanget af prostitution og for de mennesker, som sælger seksuelle ydelser (Tveit & Skilbrei, 2008, s. 7). Det totale antal af kvinder i henholdsvis gadeprostitution og indendørsprostitution i Norge, bliver i rapporten i 2007 opgjort til mellem 2.857 og 3.057 personer (ibid.).¹⁶

Holland og New Zealand er to af de lande, hvor salg af sex er fuldt legaliseret. Med vedtagelsen af ”The Prostitution Reform Act” afkriminaliserede New Zealand således prostitution i 2003. En evaluering af reformen fra 2007 viser blandt andet, at legaliseringen ikke, som anført af en række kritikere, synes at have medført en stigning i gadeprostitution (Abel m.fl., 2007, s. 171). I Holland har prostitution været anset som et lovligt erhverv siden 1988, og forbuddet mod massageklinikker blev fjernet i 2000. En evaluering af loven fra 2007 viser, at både udbud og efterspørgsel af prostitution synes at være faldet i de mellemliggende år. Det er dog ikke påvist, om der er en direkte sammenhæng mellem legaliseringen og dette fald, men der peges på, at det er blevet sværere for udenlandske kvinder at arbejde i prostitution i Holland, og det kan forklare en del af udviklingen (Daalder, 2007, s. 85). Samtidig viser evalueringen, at salg af sex i forbindelse med sexsaunaer, sexklubber og lignen-

15. Lovforslaget lå under lovgivningen af vold mod kvinder og vidner om, at prostitution i dens svenske lovgivning ses som et overgreb mod kvinder.

16. Undersøgelsen af omfanget af indendørsprostitution baserer sig på en registrering af annoncer for prostitution i skrevne medier og på internettet. På baggrund heraf estimeres omfanget fra 1.700-1.900 enkeltpersoner. Antallet af gadeprostituerede opgøres til 1.157 og estimeres på baggrund af registreringer af sociale tiltag (ibid.).

de menes at være steget (ibid, s. 35). Derudover menes der at være sket en stigning i antallet af prostituerede fra østeuropæiske lande, der som en del af det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) kan rejse frit. I kapitel 5 beskriver vi denne kortlægnings beregninger af antallet af prostituerede i Danmark.

ANVENDTE METODER OG ANALYSESTRATEGI

For at kortlægge prostitutionen i Danmark er denne kortlægning gået ad to spor – et kvalitativt og et kvantitativt – begge inspireret af et forudgående litteraturstudie.

Som nævnt i indledningen er det kvalitative studie primært med til at besvare undersøgelsesspørgsmål 1-6. Studiet medvirker dog også til at give en forståelse af feltet prostitution og danne hypoteser, som afprøves i det kvantitative studie. Derved indgår studiet også indirekte i besvarelsen af spørgsmål 7. Ud over at efterprøve de førnævnte hypoteser, frembringer det kvantitative studie ligeledes de datakilder, som er nødvendige for besvarelsen af spørgsmål 7 vedrørende prostitutionens omfang i Danmark.

I det følgende kapitel gennemgås de metodiske overvejelser og valg truffet i forbindelse med indsamlingen af henholdsvis kvalitativt og kvantitativt datamateriale. Som vist i Tabel 1.1 indgår begge studier i besvarelsen af alle spørgsmål. Den analytiske behandling af hvert enkelt spørgsmål findes i kapitel 5-12. Vi gør i forbindelse hermed opmærksom på, at alle informanter, barer, chatfora og lignende samt informanternes nationaliteter og hjembyer er anonymiserede. Afslutningsvist i dette kapitel beskrives desuden kortlægningens analysestrategi.

DET KVALITATIVE STUDIE

Det kvalitative studie er gennemført fra juli 2010 til januar 2011, hvor der er indsamlet 119 interviews¹⁷ med tidligere og nuværende prostituerede samt med fagpersoner fra offentlige myndigheder og ngo'er, som har tilknytning til prostitutionsmiljøet. Fordelingen af interviews er følgende:

- 50 interviews med nuværende og tidligere danske kvindelige prostituerede.
- 44 interviews med nuværende og tidligere danske mandlige prostituerede.
- 10 interviews med nuværende udenlandske prostituerede.
- 15 interviews med fagpersoner fra offentlige myndigheder og ngo'er, der jævnligt har kontakt med prostituerede gennem deres daglige arbejde. Dette er eksempelvis kommunale sagsbehandlere, politibetjente og medarbejdere tilknyttet sociale tilbud til prostituerede. Hertil kommer interviews med medarbejdere hos rådgivningsvirksomheder.

Ud over interviews består det kvalitative datamateriale ligeledes af følgende komponenter:

- 20 journaler ført på Reden International, som er et socialt tilbud henvendt til udenlandske prostituerede. Journalerne indeholder blandt andet beskrivelser af kvindernes baggrund, hvordan de er kommet til Danmark, og hvordan deres dagligdag er.
- Observationsstudier på sociale tilbud/væresteder, på klinikker, på gaden omkring prostitutionsmiljøet i København, på barer, herunder barer henvendt primært til homoseksuelle samt strippbarer.

I indsamlingen af det kvalitative interviewmateriale er der anvendt forskellige metoder afhængig af prostitutionsform (fx klinik, gade, escort) og køn. Særligt har metoder til etablering af kontakt og interviewform varieret. I de følgende afsnit gennemgås indsamlingen af empiri herunder

17. Interviewene dækker både over person-, telefon-, mail- og chatinterview. Interview over mail og chat er kun anvendt blandt nogle af de mandlige prostituerede.

etablering af kontakt, interviews, gennemførelse af observationsstudier og brug af journaler.

KONTAKT

En gennemgående barriere for kontakt til informanter er, at det kræver lang tids færden i miljøet at opbygge den tillid, der er nødvendig for at foranledige informanter til at deltage i en undersøgelse som denne. Til trods for undersøgelsens tidsbegrænsning er det dog lykkedes at gennemføre interviews med 104 nuværende og tidligere prostituerede. Dette skyldes dels en massiv tilstedeværelse i miljøet den sidste halvdel af 2010, dels et godt samarbejde med en række ngo'er samt offentlige organisationer og myndigheder. Sidstnævnte har særligt bidraget til en skærpelse af kendskabet til feltet, mens førstnævnte har medvirket til selve etableringen af kontakter, idet vi blandt andet har kørt rundt til klinikker, arbejdet som frivillige på sociale tilbud samt været til stede på chatfora henvendt til mænd, der sælger sex.

Det har været nødvendigt at anvende flerstrengede strategier til etablering af kontakt til informanterne inden for hver enkelt prostitutionsform. Kontakten til de klinikprostituerede er således blevet etableret telefonisk, via mail og ved fysisk fremmøde. Telefonnumre og mailadresser er fundet på hjemmesiden Hedomax, på diverse internetsider med annoncer samt i Ekstra Bladet. I de tilfælde, hvor det er lykkedes at etablere kontakt over mail eller telefon, har der, efter en kort præsentation af projektets fokus og anonymitetsprincip, overvejende været positiv respons, i særdeleshed på mails. Denne metode har ligget til grund for kontakten til ca. halvdelen af de nuværende klinikprostituerede, som vi har interviewet. Den resterende del af interviewene stammer fra kontakt etableret på baggrund af fysisk fremmøde på klinikker i hele Danmark. Klinikernes fysiske adresser har vi dels fået kendskab til med hjælp fra Nationalt Efterforskningscenter (NEC), som er en del af Rigspolitiet, dels ved at ringe op på baggrund af annoncer. Vi har i alt besøgt 96 klinikadresser i forbindelse med den kvalitative interviewindsamling¹⁸. I ca. 70 pct. af tilfældene er døren blevet åbnet. Der kan være forskellige grunde til, at døren ikke er blevet åbnet de resterende steder. Nogle kli-

18. Hvis de klinikker, som vi udelukkende har besøgt i forbindelse med indsamlingen af spørgeskemaer iberegnes, har vi i alt besøgt 136 adresser.

nikker har videoovervågning, og flere interviewpersoner har vurderet, at det faktisk at SFI's udsendte medarbejdere i nogle tilfælde var kvinder, har forviset de prostituerede om, at det efter al sandsynlighed ikke var kunder, som ringede på, hvorfor de har undladt at åbne. Derudover har mange klinikker virket lukkede, selv inden for den åbningstid, der har været angivet, eksempelvis i annoncer i Ekstra Bladet. I de tilfælde, hvor døren ikke er blevet åbnet, er der blevet efterladt flyers på flere sprog i en postkasse eller lignende, hvilket i flere tilfælde har medført, at vi senere er blevet ringet op af kvinder, der ønskede at deltage.

Som beskrevet tidligere rummer det kvalitative studie af klinikprostitution ligeledes 12 interviews med tidligere prostituerede. Kontakten hertil har vi dels etableret med hjælp fra forskellige ngo'er, dels ved hjælp af en sneboldsmetode, hvor kontakten til en tidligere prostitueret har ført til en ny kontakt og så fremdeles.

Sneboldsmetoden er ligeledes blevet anvendt ved etablering af kontakt til gade prostituerede. Herudover har et bredt samarbejde med forskellige ngo'er været givtigt. Personer i gade prostitution har generelt vist sig svære at skabe kontakt til, hvilket i særdeleshed har gjort sig gældende for de udenlandske gade prostituerede. Her vurderes både sprogbarrierer, misforståelser vedrørende, hvorvidt SFI er en myndighed¹⁹, begrænset personligt overskud, begrænsninger pålagt af eventuelle bagmænd samt krav om/behov for en vis indtjening alle at være faktorer, der begrænser de udenlandske gade prostitueredes mulighed for at deltage i interview. For at imødekomme disse begrænsninger har vi, når vi har kontaktet kvinderne på gaden på Vesterbro, i flere tilfælde foreslået at besøge dem på deres (i disse tilfælde) hotel, når de har fri.²⁰ Derudover har vi kontaktet kvinderne i selskab med medarbejdere fra ngo'er, som til dagligt arbejder i gaden og taler med kvinderne. Dette har ført til kortere samtaler med kvinderne, men ikke egentlige interviews. Blandt de danske gade prostituerede oplevedes kontakten til informanter mindre vanskelig, hvorfor det har været muligt at lave interviews med både nuværende og tidligere gade prostituerede.

19. På baggrund af interview med fagfolk fra ngo'er og offentlige myndigheder samt observationer i miljøet er det vores opfattelse, at mange udenlandske gade prostituerede så vidt muligt ønsker at minimere kontakten til danske myndigheder.

20. I to tilfælde har vi fået aftaler med kvinderne om et møde den følgende dag, men i begge tilfælde har kvinderne desværre ikke været til stede på det pågældende hotel, da vi mødte op.

For såvel de danske som de udenlandske gadeprostituerede kan der argumenteres for, at kontakten vanskeliggøres betragteligt af kvindernes udsatte sociale position, og i visse tilfælde ulovlige eller midlertidige ophold for de udenlandske kvinders vedkommende, og i misbrug for mange af de danske kvinders.²¹ En lignende barriere finder vi i etablering af kontakt til de mandlige prostituerede, idet denne gruppe ofte er udsat for, hvad man i litteraturen kalder dobbelt stigma, idet de både er prostituerede og (i overvejende grad) homoseksuelle. Hertil kommer, at mandlig prostitution i modsætning til eksempelvis gade- og klinikprostitution ikke kan lokaliseres til bestemte steder i det offentlige rum. For at imødekomme disse barrierer har vi indledende i det kvalitative studie identificeret en række prostitutionsarenaer for mandlige prostituerede. Disse er eksempelvis chatfora på nettet og specifikke barer henvendt til homoseksuelle mænd. Her har vi enten taget direkte kontakt til mændene eller forsøgt at etablere kontakt indirekte ved hjælp af henholdsvis webannoncer og flyers. Endelig har vi etableret kontakter ved hjælp af en tredjeperson. Dette har ført til i alt 44 interviews med nuværende og tidligere mandlige prostituerede. Stort set alle de mandlige prostituerede arbejder med escort. Vi har også interviewet en række kvinder inden for escortbranchen og ligesom med mændene, har det også her vist sig givtigt at kontakte kvinderne via nettet. Kontakten er dog ikke etableret på baggrund af chat, men ved hjælp af e-mail-adresser fundet på kvindernes annoncer.

Herudover har vi gennemført tre interviews med udenlandske kvinder, der arbejder på stripbarer. Kontakten er etableret dels gennem direkte fremmøde på de stripbarer, hvor kvinderne arbejder, dels med hjælp fra en ngo.

21. Kvindernes fysiske position som sælgere på gadeplan afspejler ligeledes kvindernes udsatte sociale position. Bourdieu påpeger et dialektisk forhold mellem individets sociale og fysiske position. En plads i det sociale rum kan således defineres henholdsvis absolut som en fysisk placering og relationelt som en position i et socialt hierarki. Derved bliver fysiske rum et symbol på det sociale rums orden, hvorfor ens sociale position kommer til udtryk i ens fysiske placering. Den sociale position, der objektiveres i det fysiske rum, er en indikator på individets placering i forhold til afgørende goder og serviceydelse og i forhold til andre individer. Samtidig er placeringen med til at definere, hvilke arenaer individet kan bevæge sig i, hvilke agenter det mest sandsynligt vil interagere med, samt hvilke goder der er tilgængelige for det. Det fysiske rum indrettes således efter et distinktionsprincip, hvor den fysiske afstand til værdifulde goder bliver et symbol på afstanden mellem positioneringerne i det sociale rum (Bourdieu, 1999).

Samlet set har vi inden for alle prostitutionsformer benyttet flere forskellige metoder for at etablere kontakt til informanter. Metodernes succes har i høj grad været betinget af vores evne til hurtigt at opbygge en tillid i miljøet generelt og mellem den enkelte informant og interviewer(en). Tilliden er blandt andet blevet foranlediget ved, at alle interview-aftaler er indgået på informantens præmisser. Ud over at kunne vælge tid og sted for interviewet har informanten ligeledes kunnet vælge interviewform, om end vi har tilskyndet til personinterview i stort set alle tilfælde.²² Ligeledes har informanten kunnet vælge, hvorvidt interviewet måtte optages på henholdsvis diktafon/telefon. Endelig har vi i etableringen af kontakten understreget, at informanten er anonym, hvilket er blevet gjort igen i forbindelse med interviewet, samt gjort det klart for informanten, at han/hun ikke er forpligtet til at svare på nogen spørgsmål, hvis vedkommende ikke ønsker det. Da interviewene har været op til 3 timer, og i mange tilfælde er gennemført, mens informanterne har været på arbejde, har vi ønsket at kompensere informanterne for deres tid. Alle nuværende og tidligere prostituerede, som har deltaget i kvalitative interviews, er derfor blevet tilbudt et gavekort til Magasin, Føtex eller Coop på ca. 300 kr. som tak for deres tid. Informanterne har generelt været glade for denne gestus, men overordnet set oplever vi ikke, at kompensationen har været afgørende for deres deltagelse i undersøgelsen.

INTERVIEWFORM

Det kvalitative interview (Kvale, 1997) er velegnet til retrospektivt at afdække motivationer, oplevelser af konsekvenser og afledte behov. I denne undersøgelse har det handlet om motivationer for at sælge sex, oplevelser hermed samt de levevilkår og sociale processer, som omgiver personer, der er eller har været aktive i prostitutionsmiljøet. Udsagnene i interviewene kan således danne baggrund for en generel forståelse af det at arbejde som prostitueret og subsidiært danne baggrund for en analyse af generelle sociale tiltag for denne gruppe.

Samtlige interviews har været semistrukturerede og taget udgangspunkt i interviewguides struktureret omkring kortlægningens 7

22. I enkelte tilfælde er personinterview blevet fravalgt på grund af geografiske hensyn. Eksempelvis har en enkelt informant befundet sig på Grønland på interviewtidspunktet, hvorfor denne er blevet interviewet pr. telefon.

undersøgelsesspørgsmål. Det kvalitative interviews giver mulighed for, at interviewerens kan følge nye spor, som måtte opstå i løbet af interviewet (Kvale, 1997). Alle interviews har således uden undtagelse udviklet sig som samtaler (korrespondancer ved chat- og mailinterviews), hvor den interviewedes egne udtalelser har bestemt retningen. Dette betyder, at vi ud over at få besvaret de syv undersøgelsesspørgsmål ligeledes har fået kendskab til mange detaljer vedrørende eksempelvis personlige oplevelser med arbejdet, som de interviewede selv er kommet ind på. Således har den enkeltes oplevelse af egen livssituation været af grundlæggende betydning for interviewets karakter, hvorved nogle interviews i høj grad omhandler bekymringer forbundet med arbejdet og afhængighed af indtjening, mens andre er domineret af fortællinger om positive oplevelser. De fleste interviews rummer dog begge dele. Samtlige interviews er afsluttet med, at den interviewede har fået mulighed for at komme med tilføjelser, ligesom informanten er blevet opfordret til at kontakte os, hvis de kommer i tanker om tilføjelser efterfølgende.

Med et par enkelte undtagelser er alle informanter blevet interviewet individuelt. Oftest har der dog deltaget to interviewere fra forskergruppen, dels af hensyn til interviewteknik, dels for at sikre en spredning af viden på flere forskere i analyseprocessen.

Der er søgt en spredning af informanterne inden for de forskellige prostitutionsformer, således at vi både har interviewet kvinder, mænd og transseksuelle, som har solgt sex i få eller i mange år, som sælger forskellige ydelser, fx 'avanceret' og 'mildt', og som besidder varierende grad af sociale og økonomiske ressourcer. En nærmere beskrivelse af informanterne fra de forskellige grupperinger findes i kapitel 6.

OBSERVATIONSSTUDIER

Ud over de mange kvalitative interviews er der gennemført en række observationsstudier på følgende lokationer:

- Barer, herunder stripbarer og barer henvendt til homoseksuelle
- Klinikker
- Sociale tilbud
- På gadeplan på Vesterbro i København.

Grundige observationsstudier er gennemført af gademiljøet på Vesterbro i København. Observationerne dannede dels grundlag for planlægningen

af den efterfølgende optælling af den Københavnske gadeprostitution, men tilførte også værdifuld information til det kvalitative studie. Observationsstudierne på Vesterbro blev gennemført over flere omgange, på forskellige tidspunkter af døgnet. Observation foregik dels til fods på gåture gennem de gader, hvor prostitutionen foregår, dels fra centrale placeringer (cafeer, hoteller) med udsyn til vigtige lokationer, hvor gadeprostitutionen foregår. Der blev således foretaget observationer på blandt andet Istedgade, Skelbækgade og Halmtorvet (hvor prostituerede trækker på gaden), på barer på Vesterbrogade (hvor gadeprostituere går ind og tager kontakt til kunder), og i områderne omkring en porno biograf på Istedgade, (hvor nogle kvinder betjener deres kunder i porno biografens kabiner).

Ud over SFI's egne observationer er der, som nævnt i afsnittet vedrørende kontakt, foretaget en række såkaldte gadevandring med forskellige ngo'er, hvor SFI har haft mulighed for at følge medarbejdere fra disse ngo'er i deres arbejde og således komme tættere på de prostituerede. I forbindelse med samtlige observationer er der blevet skrevet udførlige observationsnoter, og i nogle tilfælde er der ligeledes blevet udfyldt et observationsark. Begge dele indgår som kvalitativt data i den samlede analyse, men har ligeledes fungeret som grundlag for organiseringen af de to gadeoptællinger af gadeprostituere, som SFI har gennemført i henholdsvis november og marts måned. Ud over observationerne på gadeplan har et medlem af projektgruppen ligeledes haft mulighed for at arbejde som frivillig på Mødestedet for udenlandske prostituerede på Vesterbro (MØS). MØS rummer blandt andet undervisningstilbud og en sundhedsklinik, hvor kvinderne kan blive tilset af en praktiserende læge, eller en speciallæge i gynækologi (se i øvrigt bilag A – beskrivelse af sociale tilbud). Disse observationer tog ikke form af et traditionelt observationsstudie, da det blev vurderet, at det ville skabe forvirring hos kvinderne, hvis en udefrakommende person observerede og tog noter i Mødestedet. Begrundelse herfor var i høj grad, at stedet skal fungere som et frirum for kvinderne, og det skal derfor ikke være et sted, hvor de bliver konfronteret med igangværende undersøgelser om prostitution. I stedet blev det vurderet, at det var forsvarligt at lade SFI's medarbejder deltage i det daglige arbejde ved at indgå i det team af frivillige, som er beskæftiget i Mødestedet. Medarbejderen fra SFI var til stede i Mødestedet tre aftener, således at medarbejderen oplevede alle de forskellige tilbud, som MØS har til kvinderne. Observationerne foretaget på

stedet og den interaktion, der naturligt kom med kvinderne, som var brugere af stedet, har givet stor viden om de behov/udfordringer, som de udenlandske prostituerede søger hjælp til.

Samlet set gav observationsstudierne viden om organisering, herunder grupperinger, kontakt til tredjepart, kontakt til kunder, betjening af kunder, kontakt til andre parter i miljøet etc. Ud over observationer blandt de gade prostituerede i København har medarbejdere fra SFI ligeledes fået lov at besøge sociale tilbud henvendt til gade prostituerede i Århus og Odense. I disse tilfælde har formålet med besøgene i højere grad været at skabe kontakter til interviews end egentlige observationer. Observationsstudier er ligeledes blevet anvendt i forbindelse med kortlægning af henholdsvis barprostitution udført af såkaldte champagnepiger, mandlig prostitution og klinikprostitution. Særligt ved barprostitution har observationerne givet uundværlig viden om organisering. Observationerne i forbindelse hermed er gennemført på 6 stripbarer i København, hvor både mandlige og kvindelige medarbejdere har besøgt barerne. Blandt andet er den tidligere omtalte pornobiograf på Vesterbro besøgt af flere omgange, hvor muligheden for at leje kabiner er blevet bekræftet. Medarbejderne fra SFI har under observationerne talt med flere af stedernes ansatte, herunder bartendere, strippere og champagnepiger, som har fortalt om arbejdet på barerne. Alle, som vi har talt med, har været vidende om SFI-medarbejdernes ærinde. Endelig er der blevet udført observationer på barer henvendt til homoseksuelle, idet flere informanter har tilkendegivet, at de møder kunder på barerne. To mandlige medarbejdere har således besøgt fire barer og har i den forbindelse observeret miljøet på disse barer.

JOURNALER

På baggrund af et samarbejde Reden International har SFI fået adgang til journaler udformet i forbindelse med pågældende ngo's arbejde med udenlandske prostituerede. Journalerne indeholder blandt andet beskrivelser af kvindernes baggrund, hvordan de er kommet til Danmark, og hvordan deres dagligdag er. Der er som nævnt tidligere indsamlet 20 journaler, hvoraf 18 er skrevet på baggrund af en langvarig kontakt (ofte over flere år) til den pågældende kvinde, mens to baserer sig på kortvarig kontakt – fra en måned og ned til et par dage. Journalerne er tilfældigt udvalgt af SFI's medarbejdere med nationalitetsmæssig spredning som eneste udvælgelseskriterium. Der er således indsamlet 11 journaler om-

handlende afrikanske kvinder, ni omhandlende østeuropæiske og en omhandlende en thailandsk kvinde. Journalerne er blevet læst i Reden Internationals lokaler og siden sammenskrevet til referater, som indgår som skriftlige kilder i den kvalitative analyse.

Journalerne vurderes at rumme informationer, som det ikke ville have været muligt at få adgang til via kvalitative interviews. Dette skyldes, at de medarbejdere, som har skrevet journalerne, har fulgt kvinderne over længere tid og derved har haft mulighed for at opbygge et dybdegående forhold og kendskab til kvinden. Gennemgangen af journalerne viser tydeligt, at dette i nogle tilfælde har været afgørende for, hvad kvinderne har ønsket at fortælle. Eksempelvis viser en journal, som er ført over flere år, at kvinden under sine første møder med medarbejderen fastholder en historie om at være politisk flygtning. Efter et stykke tid forklarer kvinden dog, at historien ikke er sand, men i virkeligheden blevet fabrikeret af en bagmand med det formål at dække over en handelshistorie.

Samlet set vurderes journalerne at kunne skabe viden om organisering mht. ankomst til Danmark, bagmænd og tredjepart såvel som sociale tilbud og forhold omkring, hvordan udenlandske kvinder i gadeprostitution er stillet i det danske system i forhold til opholdstilladelse, illegal indtjening etc. Disse temaer er også belyst gennem interviews med fagpersoner fra offentlige myndigheder og ngo'er, men journalerne bidrager med flere detaljer herom.

VALIDITET I DET KVALITATIVE DATAMATERIALE

Validiteten i den kvalitative del af undersøgelsen sikres af datatriangulering, hvor analysen baseres på empirisk materiale på baggrund af observationer, interviews og tekstmateriale. Trianguleringen medvirker til, at vi har fået indblik i prostitutionsverdenens forskelligartede virkeligheder. Der hentes derved både inspiration fra den etnografiske tradition for infra-studier og bourdieusk-inspirerede feltstudier med fokus på feltets sociale mekanismer.

Den kvalitative analyse er sket som tekstanalyse af transskriberede interviews, journalreferater, feltnoter, og analysens konklusioner bliver løbende underbygget med citater fra interviewene. For at sikre, at undersøgelsens konklusioner er empirisk funderet, benyttes kodeprogrammet Nvivo i analysen. Nvivo er et redskab til kvalitative undersøgelser, hvor tekst og udsagn samles i relevante kategorier. Nvivo er i denne

undersøgelse benyttet til at skabe struktur og overblik i analysen af det omfangsrige tekstmateriale. Analysen er bygget op omkring et kodetræ med kodekategorier. Kodetræet er benyttet som et redskab, der løbende har udviklet sig, i takt med at vi gennem kodningen er blevet opmærksomme på nye temaer, aspekter, nuancer og problematikker i tekstmaterialet. Kodningen er gennemført ad flere omgange i fællesskab mellem forskerne.

Triangulering og grundig analyse af det empiriske materiale er de metoder, som er anvendt til at sikre denne kortlægnings kvalitative validitet og troværdighed. Herudover er der blevet søgt en spredning blandt informanterne med henblik på at få afdækket forskellige perspektiver på fænomenet. Dette ses blandt andet udmøntet i de tidligere gennemgåede flerstrengede strategier i skabelsen af kontakt til informanter.

Det differentierede kvalitative interviewmateriale medvirker til, at denne undersøgelse kan betegnes som meget omfattende sammenlignet med andre nationale og internationale undersøgelser af prostitution. Antallet af interviews har, ud over at besvare en række gennemgående spørgsmål, også givet mulighed for at afprøve en række nye spørgsmål undervejs, ligesom vi har opnået stor detalrigdom. Vi har således bevæget os ud over, hvad man i den videnskabelige litteratur betegner som et mætningspunkt i interviewundersøgelser (se Kvale, 1997), hvor informationer gentages, hvilket bidrager til at sikre validiteten af de kvalitative data.

DET KVANTITATIVE STUDIE

I den kvantitative del af undersøgelsen har vi dels be- eller afkræftet kvalitative hypoteser, ligesom vi har brugt disse data til at estimere omfanget af prostitution i Danmark. De kvantitative datakilder består primært af følgende fire datasæt:

- Dataudtræk fra politiets sagsregister indeholdende samtlige tilfælde fra 2007-2010, hvor politiet har været i kontakt med prostituerede.
- Data indsamlet fra Mødestedet i København indeholdende antallet af forskellige besøgende i 2010.
- Data indsamlet via en survey blandt prostituerede gennemført i januar og februar 2011.

- Data indsamlet på baggrund af optælling af escortannoncer i Ekstra Bladet over et år.

På baggrund af ovenstående datasæt har vi estimeret antallet af prostituerede i Danmark i 2010. Vores analyser af data giver endvidere en indikation af, hvor mange der kommer ind i prostitution og forlader dette igen. Det indebærer, at vi har kunnet analysere os frem til et tal for, hvor mange prostituerede der i gennemsnit sælger sex på et halvt år, idet der er taget højde for, at nogle holder pause, mens andre begynder igen.

Ud over de fire datasæt er der gennemført to døgnoptællinger i København. Døgnoptællingerne er indarbejdet i den analyse, der giver os stock-tallet. Endvidere giver resultatet af tællingen et øjebliksbillede af, hvor mange prostituerede der fysisk er at finde i løbet af et døgn på gader på Vesterbro to tilfældige dage. I de følgende afsnit gennemgår vi indsamlingen af det kvantitative datamateriale (se i øvrigt bilag C og F om henholdsvis døgnoptællinger og omfangsberegningen samt kapitel 5).

SPØRGESKEMA

I dette afsnit beskriver vi de metodiske overvejelser i forbindelse med gennemførelsen af kortlægningens survey. Formålet med indsamlingen af spørgeskemaer har dels været at efterprøve hypoteser opsat på baggrund af det kvalitative studie, dels at estimere omfanget af prostitution. I forbindelse hermed er der en egentlig spørgeskemaundersøgelse (se bilag G) og en mindre 'tællingsundersøgelse' med 5-9 spørgsmål (se bilag H og I), hvor spørgsmålene udelukkende er blevet benyttet i optællingsøjemed med det formål at estimere antallet af klinikprostituerede. Som det bliver beskrevet i kapitel 5, har det været overordentlig svært at få besvaret disse optællingsspørgsmål inden for en repræsentativ stikprøve. Endelig er der ligeledes gennemført en mindre 'tællingsundersøgelse' indeholdende fem spørgsmål blandt de udenlandske gadeprostituerede på Vesterbro i København (se bilag J). Denne bruges udelukkende til at validere antallet af gadeprostituerede fundet i data indsamlet fra Mødestedet på Vesterbro. Der kan læses mere om optællingsberegningerne i kapitel 5 samt bilag F. Antallet af indsamlede besvarelser findes i Tabel 4.1. I tabellen er de såkaldte 'tællingsundersøgelser' omtalt som korte skemaer.

TABEL 4.1

Oversigt over indsamlede spørgeskemaer. Antal.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
<i>Lange</i>					
Danske	40	67	30	130	267
Engelske	6	0	7	10	23
Lange i alt	46	67	37	140	290
<i>Korte</i>					
Danske	-	-	-	10	10
Engelske	-	-	-	28	28
Korte i alt	-	-	-	38	38
I alt	46	67	37	178	328

Kilde: Egen indsamling.

Spørgeskemaundersøgelsen rummer som vist i Tabel 4.1 290 spørgeskema-besvarelser indsamlet blandt både danske og udenlandske prostituerede af begge køn. Det enkelte spørgeskema er udformet på baggrund af et såkaldt brutto-spørgeskema indeholdende spørgsmål om henholdsvis escort, klinik- og gadeprostitution. For at få mest indgående viden omkring den enkelte prostitutionsform har vi dog specificeret det enkelte skema, således at det, ud over en række fælles spørgsmål, udelukkende indeholder spørgsmål om enten escort-, gade- eller klinikprostitution. Det betyder, at vi i realiteten har arbejdet med tre forskellige skemaer. Der er dog i alle versioner taget højde for, at der kunne være overlap mellem de forskellige prostitutionsformer. I enkelte tilfælde har det været nødvendigt at benytte det fulde bruttospørgeskema. Dette har i særlig grad gjort sig gældende i forbindelse med udenlandske prostituerede. Fordelingen af besvarelser er følgende:

- 113 besvarelser fra escortprostituerede
- 140 besvarelser fra klinikprostituerede
- 37 besvarelser fra gadeprostituerede.

Af besvarelserne stammer 67 skemaer fra danske mandlige prostituerede og 223 fra kvindelige prostituerede²³. De udenlandske prostituerede, som har besvaret spørgeskemaet, har primært været beskæftiget inden for

23. Heraf fire transkønnede.

gade- eller klinikprostitution og har alle været kvinder. Samtlige af de mandlige respondenter har været beskæftiget inden for escortprostitution. Dette stemmer udmærket overens med de hypoteser, vores kvalitative undersøgelse har genereret, hvor vi kun i enkelte tilfælde har truffet mænd, som har været beskæftiget inden for klinikprostitution. Der er ikke truffet mænd beskæftiget med gadeprostitution. De kvindelige danske respondenter fordeler sig blandt alle tre prostitutionsformer.

For at imødekomme sprogbARRIERER har spørgeskemaerne været tilgængelige både på dansk og engelsk.

KONTAKT OG INDSAMLING AF SKEMAER

Som i det kvalitative studie har vi ligeledes i forbindelse med spørgeskemaundersøgelsen haft behov for at anvende flerstrengede strategier for at skabe kontakt til respondenterne. Indsamlingen af spørgeskemaer blandt de klinikprostituerede er sket på baggrund af en adresseliste over samtlige af politiet kendte klinikker i oktober 2010. Denne liste er blevet suppleret med nyere adresser fra Ekstrabladet og diverse internetsider. Derudover er nogle af de klinikker, der oprindeligt var på listen, blevet fjernet, idet denne kortlægnings kvalitative studie viste, at klinikker var lukkede. Listen rummede således på indsamlingstidspunktet 554 klinikker. En pilotundersøgelse blandt de klinikprostituerede viste, at det ikke var givtigt at ringe rundt til klinikkerne, da mange benytter en telefonsvarer eller telefondame, og man derfor kun i sjældne tilfælde kommer igennem til en mulig respondent. Grundet de gode erfaringer med personligt fremmøde på klinikkerne fra kortlægningens kvalitative studie valgte vi derfor at køre rundt til klinikker i hele Danmark. Vi koncentrerede os primært om klinikker med danske prostituerede. Af de 554 klinikker havde vi kendskab til, at 124 med sikkerhed rummede danske prostituerede²⁴. Alle disse klinikker er blevet besøgt mellem to og fem gange på forskellige ugedage og tidspunkter med det formål at få kontakt til forskellige prostituerede. Ud over at køre rundt til de enkelte klinikker har vi ligeledes sendt skemaet rundt pr. post sammen med frankerede svararkiverter. Denne metode gav dog meget få besvarelser. Det skyldtes, at en del af det fremsendte materiale ikke kunne leveres af postvæsnet blandt

24. Adresselisten er lavet på baggrund af annoncer, hvoraf der i nogle tilfælde står nationalitet. Derudover har politiet noteret nationaliteten på de prostituerede, som de har mødt på de enkelte klinikker.

andet på grund af manglende eller fyldte postkasser. Herudover erfarede vi på vores tur rundt til de forskellige klinikker, at en del kvinder havde besvaret skemaer, men ikke havde fået sendt det. Af frygt for at deres anonymitet beskrev nogle kvinder således, at de ganske enkelt havde smidt skemaerne ud, idet de var bange for at de skulle blive fundet af nogle, som ikke vidste, at de arbejdede som prostituerede.

Et kriterium, der har været afgørende for indsamlingen af surveybesvarelser blandt de klinikprostituerede, var derfor, at vi har kunnet møde kvinderne, mens de har været på arbejde.²⁵ Dette har dog betydet, at vi har været nødsaget til at bede kvinderne om at tage tid ud af deres vagt til at besvare skemaet og derved potentielt om at afvise mulige kunder imens.

Indsamlingen af spørgeskemabesvarelser blandt såvel de danske som de udenlandske gadeprostituerede samt nogle få af de udenlandske escort- og klinikprostituerede er blevet forestået af henholdsvis Hope Now samt Tiller Lorentzen, en tidligere dansk gadeprostitueret, der i flere sammenhænge arbejder med de prostituerede til daglig. Begge er blevet tilknyttet projektet som eksterne konsulenter ud fra en betragtning om, at de, grundet deres kendskab til miljøet omkring gadeprostitution, har lettere ved at skabe kontakt til de gadeprostituerede end SFI's projektgruppe. For at sikre at skemaerne er blevet udfyldt korrekt og uden unødigt indblanding fra konsulenter, har vi ud over en grundig briefing og debriefing før og efter indsamlingen ligeledes været i løbende kontakt med konsulenter. Ud over ansættelse af to eksterne konsulenter har vi under indsamling af spørgeskemabesvarelser fra danske gadeprostituerede ligeledes fået lov til at sende skemaer til Reden i Odense og i Århus²⁶, hvor personalet har udleveret og indsamlet skemaerne blandt deres brugere. I forbindelse hermed har vi fået 11 besvarelser. I en række tilfælde har de gadeprostituerede fået et gavekort for deres deltagelse.

Indsamlingen af surveybesvarelser inden for escort er udelukkende sket på nettet. I forbindelse med indsamlingen har vi dels sendt et link til skemaet til telefonnumre og e-mailadresser fundet i escortannoncer, dels har vi endnu engang været til stede på et chatforum henvendt til

25. Generelt set kan det være overordentligt vanskeligt for ikke at sige næsten umuligt at møde prostituerede uden for arbejdstid, da det ganske enkelt er svært at identificere, hvem der arbejder som prostituerede, medmindre man møder dem, mens de er på klinikken.

26. Se bilag A for flere informationer om de to ngo'er.

homoseksuelle mænd, hvor vi har opfordret mænd, der sælger sex til at besvare skemaet. Ved besvarelser har man haft mulighed for at deltage i lodtrækningen om fem gavekort.

POLITIETS DATA

I forbindelse med omfangsberegninger af antallet af klinikprostituere anvendes dataudtræk fra politiets sagsregister indeholdende samtlige tilfælde fra 2007-2010, hvor politiet har været i kontakt med prostituerede.

I 2007 iværksatte Rigs politiet en strategi for en styrket politimæssig indsats mod prostitutionens bagmænd. Strategien har blandt andet som målsætning at sikre, at der overalt i landet gennemføres en ensartet og intensiveret politimæssig indsats mod strafbare forhold i forbindelse med prostitution. Strategien indebærer endvidere, at der i de enkelte politikredse gennemføres en kortlægning af prostitutionsmiljøet, blandt andet med henblik på så vidt muligt at identificere prostituerede og etablerede bordelvirksomheder samt personer med tilknytning til prostitutionsmiljøet. Dette gøres blandt andet ved regelmæssige kontrolbesøg på klinikker i hele landet. Hensigten er, at alle, for politiet kendte, klinikker besøges en gang om året. De indhentede oplysninger indberettes til Rigs politiet til brug for den løbende kortlægning af prostitutionsmiljøet og udgør grundlaget for en bearbejdning og analyse af oplysninger om prostitutionsmiljøet.

I forbindelse med denne kortlægning har Rigs politiets Nationale Efterforskningscenter (NEC) stillet deres datamateriale til rådighed for SFI. Data indeholder samtlige møder, politiet har haft med prostituerede fra 2007-2010. Såfremt den samme person er antruffet flere gange, er dette registreret i data. Data indeholder derved antallet af 'unikke' prostituerede truffet af politiet i den pågældende periode. På baggrund af politiets data er det derved muligt at se, hvor mange forskellige klinikprostituere, der optræder i sagsregistre i løbet af fx en 6 måneders periode. I forhold til en totaltælling af de klinikprostituere er problemet, at datakilden ikke er fuldstændig, i den forstand at der kan være klinikprostituere, som ikke indgår. Eksempelvis kan der være prostituerede, som ikke er registreret, fordi de ikke var på arbejde, den dag politiet foretog kontrolbesøget. Antallet af forskellige prostituerede i politiets data udgør derfor et minimum for det totale antal klinikprostituere. For at justere dette tal anvendes surveydata indhentet blandt de prostituerede.

Surveyen rummer blandt andet informationer om, hvorvidt respondenter har været i kontakt med politiet inden for det seneste halve år af 2010, samt hvornår respondenter er startet i prostitution. Såfremt respondenter har holdt pause fra at sælge sex siden opstarten, spørges til, hvornår seneste pause blev afsluttet. På baggrund heraf er det muligt at estimere, hvor stor en andel af de klinikprostituerede, som også optræder i politiets data. Ideelt set bør denne estimering bygge på surveybesvarelserne indhentet blandt en repræsentativ stikprøve af de klinikprostituerede.

MØDESTEDETS DATA

Udenlandske gadeprostituerede findes i langt overvejende grad i København i området omkring Vesterbro. Antallet af udenlandske gadeprostituerede beregnes derfor på baggrund af data indhentet fra Mødestedet for udenlandske prostituerede på Vesterbro (MØS). MØS rummer som beskrevet tidligere i dette kapitel blandt andet undervisnings- og sundhedstilbud (se i øvrigt bilag A for beskrivelse af sociale tilbud). Mødestedets tilbud og beliggenhed medvirker til, at stedet er velbesøgt, og en stor del af de udenlandske prostituerede, som bevæger sig i gademiljøet, formodes derfor at komme på Mødestedet. Dette bekræftes af såvel interviews med ngo'er og offentlige myndigheder samt observationer foretaget i forbindelse med denne kortlægnings kvalitative studie. Mødestedet indberetter løbende antal besøgende pr. aften til CMM, og det gennemsnitlige antal brugere pr. aften er stigende. Halvårlige statusrapporter fra Reden International viser, at der i første halvår af 2009 i gennemsnit kom 11 forskellige besøgende på en aften. Dette tal var i andet halvår 22, og i første halvår af 2010 steg tallet yderligere til femogtyve brugere i gennemsnit. Dette tal viser antallet af forskellige besøgende pr. aften, men ikke hvorvidt det er de samme kvinder, som kommer aften efter aften, eller om der er tale om nye kvinder. Disse oplysninger kan dog hentes i Mødestedets dagbøger. På centret føres detaljerede dagbogsoplysninger over dets brugere, hvem de er (deres kaldenavn og nationalitet) samt formålet med deres kontakt til centret (behov for lægehjælp, brug af computere, undervisning eller andet). Derudover registreres det, hvorvidt kvinden er ny bruger af Mødestedet. Denne oplysning hjælper til at skelne de enkelte kvinder fra hinanden, når der optræder to kvinder med samme kaldenavn og nationalitet. Registreringen af nye kvinder er dog behæftet med en vis usikkerhed, idet en kvinde for en medarbejder kan

synes ny, mens samme kvinde for en anden vil være en bruger af stedet. Ved gennemgang af dagbogsinformationerne er det dog muligt at finde ud af, hvor mange forskellige kvinder der har benyttet tilbuddet i løbet af 2010. Dette giver et minimumsantal for størrelsen af denne gruppe.

På baggrund af det kvalitative studie forventes Mødestedets tilbud benyttet af næsten alle de udenlandske gadeprostituerede i København. Med henblik på at validere dette gennemføres en tællingssurvey blandt gadeprostituerede i København, hvor det afdækkes, dels hvorvidt kvinderne dels har opholdt sig i København i 2010, dels hvorvidt de har besøgt Mødestedet og således vil optræde i dagbøgerne.

DØGNOPTÆLLINGER

I forbindelse med det kvantitative studie er der gennemført to døgnoptællinger af gadeprostituerede på Vesterbro i København i henholdsvis november og marts måned. Det primære formål var at få optalt, hvor mange forskellige gadeprostituerede, der kan registreres i løbet af et døgn. For at kunne give så validt et tal som muligt, var det væsentligt, at der blev gennemført to tællinger på forskellige tidspunkter på måneden samt på forskellige ugedage. Døgnoptællingerne er udelukkende gennemført i København, da det kvalitative studie og registrerede sager fra politiet kun indikerede meget få gadeprostituerede i Århus og Odense.

Den praktiske gennemførelse af døgnoptællingerne blev udført af to-fire observationsposter/fodpatruljer (bestående af to medarbejdere fra SFI) afhængigt af tidspunktet på døgnet (se i øvrigt bilag C). Variationen i antallet af observationsposter skyldtes en forventning om, at der ville være flere prostituerede på gaden i aften- end i dagtimerne. På baggrund af observationer i miljøet og interviews med diverse ngo'er og offentlige myndigheder udført i forbindelse med denne kortlægnings kvalitative studie, havde projektgruppen dannet sig et overblik over, hvor på Vesterbro de prostituerede oftest befinder sig, samt hvilken adfærd der kendetegner gadeprostituerede. Eksempelvis syntes det klart, at afrikanske gadeprostituerede er mere opsøgende/direkte i deres kundekontakt end de øvrige prostituerede. Alle observationer i forbindelse med døgnoptællingen blev registreret i et skema indeholdende en række kendetegn, såsom formodet nationalitet og alder samt beskrivelser af kvindens udseende. Herudover blev blandt andet tidspunktet for observationen, samt hvor kvinden befandt sig på det pågældende tidspunkt, registreret. Såfremt kvinden blev set forlade den enkelte observationsposts område, blev det ligeledes noteret, i

hvilken retning kvinden gik. For at minimere risikoen for at det samme individ blev talt mere end én gang, blev det tilsigtet, at de samme SFI-medarbejdere dækkede det samme område og derved kunne identificere, om den pågældende var blevet noteret tidligere.

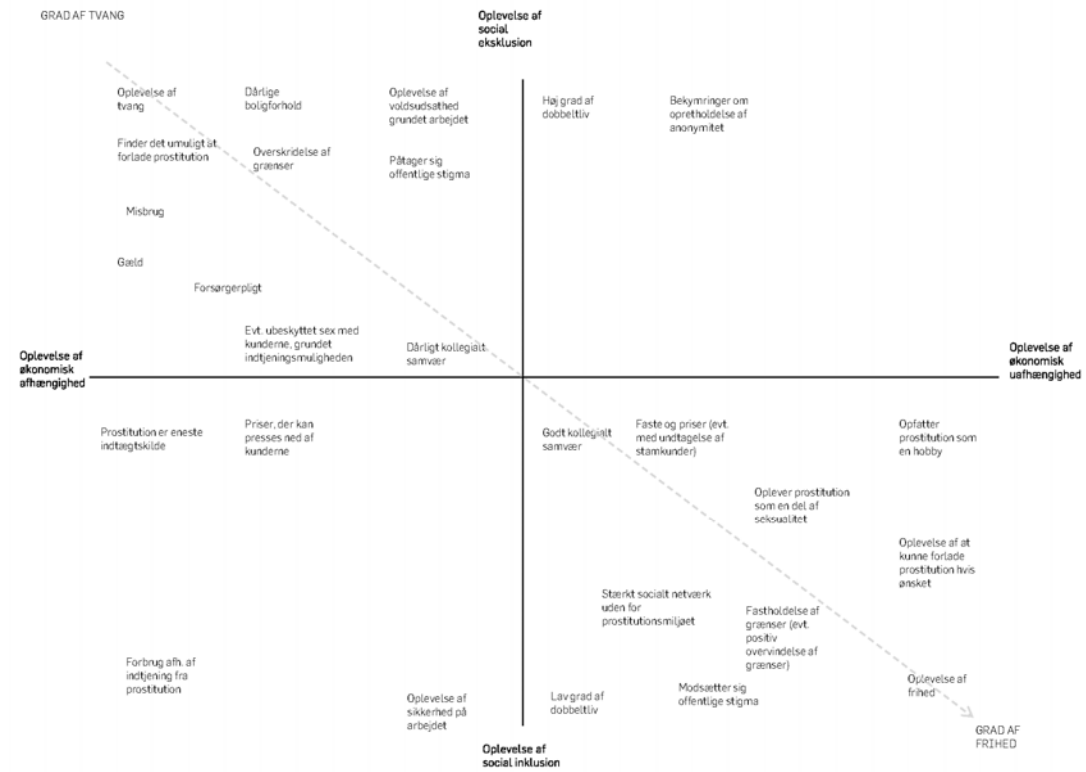
Døgnoptællingerne kan alene give indikationer på antallet af gadeprostituerede på Vesterbro de pågældende døgn. Det er således ikke muligt at estimere det samlede antal gadeprostituerede på baggrund af døgnoptællingerne alene.

ANALYTISK MODEL

Det kvalitative materiale har sammen med litteraturen om prostitution været inspirationsgrundlaget til at udvikle figur 4.1. Empirisk er det de prostitueredes forløbsbeskrivelser, vurdering af egen situation og placering af hinanden i dette hierarki, der har givet figuren indhold.

Overordnet viser modellen to differentieringsprincipper gående på henholdsvis oplevelsen af økonomisk afhængig- eller uafhængighed og oplevelsen af social eksklusion eller inklusion i samfundet. Differentieringsprincipperne ses i figurens to akser. Enderne på disse akser er inspireret af Webers idealtyper (Weber, 1971) og skal som sådan forstås som et kontinuum, inden for hvilke de enkelte prostituerede oplever og placerer sig selv og andre. Idealtypisk kan man tale om, at der i den ene ende er de økonomisk uafhængige prostituerede, som oplever høj grad af social inklusion i samfundet (figurens nederste, højre hjørne). Typisk vil disse personer også føle, at de nemt kan forlade prostitution, såfremt de har et ønske herom. På den anden side er der den meget økonomisk afhængige prostituerede, der føler sig ekskluderet af samfundet og lever en høj grad af dobbeltliv (figurens øverste, venstre hjørne). Her er der tale om en person, som ikke ser andre muligheder end prostitution, eller som er tvunget ind i det af andre personer. Personen har ingen eller kun svage sociale relationer både i og uden for prostitutionsmiljøet. Dog er der ikke altid overensstemmelse mellem det at føle sig integreret i samfundet og at føle sig integreret i prostitutionsmiljøet. En meget stærk tilpasning til prostitutionsmiljøet kan i nogle tilfælde hænge sammen med, at den prostituerede er marginaliseret fra resten af samfundet. Og omvendt: nogle prostituerede, som arbejder selvstændigt (fx i escort), har begrænset eller ingen kontakt til andre prostituerede, samtidig med at de have stærke sociale relationer uden for prostitutionsmiljøet.

FIGUR 4.1
Prostitutionshierarkiet.

Overvejende kategoriserer de prostituerede sig selv og andre som værende mellem yderpolerne og sjældent i ekstremerne. Der findes dog en tendens til, at mange klassificerer andre prostituerede som mindre velstillede – det vil sige mere økonomisk afhængige og mere socialt ekskluderet – end dem selv. Som figuren viser, findes der grupper af prostituerede, som oplever høj grad af social eksklusion, samtidig med at de føler sig økonomisk uafhængige (figurens øverste højre felt). Dette gælder fx for nogle af de udenlandske kvinder, både gade- og klinikprostituerede, som arbejder i isolerede miljøer og har et mål om at tjene penge nok til at kunne rejse hjem, at kunne forsørge deres familie og fx starte en forretning i deres hjemland. De giver ikke udtryk for at være glade for arbejdet, men betegner heller ikke sig selv som økonomisk afhængige og ser arbejdet som deres bedste mulighed, hvorfor de vælger at fortsætte med det. Andre udenlandske prostituerede beretter derimod om en meget høj grad af økonomisk afhængighed og social eksklusion. Prostituerede med god social integration, men høj økonomisk afhængighed (figurens nederste, venstre felt) repræsenteres blandt andet ved nogle danske klinikprostituerede, som har gode sociale relationer i og uden for prostitutionsmiljøet, men som mener, at de ikke kan klare sig uden indtægterne fra prostitutionen, og som derfor tager flere vagter, end de egentlig bryder sig om, og sandsynligvis ville have svært ved at forlade prostitutionen, hvis de ønskede det.

Efter ophør i prostitution er der kvalitative indikationer på, at den vurdering af deres situation, som de prostituerede havde, mens de var i prostitution, i visse tilfælde rykker sig fra at opleve arbejdet positivt til en mere negativ oplevelse af økonomisk afhængighed og social eksklusion. Enkelte af de tidligere prostituerede angiver, at de først, efter de har forladt prostitutionen, kan se, at de befandt sig i en form for økonomisk afhængighed og ofte havde grænseoverskridende oplevelser, på trods af at de, mens de var i miljøet, oplevede deres egen situation positivt. Den enkelte prostitueredes oplevelse af egen situation og prostitutionsforløb kan altså ændre sig fra en oplevelse af overvejende uafhængighed til overvejende afhængighed for nogle af de tidligere prostituerede, men ikke alle.

Når de prostituerede udtaler sig om 'de andre' italesætter de i særdeleshed, hvordan nogle har styr på sig selv og deres økonomi (er i et forløb, hvor de bevarer uafhængighed), hvorimod andre ikke har det (er i et forløb hvor de mister uafhængighed). Disse forskellige opfattelser af

'de andre' inden for miljøet danner grundlaget for det hierarki, som figuren 4.1 illustrerer. Særligt de klinikprostituerede kvinders italesættelse af andre prostitueredes økonomiske overforbrug er en måde, hvorpå de kategoriserer sig selv som tilhørende gruppen af økonomisk uafhængige kvinder med en positiv tilgang til deres arbejde i prostitution. Udsagn fra mændene fortæller ligeledes, at det er vigtigt for dem ikke at blive afhængig af indtægten fra prostitutionen, fordi det vil fratage dem deres oplevelse af frihed og gøre det svært at sige nej til kunderne.

I det kvalitative materiale beskriver de prostituerede herudover et hierarki internt i de forskellige prostitutionsarenaer, hvor fx de udenlandske kvinder blandt de danske interviewpersoner ofte vurderes at være de dårligst stillede sammen med de, der har et stofmisbrug. Der er generel enighed om, at gadeprostitution som arena befinder sig nederst i hierarkiet, da de prostituerede der er mest udsatte. En mandlig escortprostitueret fortæller, at han adskiller sig kraftigt fra kvindelige prostituerede med et misbrug, der ikke noget valg, og det gør dem særligt udsatte.

Det kvantitative materiale understøtter denne vurdering, idet de gadeprostituerede også selv oplever sig som udsatte. 86 pct. af dem angiver at have forbehold eller bekymringer ved at sælge sex, primært i form af bekymringer vedrørende fysisk vold, samt fysiske og psykiske mén ved arbejdet. Det skal dog i forbindelse med, hvordan de prostituerede kategoriserer hinanden, fremhæves, at 38 pct. af mændene, 48 pct. af de kvindelige escortprostituerede og 55 pct. af de kvindelige klinikprostituerede angiver at have lignende bekymringer. De gadeprostituerede i den kvantitative del af undersøgelsen vurderer derudover generelt deres helbred dårligere end prostituerede inden for de øvrige arenaer.

Der er dog ikke blandt de interviewede i det kvalitative materiale enighed om, hvilken arena der er at foretrække. Som nævnt foretrækker nogle at arbejde på gaden. På samme måde argumenteres for og imod at arbejde på klinik og i escort. Nogle vurderer, at kvinder i escort er 'lüksludere' eller 'de fine', fordi de helt selv styrer deres tid, ofte mødes med kunder på hotelværelser, har mere tid med kunderne mv. Andre mener, at escort er for utrygt, og fremhæver i stedet fordelene ved at arbejde på klinik, hvor rammerne er sat på forhånd, og hvor man kan have en telefon- eller vagtpige med.

I dette kapitel har vi redegjort for kortlægningens empiriindsamling samt analysestrategi. I det følgende kapitel 5 begynder den egentlige analyse og dermed besvarelsen af kortlægningens syv undersøgelses-

spørgsmål. Disse besvares som beskrevet tidligere i kapitlerne 5-12, hvorefter resultaterne diskuteres og opsummeres i kapitel 13. Det følgende kapitel 5 fokuserer på udregningen af omfanget af prostitution i Danmark.

OMFANGET AF PROSTITUTION

I dette kapitel estimerer vi antallet af personer i prostitution inden for de tre store prostitutionsarenaer: klinikprostitution, escortprostitution og gadeprostitution. Barprostitution og privat/diskret har vi ikke kunnet estimere. Dette kapitel er baseret på det kvantitative materiale og i det efterfølgende kapitel giver vi et både kvalitativt og kvantitativt indblik i de prostitueredes oplevelser af levevilkår i de fem prostitutionsarenaer.

Der ligger en stor udfordring i at bestemme omfanget af prostitution i Danmark. Den normale fremgangsmåde, når man skal fastslå størrelsen af en population, er at trække en tilfældig stikprøve af personer og derefter interviewe de pågældende. Denne metode har vist sig anvendelig inden for områder, som ellers er behæftet med en vis form for tabu. Et eksempel er Rockwool Fondens Forskningsenheds studier af sort arbejde i Danmark. Denne fremgangsmåde er dog ikke umiddelbart mulig, når det gælder prostitution. For det første er emnet formentlig så tabuiseret, at kun de færreste personer, der arbejder som prostituerede, ønsker at blive interviewet om det i deres fritid. For det andet vil der være en del udenlandske prostituerede, som ikke vil indgå i stikprøvetrækningen pga. manglende cpr-nummer. For det tredje vil en spørgeskemaundersøgelse om prostitution formentlig støde en stor del af de interviewede personer. For det fjerde vil det kræve en enorm stikprøve at

opnå et relativt præcist estimat, da forekomsten af prostituerede er meget lille.

En alternativ løsning er at basere tællingen på antallet af personer, der arbejder som prostituerede på givne tidspunkter af året, og den metode er udgangspunktet for de tællinger, der er foretaget i projektet. Det er dog oftest svært at indhente nok oplysninger om de prostitueredes arbejdsmønstre til at udregne et estimat for det årlige antal af prostituerede. Ydermere er det ofte svært at få adgang til de prostituerede, når de arbejder, hvorfor selve grundlaget for tællingen ofte er behæftet med en del usikkerhed.

I kapitlet gennemgår vi først, hvordan man i tidligere studier har opgjort prostitution i Danmark og præsenterer de tal, man er kommet frem til. Dernæst gennemgår vi kort de estimationsmetoder, vi har valgt at anvende, og resultatet af tællingen fremlægges. Herefter gennemgår vi tællingen af hver enkelt undergruppe af prostituerede (klinik, gade og escort). Hver gennemgang indledes med en definition af prostitution for den givne gruppe. Derefter beskrives den metode, der er forsøgt anvendt, samt de datakilder, der benyttes. Det efterfølges af beregning af antallet af prostituerede i undergruppen. Endelig beskriver vi de mulige fejkilder som eksisterer.

HVORDAN HAR MAN TALT DEM I DEN DANSKE LITTERATUR?

Servicestyrelsen udgiver løbende tællinger af antallet af prostituerede. De sidst opgjorte tal, som kan findes på styrelsens hjemmeside, er fra 4. november 2010 og opgør omfanget af prostitution i perioden fra 1. juli 2009 til 1. juli 2010. I opgørelsen skelnes mellem:

- Klinikprostitution
- Gadeprostitution
- Escortprostitution
- Prostitution i eget hjem
- Barprostitution.

Endvidere opgøres særskilt kombinationen af escortprostitution og prostitution i eget hjem.

Servicestyrelsen påpeger, at de beregnede estimater vedrører den synlige del af prostitutionen og derfor udgør minimumstal for antallet af prostituerede i de forskellige undergrupper. Klinikprostitution dækkes ud xxx fra opsøgende arbejde, hvor hver enkelt klinik besøges flere gange i løbet af året. Det opsøgende arbejde bruges dels til at opgøre det samlede antal klinikker, dels til at komme frem til, at der i gennemsnit er fire kvinder tilknyttet hver klinik. Gadeprostitution i København, Odense og Århus dækkes ud fra oplysninger fra Reden i de nævnte byer, Tjek Punkt, Reden International og Mødestedet i København. Escort-prostitution opgøres ved at tælle henholdsvis annoncer på internettet og i Ekstra Bladet. Antallet af prostituerede bag den enkelte annonce sættes til to personer, hvis der bruges flertal i annoncen, og til én person, hvis der bruges ental. Endelig har Servicestyrelsen også opgjøret antallet af prostituerede i barmiljøet og antallet af personer, der sælger sex i eget hjem. Barprostitution er opgjøret ud fra en undersøgelse foretaget af PRO-Centret fra 2001 (Pedersen & Heindorf, 2001). Prostitution i eget hjem er opgjøret ud fra annoncetælling, hvor der fokuseres på ord som ”diskret” eller ”privat”. Kombineret privat- og escortprostitution er ligeledes opgjøret ud fra tælling af annoncer. I Tabel 5.1 præsenteres Servicestyrelsens tal.

TABEL 5.1

Minimumsantal af personer i prostitution fordelt efter type i 2009-2010.

	Antal
Klinikprostitution (udenlandsk og dansk)	1.948
Gadeprostitution (udenlandsk og dansk)	712
Escortprostitution (kvinder)	381
Prostitution i eget hjem	228
Barprostitution	148
Privat- og escortprostitution	66

Kilde: Servicestyrelsen, 2010, s. 8.

OMFANGET AF PROSTITUTION

I dette studie har vi valgt at benytte forskellige estimationsmetoder til opgørelsen af de forskellige undergrupper af prostituerede. Valg af metoder er primært baseret på, hvilke typer data vi har opnået adgang til. For enkelte undergrupper af prostituerede har det ikke været muligt at komme med et fornuftigt estimat. I disse tilfælde vil vi i stedet gøre rede

for den viden, vi har opnået, samt hvad der mangler, for at man kan opgøre det endelige tal.

Vi har forsøgt at opgøre antallet af prostituerede for følgende fire grupper:

- Klinikprostitution
- Gadeprostitution
 - Udenlandsk
 - Dansk
- Kvindelig escortprostitution.

For gruppen af klinik-prostituerede har vi benyttet en estimationsmetode, der kaldes Capture-Recapture. Metoden beskrives i afsnittet nedenfor og i bilag F. Datakilderne er henholdsvis politiets optegnelser over prostituerede i 2010 og egen spørgeskemaundersøgelse.

For de udenlandske gadeprostituerede har vi anvendt en såkaldt flow-tælling baseret på oplysninger fra Mødestedet for 2010. Den afgørende antagelse her er, at alle udenlandske prostituerede i løbet af året på et eller andet tidspunkt kommer på Mødestedet.

For de danske gadeprostituerede har vi forsøgt at anvende en variant af Capture-Recapture-metoden, hvor man tæller de gadeprostituerede over flere gange og opgør andelen af gengangere. Desværre viste det sig ikke muligt at opnå alle de oplysninger, der skulle til for at opgøre et estimat – dette er beskrevet grundigere i gennemgangen af denne undergruppe. Vi kan derfor ikke give et skøn over antallet af danske gadeprostituerede, men beskriver i stedet omfanget af den danske gadeprostitution ud fra de data, som vi har til rådighed.

For de kvindelige escort-prostituerede har vi taget udgangspunkt i de avisannoncer, der indrykkes i Ekstra Bladet. Vi har talt unikke telefonnumre i 1 år (fra maj 2010 til april 2011, begge inkl.). Endvidere har vi ud fra telefonopkald til 100 escortprostituerede opnået information om, hvor mange prostituerede der gemmer sig bag hver annonce, samt i hvilket omfang de escortprostituerede benytter forskellige annoncer i løbet af en periode på 1 år.

De mandlige escortprostituerede har vi valgt ikke lave en statistisk opgørelse over. Da vi startede undersøgelsen, var vores indtryk, at den mandlige prostitution er yderst begrænset og isoleret. Vi valgte derfor i stedet at forsøge os med opsøgende kvalitative interviews for at

opnå en viden om den mandlige prostitution. Dette arbejde har resulteret i 40 interviews. Herudover har vi på diverse chatfora med tilknytning til prostitutionsmiljøet opfordret til deltagelse i en webbaseret spørgeskemaundersøgelse. Dette har resulteret i 67 påbegyndte besvarelser af spørgeskemaet.

Heller ikke de prostituerede i barmiljøet har vi lavet en statistisk opgørelse af. Vi besøgte forskellige strip-barer i København i håbet om at blive klogere på omfanget af barprostitution. Det viste sig imidlertid svært at få et indtryk af det. De få kvinder, der indvilligede i at snakke med os, benægtede alle, at de solgte sex, om end det for os virkede åbenlyst, at der forgik prostitution i et vist omfang.

Vi har desuden valgt ikke at give et særskilt bud på omfanget af prostitution i eget hjem, såkaldt privat/diskret. I ingen af de statistiske opgørelser adskiller vi prostitution i eget hjem fra prostitution andre steder, og derfor er prostitution i eget hjem til dels indeholdt i opgørelsen af omfanget af klinik- og escortprostitution. For den resterende del af privat/diskret har vi ikke været i besiddelse af datakilder, der muliggør en optælling på et fornuftigt grundlag.

I Tabel 5.2 præsenteres resultaterne af vores tælling. Antallet af klinikprostituerede er opgjort til 1.633 med et 95-procents-konfidensinterval på (1.019; 2.247). Tallet er lidt lavere end Servicestyrelsens tal, men dog ikke lavere end, at styrelsens tal ligger inden for 95-procents-konfidensintervallet. De udenlandske gadeprostituerede opgøres til 595 personer i 2010. Eftersom opgørelsen af denne gruppe er baseret på en totaltælling²⁷, er skønnet ikke behæftet med statistisk usikkerhed, hvorfor der ikke angives konfidensbånd for dette tal. Servicestyrelsen opgør ikke et særskilt tal for denne gruppe. Vi kan, som nævnt, ikke give et skøn over antallet af danske gadeprostituerede.

For de kvindelige escortprostituerede har vi opgjort antallet til 903 med et 95-procents-konfidensinterval på (812; 994). Servicestyrelsens tal er ikke direkte sammenlignelige med dette estimat. Men en sammenligning af styrelsens tal for escortprostitution og prostitution i eget hjem giver 609. Dette tal vedrører en bredere gruppe end kvindelige escortprostituerede, men er samtidig væsentligt lavere end de 903.

27. Opgørelsesmetoden beskrives i afsnittet om gadeprostitution nedenfor.

TABEL 5.2

Skøn over antallet af prostituerede i 2010.

	Skønnet populationsstørrelse	Datakilde	Type
<i>Klinik</i>		Politiets sagsregister samt spørgeskema- undersøgelse	Estimeret størrelse
Estimat	1.633		
Konfidensgrænser	(1.019; 2.247)		
Udenlandsk gade	595	Data fra Mødestedet	Totaltælling
<i>Kvindelig escort</i>		Annoncetælling og rundringning.	Estimeret størrelse
Estimat	903		
Konfidensgrænser	(812; 994)		

Anm.: Det har, som beskrevet, ikke været muligt at estimere antallet af danske gadeprostituerede.

Kilde: Politiets sagsregister, indsamlede spørgeskemaer, dagbøger fra Mødestedet og rundringning.

KLINIK

I dette afsnit forsøger vi at estimere antallet af klinikprostituerede i Danmark i 2010. Vi definerer denne gruppe som alle personer, der har solgt sex på klinik mindst én gang i løbet af 2010.

I det følgende beskrives først den metode, vi har anvendt til at estimere omfanget af klinikprostitution i Danmark i 2010. Dernæst gennemgås de datakilder, der er anvendt i studiet. Dette efterfølges af en gennemgang af vores estimationsresultater. Endelig fremlægger vi de fejlkilder, der måtte være i estimationen.

METODE

Vi har anvendt en metode, der kaldes Capture-Recapture-metoden.²⁸ Metoden er velkendt og velegnet til at bestemme størrelsen på en skjult population.²⁹ Den består grundlæggende i at sammenholde flere forskellige stikprøver fra den ukendte population, man ønsker at estimere størrelsen på.

28. For en detaljeret statistisk gennemgang af den anvendte metode, se bilag F.

29. Vi betragter de prostituerede som en skjult population. Dette skyldes, at gruppen af prostituerede udgør en meget lille andel af den danske befolkning, samt at de er svære at opnå kontakt til, idet mange ikke ønsker at give sig til kende.

En forudsætning for metodens anvendelse er, at man har et datagrundlag bestående af mere end en stikprøve – enten i form af flere på hinanden følgende optællinger eller i form af flere forskellige lister, hvorpå medlemmer af populationen optræder. I den aktuelle kontekst udnytter vi, at vi har adgang til to forskellige lister, hvorpå de klinikprostituerede optræder, nemlig registrerede sager fra politiet samt en til formålet gennemført spørgeskemaundersøgelse.

Vi implementerer metoden på følgende måde: Først tæller vi antallet af klinikprostituerede, som figurerer i politiets sagsregister. Dernæst bestemmer vi, hvor stor en andel af de prostituerede i spørgeskemaundersøgelsen, som har været i kontakt med politiet. Denne andel er et udtryk for sandsynligheden for at være noteret i politiets register. Og ved at sammenholde antallet af klinikprostituerede i politiets register med sandsynligheden for at optræde i det, kan vi estimere antallet af klinikprostituerede i Danmark.

Formålet er, som nævnt, at bestemme antallet af personer, som har solgt sex på klinik i løbet af 2010. Optimalt set ville vi derfor bestemme antallet af klinikprostituerede i politiets register for hele 2010 og derefter spørge til kontakt med politiet i løbet af samme periode. Det kan imidlertid være svært at skelne tidspunkter fra hinanden, når man skal huske langt tilbage i tid, hvorfor en periode på 1 år virker lang. Desuden er der en risiko for, at sandsynligheden for at møde politiet gennem en 1-årig periode ikke ens for de klinikprostituerede. Hvis man er startet i prostitution i løbet af perioden – enten fordi man er helt ny, eller fordi man har holdt pause – har man ikke samme sandsynlighed for at møde politiet som én, der har været i miljøet gennem hele perioden. Jo længere analyseperioden bliver, jo større bliver problemet med forskellige sandsynligheder blandt de prostituerede. For at kunne benytte en så lang og dækkende periode som muligt, samtidig med at vi tager højde for de nævnte udfordringer, har vi valgt at tage udgangspunkt i en periode på et halvt år – den sidste halvdel af 2010. Den estimerede populationsstørrelse for andet halvår af 2010, $N_{klinik\ h2}$, kan så beregnes som:

$$N_{klinik\ h2} = \frac{R_{h2}}{\left(\frac{K_{h2}}{N_{survey}}\right)} \quad (1)$$

hvor $N_{klinik\ h2}$ er antallet af klinikprostituerede i andet halvår af 2010, R_{h2} er antallet af klinikprostituerede, som optræder i politiets sagsregi-

ster i andet halvår af 2010, K_{h2} er antallet af klinikprostituere, som i spørgeskemaundersøgelsen angiver at have været i kontakt med politiet i andet halvår af 2010, og N_{survey} er antallet af klinikprostituere, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen.

For at opnå et estimat for antallet af klinikprostituere i hele 2010 har vi brug for at have en idé om, hvor stor udskiftning, der har fundet sted i den første halvdel af 2010; altså hvor mange personer der er kommet til eller har forladt klinikprostitution. Det er dog ikke muligt at estimere udskiftningen i løbet af første halvår af 2010, idet vi ikke har en idé om, hvem alle de tidligere klinikprostituere er. Og der er ingen garanti for, at en person, som var klinikprostituert på det tidspunkt, stadig er det i dag. Desuden ville der også igen være en udfordring i at spørge til en periode, der ligger så langt tilbage.

Vi spørger i stedet de klinikprostituere, hvorvidt de er (gen)indtrådt i klinikprostitution i løbet af de seneste 6 måneder op til tidspunktet for besvarelsen af spørgeskemaet. Vi antager således, at tilgangen til klinikprostitution er konstant over tid, og bruger de seneste 6 måneders tilgang som et udtryk for tilgangen i første halvdel af 2010.

Der består ligeledes en udfordring i at bestemme, hvor mange personer som er stoppet i klinikprostitution. Vi har, som nævnt, ikke mulighed for at indsamle spørgeskemabesvarelser fra tidligere prostituerede, da vi ikke ved, hvem de er; ej heller om de stadig befinder sig i landet. Det er derfor nødvendigt at gøre sig en antagelse om, at tilgang og afgang er ens, hvilket medfører, at antallet af klinikprostituere er konstant over tid.

Under de to nævnte antagelser omregnes estimatet for sidste halvår af 2010 til et estimat for hele 2010 på baggrund af tilgang til klinikprostitution over en 6-måneders periode. Det estimerede antal klinikprostituere i 2010 er således givet ved:

$$N_{klinik} = N_{klinik\ h2} * \left(1 + \frac{T}{N_{survey}}\right) \quad (2)$$

hvor N_{klinik} er antallet af klinikprostituere i hele 2010. $N_{klinik\ h2}$ er antallet af klinikprostituere i andet halvår af 2010, T er antallet af klinikprostituere, som i spørgeskemaet svarer, at de er (gen)indtrådt i klinikprostitution inden for de seneste 6 måneder, og N_{survey} er antallet af klinikprostituere i spørgeskemaundersøgelsen.

Den anvendte metode bygger grundlæggende på en antagelse om, at de informationer, vi modtager fra de klinikprostituerede i spørgeskemaundersøgelsen, er repræsentative for hele gruppen af klinikprostituerede. Hvis de klinikprostituerede, som har været i kontakt med politiet, er overrepræsenterede i vores spørgeskemaundersøgelse, vil estimatet for populationsstørrelsen i andet halvår af 2010 blive for småt og vice versa, jf. (1). Endvidere, hvis der er en overrepræsentation af personer, som er (gen)indtrådt i klinikprostitution i løbet af de seneste 6 måneder, vil den beregnede tilgang blive for stor, og vi overestimerer populationsstørrelsen i 2010, jf. (2). Og omvendt, hvis tilgangen er for lille, underestimerer vi antallet af klinikprostituerede i 2010. Vi behandler yderligere potentielle fejlkilder særskilt efter præsentationen af resultaterne.

DATAKILDER

Der indgår data fra to forskellige kilder i estimationen af antallet af klinikprostituerede i 2010: 1) politiets sagsregister og 2) spørgeskemaer, som er indsamlet i forbindelse med denne undersøgelse. Disse gennemgås i det følgende.

POLITIETS SAGSREGISTER

De data, vi har fået fra politiet, indeholder alle optegnelser i politiets sagsregister, som er behæftet med en markering for prostitution.³⁰ De dækker således både sager direkte relateret til prostitutionsadfærd og sager, som ikke er direkte prostitutionsrelateret, men hvor en af de involverede parter er prostitueret. En prostitueret persons møde med politiet behøver således ikke at være foregået i 'arbejdsøjemed', for at vedkommende er registreret i disse data.

I politiets data skelnes ikke systematisk mellem forskellige former for prostitution. Idet vi her er interesserede i klinikprostitution, har det derfor været nødvendigt at identificere de sager, der involverer en klinikprostitueret.

Opdelingen af sager i politiets data på 'klinikrelateret' og 'ikke klinikrelateret' er foregået manuelt ud fra det betjente har angivet om 'sagens genstand'. I første gennemgang er de oplagte sager blevet skilt fra; dvs. sager, hvor det umiddelbart fremgår af teksten, at der er tale om

30. For en mere detaljeret beskrivelse af data fra politiet, se kapitel 4.

en klinikprostitueret. I anden gennemgang er der sorteret på personernes identifikationsnummer³¹ for at muliggøre en sammenligning af beskrivelserne af de forskellige sager, som den enkelte har været involveret i. På den måde har det været muligt at bestemme kliniktilknytning i en lang række sager, hvor den anførte tekst enten har været manglende eller ubrugelig i forbindelse med inddelingen. Hvis en person har været i politiets søgelys flere gange, og vi har set, at vedkommende står anført som klinikprostitueret i andre sager, er den ubestemmelige sag blevet kategoriseret som klinik. I tredje gennemgang er der sorteret på adresserne. Det har muliggjort inddeling i klinik/ikke klinik for endnu nogle sager, som efter anden gennemgang stadigvæk ikke var placerede. Hvis der på en adresse gentagne gange er blevet noteret klinikprostitution, har vi således antaget, at personer som er registreret på denne adresse, er klinikprostituerede.

I forbindelse med estimationen er vi udelukkende interesserede i politiets observationer for andet halvår af 2010 (jf. (1)), dvs. 1. juli til 31. december 2010 (begge dage inkl.). Vi har dog gennemgået alle de sager, vi har haft til rådighed, dvs. for 2007-2010. Det har vi gjort for at optimere mulighederne for at kunne kategorisere de relevante sager i anden og tredje gennemgang. Politiets data indeholder 5.282 sager³² for perioden 2007-2010 vedrørende personer, som er fyldt 18 år.³³ Af disse identificerer vi 3.919 sager, der omhandler klinikprostituerede. Af de 3.919 kliniksager relaterer 642 sig til andet halvår af 2010; og bag de 642 sager befinder sig 558 personer – 154 danske og 404 udenlandske. Disse personer danner baggrunden for estimationen af antallet af klinikprostituerede i 2010.

31. Identifikationsnummeret er sammensat af hver persons nationalitet og fødselsdato. Der er således en lille risiko for, at to forskellige personer får samme identifikationsnummer, men vi anser dette for en ubetydelig usikkerhed, da de prostituerede i politiets data er få.

32. Politiets data indeholder flere observationer. I nogle tilfælde optræder den samme sag imidlertid med flere forskellige beskrivelser.

33. Prostitution er kun defineret, hvis den seksuelt begærende er fyldt 18 år. Ellers er der tale om udnyttelse, hvilket ikke behandles i denne undersøgelse.

SPØRGESKEMAUNDERSØGELSE

Hvem vi har spurgt?

For at opnå det bedst mulige estimat for antallet af klinikprostituerede har vi haft brug for at komme i kontakt med et repræsentativt udsnit af gruppen af klinikprostituerede. Det er ikke muligt at trække en sådan stikprøve på individniveau, da kendskabet til populationen af klinikprostituerede er meget begrænset.

I stedet har vi udtrukket en stikprøve på klinikniveau, dvs. ved klyngeudvælgelse, idet vi har et solidt kendskab til kliniklandskabet i Danmark. Det har vi opnået på baggrund af politiets liste over samtlige klinikker, som de har kendskab til. Det er en liste, der med jævne mellemrum opdateres på baggrund af politiets daglige arbejde samt ved annonceovervågning. Vi har derfor grund til at tro, at listen fra politiet er tæt på en fuldstændig liste over alle landets sexklinikker. Ved at studere annoncer i Ekstra Bladet og på en række hjemmesider med mulighed for at annoncere for sex har vi løbende opdateret listen, siden vi modtog den fra politiet.³⁴ Det har vi gjort, eftersom kliniklandskabet konstant er i forandring. Nogle klinikker lukker, andre åbner, og endnu andre flytter fra tid til anden til en ny adresse. På tidspunktet for trækningen af stikprøven havde vi derfor et rigtig godt grundlag at trække fra.

Den opdaterede klinikliste indeholdt på trækningstidspunktet 554 klinikker. Af dem har vi trukket en tilfældig stikprøve på 100, og der er blevet brugt mange ressourcer på at indhente besvarelser fra disse 100 klinikker. Vi har således været ude hvert sted flere gange og forsøgt at opnå kontakt og dernæst deltagervillighed. Endvidere har vi honoreret respondenterne personligt for en besvarelse. Vi har tillige givet respondenterne valgfrihed mellem to forskellige spørgeskemaer: et langt, som dækker både prostitutionsomfang og de øvrige kvantitative analyser i rapporten, eller et meget kort, som blot indeholder de nødvendige spørgsmål vedrørende prostitutionsomfanget. Hvor det lange tager omkring et kvarter at udfylde, kan det korte klares på et par minutter. Det korte blev tilbudt for at opnå så høj en svarprocent som overhovedet muligt.

34. Vi har været i kontakt med politiet primo januar, hvor vi fik bekræftet, at vi var i besiddelse af den nyeste udgave af politiets klinikliste.

På trods af det store fokus på at opnå besvarelser fra klinikkerne i stikprøven har vi blot fået 59 danske besvarelser fordelt på 18 klinikker og 30 engelske besvarelser fordelt på 20 klinikker. Vi har således opnået en svarprocent på klinikniveau på 38 pct. En del af forklaringen på de meget få besvarelser er, at 28 ud af de 100 klinikker viste sig at være lukkede. Men størstedelen af forklaringen skal findes i, at vi – på trods af vedholdenhed og honorering – har haft svært ved at få de klinikprostituerede til at deltage.

Vi har vurderet datagrundlaget til at være for småt og har derfor valgt at ændre strategi. I stedet for at basere estimationen alene på data fra klinikkerne i den tilfældige stikprøve, har vi valgt at inddrage al information, vi har til rådighed. Vi lægger således de spørgeskemaer til, som vi yderligere har indsamlet i forbindelse med de øvrige kvantitative analyser i undersøgelsen. Derved når vi op på i alt 140 danske spørgeskemaer fordelt på 45 klinikker og 38 engelske spørgeskemaer fordelt på 25 klinikker.

Det er antallet af danske besvarelser, der øges mest ved inklusionen af de øvrige besvarelser. Det skyldes, at vi har været ude for at opnå kontakt på samtlige danske klinikker, som vi kender til, i forbindelse med den generelle kvantitative analyse. Opfølgningen på de resterende danske klinikker (klinikker, som ikke var blandt de 100 tilfældigt udvalgte) har ikke været lige så fokuseret, som det var tilfældet på de 100 udvalgte. Ikke desto mindre har vi været ude for at skabe kontakt på dem alle. Der er altså for de danske klinikker tale om en 100-procentsstikprøve blandt klinikkerne.

For de udenlandske klinikker er situationen en lidt anden. Vi har forsøgt at indhente svar til de øvrige kvantitative analyser (dvs. ved et langt spørgeskema) på mange udenlandske klinikker, men på grund af tilbageholdenhed og sprogbarrierer har det vist sig nærmest umuligt at få besvarelser retur. Vi har derfor ikke haft et tilsvarende fokus på at komme rundt på alle de udenlandske klinikker i forbindelse med den generelle kvantitative undersøgelse. Vi opnår derfor ikke samme relative forøgelse af stikprøvestørrelsen for de udenlandske klinikker som for danske.

Den ændrede strategi gør, at vi ikke længere kan antage, at stikprøven, som vi bygger estimationen på, har været repræsentativ i udgangspunktet. Vi vurderer dog, at den øgede mængde data er klart at foretrække frem for at fastholde et datagrundlag, som bygger på meget få

observationer fra en gruppe klinikker, hvoraf mange har vist sig at være lukkede.

HVAD VI HAR SPURGT OM?

For at kunne estimere antallet af klinikprostituere i 2010 har vi brug for viden om to ting: 1) optræder respondenterne i politiets register for andet halvår af 2010 (jf. (1)); og 2) er respondenterne (gen)indtrådt i klinikprostitution i løbet af det seneste halve år (jf. (2)).

Til at afdække den første del – forekomsten i politiets register – har vi spurgt respondenterne, hvorvidt de har været i kontakt med politiet i løbet af andet halvår 2010. Vi har valgt at stille spørgsmål bredt frem for at spørge direkte til registrerede sager, idet det i en del situationer kan være svært at vide, hvorvidt man er blevet noteret eller ej. Ikke desto mindre er det forekomsten i sagsregistret, vi er interesserede i. Der er derfor en vis risiko for, at vi overestimerer sandsynligheden for at optræde i politiets register, eftersom man kan være i kontakt med politiet uden at blive noteret, mens det modsatte ikke burde kunne lade sig gøre. Implikationerne af denne potentielle fejlkilde uddybes senere.

Til at afdække den anden del – hvorvidt de er (gen)indtrådt i klinikprostitution inden for de seneste 6 måneder – stiller vi forskellige spørgsmål til de danske og de udenlandske respondenter. I det danske spørgeskema stiller vi flere spørgsmål, der tilsammen skal afdække, hvorvidt vedkommende er (gen)indtrådt i prostitution. Det ene spørgsmål går på, om respondenteren har haft debut inden for de seneste 6 måneder, og giver således svar på, hvor mange helt nye klinikprostituere der er kommet til i denne periode. Det næste spørgsmål går på, om respondenteren på noget tidspunkt har holdt en pause fra prostitution. Hvis der svares bekræftende på dette, følges det op af et spørgsmål om, hvorvidt den seneste pause sluttede inden for de seneste 6 måneder. På den måde har vi for en 6-måneders periode forsøgt at afdække, i hvilket omfang klinikprostituere som har været i faget gennem længere tid, holder pauser og genindtræder i klinikprostitution. Summen af debuterende og genindtrædende klinikprostituere giver således den samlede tilgang til klinikprostitution over et halvt år.

De udenlandske klinikprostituere har vi spurgt lidt anderledes i forbindelse med afdækningen af tilgangen til klinikprostitution. De er i stedet blevet stillet et spørgsmål om, hvorvidt de er kommet til landet inden for det seneste halve år. Der er flere årsager til den ændrede spør-

gemetodik. Først og fremmest har arbejdet med indsamling af kvalitative data indikeret, at de udenlandske prostituerede er mindre tilbøjelige til overhovedet at deltage. Og dem vi, har haft mulighed for at interviewe, har haft begrænsede engelskkundskaber. Derfor har det været vigtigt, at spørgsmålene til denne gruppe er få og samtidig meget lette at forstå. Desuden indikerer det kvalitative materiale samt erfaringer fra Norge (Tveit & Skilbrei, 2008), at mange af de udenlandske prostituerede opholder sig i landet i relativt korte perioder. På baggrund af disse faktorer har vi vurderet, at et spørgsmål om de udenlandske prostitueredes ankomst til landet i løbet af det seneste halve år er den bedste måde at opnå den ønskede viden om tilgangen til denne gruppe.

RESULTATER

Vi har valgt at estimere antallet af danske og udenlandske klinikprostituerede separat, og beregner det samlede estimat som summen af de to. Det har to årsager: 1) Vi har ikke stillet præcis de samme spørgsmål til begge grupper. 2) Det er plausibelt, at der er forskel i sandsynligheden for at have været i kontakt med politiet mellem de to grupper, hvilket bl.a. skyldes politiets strategi (mere om dette nedenfor). Vi har derfor vurderet, at det er bedre at lægge estimaterne sammen efterfølgende frem for at estimere på den samlede mængde data.³⁵

Beregningen af et estimat for antallet af klinikprostituerede i Danmark vises i Tabel 5.3. De 154 danske og 404 udenlandske klinikprostituerede i politiets sagsregister i andet halvår af 2010 danner udgangspunktet for estimationen, jf. (1).

Af de adspurgte i spørgeskemaundersøgelsen svarer 27 pct. af de danske klinikprostituerede, at de har været i kontakt med politiet i løbet af andet halvår af 2010. Det tilsvarende tal for de udenlandske prostituerede er 63 pct. Der er altså tilsyneladende markant forskel på, hvor stor sandsynligheden er for at støde på politiet.

Det virker umiddelbart plausibelt, at denne sandsynlighed er større for de udenlandske prostituerede. For det første har politiet blandt andet fokus på menneskehandel og andre ulovlige former for prostitution, som mest forekommer blandt udenlandske prostituerede (Rigspoliti-

35. Grundet den lille mængde data er yderligere underopdelinger ikke mulige, da usikkerhederne ville blive alt for store.

et, 2010). For det andet rapporterer udenlandske prostituerede i spørgeskemaerne, at de klinikker, de arbejder på, er små, når man sammenligner med de danske besvarelser. De udenlandske respondenter meddeler i gennemsnit en klinikstørrelse på tre prostituerede, mens de danske i gennemsnit angiver klinikker med 13 prostituerede tilknyttet.³⁶ Vi kan ikke sige noget om, hvorvidt disse tal er repræsentative, men de giver en indikation af, at der arbejder betydeligt flere prostituerede på de danske klinikker sammenlignet med de udenlandske klinikker. Politiets fokus på de udenlandske klinikker kombineret med relativt få prostituerede på hver af dem, øger alt andet lige sandsynligheden for at komme i kontakt med politiet i løbet af en 6-måneders periode.

Det estimerede antal klinikprostituerede i andet halvår af 2010 beregnes som vist (1). Da sandsynligheden for at have været i kontakt med politiet er en beregnet størrelse, er både den og det deraf estimerede antal prostituerede behæftet med en vis usikkerhed. Vi udregner derfor en øvre og nedre konfidensgrænse (i et 95-procents-konfidensinterval) for den beregnede sandsynlighed, hvorved vi også får en øvre og en nedre grænse for den estimerede populationsstørrelse.³⁷ Begge konfidensintervaller fremgår ligeledes af Tabel 5.3.

Som det ses af tabellen, fås et estimeret antal klinikprostituerede i andet halvår af 2010 på 1.220, som fordeler sig på 580 danske og 640 udenlandske. Der er imidlertid en betydelig usikkerhed forbundet med estimation på små stikprøver, som det er tilfældet her. Vi kan derfor ikke på et statistisk grundlag afvise, at der kun er små 900, ej heller at der muligvis er så mange som godt 1.500. Det, vi kan sige med relativt stor sikkerhed, er, at det rigtige antal ligger i dette interval.

Blandt de 139 danske klinikprostituerede, som har svaret på spørgsmålene vedrørende debut og pauser, meddeler 35 pct., at de enten har haft debut eller har afsluttet en pause fra prostitution inden for de seneste 6 måneder. Blandt de udenlandske klinikprostituerede er det 33 pct. af 36 personer, der meddeler, at de er kommet til landet inden for det seneste halve år.³⁸ For begge grupper er der altså en tilgang på ca. en

36. Baseret på 101 danske besvarelser fra 140 spørgeskemaer og 31 udenlandske besvarelser fra 38 spørgeskemaer.

37. For en detaljeret gennemgang af den statistiske metode, se bilag F.

38. 6 ud af de 36 udenlandske klinikprostituerede har dog svaret på de samme spørgsmål som de danske klinikprostituerede, eftersom de har svaret på det lange spørgeskema, der ligger til grund for de øvrige kvantitative analyser.

tredjedel. For at opnå et estimat for hele 2010 lægges således henholdsvis 35 pct. og 33 pct. til estimatet for den danske og den udenlandske population af klinikprostituerede i andet halvår 2010, jf. (2). Vi får således et estimeret antal klinikprostituerede i 2010 på 1.633 personer, hvoraf 780 er danske og 853 er udenlandske.

Igen skal det pointeres, at der er en betydelig usikkerhed forbundet med estimationen. Dette estimat bygger dels på sandsynligheden for at møde politiet, dels på sandsynligheden for at være kommet til inden for det seneste halve år – begge er beregnede størrelser fra stikprøver på helt ned til 36 observationer. Når der tages højde for disse usikkerheder, kan vi ikke på et statistisk grundlag afvise, at det faktiske antal klinikprostituerede ligger på godt 1.000; ej heller, at det muligvis er så stort som godt 2.200. Med relativt stor sikkerhed (95 pct.) ligger antallet dog i dette interval.

TABEL 5.3

Estimation af antallet af klinikprostituerede. Antal og procent.

	Danske	Udenlandske	Samlet
<i>Politiets sagsregister</i>			
Unikke personer, antal	154	404	
<i>Kontakt til politiet</i>			
Besvarelser, antal	128	38	
Sandsynlighed for kontakt med politi inden for de seneste 6 mdr., procent	27	63	
Nedre konfidensgrænse, procent	19	48	
Øvre konfidensgrænse, procent	34	79	
Estimat for populationsstørrelse, 2. halvår af 2010, antal	580	640	1.220
Nedre konfidensgrænse, antal	413	484	897
Øvre konfidensgrænse, antal	747	795	1.542
<i>Tilstrømning</i>			
Besvarelser, antal	139	36	
Sandsynlighed for at være kommet til inden for de seneste 6 mdr., procent	35	33	
Estimat for populationsstørrelse, hele 2010	780	853	1.633
Nedre konfidensgrænse, antal	471	547	1.018
Øvre konfidensgrænse, antal	1.088	1.159	2.247

Anm.: Kolonnen *samlet* er beregnet som summen af estimaterne for de danske og de udenlandske. Konfidensintervaller er beregnet på et 5-procents-niveau.

Kilde: Politiets sagsregister samt egen spørgeskemaundersøgelse.

MULIGE FEJLKILDER

I dette afsnit behandles en række systematiske usikkerheder, som det ikke har været muligt at tage højde for i beregningerne ovenfor, men som potentielt påvirker estimatet for antallet af klinikprostituerede.

Vi har, som nævnt, taget udgangspunkt i politiets liste over kendte klinikker i Danmark og løbende opdateret denne på baggrund af annonceovervågning. Vi kan imidlertid ikke være sikre på, at vi dermed har haft en liste, der dækker alle klinikker i Danmark. Hvis politiet ikke kender til en klinik, og den ikke annoncerer de steder, vi har ledt, vil den ikke indgå i estimationen. For en klinik, som politiet ikke har kendskab til, er sandsynligheden for at have haft kontakt til politiet i andet halvår 2010 lig nul.³⁹ Når sådan en klinik ikke indgår i estimationen, vil vi overestimere sandsynligheden for at have haft kontakt til politiet og dermed underestimere antallet af klinikprostituerede, jf. (1). Jo flere ukendte klinikker, der er, jo større bliver afvigelsen.

I politiets tal har vi manuelt forsøgt at identificere de personer, som har relationer til klinikprostitution. Det har vi gjort ud fra teksten vedrørende sagens genstand. Denne tekst giver imidlertid ikke altid et entydigt billede i forhold til eksempelvis prostitutionstype. Opdelingen af sagerne har vi udført så præcist og detaljeret som muligt, men der vil nødvendigvis være en vis usikkerhed forbundet med det antal klinikprostituerede, vi kommer frem til i politiets data.

Vi kan ikke korrigere for usikkerheden forbundet med den manuelle opdeling af politiets data. Men vi noterer, at en forkert opdeling har en betydning for det estimerede antal klinikprostituerede. Hvis vi har medtaget flere personer, end der reelt er, medfører det en overestimation af populationsstørrelsen, jf. (1). Tilsvarende hvis vi har medtaget for få, så rammer vi for lavt.

Som tidligere nævnt har vi stillet de prostituerede spørgsmålet om, hvorvidt de har været i kontakt med politiet i løbet af andet halvår af 2010. I virkeligheden er vi ikke interesserede i, om de har været i kontakt med politiet, men derimod om de optræder i politiets sagsregister. Det kan vi imidlertid ikke forvente at få svar på, da mange mennesker givetvis ikke ved, i hvilket omfang de indgår i politiets rutinemæssige afrap-

39. Vi ser her bort fra, at det er muligt for en prostitueret at have kontakt til politiet på andre tidspunkter og steder end i forbindelse med arbejdet på klinik.

portering. Vi har derfor været nødt til at stille spørgsmålet bredere og blot spørge til kontakt med politiet.

Ifølge politiet gælder, at alle personer med tilknytning til prostitution noteres med en prostitutionsmarkering, uanset hvilken forseelse der er tale om. Vi kan dog ikke være sikre på, at dét, en prostitueret betegner som et møde med politiet, også ender i politiets register. Det betyder, at der er en vis risiko for, at vi overvurderer sandsynligheden for at have haft kontakt med politiet, hvilket i givet fald ville medføre en undervurdering af antallet af prostituerede, jf. (1).

I forbindelse med beregningen af tilgangen til klinikprostitution har vi, som nævnt, stillet spørgsmålene vedrørende debut eller afsluttet pause inden for de seneste 6 måneder. Dette gælder dog kun de danske prostituerede. Næsten alle de udenlandske har blot fået et spørgsmål gående på, hvorvidt de er kommet til landet inden for det seneste halve år.⁴⁰ I spørgsmålet til de udenlandske respondenter vedrørende ankomst til landet ligger imidlertid en implicit antagelse om, at vedkommende er indtrådt i prostitutionsmiljøet umiddelbart efter ankomst. Hvis en person er kommet til landet for 9 måneder siden, men først har begyndt sin karriere som prostitueret i Danmark efter 4-5 måneder, bliver vedkommende ikke regnet med i tilgangen til klinikprostitution det seneste halve år; selvom det burde have været tilfældet.

Det omvendte kan imidlertid ikke lade sig gøre – at nogle udenlandske tæller med i tilgangen ved en fejl.⁴¹ Det skyldes, at enhver person, som er kommet til landet inden for de seneste 6 måneder og nu arbejder som prostitueret, nødvendigvis må være blevet en del af det danske prostitutionsmiljø inden for det seneste halve år.

Der er altså en vis risiko for, at vi undervurderer tilgangen til udenlandsk klinikprostitution over en 6-måneders periode. Det ville i givet fald medføre en undervurdering af estimatet for antallet af klinikprostituerede i hele 2010, jf. (2).

Det kvalitative materiale samt erfaringer fra Norge (Tveit & Skilbrei, 2008) indikerer, at en del af de udenlandske prostituerede opholder sig i landet mindre end 3 måneder ad gangen, grundet visumreglerne. Det har potentielt en indflydelse på den estimerede populationsstørrelse. I det tilfælde er der risiko for, at vi underestimerer tilgangen af

40. Bortset fra de ganske få (6 ud af 36), der udfyldte et langt spørgeskema på engelsk.

41. Naturligvis under antagelse af, at de afgivne oplysninger er korrekte.

udenlandske klinikprostituere, da den beregnede tilgang i en vis udstrækning vedrører en periode, som er kortere end de 6 måneder. En underestimation af tilgangen vil, som nævnt, resultere i en underestimation af populationsstørrelsen, jf. (2).

Der er altså flere faktorer, der peger på, at vi potentielt underestimerer antallet af klinikprostituere. For estimationen af både de danske og de udenlandske spiller det ind, at der potentielt er klinikker, vi ikke har kendskab til, samt at vi spørger til møde med politiet, når det, vi virkeligheden vil vide, er, om de står i registret. For estimationen af de udenlandske klinikprostituere spiller endvidere ind, at de muligvis ikke prostituerer sig lige så snart de er landet, samt at de måske opholder sig i landet i en meget kort periode ad gangen. Disse problemstillinger trækker alle i retning af en underestimation af antallet af klinikprostituere. Der er derfor grund til at tro, at vores estimat for omfanget af klinikprostitution i Danmark snarere er for lavt end for højt.

Det bemærkes desuden, at svarprocenten blandt de klinikker, vi har fået besvarelser fra, tilsyneladende er ganske lav. Vi har modtaget 140 danske besvarelser fordelt på 45 forskellige klinikker og 38 udenlandske besvarelser fordelt på 25 klinikker.⁴² Det betyder, at vi har modtaget tre besvarelser per dansk klinik og halvanden besvarelse per udenlandsk klinik. Dette giver en formodet svarprocent for de danske klinikker på ca. 25 pct. og for de udenlandske ca. 50 pct. – baseret på de rapporterede klinikstørrelser på henholdsvis 13 og 3 personer. Disse rapporterede klinikstørrelser er forbundet med stor usikkerhed, da det kan være svært for den enkelte prostituerede at have en fornuftig idé om, hvor mange kollegaer vedkommende har på klinikken. Ikke desto mindre virker det som få besvarelser per klinik.

Det lave antal besvarelser per klinik har potentielt en effekt på den estimerede populationsstørrelse. Det er tilfældet, hvis de deltagende skiller sig ud fra de øvrige prostituerede med tilknytning til samme klinik. Hvis de deltagendes sandsynlighed for at møde politiet eller være kommet til inden for de seneste 6 måneder ikke er repræsentativ for den klinik, de arbejder på, vil det påvirke estimatet. Vi har dog ikke mulighed for at undersøge dette nærmere.

42. Disse tal afviger marginalt fra antal besvarelser, vi har angivet i Tabel 5.3 vedrørende kontakt med politiet og tilgang inden for de seneste 6 måneder. Dette skyldes, at ikke alle personer svarer på alle de relevante spørgsmål.

GADE

Formålet med dette afsnit er at give et bud på, hvor mange gadeprostituere der var i Danmark løbet af 2010. En gade prostitueret i 2010 defineres som en person, der har solgt sex på gaden mindst én gang i løbet af året.

Som udgangspunkt har vi haft en totaltælling af de gadeprostituere i tankerne. Metoden går ud på at 'sidde' et sted, hvor det er sandsynligt, at alle de personer, som har prostitueret sig på gaden i 2010, kommer forbi mindst én gang i løbet af samme år. Hvis antagelsen om, at de alle kommer forbi mindst én gang, holder, vil dette udgøre en totaltælling af de gadeprostituere i 2010.

Metoden er velegnet til bestemmelse af omfanget af gade prostitution. Det skyldes, at gade prostitution i Danmark primært foregår i et geografisk meget begrænset område – på Vesterbro i København. Det er det indtryk, vi får, dels fra vores kvalitative arbejde, dels fra indsamlede spørgeskemaer. Vurderingen er, at så godt som al udenlandsk gade prostitution foregår på Vesterbro i København, og langt det meste af den danske gade prostitution foregår samme sted – dog er der nogle få danske gadeprostituere i Odense, Aarhus og evt. andre større danske byer. Det meget begrænsede geografiske område gør det muligt at opnå al den nødvendige information fra en enkelt kilde, som er lokaliseret i dette område, hvorved man undgår den usikkerhed, der ligger i at sammenholde flere forskellige og eventuelt uafhængige datakilder.

Totaltællingstilgangen har været mulig at benytte i forbindelse med de udenlandske gadeprostituere, men det samme har desværre ikke kunnet lade sig gøre for de danske i forbindelse med denne undersøgelse, og vi har derfor valgt at følge en anden strategi. Til at give et skøn over de danske gadeprostituere har vi taget udgangspunkt i en variant af Capture-Recapture-metoden. Denne har dog vist sig at være utrolig vanskelig at implementere i praksis.

I det følgende beskriver vi først tilblivelsen af skønnet over antallet af udenlandske gadeprostituere. Dernæst gennemgår vi strategien og udfordringerne i forbindelse med at nå frem til et skøn for antallet af danske gadeprostituere.

UDENLANDSKE GADEPROSTITUEREREDE

Fra fagpersoner i forskellige ngo'er har vi hørt, at så godt som alle udenlandske gadeprostituerede indfinder sig på Mødestedet fra tid til anden. Dette skyldes, at de her eksempelvis kan få vejledning, lægehjælp, medicin og kurser – noget, som mange af dem ellers ikke er berettigede til, da de ikke har opholdstilladelse i landet.

Mødestedet fører detaljerede dagbøger over deres brugere. Der findes således en daglig opgørelse af, hvor mange gadeprostituerede der går gennem døren, samt hvem de er. Medarbejderne på Mødestedet har et indgående kendskab til deres brugere og sørger for, at det i dagbøgerne er muligt at skelne de enkelte personer fra hinanden – dette sikres ved hjælp af detaljerede karakteristikker og brug af kaldenavne.

Vi har taget udgangspunkt i alle dagbøger for 2010. Dette svarer til at sidde på Mødestedet gennem hele 2010 og observere, hvem der går ind (og ud) ad døren. Ud fra disse dagbøger har vi identificeret 595 forskellige udenlandske kvinder. Dette antal udgør en totaltælling af populationen bestående af udenlandske gadeprostituerede i 2010.

Der er en vis grad af usikkerhed forbundet med den valgte metode. Dagbøgerne er ført af medarbejdere på Mødestedet, og ved enhver manuel indtastning er der risiko for fejl. Desuden føres dagbøgerne af flere personer på stedet, hvilket potentielt betyder, at en bruger, som tidligere har været på stedet, bliver registreret som ny og vice versa. Vi anser dog ikke disse usikkerheder for betydende.

Vi kan ikke være sikre på, at alle 595 kvinder er gadeprostituerede, idet Mødestedet er et tilbud til udenlandske kvinder i alle former for prostitution. Dog peger vores egne observationer og interviews med ngo'er på, at det overvejende er de gadeprostituerede, der benytter tilbuddet, hvorfor vi vælger at inkludere alle 595 i optællingen. Men der er en risiko for, at vi på den baggrund overestimerer antallet af udenlandske gadeprostituerede.

Den grundlæggende antagelse bag den anvendte metode er, som nævnt, at alle de udenlandske gadeprostituerede på et eller andet tidspunkt i løbet af det kalenderår, de prostituerer sig – her 2010 – indfinder sig på Mødestedet mindst én gang. På baggrund af de indikationer vi har fra fagfolk med tæt tilknytning til prostitutionsmiljøet, virker denne antagelse ikke urealistisk. Hvis den imidlertid ikke holder, vil det betyde, at vi underestimerer antallet af udenlandske gadeprostituerede.

DANSKE GADEPROSTITUEREDE

Reden (Kbh.) er et tilbud til udsatte kvinder, som har brug for eksempelvis råd, vejledning, varme eller et måltid mad. I det kvalitative materiale er der kraftige indikationer på, at de danske gadeprostituerede benytter dette tilbud fra tid til anden. På Reden føres, ligesom på Mødestedet, grundige optegnelser over, hvem der kommer og går. Vi ville derfor gerne have taget udgangspunkt i den samme metode og således forsøgt at udføre en totaltælling af de danske gadeprostituerede på baggrund af optegnelser fra Reden.

Under hele projektforsøget har vi derfor været i løbende dialog med Reden om at finde en model, der kunne muliggøre indsigt i de daglige optegnelser uden at gå på kompromis med den tillid, der er skabt mellem medarbejdere og brugere af Reden. Det har desværre ikke været muligt at finde en model inden for denne undersøgelses tidsramme. Men vi arbejder sammen med Reden frem mod en løsning og håber på, at vi i fremtiden kan gøre brug af stedets omfattende data og dermed supplere med yderligere viden om omfanget af den danske gadeprostitution.

I stedet for at tage udgangspunkt i en totaltælling har vi forsøgt at opnå et estimat for antallet af danske gadeprostituerede ved brug af Capture-Recapture-metoden. Som nævnt kræver denne metode et datagrundlag bestående af mere end én stikprøve – enten i form af flere på hinanden følgende optællinger eller i form af flere forskellige lister, hvorpå medlemmer af populationen optræder. I den aktuelle kontekst har vi ikke haft adgang til forskellige lister over gadeprostituerede, men vi har kunnet gå ud på gaden og observere dem – mere end én gang.

Vi planlagde to optællinger af de gadeprostituerede på Vesterbro. For at lykkes med Capture-Recapture-tilgangen kræves som minimum, at man er i stand til at identificere de personer, som går igen fra den første til den anden tælling. Vi havde en formodning om, at dette ville blive en udfordring, idet vi fra forskellige fagfolk samt interviews med prostituerede havde fået at vide, at mange af de gadeprostituerede ændrer deres stil og udseende ved eksempelvis at bruge parykker. Vi arbejdede derfor med en strategi om at udlevere en form for identifikationsobjekt i den første tælling, som vi så kunne bede dem fremvise i den anden optælling. Denne strategi viste sig imidlertid umulig at implementere i praksis. I stedet håbede vi, at vi ville være i stand til at identificere de gadeprostituerede fra den første tælling i den anden tælling ved udfør-

lige beskrivelser af udseende, færden og opførsel. Dette viste sig dog ligeledes at være umuligt at gennemføre i praksis.

De to tællinger har imidlertid bidraget med vigtig indsigt i prostitutionsmiljøet på gaden. Vi har i forbindelse med begge tællinger observeret og beskrevet de gadeprostituertes færden og ageren. Vi har haft folk placeret på et hotelværelse med udsigt fra et af de gadehjørner, der er mest centrale for den københavnske gadeprostitution, og vi har haft flere fodpatruljer i konstant bevægelse i det område, hvor gadeprostitutionen finder sted (se en mere detaljeret beskrivelse af døgn-tællingerne i kapitel 4). De to tællinger har således givet et indblik i omfanget af gadeprostitution – hvem de gadeprostituere er (udseende, formodet nationalitet etc.), hvor mange de er, hvordan de organiserer sig ude på gaden etc.

Vi har gennemført en tælling i løbet af en weekend og en tælling på hverdage. I løbet af weekenddøgnet har vi observeret 167 gadeprostituere, hvoraf vi har skønnet de 15 til at være danske. Hverdagsdøgnet gav 159 forskellige gadeprostituere, hvoraf 13 blev vurderet til at være danske. Der er blot tale om to tællinger, og man skal derfor være varsom med at drage konklusioner på baggrund af dette materiale. Ikke desto mindre tegner der sig at et billede af, at bemanningen på gaden ikke i udpræget grad er afhængig af, om det er hverdag eller weekend. Endvidere peger de indsamlede data på, at de danske gadeprostituere er få relativt til de udenlandske.

Vi har altså en idé om bemanningen på gaden en tilfældig dag. For at kunne regne dette tal om til et skøn over antallet af gadeprostituere i hele 2011, har vi brug for viden om de gadeprostituertes arbejdsmønstre. Det er nødvendigt at vide noget om, hvor tit de gadeprostituere arbejder, og hvor længe de har været i branchen. Disse informationer har det desværre ikke været muligt at opnå i tilstrækkeligt omfang. På baggrund af de udførte gadeobservationer er det dog vores overbevisning, at omfanget af den danske gadeprostitution ligger vel under de 595, vi skønner for de udenlandske.

De observationer vi har gjort os på gaden er naturligvis forbundet med en vis usikkerhed. Når man er et team på adskillige personer,⁴³ der skal forsøge at notere signalement og identificere unikke personer på en ensartet måde, er det altid forbundet med store usikkerheder. Dis-

43. 14 personer var involveret i den første tælling, mens syv personer var involveret i den anden.

se usikkerheder til trods, giver de indhentede data et unikt indblik i en typisk dag på gaden.

ESCORT

Formålet med dette afsnit er at give et bud på, hvor mange kvindelige escortprostituerede der var i Danmark løbet af en periode på 1 år, fra maj 2010 til april 2011 (begge inkl.). En escortprostitueret i denne 1-årige periode defineres som en person, der har solgt sex ved escort mindst én gang i løbet af perioden.

METODE

Vi har taget udgangspunkt i antallet af escortannoncer. Vi mener, at denne strategi er velegnet til at bestemme omfanget af escortprostitution, idet denne prostitutionsform i høj grad er synlig netop gennem annoncering. Det skyldes, at den prostituerede tager ud til kunden for at sælge sine ydelser – i modsætning til klinikprostitution, hvor en potentiel kunde blot kan møde op på klinikkens adresse uden forudgående aftale. Den escortprostituerede er derfor nødt til at gøre potentielle kunder opmærksom på, hvordan – og ikke mindst hvornår – hun er til at træffe.⁴⁴ Vi antager på denne baggrund, at en person, som har arbejdet inden for escortprostitution i løbet af den 1-årige periode, også har indrykket en annonce i samme periode.

Vi tager udgangspunkt i antallet af unikke annoncer over perioden på 1 år. Hver annonce kan imidlertid dække over flere prostituerede, ligesom hver prostitueret kan benytte sig af flere forskellige annoncer i løbet af perioden. Det er således nødvendigt at have en idé om disse forhold for at kunne estimere antallet af escortprostituerede. Vi har derfor udtrukket en stikprøve blandt annoncerne og gennemført en rundringning til personerne bag disse annoncer. Vi har stillet følgende spørgsmål til vedkommende, der besvarede vores opkald:

44. Som tidligere nævnt fokuserer vi udelukkende på omfanget af kvindelige prostituerede.

1. Har du inden for det seneste år annonceret for escortprostitution under andre telefonnumre?
2. Hvis ja i 2: Hvor mange telefonnumre?

Informationerne fra rundringningen bruges til at korrigere det optalte antal annoncer og derved opnå et estimat for antallet af escortprostituede. Estimatet beregnes på følgende måde:

$$N_{escort} = A \frac{\bar{B}}{\bar{F}}, \quad (3)$$

Hvor N_{escort} angiver antallet af escortprostituede, A angiver antallet af *unikke* escortannoncer, \bar{B} er det gennemsnitlige antal personer bag en annonce, og \bar{F} er det gennemsnitlige antal *forskellige* annoncer, som en prostitueret har benyttet sig af i perioden.

DATAKILDER

Vi har valgt udelukkende at fokusere på de trykte annoncer i Ekstra Bladet og dermed se bort fra den annoncering, der foregår på internettet. En gennemgang af annoncer på internettet kræver, at man overvåger disse kontinuerligt, idet tidligere annoncer ikke er til at spore. En overvågning af net-annoncer gennem en periode på 1 år ville ikke have været mulig inden for projektets tidsramme, og vi ville blot kunne have opnået et delvist billede af annonceringen på nettet. Det bevirker imidlertid, at vi potentielt underestimerer antallet af escortprostituede, idet nogle muligvis annoncerer udelukkende på internettet.

Idet vi alene fokuserer på annoncer i Ekstra Bladet, har vi således fravalgt annoncer i andre trykte medier. Det gør vi ud fra en antagelse om, at en prostitueret, som annoncerer i trykte medier, vælger Ekstra Bladet som ét af disse. Vi begrundet denne antagelse med, at Ekstra Bladet er et velkendt og populært forum for sex-annoncer, og at annoncering i avisen derfor har førsteprioritet.

Vi definerer annoncerne ud fra deres tilhørende telefonnummer. Vi har gennemgået alle udgivne aviser i perioden fra maj 2010 til april 2011 (begge inkl.) og noteret telefonnummeret fra samtlige annoncer, der er associeret med escortprostitution, og hvor det ikke er en mand, der står bag. Der er umiddelbart tale om et ganske usikkert antal, idet indtastning af så mange telefonnumre – som tilmed er udført af adskillige

personer – nødvendigvis er forbundet med fejl. Specielt kan man forestille sig, at numre, som kun forekommer én gang i løbet af den 1-årige periode, potentielt er fejlindtastninger. Derfor har vi efterfølgende sporet alle disse numre tilbage til den dato, de optrådte; og enten verificeret, at indtastningen var korrekt, eller sørget for at rette numrene til. Efter denne tilretning af telefonnumre består datasættet af 667 unikke telefonnumre.

Af disse 667 telefonnumre har vi trukket en stikprøve på 100, som har udgjort grundlaget for rundringningen. Vi har valgt at udtrække de 100 seneste numre i et forsøg på at opnå flest mulige besvarelser. Jo nyere en annonce er, jo større er sandsynligheden for, at det givne telefonnummer stadig er aktivt inden for escortprostitution.⁴⁵ De 100 seneste annoncer er alle indrykket i perioden fra 16. april til 30. april 2011. Vi antager således, at disse annoncer ikke adskiller sig betydeligt fra mængden af annoncer generelt, og at de informationer, vi indhenter, derfor er et udtryk for tendensen blandt escortannoncer generelt.

Antagelsen om, at de 100 udtrukne annoncer ikke adskiller sig fra mængden af annoncer generelt, er imidlertid problematisk. I en stikprøve bestående af alle annoncer, som er indrykket inden for en periode på ca. 2 uger, vil der være en overrepræsentation af de højfrekvente annoncer. Sandsynligheden for, at en annonce, der indrykkes meget tit, indgår i stikprøven, er større end den tilsvarende sandsynlighed for en annonce, der ikke indrykkes særlig tit. Det bevirker, at vi potentielt oversampler de 'store' annoncer, med adskillige kvinder tilknyttet, da det virker sandsynligt, at disse i højere grad annoncerer meget tit (måske dagligt).

Endvidere er det plausibelt, at disse bureauer er lettere at komme i kontakt med end de 'mindre' annoncer, hvor der blot er en eller måske to personer tilknyttet. Man må forvente, at bureauerne holder telefonen åben i langt højere grad, end den 'enlige' prostituerede gør. Der er således en risiko for, at rundringningen medfører en overvurdering af det gennemsnitlige antal personer bag en escortannonce.

45. Vi forsøgte initialt en strategi, hvor vi ringede rundt til 100 tilfældigt udvalgte annoncer. En væsentlig del af numrene var enten nedlagt eller ikke længere relateret til prostitution. Yderligere var en del ikke at træffe. Og velviljen blandt de prostituerede, som vi dog kom i kontakt med, var ikke særlig stor.

RESULTATER

Ud af de 100 annoncer i stikprøven er det lykkedes os at komme igennem til 73. To af disse meddelte, at nummeret ikke er associeret med prostitution. Af de 71 resterende ønskede 23 ikke at svare på spørgsmålene. Oplysningerne om det gennemsnitlige antal personer bag en annonce samt annoncering ved flere telefonnumre bygger derfor på 48 observationer. Af disse 48 personer svarer 31, at annoncen vedrører én person, altså at de er alene om annoncen. Herudover svarer otte personer, at annoncen vedrører to personer, mens de resterende ni observationer fordeler sig på forskellige værdier mellem tre og 35.

Specielt fem observationer antager store værdier i forhold til de resterende og har dermed betydelig indflydelse på estimationen af det gennemsnitlige antal personer bag en annonce samt på den usikkerhed, der knytter sig til dette estimat. Hvis resultatet af rundringningen er dækkende for escortannoncerne generelt, svarer det altså til, at ca. 10 pct. af alle annoncerne dækker over store escortbureauer – nogle endog meget store. Det ville endvidere betyde, at langt hovedparten af de escortprostituerede skulle være ansat på et af disse store bureauer. Det er ikke et billede, vi kan genkende fra det kvalitative materiale, idet ingen af de escortprostituerede kvinder, vi har interviewet, arbejder på et escortbureau. Det giver en indikation af, at det ikke er langt størstedelen af de escortprostituerede, der arbejder på store bureauer. Vi vurderer derfor, at det er uhensigtsmæssigt at lægge disse resultater til grund for estimationen af antallet af escortprostituerede.

Vi har dog ikke en kvalificeret idé om, hvad der ville være et rimeligt antal personer bag en annonce. Det er derfor ikke muligt, på fornuftig vis, at bestemme, hvilke observationer der skal udelades eller alternativt tilrettes – ej heller hvilken værdi de i givet fald skulle rettes til. Vi vælger derfor at følge en allerede eksisterende opgørelsesmetode (Servicestyrelsen, 2010) på dette punkt og sætter således antallet af personer bag en annonce til to, hvis respondenterne meddeler, at der er flere personer tilknyttet. På den baggrund beregnes det gennemsnitlige antal personer bag en escortannonce til 1,35.

På spørgsmålet om, hvorvidt den prostituerede har annonceret under andre telefonnumre inden for det seneste år, har vi modtaget 40 brugbare svar. Af disse svarer 39 nej, mens blot en enkelt svarer ja – og vedkommende, der svarer ja, meddeler, at der er tale om ét andet num-

mer. Det gennemsnitlige antal forskellige annoncer per prostitueret er dermed én.

På baggrund af de optalte annoncer og de indhentede besvarelser beregnes antallet af escortprostituerede i Danmark i perioden fra maj 2010 til april 2011 til (jf. (3)):

$$N_{escort} = 667 \frac{1,35}{1} = 903$$

Det skal pointeres, at der er betydelig usikkerhed forbundet med estimationen, idet dette estimat bygger på et gennemsnitligt antal personer bag hver annonce, som er en beregnet størrelse fra en stikprøve på blot 48 observationer. Vi beregner derfor et 95-procents-konfidensinterval til (812 ; 994). Med relativ stor sikkerhed ligger det faktiske antal escortprostituerede i dette interval – givet de antagelser, vi har gjort undervejs.

MULIGE FEJLKILDER

I dette afsnit behandles en række systematiske usikkerheder, som det ikke har været muligt at tage højde for i beregningerne ovenfor, men som potentielt påvirker estimatet for antallet af escortprostituerede.

En grundlæggende antagelse bag den valgte metode er, at alle, der har arbejdet inden for escortprostitution i løbet af undersøgelsesperioden, har annonceret mindst én gang i samme periode. Nogle escortprostituerede har dog muligvis specifikke aftaler med deres kunder om, hvordan kontakten kan etableres, og de behøver derfor ikke at annoncere. Det betyder, at der muligvis er nogle prostituerede, vi ikke får med i annoncetællingen. I så fald ville vi underestimere antallet af escortprostituerede, jf. (3). Vi har desuden antaget, at enhver escortprostitueret, som annoncerer, prioriterer at annoncere i Ekstra Bladet frem for andre steder. I det tilfælde, at denne antagelse ikke holder, vil vi ligeledes ramme for lavt, idet der findes nogle escortprostituerede, som ikke bliver talt med.

Der er muligvis nogle, som ikke annoncerer, hver eneste dag de arbejder, og som i stedet lader en annonce virke i adskillige dage, før den fornys. I dette tilfælde risikerer vi, at vi ikke får talt alle med i starten af perioden. Dog vil disse personer indgå i optællingen, hvis blot de indrykker endnu en annonce inden for en periode på 1 år. Vi anser derfor ikke dette som et problem.

I gennemringningen af de 100 seneste annoncer har vi udelukkende indhentet informationer fra vedkommende, som har besvaret vores opkald. Vi har spurgt til, om vedkommende har annonceret under andre telefonnumre inden for det seneste år. Hvis der er flere personer tilknyttet den annonce, vi har ringet til, får vi således kun oplysninger om den enes potentielle annoncering under andre numre. Alle på nær én person svarer, at de ikke har annonceret under andre numre. Der er derfor ikke risiko for, at estimatet for det gennemsnitlige antal forskellige annoncer per prostitueret er for højt. Der er dog en risiko for, at det er for lavt, hvilket i givet fald ville føre til en overvurdering af antallet af escortprostituerede, jf. (3).

Vi har desuden elimineret alle de store escortbureauer i estimationen ved at sætte antal prostituerede bag hver annonce til enten én eller to. Idet nogle af annoncerne ganske givet dækker over flere end to – vi ved blot ikke hvor mange – er der risiko for, at vi underestimerer det gennemsnitlige antal personer per annonce. Dette medfører en undervurdering af antallet af escortprostituerede, jf. (3).

Der er naturligvis også stor usikkerhed forbundet med antagelsen om en repræsentativ stikprøve. Vi har således opnået kontakt til personer bag 71 prostitutionsrelaterede telefonnumre ud af de 100 udtrukne. Af de 71 ønskede 23 ikke at deltage; altså op mod en tredjedel. Det er ikke til at sige, om de prostituerede, som har ønsket at deltage, adskiller sig fra gruppen af escortprostituerede generelt mht. annonceringsmønster, men det er potentielt et problem. Hvorvidt de potentielle systematiske afvigelser har haft en eventuel positiv eller negativ indvirkning på estimatet, er ikke til at bestemme.

Der er altså flere forskellige fejlkilder forbundet med estimationen. Nogle af disse bevirker potentielt en undervurdering af estimatet, andre en overvurdering, og i nogle tilfælde er det ikke til at sige på baggrund af det tilgængelige datamateriale. Vi vurderer, at elimineringen af de store bureauer – ved at sætte maksimal størrelse til to personer – udgør det største potentielle problem ved estimationen. Der er derfor grund til at tro, at vores estimat for omfanget af escortprostitution i Danmark snarere er for lavt end for højt.

PROSTITUTIONSARENAER

I dette kapitel fortsætter vi kortlægningen af prostitution. Vi indleder med en grundlæggende beskrivelse af de fem prostitutionsarenaer. Det er i dette kapitel, at de første dele af svarene på spørgsmålet om de prostitueredes levevilkår gives, idet kapitlet, med beskrivelser af de prostitueredes arbejdsdag, giver et indblik i forskelligheden de enkelte prostitutions arenaer imellem.

Arenaerne er ikke skarpt adskilte. Det kvantitative materiale viser, at der er en vis grad af overlap mellem arenaerne. Det fremgår blandt andet af Tabel 6.1, at der er overlap mellem escortprostitution og klinikprostitution, idet ca. halvdelen af de klinikprostituerede meddeler, at de har erfaring med arbejdet som escortprostituert, mens godt en tiendedel af dem rapporterer, at de arbejder som escort i øjeblikket. Det samme gælder den anden vej rundt, når man ser på de kvindelige escortprostituerede.

Hvor den kvindelige escortprostitution har et betydeligt overlap med klinikprostitution, er overlappet for de mandlige escortprostituerede mere udtalt i forhold til gadeprostitution. 16 pct. af de mandlige meddeler, at de har erfaring med gadeprostitution, mens 7 pct. af dem også arbejder på gaden i øjeblikket.

Endvidere ses det af tabellen, at en betydelig del (40 pct.) af de gadeprostituerede i undersøgelsen har erfaring med arbejdet på klinik, og

at 7 pct. af de gadeprostituerede arbejder på en eller flere klinikker i øjeblikket. Omvendt er det meget få respondenter blandt de klinikprostituerede, som meddeler, at de har erfaring med gadeprostitution, og ingen af dem arbejder på gaden på interviewtidspunktet.

TABEL 6.1

Overlap mellem de forskellige arenaer. Procent.

	Escort		Gade	Klinik
	Kvinder	Mænd		
<i>Tilknytning til escort</i>				
Erfaring med	-	-	49	51
Aktiv i øjeblikket	-	-	17	13
<i>Tilknytning til gade</i>				
Erfaring med	7	16	-	2 ²
Aktiv i øjeblikket	2	7	-	0 ²
<i>Tilknytning til klinik</i>				
Erfaring med	39	9	40 ¹	-
Aktiv i øjeblikket	14	2	7 ¹	-
Antal besvarelser	44	56	35	129

1. Disse to andele bygger på 30 besvarelser frem for de 35, som er angivet for de gadeprostituerede.

2. Disse andele er beregnet på baggrund af 123 besvarelser frem for de 129, som er angivet for de klinikprostituerede.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

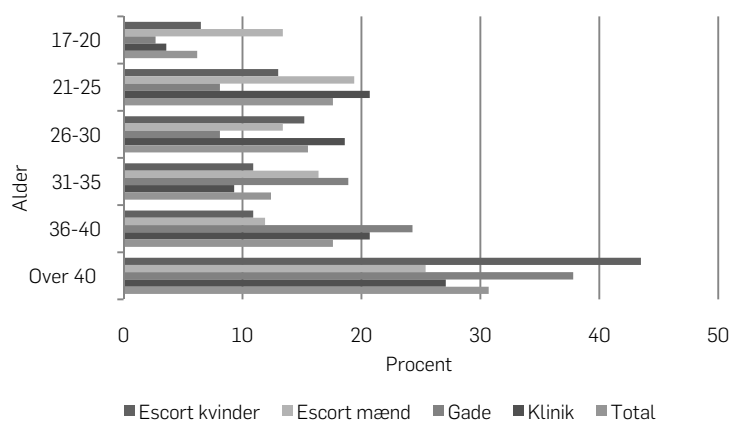
Den eller de arenaer, som den prostituerede arbejder i, har naturligvis indflydelse på, hvordan den enkelte prostitueredes arbejdsdag og -uge forløber, ligesom at det også afhænger af den prostituerede selv. Fælles for arbejdet, som det udtrykkes af informanter i kvalitative interviews, er, at det er særdeles selvstændigt. Det skyldes, at selve arbejdsdagen og dens forløb hovedsageligt er tilrettelagt af de prostituerede selv – de kan selv styre, hvor mange vagter de tager, hvornår de tager telefonen eller besvarer mails. Der er dog informanter, der, i de kvalitative interviews, giver udtryk for, at dette ligeledes kan være en stressfaktor. I de følgende afsnit gennemgås først en række baggrundskarakteristika for de forskellige arenaer, og herefter følger detaljerede beskrivelser om eksempelvis rammerne for arbejdet inden for hver enkelt arena.

BAGGRUNDSKARAKTERISTIKA

I dette afsnit beskriver vi en række såkaldte baggrundskarakteristika for de prostituerede, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen. Disse karakteristika er henholdsvis alder, uddannelse, boligform, antal eventuelle børn, og hvem respondenterne bor sammen med.

FIGUR 6.1

De prostituerede fordelt efter alder. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

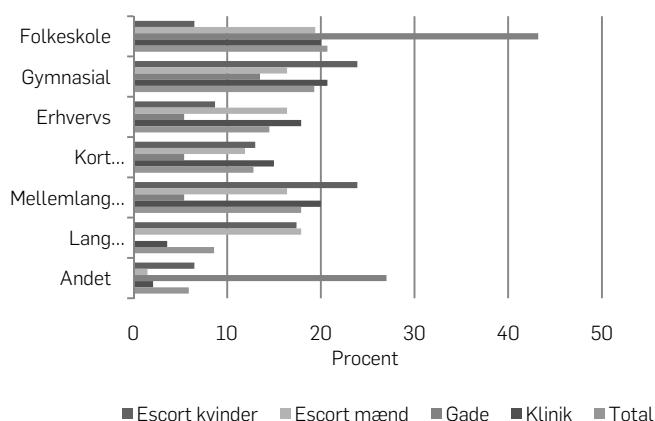
Anm.: Alder er beregnet med udgangspunkt i 2010, idet alder er beregnet som alder = 2010 – fødselsår.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Aldersfordelingen blandt de prostituerede i de forskellige arenaer ses i Figur 6.1. Det fremgår, at omkring en tredjedel af de prostituerede er over 40 år. Specielt er der blandt de escortprostituerede kvinder en stor andel i denne aldersgruppe – over 40 pct. Blandt de escortprostituerede mænd finder vi den mindste andel over 40 år. Til gengæld finder vi for denne arena relativt flest af de helt unge. Endvidere ses en tendens til, at andelen af gadeprostituerede stiger med alderen; i undersøgelsen er der relativt få gadeprostituerede i de lave aldersgrupper og relativt mange i de højere aldersgrupper. De klinikprostituerede fordeler sig meget jævnt aldersmæssigt. Der er dog relativt få helt unge klinikprostituerede, men fra 20-års-alderen og frem fordeler de sig relativt jævnt.

FIGUR 6.2

De prostituerede fordelt efter, hvad deres højeste færdiggjorte uddannelse eller skoletrin er. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

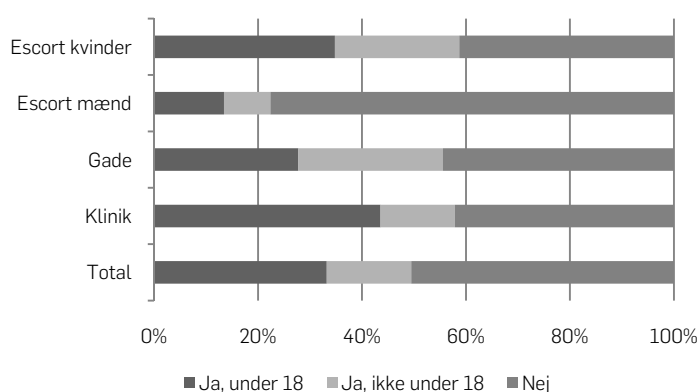
Der er stor spredning blandt de prostituerede mht. opnået uddannelse, hvilket fremgår af Figur 6.2. Det billede, der tegner sig af de prostitueredes rapporterede uddannelsesniveau, er, at der ikke er noget entydigt mønster i det; i hvert fald ikke inden for arenaerne escort og klinik. De prostituerede inden for disse arenaer er således bredt fordelt på uddannelseskategorier; fra folkeskoleuddannelse til lang videregående uddannelse. Der ses dog visse tendenser, såsom at der er meget få kvindelige escortprostituerede med folkeskole- eller erhvervsuddannelse, som det højest opnåede. Derimod tegner de escortprostituerede, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, sig for den største andel af respondenter, som har færdiggjort en lang videregående uddannelse. Der er dog også få af de klinikprostituerede respondenter, som har færdiggjort dette.

Den gruppe af prostituerede, som skiller sig markant ud fra de øvrige, er de gadeprostituerede. Flere end 40 pct. af de deltagende meddelte, at deres højest opnåede eksamen er en folkeskoleeksamen. Relativt er det mere end dobbelt så mange som for de øvrige arenaer. Endvidere angiver godt en fjerdedel af de gadeprostituerede 'andet'. Hvorvidt dette dækker over en uddannelse, som ikke er med på listen, eller over en ikke-færdiggjort folkeskoleuddannelse, er ikke til at sige. Men at en del af denne kategori dækker over den ikke færdiggjorte folkeskoleeksamen, er

ikke usandsynligt. Eftersom disse to kategorier fylder så meget, som de gør, er der følgende en ganske lille andel af de gadeprostituerede, som har færdiggjort en uddannelse ud over folkeskoleniveau.

FIGUR 6.3

De prostituerede fordelt efter, om de har børn eller ej. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

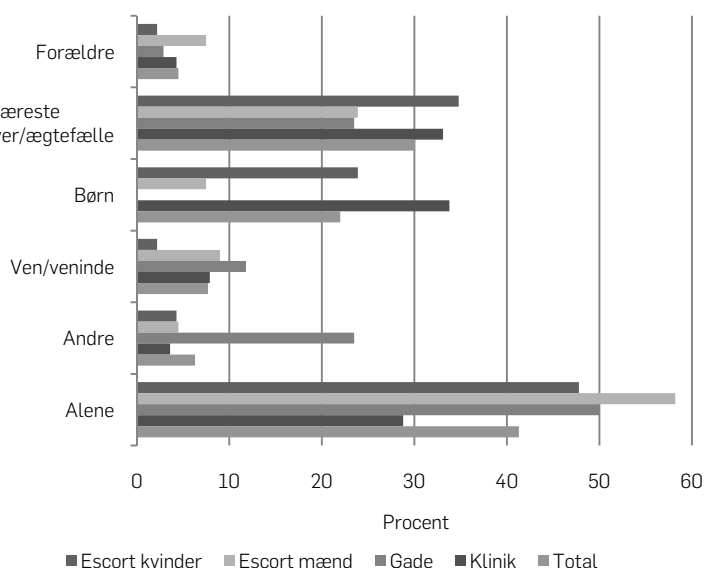
Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

I spørgeskemaundersøgelsen er der ligeledes blevet spurgt til, hvorvidt respondenterne har børn, samt hvorvidt disse eventuelt er under 18 år. Af resultaterne fremgår det, at ca. halvdelen af de prostituerede har børn, hvilket ses i Figur 6.3. For de kvindelige escortprostituerede, gadeprostituerede og klinikprostituerede gælder, at små 60 pct. af respondenterne har børn, mens det er en markant mindre andel af de mandlige escortprostituerede, der svarer ja til dette spørgsmål – godt 20 pct. Endvidere ses det, at det for alle arenaer gælder, at halvdelen eller flere af dem, der har børn, angiver at have børn under 18 år.

Som vist i Figur 6.4 bor knap 10 pct. af de mandlige escortprostituerede sammen med et eller flere børn, mens denne andel er noget større for de kvindelige escort- og klinikprostituerede. Dette stemmer meget godt overens med det billede, der tegnede sig i Figur 6.3. De gadeprostituerede skiller sig imidlertid ud. Ingen af dem angiver at bo sammen med børn (se Figur 6.4), selvom ca. en fjerdel af dem angiver at have børn under 18 år (se Figur 6.3).

FIGUR 6.4

De prostituerede fordelt efter, hvem de bor sammen med. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Af Figur 6.4 fremgår det endvidere, at en betydelig andel af de prostituerede i undersøgelsen bor alene. Overordnet set er det ca. 40 pct., hvilket dækker over, at små 30 pct. af de klinikprostituerede bor alene, mens dette er tilfældet for ca. halvdelen af de prostituerede inden for de andre arenaer. Det ses endvidere, at omtrent en fjerdedel af de prostituerede inden for alle arenaer bor sammen med en kæreste, ægtefælle eller samlever. Endelig angiver ca. en fjerdedel af de gadeprostituerede, at de bor sammen med andre end de angivne muligheder i spørgeskemaet.

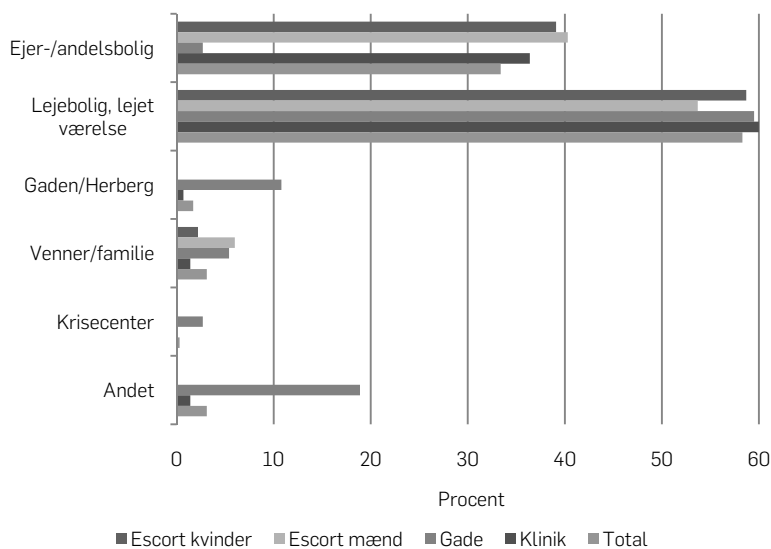
En del af forklaringen på, at de gadeprostituerede angiver at bo med andre end forældre, kæreste/samlever/ægtefælle, børn eller ven/veninde skal muligvis findes i Figur 6.5. Denne figur viser fordelingen af de prostituerede på boligform. Af figuren fremgår det, at ca. en 10 pct. angiver at bo på herberg, og yderligere nogle angiver at bo på krisecenter. Derudover angiver små 20 pct. af de gadeprostituerede, at de bor i/på andet end de muligheder, de har fået forelagt i spørgeskemaet. Det

ses ligeledes, at næsten ingen af de deltagende gadeprostituerede ejer deres egen bolig.⁴⁶

For de øvrige arenaer ses det, at lejebolig er den mest udbredte boligform. Således bor godt halvdelen af de prostituerede inden for alle arenaer i lejebolig, herunder lejet værelse. For de escort- og klinikprostituerede gælder endvidere, at en stor andel bor i en ejer- eller andelsbolig – mellem 30 og 40 pct. af de adspurgte.

FIGUR 6.5

De prostituerede fordelt efter, hvor de bor. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

46. I de kvalitative interviews, fortæller nogle gadeprostituerede ligeledes, hvordan de i kortere eller i længere tid har oplevet ikke at have noget sted at bo. Nogle har nævnt personlige problemer som årsagen til dette, som fx. nødvendigheden af at komme væk fra en voldelig kæreste. Kvinderne kan i disse perioder gøre brug af herberg eller væresteder som dem, der tilbydes af Rederne. Fagpersoner fra ngo'erne på området fortæller, at en del af de kvinder, der benytter sig af værestederne er funktionelt hjemløse.

KLINIKPROSTITUTION

Følgende afsnit beskriver, hvordan arbejdet som prostitueret i nogle tilfælde udfolder sig på klinikkerne. Blandt andet vil vi her beskrive rammerne for arbejdet, de prostitueredes arbejdsdag og den store variation, der er i måden, hvorpå klinikprostituerede arbejder. Klinikprostitution er karakteriseret ved en høj grad af forskellighed de prostituerede og klinikkerne imellem. Vi vil altså vise, hvordan den prostitueredes arbejdsdag på en klinik kan se ud, og variationen i arbejdet, som den er kommet til udtryk gennem kvalitative interviews med klinikprostituerede. I gennemgangen nævnes forskellige seksuelle ydelser, for definitioner heraf se bilag D – Definition af begreber og ydelser. Afsnittet er baseret på materiale om kvindelige og transkønnede prostituerede. Det skyldes, at kun ganske få af de interviewede mænd er, eller har været, tilknyttet en klinik.

ARBEJDSDAGEN OG UGEN

Det kvalitative materiale indikerer, at arbejdsdagen på klinikkerne som regel er fast defineret og afgrænset. I interviewene har de klinikprostituerede fortalt, at netop de afgrænsede vagter og det faktum, at den prostituerede tager hen på klinikken for at bruge et givent antal timer på at arbejde og tjene penge, gør det nemmere at lade det, som ofte beskrives som 'rollen', blive på klinikken. Når den prostituerede tager hjem fra klinikken, er der ikke mulighed for at betjene flere kunder, med mindre vedkommende er beskæftiget inden for andre former for prostitution sideløbende. Det kvalitative materiale indikerer endvidere, at en vagt kan vare alt mellem 6 til 12 timer. Dagen på en klinik er fx opdelt i to vagter, eksempelvis fra 10-16 og fra 16-22 eller en heldagsvagt som varer 10-12 timer. På nogle klinikker kan der også være nattevagter. Blandt især udenlandske informanter er der prostituerede, som enten bor på klinikkerne, eller periodevis befinder sig på klinikkerne døgnet rundt, hvormed de kan betjene kunder hele tiden. For disse prostituerede ser hverdagen anderledes ud, særligt grundet isolationen. Dette vil blive belyst senere i dette afsnit.

I det kvalitative materiale fortæller klinikprostituerede, at de klinikprostituerede arbejder på mere end én klinik. Dette bekræftes i det kvantitative materiale. Her angiver 53 pct., at de kun arbejder på én klinik,

mens 28 pct. er tilknyttet to klinikker, de resterende 19 pct. er tilknyttet tre, fire eller derover.

TABEL 6.2

Klinikprostituerede fordelt efter, hvor mange klinikker de arbejder på. Procent.

Antal klinikker	Procent
1	53
2	28
3	11
4 eller derover	8
I alt	100
Antal	133

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

Der er stor variation i, hvor meget de klinikprostituerede arbejder. Tabel 6.3 viser, hvor mange timer de adspurgte klinikprostituerede arbejder på den eller de klinikker, som de er tilknyttet.

TABEL 6.3

Antal timer klinikprostituerede arbejder om måneden. Særskilt for fem klinikker.

	Antal	Gennemsnit	Standardafvigelse	Min.	Maks.
Klinik 1	129	47,6	95,6	5	720
Klinik 2	55	18,4	11,7	1	48
Klinik 3	19	16,3	8,6	8	36
Klinik 4	7	14,3	4,9	8	20
Klinik 5	1	12,0	-	12	12

Kilde: Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Det kvalitative materiale indikerer, at nogle af de prostituerede arbejder fast på et par klinikker forskellige steder i landet, som de i ugens løb rejser rundt til. De fortæller i interviews, at de vælger ikke at arbejde i deres hjemby, da det indebærer en risiko for, at de kan støde ind i bekendte, mens de arbejder. En af informanterne arbejder på syv forskellige klinikker, blandt andet fordi hun på denne måde får en større kundekreds. Dette har nogle informanter nævnt som en fordel ved at arbejde på flere forskellige klinikker. For nogle af de interviewede gælder det, at

de kan vælge vagter fra uge til uge eller måned til måned, efter lyst eller økonomisk behov. Stinna forklarer:

Altså ... der er nogle uger, hvor jeg måske kun er af sted én gang om ugen, og andre gange er jeg måske to gange om ugen, og så denne her uge, jamen, så er jeg jo så af sted fem-seks dage.

På klinikkerne opsøger kunderne som regel den prostituerede på baggrund af enten annoncer i Ekstra Bladet, på internettet eller begge dele. Således angiver 90 pct. af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen, at etablere kontakt til kunderne gennem annoncer i Ekstra Bladet og 59 pct. gennem annoncering på nettet. På baggrund af disse annoncer kan kunden enten ringe og forhøre sig om den prostituerede, der er på arbejde, kvindens udseende, ydelser, adressen mv., eller blot møde op på klinikken. I klinikprostitution betjenes kunden altid på klinikken.

Det kvalitative materiale tegner et billede af, at arbejdsdagene for de klinikprostituerede er forholdsvis rutineprægede. Arbejdet bliver af nogle informanter beskrevet som et arbejde på linje med meget andet, med forholdsvis faste arbejdsprocedurer. I de kvalitative interviews fortæller kvinderne, at der, når de møder ind på klinikken, som regel er nogle praktiske ting, der skal ordnes. Der skal indtales en besked på telefonsvareren, så kunden ved, hvem der er på klinikken den pågældende dag, gøres håndklæder klar, lægges makeup, skiftes tøj osv. Kvinden møder eksempelvis ind på sin vagt med en anden prostitueret, med en vagt pige/telefondame eller alene. Dette kan afhænge af, hvorvidt hun selv har lyst til, har behov for eller har råd til at have en vagt pige/telefondame med sig. Det kvalitative studie indikerer, at antallet af kvinder, som er på vagt samtidig, både afhænger af klinikken og den prostitueredes ønsker. På nogle klinikker beslattes dette af ejeren af den pågældende klinik. Hvordan arbejdsdagen forløber, afhænger i høj grad af, hvor mange kunder der kommer i løbet af en vagt. Tiden, hvor der ingen kunder er, bruges blandt andet på at sidde alene og se fjernsyn, være på internettet, læse eller tale i telefon eller på at tale med de andre, der er på arbejde. Når der er flere kvinder på vagt ad gangen, medfører det dog også, at kunden skal vælge imellem dem, hvilket kan skabe konkurrence mellem kvinderne. Christine, en tidligere klinikprostitueret, fortæller her om arbejdsproceduren på klinik:

Kunden ringer til telefondamen, telefondamen fortæller, hvordan pigerne ser ud, telefondamen åbner, når kunden kommer, kunden går ind på værelset, pigerne går ned til kunden en ad gangen, når begge har været nede, siger kunden, hvem han gerne vil have og kommer med en begrundelse for hvorfor, hun får penge, kunden gør sig klar, kvinden går ned med pengene til telefondamen, kvinden henter kondomer og kommer glidecreme på – efter otte kunder på en dag er der brug for glidecreme.

Kvindernes oplevelse af arbejdsdagen afhænger meget af deres egen indstilling til arbejdet som prostitueret. Boks 6.1 og 6.2 beskriver to kvindes arbejdsdag og deres oplevelse af arbejdsdagen.

BOKS 6.1

Personprofil 1.

Klinikprostitueret – Sandra

Sandra er 36 år og begyndte at arbejde på klinik for halvandet år siden, grundet økonomiske vanskeligheder. Hun havde på dette tidspunkt netop gennemgået en skilsmisse og skulle derfor pludselig finansiere husleje og regninger alene. Hun bor nu for sig selv og føler kun, at hun kan få dagligdagen til at hænge sammen ved hjælp af de penge, hun tjener ved prostitution, fordi hun samtidig er i gang med at uddanne sig til socialrådgiver. Pengene, hun tjener på klinik, er derfor altafgørende. Hun har to børn, hvoraf den yngste bor hos Sandras eksmand. Hun har hverken tid eller råd til at tage sig af dem begge. Hun har taget lån i banken, da hun ikke ønsker at droppe sin uddannelse og heller ikke vil arbejde fuldtid som prostitueret. Alligevel har regningerne hobet sig op, så selvom hendes intention var at nøjes med at arbejde tre dage om ugen på to forskellige klinikker, er der for tiden oftere og oftere perioder, hvor hun har brug for ekstra penge, og i sådanne tider tager hun ekstra vagter på andre klinikker rundt i landet. I disse perioder har hun ikke tid til at studere. Hun tjener mellem 0 og 5000 kr. på en vagt, og det er aldrig til at vide, hvornår hun tjener penge. Sandra nyder ikke arbejdet og føler, at det er hårdt og opslidende. Især bryder hun sig ikke om, når kunderne vil have såkaldte kæresteoplevelser, vil nusses og kyskes. Dette er for Sandra noget privat, og hun gør det derfor som regel ikke. Til gengæld tilbyder hun ind i mellem analsex, på trods af at hun ikke kan lide det, men fordi der er gode penge i det. Der er af og til perioder, hvor hun er glad for arbejdet, men så hænger det ofte sammen med, at hun tjener rigtig mange penge. Hun har ikke planer om at stoppe foreløbigt, for hun har brug for pengene og mener trods alt også, at arbejdet som prostitueret er bedre end det rengøringsjob, hun havde for nogle år siden. Når hun er færdiguddannet, vil hun forsøge at tjene en masse penge som prostitueret i en kort intensiv periode og så stoppe, når hun har råd til det.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 6.2

Personprofil 2.

Klinikprostitueret – Sophie

Sophie er 30 år og startede for 5 år siden med at køre escort. Hun startede, fordi hun længe havde fantasieret om at arbejde som prostitueret, og den dag i dag elsker hun sex. Hun er dog ved at holde op med at køre escort, da det er meget tidskrævende, og der bliver længe mellem kunderne. Derfor arbejder hun nu primært på klinik, og kun ét sted. Her startede hun for 10 måneder siden. Hun føler, at der i escort var mere tid til socialt samvær med kunden, end der er på klinik, hvor det mere bare handler om sex, men hun forsøger at give kunderne nydelse, bruge tid på dem og give dem en god oplevelse, når muligheden byder sig, for det nyder hun ved arbejdet. Sophie arbejder et par dage om ugen og har et fast arbejde som social- og sundhedshjælper ved siden af, med fleksible arbejdstider, som hun passer, når hun ikke er på klinikken. Arbejdet dækker for hende både et socialt og økonomisk behov, for selvom hun har et fast arbejde, som hun økonomisk sagtens ville kunne klare sig med, giver de ekstra penge, hun tjener på klinikken, en form for frihed, som gør livet lidt lettere og sjovere. Hun fortæller, at hun tjener ca. 22.000 kr. om måneden på sit arbejde som prostitueret.

Når Sophie har vagt på klinikken, sørger hun for at sætte en annonce i Ekstra Bladet samme dag. Heri står hendes alder, arbejdsnavn, en kort beskrivelse af hendes udseende og klinikens adresse. Sophie møder ind på klinikken kl. 9. om morgenen for at gøre sig klar til at åbne kl. 10. Med sig har hun en taske med sit arbejdstøj og kostumer. Disse sæt tøj kan variere, og som regel bærer hun hovedsageligt ét sæt, når hun er på arbejde og skifter blot, hvis en kunde anmoder om et særligt kostume til et rollespil. Sophie skifter ikke tøj med det samme, men venter, til der kommer en kunde, og så snart kunden er gået, tager hun det tøj, hun ankom i, på igen. Sophie har en vagtpige med sig, når hun er på klinikken, hvis opgaver er at tage telefonen, gøre rent i soveværelserne og sørge for kaffe og mad til Sophie. Hun har alt mellem 0-10 kunder på en vagt af 12 timers varighed.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 6.3

Situationsbeskrivelse 1.

Situationsbeskrivelse

Da vi kommer ind i pigestuen, ligger Mille under dynen med fjernsynet tændt. Hun fortæller os, at det gør hun altid, når der ikke er kunder. Rundt omkring ligger en masse makeup, blade, to mobiltelefoner, en åben pose chips, en skål med dip, en kaffekop og et halvfylt askebæger. Der lugter meget af røg, og hun kæderygger under hele interviewet. Hun ser lidt træt ud, og da hun sætter sig op, ser vi, at hun er iført en grå 'oversize' hættetrøje, og under dynen skimter vi bare ben og på fødderne hvide tennissokker. Under hele interviewet, som tager ca. halvanden time, bliver hun liggende under dynen. Da vi er ved at være færdige med interviewet, banker en kunde på døren, som telefondamen åbner for. Hun beder ham vente ude i entréen og kommer ind i pigestuen igen. Mille smider sin hættetrøje og sokker og trækker lynhurtigt en gennemsigtig og afslørende lyserød underkjole med pelskanter på. På fødderne trækker hun lige så hurtigt lange lyserøde lakstøvler. Ved et spejl retter hun lidt på

håret og sørger for, at makeuppen sidder, som den skal, og derefter sprøjter hun parfume på hals og håndled – så er hun klar! Herefter viser hun os ud.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

DOMINAER

De såkaldte 'dominaer' fortæller i interviews, at de ikke definerer sig selv som prostituerede, da dominans og S/M for dem mere er en livsstil. Derudover fortæller de, at der kun er lidt eller ingen sex involveret i deres arbejde (dvs. hvor de bliver penetreret af kunden). Disse kvinder skal ses adskilt fra dem, der blot laver dominans som supplement til andre seksuelle ydelser. Dominaerne udtrykker stor tilfredshed med deres arbejde. Både dominaens selvopfattelse, ydelserne og selve klinikens indretning med hensyn til S/M-redskaber, rum, udklædningstøj/kostumer og stemning adskiller således fra andre klinikprostituerede. I afsnittet om klinikkerne som fysiske rum beskrives, hvordan dominansklinikkerne adskiller sig fra de andre klinikker.

UDENLANDSKE PROSTITUEREREDE PÅ KLINIK

Det kvalitative materiale indikerer, at nogle af de udenlandske klinikprostituerede bor i det hus eller den lejlighed, der udgør klinikken, eller befinder sig på klinikken i en længere periode døgnet rundt. Dette har stor betydning for, hvordan arbejdsdagen udspiller sig for kvinderne, da kunder i princippet kan komme døgnet rundt. Det kvalitative materiale indikerer dog, at de nogle gange vælger ikke at åbne døren, hvis en kunde kommer, eller vælger ikke at besvare opkald fra en potentiel kunde.

Der er i det kvalitative materiale endvidere stærke indikationer på, at nogle af de udenlandske klinikprostituerede, modsat de danske klinikprostituerede, arbejder hver dag. Eksempelvis fortæller en kvindelig klinikprostitueret fra Argentina, med opholdstilladelse i Spanien, at hun tager til Danmark med mellemrum, af og til tre måneder ad gangen, og arbejder hver dag i de tre måneder, hun er i Danmark. Joy, en østafrikansk klinikprostitueret, har boet i Danmark i 16 år i det hus, hvor hun både sælger seksuelle ydelser og bor 15 dage ad gangen. I de 15 dage tager hun imod kunder 24 timer i døgnet, og hun forlader derfor sjældent

huset. Derefter har hun 15 fridage, hvor hun bor hos sin danske kæreste. Når hun holder fri, arbejder hendes veninde i huset.

Selvom de kvalitative interviews kraftigt indikerer, at den primære motivation for at være prostitueret for de udenlandske kvinder er pengene, indikerer de ligeledes, at der er stor forskel på deres indstilling til arbejdet og måden, hvorpå de arbejder. Katja fra Estland fortalte eksempelvis, at hun slet ikke ønsker at arbejde som prostitueret, men at hun ikke kan finde andre måder at forsøge sig selv på i Danmark. Da hun blev interviewet, arbejdede hun sammen med en veninde fra en lejlighed, som de delte og boede i. Der er dog også udenlandske prostituerede, som adskiller sig fra ovenstående eksempler. Eksempelvis Bua, en sydøstasiatisk kvinde, der er betydeligt mere etableret i det danske samfund. Hun har boet i Danmark i mere end 15 år, ejer sin egen klinik, bor et andet sted i byen og styrer selv sine arbejdsdage. Hun arbejder for det meste kun en dag om ugen på klinikken, nogle gange tager hun hen på klinikken for at ordne praktiske sager eller for at sidde sammen med den kvinde, der er på arbejde.

KLINIKKERNE SOM FYSISKE RUM

Dette afsnit omhandler selve klinikken som sted, og hvordan de klinikprostituerede benytter klinikkerne. Vi har i undersøgelsen besøgt 136 klinikker⁴⁷ beliggende over hele Danmark, og de følgende kvalitative beskrivelser beror på observationer og indtryk herfra samt beretninger fra informanter. Under vores besøg har vi erfaret store forskelligheder klinikkerne imellem. Dette gælder både klinikernes indretning, faciliteter og størrelse, som blandt andet afhænger af, om der på klinikken udbydes avancerede former for sex eller S/M, hvilket kræver særlige instrumenter, remedier og specielt indrettede rum.

Størrelsen på klinikkerne varierer ligeledes meget. Nogle af klinikkerne er store lejligheder og huse særligt indrettede til formålet. De meget veludstyrede klinikker har badeværelse til kunderne, op til flere værelser med senge, spejle, dæmpet belysning, venteværelse til kunderne, rum til avancerede ydelser og et opholdsrum til kvinderne (ofte kaldet 'pigestuen').

47. De 136 klinikker indbefatter de klinikker, vi fysisk har betrådt, dvs. har set indefra og er blevet vist rundt på i forbindelse med de kvalitative interviews og spørgeskemaundersøgelsen. Derudover har vi besøgt et yderligere antal klinikker, som vi kun har set udefra, idet vi ikke er blevet lukket ind.

På de klinikker, vi har besøgt og observeret, har der i pigestuen stået en sofa, nogle stole, et fjernsyn, musikanlæg eller en computer. Derudover har der eventuelt været et mindre køkken, som de prostituerede benytter. Andre af klinikkerne er mindre og mere sparsomt udstyrede med et enkelt værelse, hvor samværet med kunden finder sted, og måske en mindre stue. Nogle klinikker minder endda om et almindeligt hjem, hvor soveværelset blot er indrettet således, at kunder kan betjenes der. Dette gælder især de steder, hvor den prostituerede også bor på klinikken.

Klinikkerne ser også udadtil meget forskellige ud. Nogle steder lægger man kun mærke til klinikken på grund af en lille rød lampe, der lyser i vinduet bag gardinet og signalerer, at der er åbent. Nogle steder er det meget tydeligt at se, at der ligger en klinik, da dette signaleres ved store lysende lamper og et 'åbent'-skilt i vinduet, foran nedrullede gardiner eller persiener. Andre steder hænger der et skilt på døren, der byder kunden velkommen på dansk eller engelsk, samt en besked om, hvorvidt der er ledigt eller optaget. Endnu andre klinikker er godt skjulte og lader sig først afsløre, når man er nået ind i en opgang eller igennem en dør, som fører til den inderste dør ind til selve klinikken, hvor der måske hænger et skilt eller blot en ringeklokke og en besked om at benytte den i stedet for at banke på.

De kvalitative interviews har ofte foregået i pigestuen, hvor kvinderne sidder, når der ikke er nogen kunder, som regel med fjernsyn eller computer tændt, bøger, blade, makeup og op til flere mobiltelefoner – til henholdsvis privat- og arbejdsbrug – liggende.

På baggrund af det kvalitative materiale kan klinikkerne inddeles i tre typer. Den første type klinik er den, der kan karakteriseres som den organiserede danske klinik, hvor der ofte er mange kvinder tilknyttet med mere eller mindre faste vagter, og hvor lejligheden eller huset er særligt indrettet til formålet. Et eksempel på en sådan er beskrevet her:

BOKS 6.4

Klinikbeskrivelse 1.

Organiseret dansk klinik

Klinikken ligger lige ud til en stor landevej i udkanten af en større provinsby. Vi går ind ad en sort dør til højre for huset, og vi kommer ind til området bagved huset. Her er der en stor nyslået græsplæne, omkranset af en hæk og høje træer, og der står havemøbler på en lille

murstensbelagt terrasse foran indgangen. På døren ind til selve huset står der 'Døren er åben'. Da der ingen ringeklokke er, åbner vi forsigtigt døren og kommer direkte ind i en entré, med en trappe op til første sal til venstre, en dør ligefrem ind til et lille værelse og en dør til højre ud til et køkken. En hund kommer os i møde, og en kvinde kommer ud fra værelset lige fremme og retter lidt på sin sorte stramme læderkjole. Hun beroliger hunden, og da vi kort har præsenteret vores ærinde, inviterer hun os inden for. Kvinden siger til sin vagtpige, som er inde i pigestuen, at hun lige snakker med os, hvorpå vagtpigen forsvinder ovenpå. Vi bliver ført ind i pigestuen, hvor fjernsynet kører, og persienerne er rullet ned, så man ikke kan kigge ind ude fra gaden. Kvinden trækker en cardigan på, der skjuler lidt mere end den meget korte, stramme læderkjole og sætter sig på sofaen, mens hun trækker en dyne op til under armhulerne. Hun tænder en cigaret og lægger sig på siden med den ene arm under hovedet.

Interviewet tager ca. 1 time. Før vi går igen, giver hun os en lille rundvisning i det 250m² store hus. Huset er helt nyrenoveret. Hun tager os med ind gennem køkkenet og viser os to værelser, som er næsten ens indrettet. I begge værelser er der en stor seng, spejle over hovedgærdet og opad den modsatte væg to lænestole og et lille bord. Værelserne er holdt i hvide nuancer, men en smule dunkle grundet den svage belysning fra blot et par sengelamper. Sengene er pænt redt op og på sengebordene står nogle kleenex og skåle med kondomer. Ovenpå viser hun os et lille venteværelse til kunderne, hvor der kun er en stol, et fjernsyn og nogle blade på et lille bord. Herefter viser hun os det avancerede rum, som benyttes til avancerede ydelser og dominans. I dette rum er der blotlagte bjælker i loftet, og den ene væg er dækket med spejle. Det er holdt i sort. Der er læderseler i loftet til ophængning, og på væggene hænger forskellige piske samt udklædningstøj i læder. Derudover er der et kors, en gynækologbriks, og på hyldeerne står dildoer, vibratorer, buttplugs, lædermasker, gynækologudstyr og meget andet.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

En anden type klinik er dominansklinikken, som på mange måder minder om den ovennævnte store danske klinik. De dominerer, vi har talt med, trækker dog en skarp linje mellem de to typer af klinikker. Dominansklinikken adskiller sig, idet den, nogle steder, næsten udelukkende har rum indrettet til S/M og dominans. På disse klinikker er der eksempelvis blot et enkelt rum med en seng, som kan benyttes til blide ydelser, derudover består resten af klinikken (som kan være meget stor) af flere store og små rum, loftsrum og kældre, som kan benyttes til diverse S/M- og dominanslege. På de andre klinikker er prioriteringen af og til omvendt, således at dominansrummet blot er ét blandt mange rum, der mere minder om soveværelser. Følgende er en beskrivelse af en klinik, hvor der stort set kun tilbydes avancerede ydelser:

BOKS 6.5

Klinikbeskrivelse 2.

Dominansklินิก

Vi går fra parkeringspladsen hen til en lang cementtrappe, som fører os ned til kælderetagen af en stor bygning. For enden er der en dunkel gang, som fører op til en dør. Vi banker på, og kort efter bliver der åbnet af en kvinde i 30'erne. Hun er iført heldragt i sort læder, hendes blonde hår er sat op i en meget stram hestehale, og hun bærer små enkle briller. I døråbningen rammer en lugt af fugt og kælder os. Hun inviterer os hurtigt inden for, og det første rum, vi træder ind i, er en mellemgang, hvor kunderne kan vente på at blive lukket helt ind. Vi går videre ind i næste rum. Rummet har ingen vinduer og er kun belyst af en lille lampe i loftet. Det er meget stort og næsten tomt. Det eneste iøjefaldende er en plante i hjørnet. I den ene side er der en dør, som fører ind til et soveværelse. Kvinden fortæller os, at det er et værelse, hun benytter til tantramassage. Hun understreger, at hun ikke tilbyder decideret samleje, men kun svensk og fransk. Det næste rum, hun fører os ind i, er selve hovedrummet, som er endnu større end det forrige. Væggene er sorte og stemningen er en smule dystert, på grund af den manglende belysning. Vi sætter os lige ved døren i en læder-sofa, og herfra har vi udsyn til hele det store rum. Lige til venstre for os ligger en madras, der minder om dem, man bruger til gymnastik i skolen. Over den hænger en masse kæder og nogle læderreb. Her kan kunderne hænges op, og med en fjernstyringskontrol kan domi-næen hæve og sænke kæderne. I hjørnet ligger der et stort sort plastikbetræk. Vi spørger hende, hvad det er til, og hun forklarer med et skævt smil, at det er til urinsex. Med plastik-betrækket undgår hun, at der kommer urin på gulvet, når hun skal tisse på kunderne. Ud over sofaen er der ingen møbler i rummet, men på væggene hænger piske, spanskrør og lædermasker. I et lidt mindre rum ved siden af er en skolestue med en lille skolebænk placeret foran en tavle, hvorpå der med kridt er skrevet "straf". I skolestuen er der ligeledes et stort verdenskort på væggen. Hun viser os også stolt sit walk-in-closet fyldt med støvler og dragter, mange i lak. Derudover har hun et rum, der ligner en lægeklinik, med en hospita-lsseng, en gynækologbriks, glasskabe med mange forskellige remedier i, stativ til drop og et skab med hospitalsklæder til kunderne. Nedenunder har hun to kældre; én med et bur, hvor man akkurat kan stå oprejst, og en lille hård briks til at ligge på. Inde i buret ligger en seddel, hvorpå der står regler for ophold derinde – eksempelvis må man ikke sidde på briksen mere end 10 sekunder ad gangen. Hun fortæller, at hun jo skal have noget at straffe kunderne for. I den nederste kælder har hun på væggen et læderbetrukket kors spændt op, med lænker og kæder hængende, som kunden kan spændes fast med, endvidere er der en gabestok, dildoer, piske, en stol, hvorpå kapsler er limet fast på sædet med undersiden opad, og udstyr til at give elektrisk chok – blandt meget andet.

Kilde: Baseret på kvalitatív materiale.

De to klinikker, som er blevet beskrevet i boks 6.4 og 6.5, er karakteriseret ved, at de ofte efterlader et indtryk af, at arbejdet er meget organiseret. Der er faste vagtplaner, som ejerne som regel selv er involveret i, og der er brugt mange ressourcer på indretning, remedier, tøj og makeup. Det er i det kvalitative materiale på disse klinikker, at en del af de kvinder, der udtrykker tilfredshed med arbejdet som prostituerede, arbejder.

Tredje type klinik er 'den lille klinik'. Det er fx en toværelses lej-lighed eller et lille hus, hvor blot soveværelset benyttes til at betjene kun-

der. Det kvalitative materiale indikerer, at nogle udenlandske prostituerede både bor og arbejder her og endvidere, at stedet ofte lejes på månedsbasis. Følgende er en beskrivelse af en sådan klinik:

BOKS 6.6

Klinikbeskrivelse 3.

Den lille klinik

Vi parkerer i indkørslen ved et lille hvidt, gammelt hus, hvis front vender ud mod en stor landevej. Beliggenheden virker meget øde, hvilket de uendelige flade marker, de bare træer og lyden af vindens susen understreger. Det er tydeligt at se, at huset fungerer som klinik, idet flere 'åben'-skilte og lyskæder hænger i de vinduer, der vender ud mod landevejen. Ved indgangen til huset rammer en lugt af røgelse, parfume og creme os. Lugten er meget kraftig, på trods af at vi stadig står uden for huset. Gardinerne er trukket for glas døren, men vi banker på, og en afrikansk kvinde åbner. Vi kommer direkte ind i stuen, som er meget varm. Der står en brændeovn i hjørnet, som varmer for fuld styrke. Kvinden fortæller os, at hun ikke kan fordrage kulden i Danmark, hvilket er årsagen til den ekstreme varme. Lugten af røg blander sig nu med de søde dufte fra røgelsen, parfumen og cremerne. Stuen er meget spartansk indrettet med en stor brun slidt sofa, et sofabord, et tændt fjernsyn, en lille skammel og en børnestol. Hele stuen er belagt med et brunt gulvtæppe. De få møbler får rummet til at virke stort og tomt. Foran fjernsynet ligger et vattæppe på gulvet. Ovenpå tæppet ligger der en pose slik og en mobiltelefon – kvinden har tydeligvis ligget og set fjernsyn på tæppet, inden vi kom. Fra stuen kan man gå ind i soveværelset/arbejdsværelset, som står i kontrast til stuens farveløse indretning. Her er der billeder og farver på væggene, et stort rødt sengetæppe på sengen, stearinlys og blomster. Det virker både renere og hyggeligere end stuen. På et lille bord ligger et menukort. Priserne er lidt lavere, end vi har set andre steder. Fra stuen er der ligeledes adgang til køkkenet, her står et rundt bord i midten med to brugte kaffekopper og ved siden af ligger en masse dokumenter og rudekopper.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Ud over disse tre overordnede typer falder mange klinikker ind imellem, idet de er beliggende i en lejlighed i stueetagen eller i en kælder og eksempelvis kan være udenlandske, mindre danskejede klinikker eller privat/diskret (denne arena beskrives senere i kapitlet).

KLINIKKEN SOM FRISTED

Det kvalitative materiale indikerer, at der på nogle klinikker opstår et fællesskab mellem kvinderne. Fællesskabet etableres når kvinderne af og til er flere på vagt ad gangen, eller har en telefonpasser med, som de kan snakke med. Andre måder, hvorpå de klinikprostituerede omgås hinan-

den, er i forbindelse med vagtskifte, eller gennem forskellige netværk af prostituerede, som de benytter sig af, eksempelvis hvis de ønsker at arbejde på en ny klinik.

Fællesskabet beskrives, i det kvalitative materiale, som meget ærligt og intimt, og nogle af kvinderne beskriver, hvordan klinikken for dem fungerer som en slags fristed (jf. Alzaga 2007). Dog skal det nævnes, at de prostituerede ligeledes nævner at klinikmiljøet er præget af konkurrence og bagtaleri. Det følgende er en præsentation af nogle af de eksempler på fællesskabet internt i klinikmiljøet, som de kvalitative data har præsenteret os for.

De prostituerede beskriver, hvordan der er en særlig fleksibel og uprætentiøs holdning til adfærd på klinikken. En vagtpige fra en klinik fortæller blandt andet, at hun på klinikken oplever en langt friere og mere åben tone vedrørende intimitet, idet de kan tale om meget intime og personlige detaljer vedrørende sex og krop, som ofte er upassende og tabuiserede uden for klinikken. Eksempelvis fortæller en informant, at der snakkes om 'racermave', avanceret sex samt detaljer omkring sjove/mærkelige kunder og deres ønsker. Camilla fortæller fx, at hun taler med sine telefondamer om meget andet end arbejdet:

Man hænger ikke sit vasketøj ud til offentlig skue på sin arbejdsplads, det kan man her [...]. Og det gør, at det er mere legalt at bryde sammen, fordi man har haft en lortedag, eller fordi der er en eller anden, der har pisset på en, problemer med børn, problemer med mænd, problemer med kommunen [...]. Prøv lige at forestille dig at møde ind på dit arbejde, og det første du gør er at sætte dig med bar røv i sofaen [griner].

En tidligere prostitueret fortæller endvidere, hvordan hun blandt folk fra prostitutionsmiljøet fandt forståelse og følte sig stolt af sit arbejde, men samtidig følte, at prostitution var forbundet med skam over for eksempelvis sin mor. Fællesskabet er også det fora, hvori de prostituerede kan få sat ord på dårlige oplevelser med kunder, og grine og gøre nar af kunderne. Dette tolkes af en tidligere prostitueret som et forsøg på at skubbe dårlige oplevelser væk (jf. vores diskussion af Becker (1953) og hans argument om vigtigheden af, at kunne redefinere dårlige oplevelser), mens andre ganske enkelt ser det som en god måde at have det sjovt på. Informanterne har dog, i de kvalitative interviews, understreget, at de

stort set ikke ses med deres veninder fra prostitutionsbranchen uden for klinikken. Dette kan skyldes det føromtalte ønske om at adskille arbejde og privatliv. Fra det kvalitative materiale illustrerer et besøg på en klinik, hvordan de klinikprostituerede og deres telefondamer får sat ord på erfaringer og hjælper hinanden, når der ikke er kunder:

BOKS 6.7

Situationsbeskrivelse 2

Situationsbeskrivelse

Vi tager plads ude i det lille køkken sammen med Signe og telefondamen Rikke. Signe er midt i 20'erne, har langt mørkt hår og er iført en sort badekåbe. Hun sætter sig på køkkenbordet med benene oppe og ryger. Rikke er midt i 50'erne og har kort krøllet hår. Hun sætter sig ved et lille bord. De to småsnakker lidt om en bil, Signe har fået af sin far. Vi kan høre Jeanne og en kunde komme ud fra rummet ved siden af køkkenet, derefter hører vi hende sige farvel til ham og lukke hoveddøren. Lidt efter kommer hun, lettere forpustet, ud i køkkenet, kun iført g-strengstrusser. Hun er midt i 30'erne og har langt kruset lyst hår og kraftig makeup på. Hun griber en sort badekåbe magen til Signes, som hænger over en stol, sætter sig på stolen, hældes kaffe op og tænder også en cigaret. De tre kvinder snakker derefter ivrigt om deres arbejde og kunderne. Ind i mellem bliver de afbrudt af telefonen, som Rikke går ind ved siden af og tager. Vi kan høre hende slå over i et forførende toneleje med det samme, hun tager telefonen: "Det er hos pigerne ...", hvorefter hun beskriver de to kvinder, der er på arbejde i dag, med vendinger som "glatbarberet honningmis", "naturlig e-skål" og "vil opfylde dine vildeste fantasier".

Alt imens diskuterer Signe og Jeanne fordele og ulemper ved arbejdet som prostitueret. Jeanne startede med at sælge sex for 6 år siden, og Signe startede for blot to måneder siden. Det er Jeanne, der taler mest – det er tydeligt, at det er vigtigt for hende at give Signe gode råd om branchen. Hun fortæller, hvordan hun har rejst rundt til klinikker i hele landet og flere dage arbejdet 12-14 timer i træk med kundeforhold konstant. Jeanne tilføjer ofte, at Signe virkelig skal tænke sig om og passe på sig selv. Hun påpeger, at Signe bliver nødt til at sætte penge til side, så hun ikke bruger dem alle sammen og får et overforbrug, hun ikke kan styre. Signe fortæller, at hun har kontaktet et af de sociale tilbud, og at hun nu jævnligt har samtaler med dem om, hvordan hun kan få styr på sit forbrug. Rikke blander sig ind imellem i samtalen og giver ligeledes Signe gode råd. Hun taler meget kærligt og omsorgsfuldt til de to kvinder. Signe fortæller, at hun er glad for arbejdet, og at hun jo godt kan lide at have sex. Hun siger, at det har været en god dag, hvis hun ikke kan huske, hvordan hendes kunder ser ud i ansigtet, for så har der været mange kunder, og hun har tjent mange penge, hvorefter de alle griner. Jeanne tilføjer, at nogle gange kan hun ikke genkende kundens ansigt, men når så han får bukserne af, tænker hun, at han har hun da set før! Det griner de endnu mere af. Jeanne fortæller også, at hun engang havde en kunde, som sagde, at han var der, fordi hans kone var gravid. Hun havde svaret, at man da også skal forkæle sig selv lidt, men havde i virkeligheden haft lyst til at slå ham, hvilket hun gestikulerer med et hårdt slag ud i luften med en knyttet næve – de andre to bryder igen ud i latter.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

PRIVAT/DISKRET

I de kvalitative interviews er der indikationer på, at privat/diskret er en prostitutionsarena, der over de sidste par år er blevet mere populær og anvendt af prostituerede, primært kvindelige og transseksuelle. Privat/diskret minder på mange måder om klinikprostitution med hensyn til selve arbejdsdagen og måden at arbejde på. Der er i det kvalitative materiale indikationer på, at en del af de kvinder, der arbejder i privat/diskret tidligere har arbejdet på klinik. Den væsentligste forskel fra klinikkerne er, at adressen ikke er offentlig kendt, da kvinderne ikke annoncerer stedets lokation. I stedet skal kunden ringe til den prostituerede, der så vurderer, om hun vil give ham adressen. Der er derfor altid en forudgående aftale om mødet, hvilket ikke altid er nødvendigt på klinikkerne. Det kvalitative materiale indikerer, at privat/diskret er en lejet lejlighed eller et hus, hvorfra en enkelt prostitueret arbejder alene og selv organiserer sit arbejde, eller en gruppe af prostituerede lejer sig ind og organiserer arbejdet i fællesskab. Udsagn fra informanter indikerer endvidere, at de betaler leje pr. vagt, og at huslejen er betydeligt lavere i privat/diskret end den er på klinikkerne, da udlejer som regel ikke sørger for meget andet end at udleje. De lave udgifter kan opveje det færre antal kunder i forhold til på klinikkerne, som nogle kvinder beskriver som én af ulemperne ved privat/diskret. Der kan være færre kunder, fordi stedet ikke er kendt af så mange, og fordi kunderne ikke kan komme forbi uden at ringe først, som de kan på klinikkerne. Boks 6.8 beskriver diskret/privat.

BOKS 6.8

Beskrivelse af privat/diskret.

Privat/diskret – Mathilde

Mathilde har tidligere arbejdet på klinik, men i dag arbejder hun i privat/diskret. Hun lejer en kælderlejlighed sammen med fire andre kvinder. Kvinderne deles om vagterne, således at Mathilde er i lejligheden fire dage hver anden uge. Dagen inden, hun har en vagt, ringer hun til Ekstra Bladet og annoncerer, at det er hende, der er på arbejde den efterfølgende dag. I annoncen nævnes området, hvor lejligheden ligger, derudover står hendes telefonnummer og en beskrivelse af hende. Det er en mand fra opgangen, der udlejer lejligheden til kvinderne, han har ikke noget med stedet at gøre, han skal blot sørge for faciliteter som tv og internet. Mathilde valgte at skifte til privat/diskret, fordi det er billigere end at være på klinik, og fordi hun føler, at hun bedre selv kan styre det. Hun fortæller ligeledes, at der i privat/diskret er større mulighed for selv at vælge sin telefondame, og derfor har Mathilde

næsten altid sin gode veninde Katrine med på vagt. Hun fortæller, at det gør det meget hyggeligere og trygt, at hun har en med, som kender hende godt. I forlængelse heraf siger hun: "på klinikkerne handler det altid bare om pik og kusse, men det gør det ikke her". Den største ulempe ved at arbejde privat/diskret er dog, ifølge hende, at der ikke kommer så mange kunder, som der gør på klinik. Det er derfor vigtigt for Camilla at sørge for, at kunderne kommer igen. Hun fortæller, at hun har en del stamkunder.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Yderligere har vi indikationer på, at både interviewede mænd og kvinder tager imod kunder i deres eget hjem. Disse annoncerer blot under betegnelsen 'privat'. Denne arbejdsform beskrives af de interviewede som fordelagtig, da udgifterne er få, og da det er lettere selv at strukturere arbejdsdagen. En kvindelig prostitueret fortæller eksempelvis, at hun arbejder alle hverdage fra klokken 9-22 i sit eget hus, og at hun trods disse arbejdstider føler sig "fuldstændig fri", idet der ikke er nogle aftaler, der skal overholdes, og hun selv kan bestemme, hvornår hun har lyst til at være der. Dette er noget kvinden i det følgende eksempel ligeledes fremhæver. Hun sælger både sex alene og sammen med sin mand, Peter. Eksemplet illustrerer, hvordan parrets arbejde med at sælge sex passes ind i deres hverdag, og hvordan kunderne kontakter dem. De kører både escort sammen og tager imod kunder i deres lejlighed:

Karen: Det er jo alt efter, hvordan Peter er hjemme fra sit arbejde [...]. Og så sætter vi simpelthen tider på nettet, og så bliver vi jo kontaktet, og så kan vi sige ja eller nej, det er jo ikke altid, fordi man sidder og laver dem [annoncerne] om søndagen, at man egentlig har lyst, når man når til torsdag, vel? Så siger vi bare: 'Desværre, tiden er optaget.'

I det kvalitative materiale fremhæver informanter på tværs af arenaerne, at de mener, at privat og privat/diskret som arena vil komme til at tælle flere prostituerede, såfremt sexkøb bliver kriminaliseret.

BARPROSTITUTION

En prostitutionsarena, der på mange måder adskiller sig fra de øvrige, er prostitution, der finder sted i tilknytning til barer – særligt stripbarer. Det har været svært at etablere kontakt til kvinder, der vedkender sig at sælge

seksuelle ydelser i tilknytning til barer. Dette kan skyldes, at barejere hemmeligholder, at der, i visse tilfælde, finder prostitution sted i tilknytning til deres stripbarer. Dermed har det heller ikke været muligt at udarbejde en karakteristik af en typisk barprostitueret, da disse kun i et meget beskedent omfang indgår i vores spørgeskemaundersøgelse.

Det kvantitative materiale viser, at henholdsvis 26 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 21 pct. af de mandlige escortprostituerede og 29 pct. af de gadeprostituerede blandt andet skaber kontakt til deres kunder på barer. Dette vælger vi ikke at anskue som decideret barprostitution. Men det er væsentligt at fremhæve, at almindelige barer, ud over stripbarerne, altså ligeledes er et forum, hvori der skabes kontakt mellem de prostituerede og kunder.

Kontakten mellem kunder og dansere eller 'champagnepiger' på stripbarerne udgør en af de gråzoner, hvor det kan være svært at definere, hvorvidt der er tale om prostitution. Ifølge vores informanter fra barmiljøet er forskellen på en danser og en champagnepige netop, at champagnepigen tilbyder seksuelle ydelser ud over stripdans. Det følgende er et uddrag af vores observationer fra besøg på en stripbar i København:

BOKS 6.9

Beskrivelse af stripbar.

Stripbar

Varme rødlige farver, dæmpet musik, fløjlssofaer og et væg til væg-gulvtæppe giver os en følelse af at stedet er 'pakket ind', da vi træder ind ad døren. Belysningen er dæmpet, og der lyser farvede lamper oppe fra stripscenen for enden af rummet, hvor også en stripstang falder i øjnene midt på en scene. Vi går op i den store runde bar i mørkt træ, der er placeret bagerst i det aflange rum. Vi bestiller to små fadøl til 90 kr. pr. stk., og sætter os så på hver vores barstol. Rummet føles lidt for stort til de få mennesker, der befinder sig derinde. Rummet domineres af 10-12 udenlandske kvinder, som vandrer afventende rundt om baren. Vi bliver hurtigt flankeret af to kvinder, der hilser venligt på med hånden. De præsenterer sig og spørger til vores navne. De fortæller, at de er fra Østeuropa og spørger, om vi er her fra byen, og om det er første gang, vi er på sådan en bar. Selvom samtalen har karakter af smalltalk, virker kvinderne meget interesserede og imødekommende. Den ene af kvinderne spørger ret hurtigt, om vi ikke har lyst til at byde hende og hendes veninde på lidt at drikke, nu de står her og snakker med os. De siger, at med i det vi betaler for champagnen (som koster fra 995 kr. til 19.995) kan vi sætte os over i sofaerne, hvorfra vi har bedre udsigt til scenen. De vil også massere os i nakken og på skuldrene. Den ene af kvinderne fortæller, at hun kun drikker sin favoritchampagne, som koster 3.995 kr. Hun nævner, at hvis vi køber en af de lidt dyrere flasker, så kan vi også få en 'lap dance' kun med hende og os i et af de små

rum, som findes i underetagen. Hvis vi betaler yderligere 600 kr. kan vi lege 'erotic games', som eksempelvis at drikke champagne af hendes bare bryster. Vi afviser høfligt tilbuddet, og vi er derefter ikke interessante længere. Skiftet i kvindernes attitude er markant. Fra meget insisterende og sælgende til at være helt ligeglade med os. Lige nede foran, hvor vi sidder, sidder en ældre mand alene i en sofa. Han kigger ikke ned på scenen, som ellers er lige nedenfor; hans blik fæstnet mod en høj afrikansk kvinde i en lang stram leopardmønstret kjole. Hun virker ældre end de andre kvinder, både i hendes udseende og fremtoning. Hun virker mere sikker i sin måde at gebærde sig i rummet, næsten som om det er blevet en rutine. Da hun opdager, at den ældre mand kigger på hende, spankulerer hun i en let vuggende gang over til ham og sætter sig ned lige ved siden af ham. De sidder meget tæt og snakker, indtil bartenderen kommer hen til deres bord med dankortautomaten og et menukort over barens tilbud. Han bestiller, i samråd med den afrikanske kvinde, en flaske champagne, trykker sin kode ind og får en bon tilbage. Han taler ikke med bartenderen, men kun med den afrikanske kvinde, der sidder og nusser ham i nakken, mens betalingen går igennem. De sidder og småsnakker, griner og nusser i cirka 20 minutter, så sætter kvinden sig overskrævs på ham og hvisker og kysser ham i øret. Hun går så hen til en døråbning i nærheden af indgangsdøren, hvor hun stopper op og venter. Vi kan se trapper i døråbningen, som fører ned til en kælder. Manden rejser sig nu op, samler sine ting sammen og går hen til bartenderen, som han tidligere blev betjent af. De udveksler meget få ord, så trykker han igen sin kode ind på dankortautomaten og får en bon, men han får denne gang hverken champagne eller andet fra baren. I stedet går han direkte hen til den afrikanske kvinde, som står og smiler til ham ved nedgangen til kælderen. Da han kommer hen til hende, tager hun ham i hånden, og sammen går de ned af trapperne.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

En barprostitueret, Mariah, bekræfter dette billede og fortæller, at kvinderne nogle steder tilbyder seksuelle ydelser – et såkaldt 'private show'. Hun fortæller, at kvinderne, når en kunde træder ind i baren, skal være opmærksomme og opfange, hvilken kvinde kunden bedst kan lide. Det er så kun denne kvinde, der går hen og taler med manden. Hun nævner, at hun, for at få kunden til at købe en flaske champagne, smalltalker med ham og spørger, om han ikke giver noget at drikke. Det er et krav, at kunden køber champagne, hvis han ønsker at tage en kvinde med i et af barens private rum eller på hotel. I forlængelse heraf kalder hun champagnesalget for 'en billet ud af baren':

Mariah: The selling of the champagne gives me the ticket, and then we can get out of the club. That is the trick.

Fagpersoner har i kvalitative interviews bekræftet, at lignende situationer finder sted på nogle barer.

En fagperson fortæller yderligere, at der stort set kun arbejder udenlandske kvinder på stripbarerne i Danmark. Ifølge denne fagperson,

kommer kvinderne typisk fra asiatiske, østeuropæiske og afrikanske lande. Oftest arbejder de en måned eller to i Danmark, hvorefter de tager videre til et andet europæisk land. To af de kvinder, vi har talt med, fortæller, at de er tilmeldt et bookingbureau i deres hjemland, som formidler kontakten til stripbarerne rundt i Europa. Da der er tale om kvalitative indikationer, kan vi hverken be- eller afkræfte denne organisationsform. Følgende case beskriver en barprostitueret kvindes historie, skrevet på baggrund af informationer fra journalerne:

BOKS 6.10

Personprofil 3.

Barprostitueret – Nicole

Nicole er 33 år og kommer fra Senegal, men hun har boet sammen med sin belgiske eksmand i Holland i fem år. Hun er gået fra sin mand, men de er aldrig blevet skilt, derfor har hun stadig et europæisk pas. Nicole kom til Danmark på et artist-visa i begyndelsen af april, hun skulle arbejde som danser på en striplklub. Hun fik ordnet alle sine rejsedokumenter og alt det praktiske af en agent. Hun havde forestillet sig, at hun kun skulle danse på striplklubben, men tjente mindre, end hun havde regnet med. Hun føler, at hun er nødt til at sælge seksuelle ydelser, når hun er på striplklubben for overhovedet at kunne tjene noget. Hun betaler 3.000 kr. for det værelse, hun bor i, og derudover skylder hun agenten penge for rejsen til Danmark. Hun fortæller, at der arbejder 23 udenlandske kvinder på den klub, hvor hun arbejder. Endvidere nævner hun, at de fleste af kvinderne har fundet en lejlighed i Danmark, som de bor i de 1-2 måneder, hvor de opholder sig i landet. Hun mener, at grunden til, at mange kvinder kun bliver i kort tid, er, at de ikke kan lide arbejdspladsen. Hun har det selv dårligt på striplklubben, men siger, at det er endnu værre i Belgien.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Det kvalitative materiale indikerer, at arbejdsdagen for de kvinder, der arbejder i tilknytning til barer, er væsentlig anderledes end for de kvinder og mænd, der arbejder inden for de øvrige arenaer. Mariah fortæller, at de kun er på arbejde om aftenen eller natten – typisk fra klokken 21 til 05. Hun arbejder selv som prostitueret på en striplklub og beskriver her sine arbejdstider og miljøet:

Mariah: You know, it depends on the club, and it depends if you are a dancer or a champagne girl. I am a champagne girl, meaning that I am kind of free to come whenever I want to, so pretty much I come in the nights [...]. I never come in the weekends. It's because the prices now a day are so high. Before on week-

ends; Friday and Saturday we had a lot of young people maybe in their twenties, now a days they do not come, they cannot afford it. They cannot afford anything. You can have a private show in my club it is 1.000 Danish kroner.

Interviewer: So it is better to come on the weekday?

Mariah: Yes, because it is more like businessmen, adult men coming.

Som det fremgår af ovenstående, er Mariah frustreret over, at der ikke kommer nok kunder i den bar, hvor hun arbejder, og ligeledes, at de, der kommer, ikke har lyst til at betale det samme som tidligere. Både barprostituerede og fagfolk har berettet om, at efterspørgslen er faldende. En anden udenlandsk prostitueret fortæller, at hun for et par år tilbage arbejdede på en stripklub i Danmark. Hun vendte tilbage til Danmark i foråret 2010 og arbejder nu igen på en stripklub i København, og hun siger, at der ikke kommer kunder nok på klubben. De arbejder mindst 16 kvinder på stripklubben og sidder i baren hver aften og venter på, at der skal komme kunder. De får ingen løn, medmindre kunderne køber dyre drinks eller champagne. Når det sker, får de 10 pct. af salgsprisen.

MÆND, DER FINDER KUNDER PÅ BARER

Det kvalitative materiale giver vage indikationer på, at en anden form for prostitution på barer i nogen grad finder sted inden for det homoseksuelle klubmiljø. Mænd fortæller således, hvordan de har etableret kontakt til kunder på barer og klubber, der henvender sig til et homoseksuelt publikum. Denne arena adskiller sig dog væsentligt fra champagnepigernes, idet de mandlige prostituerede ikke har aftaler med ejeren af klubben. De arbejder på egen hånd, og det foregår meget diskret. Det vil derfor være yderst vanskeligt at skelne mellem etablering af en almindelig sexaftale og en aftale om købesex. Det er nærliggende at antage, at fremgangsmåden er den samme, når kvindelige escort- og gadeprostituerede skaber kontakt til kunder på almindelige barer. Mændene i det kvalitative materiale angiver, at denne slags prostitution ofte finder sted meget sent på natten, når det begynder at tynde ud blandt klubbens gæster. Her vil den prostituerede i nogle tilfælde kontakte mænd, der sidder alene i baren. Den indledende kontakt mellem den prostituerede og kunden har eksempelvis

karakter af en flirt, og det er ikke altid afgjort, at det ender med at være betalingssex. Hvorvidt det sker, afhænger blandt andet af den andens alder, samt hvilke typer sex han er interesseret i.

MANDLIG OG KVINDELIG ESCORTPROSTITUTION

I dette afsnit giver vi et billede af de escortprostituerede mænds og kvinders arbejdsdag, som det kvalitative materiale indikerer, samt eksempler på variationer. Vi skelner endvidere mellem kvinder og mænd i det omfang deres praksisser adskiller sig fra hinanden.

ARBEJDSDAGEN OG UGEN

Nogle af de prostituerede beskriver i det kvalitative studie arbejdsdagen i escort som meget fleksibel, dette uanset om de arbejder selvstændigt eller er tilknyttet et escortbureau. Flexibiliteten skyldes, at de escortprostitueredes arbejde ikke er struktureret af åbningstider, og at de derfor i princippet kan tage imod kunder, så længe telefonen er tændt, mailen bliver besvaret, eller chatten er åben. I det kvalitative materiale fortæller nogle, at de arbejder fem dage om ugen med telefonen tændt 24 timer i døgnet. Dette siger dog intet om, hvor mange kunder de har. Andre arbejder et par gange om ugen, og enkelte arbejder blot én dag om ugen, eller hvor det passer ind i hverdagen. Nogle mænd fortæller, at de kun har betalingssex et par gange om året. I det kvalitative studie er der tegn på, at de, der har et job ved siden af, arbejder mindre end dem, der ikke har.

Undersøgelsen kvantitative data viser i tråd med det kvalitative materiale, at der både blandt mænd og kvinder er stor variation i, hvor meget de escortprostituerede arbejder. En kvindelig escortprostitueret arbejder typisk ca. 15 timer om måneden⁴⁸. Gennemsnitligt angiver disse kvinder at arbejde omtrent det dobbelte (31 timer). Det tyder på, at nogle arbejder rigtig meget i forhold til flertallet, hvilket bekræftes af, at flere af dem (fem kvinder) angiver, at de arbejder 100 timer eller mere. Det maksimale antal arbejdede timer er 200.

48. Vi har i spørgeskemaet spurgt til det antal timer, som den escortprostituerede arbejdede i løbet af en måned forud for besvarelsen af skemaet. Vi betegner her denne måned som en tilfældig måned.

For mændene tegner der sig et lignende billede. De angiver således at arbejde typisk ca. 10 timer om måneden. Det gennemsnitlige antal timer for mændene er 27 timer. Det tyder derfor på, at der også blandt de mandlige escortprostituerede er nogle, der arbejder relativt meget i forhold til gruppen som helhed. Dette bekræftes, da der også blandt mændene er fem personer, der angiver at arbejde 100 timer eller mere – maksimalt 160 timer.

Fleksibiliteten ved denne arena bliver af nogle, i det kvalitative studie, beskrevet som en stor fordel, idet det giver frihed i arbejdet, af andre beskrives det som en ulempe, da det gør det svært at skelne mellem arbejde og fritid. Amalie, som både arbejder på klinik og i escort, fortæller, at hun foretrækker at være på klinik, da escort er ”lidt hårdt”, fordi hun ”aldrig har fri og bare går rundt i sin egen boble derhjemme”. Lige pludselig kan telefonen ringe, og så skal hun til at omstille sig med det samme og være klar til at tage ud. Hun fortæller, at hun kun har fri, når hun selv vælger at slukke mobiltelefonen, ellers kan den ringe når som helst. Hun slukker blandt andet altid sin telefon, når hendes børn er i nærheden.

Nogle, både kvinder og mænd, lægger vægt på, at det er vigtigt at stå til rådighed for kunderne hele tiden, hvorfor de altid holder deres arbejdstelefon åben. Et eksempel på dette er Lilli, som ikke er tilknyttet et bureau. Hun svarer her på, om hun aldrig bare slukker telefonen og giver sig selv helt fri:

Lilli: Jo. Det er der. Men det er sjældent.

Interviewer: Det har du ikke rigtigt behov for?

Lilli: Jo, det har jeg, men ... jeg synes ikke rigtig, at jeg kan, fordi jeg er sådan en pige, som man også laver aftaler flere dage i forvejen med, nogle laver en aftale en måned i forvejen, eller sågar to måneder i forvejen med mig [...] jeg skal jo gerne være til rådighed. Så derfor ... så vil jeg gerne ligesom vise dem, der er seriøse, at jeg svarer på deres henvendelser.

KONTAKT

De escortprostituerede, vi har interviewet, etablerer kontakt til deres kunder gennem annoncer, de har indrykket i elektroniske medier og

Ekstra Bladet. Annoncerne består af en tekst, der beskriver, hvilke former for sex den prostituerede tilbyder, og er tit i de elektroniske medier sekunderet af en række pornografiske billeder (i flere annoncer er ansigtet sløret, eller viser der kun kropsdele på billederne). I mange annoncer oplyses, hvilke regioner den escortprostituerede kører ud til. Således kan kunden se, om den prostituerede tager ud til vedkommendes område. Derudover er der i annoncen enten et telefonnummer, en mailadresse eller en form for kontaktformular, der gør det muligt for kunden at komme i kontakt med den prostituerede. Nogle escortprostituerede får endvidere nye kunder via anbefalinger fra stamkunder.

Et særskilt træk ved mandlige escortprostituerede, som fremgår af både det kvantitative og det kvalitative studie, er, at mange ud over, eller i stedet for, at benytte annoncer etablerer kontakt til deres mandlige kunder i internettets chatfora. Denne forskel mellem de kvindelige og mandlige prostitueredes anvendelse af kontaktformer tydeliggøres i Tabel 6.4, hvoraf det fremgår, at 73 pct. af de kvindelige respondenter inden for escort har udgifter til annoncering, mod kun 13 pct. af mændene i escort.

TABEL 6.4

Andelen af escortprostituerede, der har udgifter til annoncering. Særskilt for kvinder og mænd. Procent.

	Escort		I alt
	Kvinder	Mænd	
Annoncering	73	13	42
Antal	37	39	76
Ubesvaret	9	28	37

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Dette uddybes yderligere i afsnittet, der særskilt omhandler mandlige escortprostituerede.

MØDET MED KUNDEN

I de kvalitative interviews har nogle af de escortprostituerede beskrevet, hvordan arbejdsproceduren i escort er anderledes end på klinikker, da stedet, hvor ydelsen udføres, ikke er forudbestemt. Ofte leveres ydelsen i kundens hjem, på et hotel eller et andet sted, som kvinden eller manden

tager ud til for at møde kunden (se Tabel 6.5). Den grundlæggende forskel fra klinikprostitution er således, at det i escort er den prostituerede, der kommer til kunden, og ikke omvendt.

TABEL 6.5

Andelen af escortprostituerede, der mødes med kunden på en række forskellige lokationer. Særskilt for kvinder og mænd. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Klinik	20	6	23	94	53
Gaden, bil eller lign.	9	30	94	0	20
Eget hjem	26	43	26	7	20
Privat/diskret	44	48	23	12	26
Kundens hjem	74	81	77	14	47
Hotelværelser	78	57	83	15	43
Lokaler på timebasis	13	19	51	0	13
Andet	13	3	11	1	5
Antal	46	63	35	137	281

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Som det ses i tabellen, er det henholdsvis 74 og 81 pct. af de escortprostituerede, der mødes med kunderne i deres hjem. Henholdsvis 20 og 6 pct. mødes med kunden på en klinik, hvilket tegner endnu et billede af en tendens til overlap mellem nogle arenaer (se indledningen til dette kapitel). Nogle af de escortprostituerede har dog også kunder, der kommer i deres hjem, hvilket på den måde giver et overlap til arenaen 'privat/diskret', der tidligere er blevet beskrevet. Størstedelen af de mandlige og kvindelige prostituerede, vi har interviewet, fortrækker dog at være sammen med kunden andre steder end i deres eget hjem. Mændene peger på to primære grunde til dette. For det første er det en måde at adskille arbejdet som prostitueret fra deres privatliv. For det andet er nogle af mændene betænkelige ved, at deres naboer skal finde ud af, at de arbejder som prostituerede.

DE MANDLIGE ESCORTPROSTITUERERE

Spørgeskemaundersøgelsens resultater viser tydeligt, at størstedelen (70 pct.) af de mandlige prostituerede udelukkende sælger sex til mænd. Som

det ses, har nogle dog både kvindelige og mandlige kunder, mens nogle få kun sælger til kvinder (se Tabel 6.6).

TABEL 6.6

Mandlige escortprostituerede fordelt efter kønsfordelingen blandt deres kunder. Procent.

	Escort mænd
Udelukkende mænd	70
I overvejende grad mænd	17
Lige mange mænd og kvinder	5
I overvejende grad kvinder	2
Udelukkende kvinder	7
I alt	100
Antal	60

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

De mænd, vi har interviewet, er meget forskellige, og deres oplevelser af, at arbejde med at sælge sex, varierer derfor også. Følgende er beskrivelser af to forskellige mænd, der kører escort.

BOKS 6.11

Personprofil 4

Escortprostitution – Mike

Mike er 26 år og har solgt sex, siden han var 15. Han er homoseksuel og har kun mandlige kunder. Han har boet på døgninstitution, fra han var 12-18 år. Nu bor han i en et-værelseslejlighed, som han har fået anvist af kommunen. Han startede med at sælge sex, fordi hans økonomi var meget dårlig, og han ikke kunne se andre muligheder for at få fat på penge. I de perioder hvor Mike har haft arbejde eller kæreste, har han ikke solgt sex. Mike har ikke anden uddannelse end folkeskolens 9.-klasses-eksamen. For 3 år siden startede han på et grundforløb som maler, men droppede ud, da han ikke kunne finde en læreplads. Kort derefter blev han syg. Hans ekskæreste havde smittet ham med HIV, og han holdt derfor en lang pause fra sexsalg. Mike er begyndt at søge efter kunder på nettet, han har både en annonce og chatter engang imellem. I annoncen skriver han, at han er HIV-positiv og derfor kun tilbyder beskyttet sex. Han har omkring to kunder om måneden og tjener omkring 1.200 kr. Han vil egentlig godt have et andet arbejde og har fået hjælp til at søge, men det er svært at finde arbejde, og det er hårdt hele tiden at få afslag. Han håber, det bliver nemmere at finde arbejde, når finanskrisen tager af.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 6.12

Personprofil 5

Escortprostitution – Helge

Helge er 40 år og har solgt sex i 6 år. Han er biseksuel og sælger sex til både mænd og kvinder. Han har flest mandlige kunder. Han har omkring syv stamkunder, fire af dem er handicappede kvinder. En af kvinderne anbefalede ham til nogle bekendte, og på den måde er hans kundekreds vokset. I øjeblikket er han single. Han bor alene i en lejelejlighed i København. Han er uddannet sygeplejerske og arbejder i et vikarbureau og har derfor svingende arbejdstider og indtjening. Han begyndte at sælge sex, fordi han alligevel havde mange skiftende partnere, så han tænkte, at han lige så godt kunne tage penge for det. Han havde fantasieret om at få penge for sex i lang tid, inden han prøvede det første gang. Helge arbejder alene som prostitueret og får kunder gennem en annonce på en escort-hjemmeside eller gennem anbefalinger fra sine stamkunder. Han har mellem nul og tre kunder om ugen og tjener mellem 0 og 2.000kr. pr. uge. Han føler sig ikke økonomisk afhængig af indtjeningen fra sexsalg til basale leveomkostninger, men ville skulle sætte sit forbrug meget ned, hvis han holdt op. Han har ikke umiddelbart planer om at stoppe med at sælge sex, men hvis han fik en kæreste, ville han nok gøre det. Helge regner med, at det naturligt får en ende, når han bliver ældre, og der måske ikke er så mange kunder længere. Egentlig tænker han ikke så meget på det, tiden må vise, hvor længe han bliver ved. Helge har fortalt til et par af sine venner, at han sælger sex en gang imellem. Der er ingen i hans familie, der ved det, og han har ikke planer om at fortælle det til dem. Ingen stiller spørgsmålstegn ved, hvor han får sine penge fra, for de kender ikke til hans økonomi.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Nogle af de mandlige escortprostituerede fortæller i interviews, at de ud over annoncer anvender chatfora og datingsider på internettet til at skabe den indledende kontakt til potentielle kunder. Dette bekræftes af det kvantitative studie (se Tabel 6.7).

76 pct. af de mandlige prostituerede angiver at etablere kontakt til deres kunder over internetchat mod kun 30 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 6 pct. af de klinikprostituerede og 3 pct. af de gadeprostituerede. Nogle af disse sider er ikke rettet mod prostitution, og profiler, der åbenlyst skilter med, at de sælger sex eller søger købesex, bliver lukket ned af administrator.

Det kvalitative materiale indikerer, at de prostituerede, der benytter sig af siderne til at finde kunder, er opmærksomme på den nultolerancepolitik, der findes på datingsiderne, og de undgår derfor at skrive i deres profilttekst, at de sælger sex. De finder i stedet deres kunder i de chatrum, der findes på hjemmesiderne. Når de mandlige prostituerede kommer i kontakt med en potentiel kunde, vælger mange at forsætte den videre samtale i andre chatfora. Nogle fortæller, at der er flere fordele ved at bruge disse siders chatrum frem for datingsiderne. For det første

giver det en større grad af privathed. For det andet er det muligt at anvende webcam, så man kan se hinanden. For det tredje er det muligt at gå til og fra chatsamtalen og fortsætte samtalen ved hjælp af mobiltelefonen, når man forlader computeren.

TABEL 6.7

Andelen af prostituerede, der anvender en række forskellige måder at komme i kontakt med deres kunder på. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				I alt
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	
Telefonisk pba. annoncer i Ekstra Bladet	26	7	20	90	52
Telefonisk pba. annoncer på nettet	57	26	11	59	45
Telefonisk – kunden har nummer (stamkunder)	50	32	51	39	41
E-mail pba. annoncer	44	19	0	12	17
E-mail – kunden har mailadresse (stamkunder) ¹	-	-	6	15	13
Chat på nettet	30	76	3	6	25
På barer/sexklubber	26	21	29	4	14
På gaden	7	7	86	0	13
På andre offentlige steder	7	19	14	0	7
På andre måder	9	7	20	12	11
Antal	46	62	35	137	280

1. Dette spørgsmål er kun blevet stillet til seks kvinder og to mænd inden for escortprostitution. Disse besvarelser udelades.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Det meget tidskrævende at finde kunder på chatten og kan tage op til flere timer. Simon fortæller:

Man kan faktisk godt bruge en hel dag derinde. Når jeg siger en hel dag, mener jeg 4-5 timer, der kan du sidde derinde uden at få noget ud af det. Hvis du sidder derpå med det samme login, og du skriver det samme navn hele tiden, og der ikke er nogen, der har svaret dig, så tænker folk i den anden ende: 'jamen, så er han skide desperat'. Så man skal huske at skifte sit login ud engang imellem, så folk holder sig fanget.

Det kvalitative materiale indikerer altså, at en stor del af arbejdsdagen for en mandlig escortprostitueret består i aktivt at opsøge kunderne, og i at holde sig attraktiv på chatten. Mændene fortæller i de kvalitative inter-

views, at der er mange useriøse folk på chatten. Useriøse folk er dem, der gerne vil chatte om sex, men i sidste ende ikke er interesseret i at mødes og købe sex. Ifølge de mænd, der annoncerer, er en af fordelene ved at anvende annoncer, at man undgår en masse af den spildtid, der er på chatten. Andre påpeger dog fordelene ved at chatte i modsætning til at annoncere er at chatten er gratis. De følgende to cases beskriver eksempler på en typisk arbejdsdag for to mandlige prostituerede, som beskrevet for os i det kvalitative studie:

BOKS 6.13

Arbejdsdagen 1.

Mads' arbejdsdag

Når Mads kommer hjem efter studiet, logger han på 'Købe-sex'- og 'Salg af sex'-chatten. Han logger ind med navnet "ungfyrsørgergavmild". Han skriver ud i det åbne chatrum, hvad han tilbyder af ydelser (anal a/p, oral og massage) og en beskrivelse af sig selv (23/185/81/20 = alder/højde/vægt/pikstørrelse), men ikke hvad prisen er. Efter et par timer logger han på med navnet "fræk escort A/P". Mads kan bruge mange timer på chatten uden at få en aftale.

Nogle gange er der nogen, der skriver og spørger mere ind til ydelserne. Mads er meget påpasselig med at chatte for længe om ydelserne, for han gider ikke spilde tiden på useriøse folk. Og dem er der mange af. Dem der bare skal "ha' sig en spiller". De seriøse er som regel hurtige til at sige, hvad de ønsker. Han chatter altid lidt med dem for at høre, hvor gamle de er og finde ud af, hvordan de ser ud. Det er vigtigt for Mads, at han kan tænde på kunden, derfor må han ikke være for gammel – helst ikke over 40 år. Hvis de er gamle eller overvægtige, kan han ikke tænde på dem, og derfor afviser han dem. Hvis han ikke selv får noget seksuelt ud af det, gider han ikke.

Hvis en kunde ønsker at lave en aftale med Mads, får han nummeret til Mads' arbejdsmobil. I telefonen aftaler de ydelse, pris, tid og sted. Ofte vil kunderne gerne mødes allerede senere samme dag, så nogle gange bliver han nødt til at flytte aftaler med sine venner for at mødes med en kunde. Mads siger altid til kunderne, at de skal ringe og bekræfte aftalen en time inden, han har nemlig prøvet at køre ud til en adresse, hvor der ikke var nogen, og det gider han ikke spilde tiden på. Han kan godt finde på at slukke sin arbejdstelefon eller lade være med at tage den. Hvis kunderne er interesserede, må de ringe igen.

Mads har et par stamkunder, som han jævnligt mødes med. En af stamkunderne har Mads været på weekendtur i Sverige med. Kunden havde lejet et hotelværelse i Stockholm, og de brugte weekenden på at tage på ture, shoppe og spise middag. Om aftenen havde de sex. Han fik 10.000 kr. for weekenden, det er det højeste, han nogensinde har fået. Normalt mødes han bare med kunderne en times tid. Det er vigtigt for ham at holde en distance til stamkunderne, så de ikke tror, at de er venner.

Han synes, at det er rart med stamkunder, for når man kender kunderne, går det hele meget lettere: Han ved, hvad de kan lide, og der er opbygget et tillidsforhold mellem dem, så kunden har lettere ved at slappe af, og han behøver ikke bruge tid på at undersøge dem, inden de mødes. De nye kunder tjekker han altid på nettet med deres navn, telefonnummer og adresse. På den måde kan han se, om de har talt sandt. Hvis de lyver, vil

han ikke mødes med dem, for det er meget vigtigt for ham, at han har tillid til kunden.

En dag på chatten er der en fyr, der gerne vil have Mads ud senere om aftenen. Kunden ønsker analsex som den passive part. De har aftalt en pris på 1.000 kr. for en time. Et par timer inden Mads skal mødes med kunden, begynder han at gøre sig klar. Han går i bad og vasker sig grundigt, skifter tøj og sætter hår.

Hjemme hos kunden går det første kvarter med at snakke lidt sammen. Mads spørger mest til kunden og undgår at tale for meget om sig selv. Kunden har lagt kontanter frem på bordet til Mads. Da isen er brudt, går de ind i soveværelset. Mens de er sammen, beder kunden Mads om at tage hans pik i munden. Det var ikke en del af deres aftale, og Mads siger, at hvis kunden vil have oralsex, skal han betale 500 kr. ekstra. Kunden accepterer og finder pengene frem. Efter de er færdige, tager Mads sine penge og siger farvel til kunden.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 6.14

Arbejdsdagen 2.

Lasses arbejdsdag

Lasse er 20 og har solgt sex i de sidste 3 år. Han gør det ikke regelmæssigt, kun når han virkelig har brug for penge. Han er homoseksuel og har kun sex med mænd. Han synes, det er grænseoverskridende at tage penge for sex og bryder sig egentlig ikke om at gøre det. Han blev for nogle måneder siden smidt ud af sin lejlighed, fordi han ikke havde betalt husleje, så lige nu bor han på herberg.

En dag har Lasse ingen penge, og han har oven i købet lige fået en bøde for at køre uden billet i S-toget, så han har derfor brug for at finde en kunde. Han logger derfor ind på sexchatten, og kalder sig "Escort20". Han vil helst have kunder, han kan tænde på, så de må ikke være grimme eller gamle. Der er en 50-årig mand, der gerne vil mødes med ham om en halv time på Amager Fælled. Han er egentlig for gammel, men Lasse siger alligevel ja. De har ikke aftalt ydelse eller pris.

Lasse venter på kunden, hvor de har aftalt, og lidt efter kommer han kørende. Kunden vil have analsex som den aktive og vil betale 400 kr. Lasse synes, det er for lidt og siger, at han skal have 600 kr. Manden afviser at betale så meget, men siger han vil give 500 kr., hvis de ikke bruger kondom. Lasse vil helst sige nej, men tænker på pengene og går med til det. Kunden er meget voldsom, og Lasse prøver at få ham til at være blidere, men det overhører kunden. Det er heldigvis hurtigt overstået. Kunden giver Lasse pengene og kører væk i sin bil. Lasse bliver siddende lidt på jorden. Han føler sig tom indeni og har svært ved at tage sig sammen til at rejse sig og køre hjem.

På vej tilbage køber han pizza og cola. Det er lang tid siden, han har haft råd til det. Han forsøger at fortrænge tankerne om kunden, men han har ondt i maven og kan ikke spise sin pizza. Efter et par dage får han det bedre og tænker ikke så meget på det.

En gang er Lasse stukket af fra en kunde, han ikke havde lyst til at være sammen med. Dengang var han 18 år. Det var i en periode, hvor han arbejdede for en mand, der havde et escortbureau med tre andre unge mænd. De sad i en lejlighed ved hver deres computer og chattede for at finde kunder. Det var meget svært at afvise kunder, fordi ejeren pressede dem til at sige ja. Lasse var derfor gået med til at mødes med en kunde, der var

midt i 60'erne. Kunden havde hentet Lasse, og de var kørt hjem til ham. De havde siddet og snakket lidt over en øl, og da kunden gerne ville ind i soveværelset, bad Lasse om at låne toiletet. I stedet for at gå på toiletet løb han ud af fordøren og videre ud på fortovet. Han kendte ikke området, så det tog ham lang tid at finde et busstoppested. Det var egentlig ikke, fordi kunden havde været ubehagelig, han var faktisk meget høflig, men tanken om at have sex med ham var al for meget. Han kunne ikke magte tanken om at skulle have det dårligt bagefter og blev nødt til at komme væk. Efter det besluttede han at holde op med at sælge sex og finde et andet job. Han var kun i escortbureauet i to uger. Efter et par måneder mistede han sit arbejde og følte sig så økonomisk presset, at han begyndte at sælge sex igen.

Lasse har ikke fortalt nogen, at han sælger sex. Der er heller ikke ret mange, der ved, at han er homoseksuel. Han skammer sig over det og er bange for, at folk vil stemple ham, hvis de finder ud af, at han sælger sex. Måske vil de afsky ham og ikke se ham igen. Han siger, at det alligevel er noget, han håber snart at holde op med, og så behøver han ikke selv at tænke mere på det.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

KVINDELIGE ESCORTPROSTITUERERE

De interviewede kvindelige escortprostituerede er, ligesom inden for alle andre arenaer, meget forskellige, hvorfor deres oplevelser af at arbejde med at sælge sex også varierer. Boks 6.15 giver et eksempel på en kvindes situation og hverdag:

BOKS 6.15

Personprofil 6.

Escortprostitution – Sanne

Sanne er 35 år, hun startede med at sælge sex for 14 år siden. Hun startede, fordi hun var nysgerrig, og fordi hun manglede penge, og så havde hun tænkt "Hvorfor ikke? jeg kan jo godt lide sex!". I starten arbejdede hun på klinik, men for 4 år siden begyndte hun at køre escort. Hun har besluttet sig for at køre for sig selv og uden chauffør. Dette gør hun for at undgå bagmænd, der kræver penge af hende. De eneste udgifter, hun har i forbindelse med en arbejdsdag, er således kun til hendes annonce på internettet, transport, kondomer og tøj. Da hun startede, var hun lidt nervøs; det var en underlig følelse ikke at vide, hvem hun kom ud til – hun følte, at hun var på udebane, når hun var hos en kunde. Men hun havde en ven, som vidste, hvad hun lavede, og som hun lavede en aftale med, for at hun kunne føle sig tryk – hvis hun ikke ringede inden for en time og et kvarter, så skulle han ringe til hende tre gange og derefter møde op på den adresse, hun havde givet ham. Vennen er den eneste i hendes omgangskreds, der ved, hvad hun laver. Hun har valgt at holde sit arbejde hemmeligt for at skåne sin familie. Hun vil ikke have at de skal bekymre sig for hende. Sanne er dog glad for sit arbejde. Det, der tiltaler hende mest, er jobbet fleksibilitet. Når hun er på vagt, laver hun de ting, hun normalt laver, dette være sig at gå rundt i nattøj derhjemme, shoppe med veninderne eller spise frokost med sine børn. Hvis en kunde ringer, så skynder hun sig

hjem for at gå i bad og gøre sig klar. Hun sørger altid for at det er på plads, hvad kunden ønsker, inden hun kører ud til ham. Hun møder som regel op diskret klædt og med let makeup på. Det første hun gør, når hun ankommer, er altid at blive vist rundt i kundens hjem, dette for at sikre sig, at der er exitruter – altså at hun kan komme ud, og at alt er, som det skal være. Når dette er på plads, får hun pengene. Derefter sætter hun sig ned og taler med kunden i cirka 20 minutter, hvorefter hun går ud på badeværelset for at klæde om til sexet undertøj, lak, latex eller læder, alt afhængig af hvad kunden ønsker. Hun fortæller, at hun af og til har en anden kunde lige efter, men hun foretrækker at nå hjem og 'få en skylder', for kundens og hendes egen skyld. Hun vil helst ankomme frisk til den næste kunde.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

I det kvalitative materiale fremhæver kvinderne den ulempe, at der inden for escort ikke eksisterer det samme fællesskab, som der gør på klinikkerne, da kvinderne ofte arbejder alene. Mia, en tidligere prostitueret, som både arbejdede på klinik og som escort, beskriver:

[...]Escort er meget ensomt, du møder selvfølgelig chaufførerne, men det er mænd, der er ikke noget fællesskab med de andre piger, medmindre du er ude et par stykker sammen. Så man kender ikke rigtigt de andre piger, men det gør man, når man er på bordel.

Caroline fortæller, hvordan hun og en gruppe escortprostituerede har forsøgt at imødekomme dette ved at stifte, hvad de kalder en 'faglig erfaringsudvekslings-gruppe'. Gruppen mødes en til to gange om måneden, de laver god mad, drikker vin og taler om emner, særligt politiske og lovgivningsmæssige, der er relateret til deres arbejde som prostituerede. Gruppens medlemmer er de to stifters bekendte fra prostitutionsmiljøet. Caroline omtaler gruppens medlemmer som ressourcestærke kvinder, med mellemlange videregående uddannelser. Hun siger endvidere:

Vi har jo alle sammen et liv [...], og det er kun ganske få, der ved, hvad vi laver ved siden af [...]. Det er et netværk for sexarbejdere, hvor vi taler om sexarbejder-faget og den debat, der er i pressen for tiden om de forskellige partier, der byder ind på, hvorvidt prostitution skal forbydes eller ej. Det er udelukkende en faglig erfaringsudvekslings-gruppe omkring sexarbejde.

ESCORTBUREAUER

Det kvalitative materiale indikerer, at arbejdsdagen for prostituerede i escortbureauer adskiller sig på nogle punkter fra de escortprostituerede, der kører alene. De interviewede har således fortalt, at man, hvis man er tilknyttet et bureau, ringer ind til bureauet og oplyser, hvor og hvornår man kan arbejde. Når man ikke længere ønsker at stå til rådighed ved telefonen, ringer vedkommende igen til bureauet og melder sig fra vagten for resten af dagen/natten. Nogle bureauer har annoncer i Ekstra Bladet eller på en hjemmeside, hvor potentielle kunder kan se billeder og beskrivelser af de tilknyttede prostituerede. Kunderne ringer ikke direkte til den prostituerede, men til bureauet, hvor en telefondame videreformidler kontakten til den prostituerede. En tidligere escortprostitueret fortæller eksempelvis:

Når jeg havde en kunde, så blev jeg ringet op af kvinden, der ejede bureauet, og så blev jeg sendt ud til manden. Chaufføren fra bureauet hentede mig på min hjemmeadresse, og så kørte vi af sted. Det kunne være til hvor som helst. Hvis det foregik hjemme hos manden, så kostede en time 1.800 kr., og hvis det var ude på et hotel, så kostede det 1.900. Det er dyrere på hotel, fordi nogle receptionister kræver lidt bestikkelse. Når jeg ankom til kunden, ringede jeg til chaufføren for at forsikre om, at alt var ok. Efter 50 minutter ringede chaufføren, og jeg skulle så svare for at forsikre ham, at alt var ok. Hvis jeg ikke svarede, så ville chaufføren komme ind. Jeg fik selv 800 af de 1.800 jeg tjente, resten skulle fordeles på chauffør, evt. chaufførens vognmand og bureauet. Bureauet betalte dog også for vores billeder – de laver jo alt for én.

Som det fremgår af citatet, sørger dette specifikke escortbureau for alle de praktiske opgaver som annoncering, kundekontakt osv. Denne tidligere escortprostituerede beskriver ligeledes en tryghed ved, at der er sørget for en chauffør. I kapitel 10, der blandt andet omhandler risiko-håndtering, beskrives mere detaljeret, hvilke forholdsregler som de escortprostituerede, der har deltaget i enten undersøgelsens kvalitative og kvantitative studie, tager.

GADEPROSTITUTION

Følgende afsnit omhandler gadeprostitution i Danmark. Vi skelner mellem danske og udenlandske kvinder, da det kvalitative materiale indikerer, at der er væsentlige forskelle på, hvordan arbejdet er tilrettelagt for disse to grupper. Afsnittet omhandler udelukkende kvindelige gadeprostituerede, da ingen af de mænd, som vi har interviewet definerer sig selv som gadeprostituerede. Hertil kommer, at der ifølge litteraturen ikke forefindes synlig mandlig gadeprostitution (se blandt andet Dahl, 1991b, s. 33).

Fagpersoner fra ngo'er med viden om prostitutionsområdet fortæller, hvordan de oplever, at den synlige gadeprostitution blandt danske gadeprostituerede, hvoraf mange er stofmisbrugere, er svundet ind siden 1990'erne. Fagpersonerne mener, at en del af denne udvikling kan forklares med de forbudszoner, der siden 1990 har været på Vesterbro i København, hvor politiet kunne udskrive bøder og forvise stofmisbrugerne, hvis de opholdt sig der. De prostituerede, der kunne, flyttede derfor til indendørs prostitutionsformer. De fortæller endvidere, at den største andel af gadeprostituerede i dag udgøres af udenlandske kvinder, der primært har oprindelse i Afrika eller Østeuropa.

Overordnet tegner der sig et billede af de gadeprostituerede som en særligt udsat gruppe og som en gruppe, for hvem prostitutionen er et blandt flere sociale problemer.

DE DANSKE GADEPROSTITUERED E

De kvalitative interviews med kvinder, der enten er eller har været i gadeprostitution, samt diverse fagpersoner indikerer, at kvinderne muligvis har begrænset eller ingen erfaring med det ordinære arbejdsmarked. Nogle gadeprostituerede har i perioder af deres liv oplevet at være hjemløse, nogle lever med et misbrug, og andre angiver at leve med psykiske lidelser. Prostitutionen kan derfor være et konkret middel til at finansiere et aktivt misbrug eller andre omkostninger.

UDDANNELSE OG ARBEJDE

Som vist i afsnittet om Baggrundskaraktistika skiller de gadeprostituerede sig markant ud fra respondenterne fra de øvrige arenaer, når det gælder uddannelsesniveau. 40 pct. af de gadeprostituerede meddeler som sagt, at deres højst opnåede eksamen er en folkeskoleeksamen. Lignen-

de forskelle finder vi, når vi sammenligner de gade prostitueredes tilknytning til det ordinære arbejdsmarked med respondenter inden for de øvrige arenaer. 24 pct. af de adspurgte gade prostituerede oplyser at have andet arbejde end prostitution. Dette ligger markant under både mænd og kvinder i escort, hvor henholdsvis 90 pct. og 69 pct. har angivet at have andet arbejde, mens 45 pct. af de i klinikprostitution har andet arbejde. Hvis vi ser på, hvor mange der svarer, at de primært tjener deres penge på andet arbejde end prostitution, er tallene dog lidt anderledes. Her tilkendegiver 51 og 62 pct. af henholdsvis kvindelige og mandlige escort prostituerede, at de primært tjener deres penge på andet arbejde, mens dette gør sig gældende for 36 pct. af de klinik prostituerede. I modsætning hertil meddeler kun 16 pct. af de gade prostituerede, at de primært tjener deres penge på andet arbejde end prostitution.

Samlet set adskiller de gade prostituerede på baggrund af de kvantitative data sig fra respondenterne fra de øvrige arenaer, når det gælder uddannelse og tilknytning til det ordinære arbejdsmarked. Indikationer herpå findes desuden i det kvalitative materiale, hvor den gade prostituerede Louise eksempelvis fortæller, at hun som barn blev smidt ud af utallige skoler. Derudover siger hun:

Jeg har aldrig været på arbejdsmarkedet, og nu er jeg så også ved at søge førtidspension. Jeg kunne godt tænke mig at gå lidt i skole. Jeg havde jo en forfærdelig skolegang som barn.

Ditte fortæller om sin arbejds erfaring fra bagerforretninger og som ekspedient, og at hun var meget tilfreds med det sidste job, hun havde i en dyrehandel. Men til trods for at hun var både glad for og dygtig til arbejdet, var hun nødt til at stoppe med at arbejde der, da hun havde for mange sygedage:

Jeg [kan] have problemer med at blive ved med at møde fast. Det kan jeg ikke, det smutter for mig, så bliver jeg syg, og så kan jeg ikke komme. Og de er nødt til at kunne regne med, at man kommer. Så det er derfor, jeg ikke kan holde arbejde.

Det kvalitative materiale indikerer, at ovenstående eksempel ikke er enestående, og at nogle gade prostituerede, særligt de misbrugende, har svært ved at fungere på det etablerede arbejdsmarked.⁴⁹

MISBRUG

I det kvalitative materiale er der indikationer på, at prostitution og stofmisbrug for de danske gade prostituerede er tæt forbundet. Da informanter har stiftet bekendtskab med en form for stofmisbrug i en meget tidlig alder, sandsynliggør interviewene, at det er misbruget, der er gået forud for indgangen i prostitution. Et eskalerende misbrug kan videre betyde, at kvinderne mister 'kontrollen' over deres salg af sex (til hvem de sælger, og til hvilken pris de sælger). Et lignende billede genfindes i den internationale litteratur, hvor behovet for at finansiere et misbrug ses som en afgørende årsag til den første prostitutionserfaring, ligesom at det fungerer som fastholdende faktor.⁵⁰

Louise fortæller, hvordan hun allerede som 12-årig sniffede ligh-tergas dagligt og som 14-årig startede med at ryge hash. Interviews med gade prostituerede og fagpersoner indikerer, at nogle af de gade prostituerede indleder et misbrug af hårde stoffer, mens de sideløbende fortsat ryger hash. Tabel 6.8 viser, hvilke stoffer eller hvilken medicin der misbruges, blandt de prostituerede inden for de forskellige arenaer, der angiver, at de forbruger stoffer eller medicin. De, der ikke har tilkendegivet et misbrug af stoffer, medicin eller alkohol, har ikke besvaret spørgsmålet.

Tabellen viser, at det ud af den gruppe gade prostituerede, der har besvaret spørgsmålet, er ca. halvdelen, der har haft et jævnligt misbrug af hash og/eller kokain, mens ca. to tredjedele af de gade prostituerede har haft et misbrug af heroin. Det lader således til, at der blandt de gade prostituerede, som tilkendegiver at have haft et jævnligt misbrug i 2010, er en tendens til, at de foretrækker hårde stoffer som heroin og kokain i højere grad end respondenterne inden for de andre arenaer.

49. De danske misbruges begrænsede tilknytning til arbejdsmarkedet understøttes af resultaterne i rapporten *Den sociale stofmisbrugsbehandling, brugerne og de pårørendes perspektiv*, hvor blot 10 pct. af 1.279 respondenter, som var i stofmisbrugsbehandling i 2006, angav at være i arbejde eller under uddannelse (Sørensen m.fl., 2009, s. 40). For yderligere perspektiver i forhold til danske stofmisbrugere, se *Skadesreduktion i praksis* (Andersen & Järvinen, 2009) og *Prostitution og stofmisbrugsbehandling* (Sørensen m.fl., 2008).

50. Se for eksempel: 'Street prostitution in Scotland: The views of working women.'

TABEL 6.8

Fordelingen på type af stoffer, medicin og alkohol blandt de, der tilkendegiver jævnligt at have forbrug af noget, særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				I alt
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	
Hash	13	20	52	21	25
Kokain	17	16	52	14	22
Heroin	0	0	64	0	11
Crack	0	0	8	0	1
Amfetamin/Speed	4	4	24	7	9
Ecstasy o.lign. designerdrugs (MDMA)	4	4	4	0	2
Hallucinogener (LSD, Psilocybin, Meskalin, svampe)	0	4	0	0	1
Viagra	4	32	0	0	6
Poppers	8	44	0	0	9
Alkohol	46	48	32	19	31
Sovemedicin	21	12	-	19	15
Antidepressiv medicin	38	12	-	13	15
Andet	33	8	52	46	38
Antal	24	25	25	70	144
Ubesvarede	22	42	12	70	146

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Det kvalitative materiale indikerer, at forbruget af de hårde stoffer kan svinge, og i perioder forsøger de gadeprostituerede kvinder helt at lægge stofferne bag sig, men hashmisbruget synes at være konstant blandt de interviewede kvinder, hvilket de ikke virker til at have ønsker eller forhåbninger om at stoppe. Det er tydeligt, at nogle af kvinderne har svært ved at forestille sig et liv uden en form for misbrug. Louise fortæller i et interview: ”Jeg tror, jeg er afhængig af alt”, hvorpå hendes veninde afbryder: ”Det er jeg også. Købmani, og ludomani og alt muligt”.

Louise fortæller videre, hvordan hun har erfaring med, at hun, hvis hun slutter et misbrug, så blot erstatter det med et andet:

Hvis det er sådan, at jeg stopper mit misbrug – mit sidemisbrug – så forsvinder jeg i mænd. Så er det den afhængighed, jeg har. Jeg har hele tiden ét misbrug eller flere. Og når jeg er i døgnbehandling, så spiser jeg, så jeg ved ikke hvad og tager 30 kilo på.

Tanja er tidligere gade prostitueret og stofmisbruger, og hun fortæller, hvordan hendes store forbrug af både kokain og heroin betød, at hun

mistede kontrollen over, hvilke kunder hun ville sælge sex til, og at det til sidst blev kunderne, der valgte hende, og ikke hende der valgte dem.

Jeg brugte for imellem 2.200 til 5.000 kr. om dagen på stoffer.
Jeg blev blandingsmisbruger af heroin og kokain til sidst [...].
Men ellers så har mit foretrukne i over 20 år været heroin.

Nedenstående beskrivelse præsenterer en kvinde, der valgte at arbejde som prostitueret for at kunne finansiere sit eget og sin mands misbrug. Hun valgte at blive i prostitution, da det gav hende en frihed, hun følte, hun havde brug for, og samtidig muliggjorde en forsæt finansiering af deres misbrug.

BOKS 6.16

Personprofil 6.

Gadeprostitution – Bettina

Bettina er 36 år. Hun startede ved et tilfælde med at sælge sex for 8 år siden, som et alternativ til den kriminalitet, som hendes mand udførte for at skaffe penge til deres stofmisbrug. "Og så tænkte jeg en aften, at det kunne være, at jeg skulle prøve det her, og det gjorde jeg så en aften, og det gik faktisk fint, og så blev det lige pludselig en levevej for mig, at vi havde mulighed for at lave de penge, vi havde brug for, og lidt flere penge end bistanden gav."

Bettina har haft mange jobs. Hun har erfaring fra jobs som bartender og arbejde i vuggestue, hvilket er erfaring, hun føler, hun kan bruge i prostitution, som hun beskriver som et serviceerhverv. Bettina blev hurtigt glad for arbejdet som prostitueret og føler i dag, at hun har bedre styr på sit liv end tidligere, hvor hun har været ude i et omfattende misbrug og dyb depression. Bettina mener, at arbejdet i prostitution passer hende godt, fordi hun er sin egen herre: "... jeg kan komme og gå som det passer mig, jeg skal ikke betale til nogen." Hun tager 300 kr. for et blowjob, 400 kr. for samleje, og 500 kr. for begge dele. Bettina fortæller, at hun er god til at sætte grænser, og hun ser det som afgørende for, om man kan holde til at være i prostitution eller ej. Hun fortæller fx, at hun aldrig kunne finde på at lade en kunde tage sig bagfra eller lade være med at bruge kondom.

Der er ingen af Bettinas familie eller venner uden for miljøet, der ved at hun sælger sex. Hun har ikke fortalt det, da hun ikke tror, de vil kunne forstå det, og hun er bange for, at de vil blive dybt ulykkelige. De fleste i hendes omgangskreds er dog selv i miljøet og kender derfor til hendes arbejde som prostitueret.

Bettina vurderer alt i alt sig selv som privilegeret; "*Jeg har et hjem, som jeg holder enormt meget af, og en mand, jeg elsker. Og min økonomi er nogenlunde efterhånden, og jeg har nogle gode forældre, som hjælper, og jeg ser positivt på tingene.*" Hun tror, at hun kommer til at arbejde som prostitueret i mange år endnu og ved ikke, hvad hun skulle lave, hvis ikke hun var i prostitution.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

For andre af de gadeprostituerede, vi har interviewet, er der ikke på samme måde tale om et aktivt valg, men om at de af andre veje er kom-

met ind i et miljø relateret til misbrug og prostitution. Boks 6.17 indeholder en beskrivelse af, hvordan en kvinde via misbrugsmiljøet blev introduceret til prostitution.

BOKS 6.17

Personprofil 7.

Gadeprostitution – Frederikke

Frederikke er 28 år, hun er førtidspensionist og kokainmisbruger. Hun bor sammen med sine kæledyr i en lejlighed i København.

Frederikke droppede ud af 9. klasse på grund af psykiske problemer og har nu modtaget førtidspension i 4 år på grund af flere psykiske lidelser, der gør, at hun ikke kan have et arbejde. Om sine psykiske lidelser fortæller hun "Jeg er blandt andet maniodepressiv. Og så har jeg også en diagnose, der hedder paranoid skizofren, men den er ikke aktiv, det har den ikke været i mange, mange år. Så har jeg grænsepsykose, boarderline, jeg har personlighedsforstyrrelser, jeg har OCD – tvangstanker, tvangshandlinger, m.m.m., ja, hvad er der mere, jeg kan ikke huske dem alle sammen."

Frederikke stiftede bekendtskab med prostitution, fordi hun var en del af misbrugsmiljøet på Vesterbro. I starten afslog hun, når der var nogen, der tilbød at betale hende for sex – hun ville bevise, at man godt kunne være i miljøet, uden at man behøvede at sælge sex. Efter et halvt år hvor hun havde hængt ud i misbrugsmiljøet på Vesterbro, solgte Frederikke sex første gang. Det er 3-4 år siden nu. Frederikke har primært solgt sex i modydelse for kokain, men for et halvt år siden havde hun sin første kunde på gaden, der betalte med kontanter. Hun fik kontakt til manden på Istedgade og havde sex med ham i hans bil. Manden fik hendes telefonnummer, og de mødtes efterfølgende hjemme hos ham. Hun forhandler altid prisen på plads, før hun sætter sig ind i bilen. Frederikke tager 300 kr. for et blowjob med kondom og 500 kr. for et samleje.

Hun fortæller, at hun ikke har særlig mange grænser i forhold til, hvilke seksuelle ydelser hun tilbyder. Der er dog ting, hun ikke vil gå med til. Det gælder ydelser, der indbefatter eksempelvis dyr, afføring eller meget hård SM. Derudover prøver hun at undgå analsex, fordi hun som 15-årig blev voldtaget analt. Enkelte gange er hun blevet presset til analsex af en kunde, men har måttet afbryde, da det har været for traumatisk for hende. Frederikke vil helst ikke levere en ydelse uden kondom, men fortæller, at hun alligevel har gjort det en del gange, fordi en kunde har presset hende og lokket med flere penge.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Både det kvantitative og det kvalitative studie viser, at mange af de gadeprostituerede oplever psykiske symptomer. Dette uddybes i afsnittet om psykiske symptomer og følgevirkninger. Det kvalitative materiale indikerer dog, at symptomerne for nogle, allerede viste sig i deres barndom/ungdom.

Louise fortæller, hvordan det først meget sent blev opdaget, at hun har ADHD, og at hun derfor meget sent fik behandling. Vicki var

på tidspunktet for hendes diagnose allerede droppet ud af skolen og havde påbegyndt et aktivt misbrug.

Jeg har aldrig været på arbejdsmarkedet. Jeg har altid følt, at der var noget galt med mig, men så finder jeg jo så ligesom ud af som voksen, at det var det handicap, jeg havde, ADHD ...

GADEN SOM ARBEJDSPLADS

Det kvalitative materiale indikerer, at gadeprostitution foregår i København og i væsentligt mindre omfang i Århus og Odense. I Århus og Odense er de gadeprostituerede primært danske kvinder, mens der i København er mange udenlandske kvinder.

I København var den, for os, synlige gadeprostitution i døgnnet fra lørdag den 12. til søndag den 13. marts udgjort af 159 danske og udenlandske kvinder (jf. gadeoptælling) centreret på Vesterbro⁵¹. De gadeprostituerede færdes primært i starten af Istedgade (tæt på Hovedbanegården) og ned til hjørnet ved Gasværksvej. Herudover står en del kvinder på Halmtorvet, starten af Søndre Boulevard og på Skelbækgade. Yderligere observationer viser, at der sent på aftenen og natten er (primært afrikanske) kvinder, der står på Vesterbrogade oppe omkring Hovedbanegården samt på Vestebro Torv.

Ifølge det kvalitative studie, herunder interviews med fagpersoner fra ngo'er og de prostituerede selv, er gadeprostitutionen i Odense centreret inden for afgrænsede områder blandt andet omkring banegården. Omfanget af den synlige gadeprostitution synes dog at være begrænset. En kvinde, der har arbejdet på gaden i Odense, beretter om, at der arbejder mellem en og 10 kvinder på gaden ad gangen. Ligeledes nævner fagpersoner fra ngo'er samt prostituerede, som er blevet interviewet til denne kortlægning, at gadeprostitutionen i Århus ikke synes at være særlig synlig i de århusianske gader. Den gadeprostitution, der finder sted, menes at være centreret omkring Sjællandsgade, men fagpersoner fortæller dog, at en del af kundekontakten foregår på en stor langtidsparkeringsplads for lastbiler.

51. De sociale organisationer oplever i enkelte tilfælde, at der også er gadeprostituerede ved Nørreport station. Dette bekræftes af en informant, som fortæller at hun selv har søgt efter kunder der. Hvorvidt dette er permanent, kan undersøgelsen ikke bekræfte.

ARBEJDSDAGEN OG UGEN

Det kvalitative materiale indikerer, at arbejdsdagene er meget forskellige for de gadeprostituerede. Især for danske gadeprostituerede, vi har interviewet, gælder, at arbejdsdagen ikke på forhånd er tidsmæssigt planlagt, dvs. at arbejdsdagens længde ofte afhænger af antallet af kunder og den deraf følgende indtjening. Dette billede bekræfter den kvantitative undersøgelse, hvor 83 pct. af de gadeprostituerede angiver, at de ikke har faste arbejdsdage.

Den kvalitative undersøgelse indikerer endvidere, at en del af kundekontakten blandt de gadeprostituerede i dag etableres via telefon, hvilket bekræftes af undersøgelsens spørgeskemaundersøgelse, i hvilken ca. halvdelen af de gadeprostituerede angiver, at de blandt andet etablerer kontakt til deres kunder via telefon. 86 pct. angiver dog fortsat, at de etablerer kontakt til kunder på gaden. Således er telefonen i nogle tilfælde blevet et supplement til den primære kundekontakt på gaden.

Kortlægningens gadeobservationer og -optællinger på Vesterbro indikerer, hvordan kontakten etableres på gaden, hvor særligt de udenlandske gadeprostituerede er synlige. Der er således indikationer på, at kontakten på gaden etableres lynhurtigt. Kvinderne står i kørselsretningen i siden af vejen, og de kunder, der kommer i bil, vil ofte sætte farten ned, når de kører forbi kvinderne, for på den måde at signalere interesse og samtidig have en mulighed for at udvælge en prostitueret. Kunden ruller vinduet ned og gennem det åbne vindue aftales hurtigt ydelse og pris. Først derefter sætter kvinden sig ind i bilen, og de kører væk. Kommer kunden ikke i bil, kan den første kontakt være et hurtigt blik mellem den gadeprostituerede og kunden. Forhandlingen sker på samme vis som ovenfor og derefter prajes en taxa, eller de følges ad hen ad gaden.

Det er forskelligt, hvor de seksuelle ydelser leveres. Undersøgelsens informanter fortæller, hvordan dette kan foregå i udlejningskabiner, på hotel, i kundens bil, i en baggård, i parkeringshuse, i kundens hjem eller i sjældne tilfælde i den prostitueredes eget hjem. Herudover indikerer vores observationer, at en gruppe østeuropæiske kvinder, der arbejder på gaden på Vesterbro, har adgang til et lokale (klinik/lejlighed) på Søndreboulevard, hvor der også er en løbende strøm af mænd, der kommer og går. Her kan muligvis være tale om et eksempel på et overlap mellem gadeprostitution og klinikprostitution, hvilket undersøgelsen dog ikke kan bekræfte.

Ud over at etablere kontakt på selve gaden benyttes nogle af barerne omkring Vesterbrogade og Istedgade af de gadeprostituerede til at møde kunder. Observationer på barer i området samt udtalelser fra interviews med fagpersoner fra ngo'er indikerer, at eksempelvis afrikanske gadeprostituerede sidder i baren med en drink foran sig og enten kan blive kontaktet af interesserede mænd eller selv henvende sig til potentielle kunder. Kvinderne skiller sig ud ved deres opsøgende væremåde i baren. Dog synes deres tilstedeværelse på baggrund af vores observationer at gå ubemærket hen for størstedelen af barenes øvrige gæster.

ARBEJDSDAGEN FOR DE DANSKE GADEPROSTITUERED

73 pct. af de gadeprostituerede angiver, at de altid arbejder på de samme gader. Dette viser, at der er tale om en form for regelmæssighed i de gadeprostituertes arbejde på gaden. Som nævnt angiver de fleste danske gadeprostituerede dog, at de ikke arbejder efter noget fast skema. I det kvalitative materiale finder vi indikationer på, at dette kan skyldes, at de danske gadeprostituerede primært sælger sex, når de akut står og skal bruge penge.

Bettina er et eksempel på en gade prostitueret, der altid arbejder på den samme gade. Hun adskiller sig dog fra andre af undersøgelsens informanter og respondenter ved at have faste dage og tidspunkter for, hvornår hun arbejder på gaden (se boks 6.18).

BOKS 6.18

Arbejdsdagen 3.

Bettinas arbejdsdag

Bettina arbejder fast torsdag og fredag, da der ifølge hende er flest kunder disse dage. Enkelte gange arbejder hun også andre dage, hvis hun mangler penge. Bettina arbejder primært i området omkring Skelbækgade på Vesterbro. Hun står på gaden fra kl. 8 om morgenen, og hvis hun er heldig, har hun allerede tjent nok til, at hun kan gå hjem ved 11-12-tiden. Hun siger, at hendes dagsindtægt svinger fra 800-3.000 kr.

Kunderne tager hun med til et sted få minutter fra Skelbækgade. Om sommeren er hun nogle gange sammen med kunden under en bro i nærheden, mens det om vinteren finder sted i bilen. Bettina arbejder altid alene, og er der ikke nogen kunder, bruger hun ventetiden på at ordne nogle ærinder som hun alligevel skal have klaret. Hun mødes jævnligt med en handicappet mand, men derudover har hun ingen faste kunder, og hun har heller ikke noget fast telefonnummer, så kunderne kan komme i kontakt med hende. Hun ønsker ikke, at der skal være en relation mellem hende og hendes kunder, og derfor passer det hende fint ikke at have faste kunder.

Bettina har et par gange brudt med sit princip om ikke at tage med kunder hjem, da hun har følt sig presset på grund af behovet for penge samt få kunder på gaden de pågældende dage. Men hun har besluttet ikke at tage med en kunde hjem igen, da hun ikke mener, at man kan undgå, at der skabes en relation, da man ofte tilbringer længere tid sammen med kunden, og det synes hun er ubehageligt.

En del af Bettinas grænsedragning består derudover i, at hun kun tilbyder dansk, fransk eller begge dele – og det har hun gjort i alle de otte år, hun har arbejdet i prostitution. Hun mener generelt, at hendes kunder er venlige mænd, der vil hende det bedste og fx sætter varme i sæderne i bilen.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Andre gadeprostituerede beskriver i interviews livet på gaden som meget belastende. De ser ikke prostitution som en attraktiv indtjeningsmulighed, men som en indtjeningsmulighed, som de er afhængige af, for at kunne finansiere deres misbrug. Det gælder eksempelvis Frederikke (se boks 6.19).

BOKS 6.19

Arbejdsdagen 4.

Frederikkes arbejdsdag

Frederikkes salg af sex har altid været drevet af at skulle finansiere hendes kokainmisbrug. Hun har derfor aldrig arbejdet efter et fast skema, men har solgt sex, når muligheden har budt sig, eller når hun har haft brug for penge til stoffer. Ditte fortæller, at livet i prostitution har haft en meget negativ indvirkning på hendes sexliv. "Fordi selvom man prøver at distancere sig fra det, og jeg prøver ligesom på at trænge helt ud af min krop, når det er, at jeg er i det, jeg prøver på ikke at være til stede, selvom over for dem, der ligner det, at jeg er til stede. Men jeg prøver på at lade være, fordi det er sgu ikke særlig rart. Fordi i virkeligheden har jeg jo ikke lyst til at ligge sammen med ham der. Det er jo bare noget, som jeg gør, fordi jeg håber på, eller jeg glæder mig til de penge, jeg får, og til det coke, jeg får bagefter." I øjeblikket er det 6 uger siden, Frederikke sidst har solgt sex. Det skyldes, at hun er begyndt at være sammen med sin ekskærester igen. "Altså, jeg har da måske haft lyst til det og overvejet at gøre det, men det kan jeg jo ikke rigtig. Det ville han aldrig gå med til. Så det er sådan set kun derfor, at jeg ikke rigtig har solgt noget de sidste 6 uger, for ellers havde jeg nok gjort det." Hun har også fundet en anden indtægtskilde, men vurderer alligevel, at hun vil have svært ved at dække sit forbrug, hvis ikke hun sælger sex en gang imellem. Til trods for at Frederikke har holdt flere pauser fra prostitutionen og fra misbrugsmiljøet, og selvom hun udtaler, at det har haft en meget negativ påvirkning på hendes sexliv, hvorfor det ikke er noget, hun vil anbefale andre at gå ind i, har hun aldrig tænkt over at stoppe helt i prostitution.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Det kvalitative materiale indikerer, at det, der strukturerer arbejdet for gade prostituerede, i høj grad er behovet for penge. En tidligere prostitueret og misbruger, Tanja, fortæller, hvordan hun, da hendes misbrug var på sit højeste, stod på gaden det meste af dagen og natten:

Metadonen gik jeg ind og solgte, så jeg havde til det rene stof. Og så stillede jeg mig rent faktisk i gaden fra klokken var mellem 12 frokost til ... ja, 15, det kom lidt an på, hvad jeg lavede. Men der stod jeg der som regel fra. Og så kom de[mændene] jo fra arbejdet. Så begyndte de første kunder at dukke op. Så stod jeg der til ... nogle timer.[...]. Så gik jeg på Reden og spiste lidt aftensmad. Så gik jeg ud igen. Så begyndte pigerne også at dukke op inde på Reden, og så kunne vi måske gå ind og få en kop kaffe. Og så var det ellers over i Skelbækgade og stå. Der stod jeg så natten igennem.

Tanja fortæller videre, hvordan hun stod ude i al slags vejr, og hvordan arbejdet var fysisk hårdt, fordi hun hele tiden var nødt til at flytte sig rundt. Hun nævner, at hun havde mellem to og 15 kunder i løbet af den tid, hun stod på gaden. Den megen tid på gaden betød, at hun ofte ikke fik nogen sammenhængende søvn, og hun beskriver, at hun flere måneder i træk næsten ikke sov.

DE UDENLANDSKE GADEPROSTITUEREREDE

Som beskrevet tidligere indikerer både kortlægningens observationer og gadeoptællinger, at den synlige gadeprostitution i København i dag, i langt overvejende grad er præget af udenlandske kvinder, som formentlig har baggrund i Afrika eller Østeuropa. Det kvalitative materiale indikerer endvidere, at hvor der synes at være en relation mellem de danske gade prostitueredes prostitution og et aktivt misbrug, er der for de udenlandske kvinder i gadeprostitution i højere grad tale om, at de er i Danmark med det formål at tjene penge til at forbedre deres egen og deres families livssituation i hjemlandet. Nogle kvinder sender løbende penge hjem til deres familie, og flere rejser også hjem i kortere eller længere perioder for siden at vende tilbage til Danmark for at tjene flere penge.

I vores døgtællinger har vi observeret nogle gade prostituerede, der havde meget begrænset eller ingen kundekontakt i løbet af de timer, de opholdte sig på gaden. Dette til trods befandt nogle kvinder sig på

gaden i op til 10 timer. Det høje antal kvinder på gaden og det begrænsede kundegrundlag er ifølge ngo'er med kontakt til de udenlandske kvinder årsag til stor frustration, da kvinderne har meget svært ved at tjene de penge, som de kom til Danmark med en forventning om.

Følgende er præsentationer af tre udenlandske kvinder, der arbejder i gadeprostitution i Danmark. Beskrivelserne stammer fra journalerne, i mødestedet. De tre beskrivelser tegner et billede, både af det liv kvinderne kommer fra i deres hjemlande, og af det liv de lever som gadeprostituerede i Danmark. Typerne er meget forskellige og skal bidrage til at nuancere og skabe øget indsigt i de udenlandske gadeprostituertes dagligdag i prostitution. Organiseringen i forhold til de udenlandske gadeprostituerede beskrives nærmere i næste kapitel.

BOKS 6.20

Personprofil 8.

Udenlandsk gade prostitueret – Laila

Laila er 29 år gammel. Hun er født i Rumænien, hvor hun startede med at arbejde i prostitution som 19-årig. Laila var tilknyttet en alfons i Rumænien og havde ligeledes en voldelig kæreste, der pressede hende til at arbejde på gaden. Via sin alfons bliver Laila sendt til Amsterdam for at arbejde som prostitueret. Efter 2-3 måneder bliver hun dog fængslet og sendt retur til Rumænien. Via en anden alfons bliver hun transporteret til Danmark sammen med tre andre kvinder, den ene er kun 18 år. I Danmark starter hun som gade prostitueret på Vesterbro. Hun betaler penge til forskellige alfonser. Pengeudvekslingen finder ofte sted på forskellige barer. Lailas veninde Sonia, der ankommer til Danmark sammen med hende, har store problemer med deres kvindelige alfonser, som ofte banker hende. Nogle af de andre udenlandske gadeprostituerede beskylder Laila for at være involveret i at rekruttere kvinder til Danmark. Efter 1-2 år er Laila træt af at skulle betale til bagmænd på gaden og flytter til en større dansk by. Hun kan nu ikke længere rejse til København. Hun rejser dog til Rumænien en gang om måneden for at melde sig hos de sociale myndigheder, da hun modtager socialhjælp og derudover har en gæld til det offentlige på 10.000 kr. for en syfilisbehandling.

Mellem 2005-2006 bliver Laila indkaldt til at vidne i en retssag mod en rumænsk bagmand. Laila er meget bange for at vidne, da bagmanden via sin kæreste har truet de kvinder, der kunne finde på at vidne, med at han vil slå dem ihjel. Laila har aldrig selv haft problemer med den pågældende bagmand, men vælger alligevel at vidne mod ham sammen med de andre kvinder. I oktober 2006 får den sigtede bagmand 3 års fængsel og udvises fra Danmark for bestandigt.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 6.21

Personprofil 9.

Udenlandsk gade prostitueret – Jane

Jane er fra Cameroun og er født i 1985. Jane rejste som helt ung fra sin familie for at tjene penge, så hun kunne hjælpe med forsørgelsen. I forbindelse hermed mødte hun en kvinde, der ville hjælpe hende ud af Cameroun. Jane underskrev et dokument, der bandt hende til at tilbagebetale 10.000 dollars til de, der arrangerede rejsen. Hun går derefter igennem en række ritualer, hvor der bliver taget et billede af hende samt en tot hår og noget blod – på den måde vil den lokale præst altid kunne kigge i et spejl og se, hvor hun er.

I Kastrup Lufthavn bliver hun hentet af en mand, som tager hende med til Hovedbanegården. På Hovedbanegården bliver hun mødt af en afrikansk kvinde, der fortæller, at hun kan give Jane husly, og tager hende med til en lejlighed lidt uden for byen, hvor der også bor andre kvinder fra Cameroun. Denne madam arbejder selv på en sexclub og har dansk opholdstilladelse.

Jane troede, at hun skulle arbejde som sangerinde og danser i Danmark, men arbejder nu i gadeprostitution. Hun arbejder fredag og lørdag, og tager 500 kr. for en time med dansk og fransk.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 6.22

Personprofil 10.

Udenlandsk gade prostitueret – Maria

Maria er fra Tjekkiet. Hende og hendes veninder kom til Danmark fra Italien i 2005, da de gennem andre veninder havde hørt, at der var gode penge at tjene i Danmark. Marias mål er at tjene penge nok til en lejlighed i hjemlandet.

Maria har betalt 4.000 kr. til en alfons, der har hjulpet hende og hendes veninder med at blive etableret i Danmark. Efter et halvt år i Danmark vil Maria og hendes veninder gerne ud af prostitutionen og vil i stedet prøve at finde et rengøringsjob. Få måneder efter bliver Maria voldtaget af en kunde. Kunden samler hende op på Halmtorvet og voldtager hende i sin bil. Maria anmelder voldtægten dagen efter, og natten efter anholdes kunden, der også har voldtaget andre af kvinderne på gaden. Mens retssagen kører, bliver Maria kontaktet af hendes overfaldsmand, der tilbyder hende penge for at trække sagen tilbage, men det vil hun ikke.

Maria får herefter et rengøringsjob via sin tyrkiske kæreste. Hun vil dog også fortsætte med at arbejde på gaden et par måneder endnu, så hun er sikker på at få nok penge til lejligheden i Tjekkiet.

Da hendes voldtægtsmand bliver dømt et halvt år senere, beslutter Maria sig for at trække sig helt ud af prostitution. Via et socialt tilbud får hun en jobsamtale på en restaurant, hvor hun efter en prøveperiode vil kunne blive ansat 30 timer om ugen.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

I dette kapitel har vi søgt at give en detaljeret kortlægning af forskellighederne arenaerne imellem. I det næste kapitel ser vi nærmere på, hvordan salg af sex er organiseret, og de økonomiske rammer, der er for dette salg.

ORGANISERING

Et af kortlægningens undersøgelsesspørgsmål omhandler, hvordan prostitution i Danmark er organiseret med hensyn til tredjepart, som tjener penge på andres prostitution. Det er væsentligt at kortlægge, da det giver et billede af de økonomiske betingelser, som de prostituerede arbejder under. I vores analyse af organiseringen indleder vi med at se på de prostitueredes indtjening for herefter at se på deres udgifter i form af betaling til tredjepart⁵². De forhold, som trækkes frem i forbindelse med betaling til tredjepart, er: betaling til klinikejere, betaling af beskyttelsespenge og betaling til bagmænd. Yderligere vil vi i dette kapitel kort berøre den del af prostitutionsmiljøet, som omhandler tvang og udnyttelse fra bagmænd, samt menneskehandel. Kapitlet bidrager med mere grundlæggende viden om de strukturelle vilkår for de prostituerede, og vi sandsynliggør, at tredjepart spiller en væsentlig rolle i organiseringen. I litteraturen er særligt tredjeparts indflydelse blevet diskuteret. Kapitlet bidrager til litteraturen om tredjepart på klinikker.

52. Da det ikke har været muligt at finde yderligere viden om organisering og betaling til tredjepart inden for bar- og escortprostitution end det, der allerede er blevet præsenteret i forrige kapitel, vil vi her ikke behandle dette yderligere.

INDTJENING

I det kvalitative materiale giver de prostituerede udtryk for, at de ikke har en fast månedlig indtægt fra prostitution, og informanter fortæller, at deres indtjening har været faldende de seneste år. Interviewene efterlader et indtryk af, at perioden for undersøgelsen har været præget af få kunder og ofte en del ventetid, når den prostituerede har været på arbejde. Den faldende indtjening og de få kunder, som vores informanter oplever, kan skyldes mange ting, eksempelvis finanskrisen. Herudover nævner nogle af de interviewede danske kvindelige prostituerede, at de oplever øget konkurrence fra udenlandske prostituerede. Det kvalitative materiale sandsynliggør, at netop den svingende og faldende indtjening fylder meget for de prostituerede, da de aldrig kan være sikre på, om de tjener penge nok til at dække udgifter forbundet med salg af sex, såsom huslejeudgifter for de klinikprostitueredes vedkommende. En kvindelig klinikprostitueret fortæller eksempelvis, at hun tjener alt mellem 0 og 9.000 kr. på en vagt, hvilket illustrerer ustabiliteten og usikkerheden i indtægten. Endvidere fortæller Anna, en kvindelig gadeprostitueret, følgende om sin indtjening:

Så starter jeg ved en 8-tiden [om aftenen], og hvis jeg er heldig, kan jeg allerede gå ved 11-12-tiden. Så kan jeg have lavet 1.500 kr., nogle gange 3.000 kr., men nogle gange kun 800 kr.

Indikationer af en svingende indtjening bekræftes i spørgeskemaundersøgelsen. Det kvantitative materiale viser, at indtægter fra salg af sex udgør den primære indtægtskilde for ca. halvdelen af det samlede antal adspurgte. Det fremgår af Tabel 7.1, at blandt de gadeprostituerede og de klinikprostituerede har ca. to tredjedele af de deltagende kvinder angivet salg af sex som deres primære indtægtskilde. Til sammenligning tjener mindre end halvdelen af de escortprostituerede – både mænd og kvinder - primært deres penge på salg af sex. For mandlige escortprostituerede er det kun 14 pct., der erhverver sig primært ved salg af sex.

Tilknytningen til prostitutionsbranchen giver tydeligt udslag i den rapporterede indtægt fra sexsalg. De, der angiver, at indtjening fra salg af sex er deres primære indtægtskilde, tjener således markant mere end de, der ikke primært ernærer sig ved sexsalg. I gennemsnit tjener en

prostitueret, hvis primære beskæftigelse er prostitution, ca. 24.000 kr. om måneden⁵³. Halvdelen af disse prostituerede tjener 20.000 kr. eller mindre, mens den anden halvdel tjener mere end 20.000 kr.

Billedet er noget anderledes, hvis man ser på gruppen af prostituerede, som ikke primært tjener deres penge ved salg af sex. Overordnet set tjener denne gruppe af prostituerede gennemsnitligt ca. 11.000 kr. om måneden, og halvdelen af denne gruppe angiver, at de tjener 5.000 kr. eller mindre. Inden for alle arenaerne gælder, at indtjeningen er markant lavere for denne gruppe. Den mest udtalte forskel findes blandt de mandlige escortprostituerede. I gennemsnit tjener en mandlig escortprostitueret, som ikke primært ernærer sig ved salg af sex, 6.368 kr. om måneden. Halvdelen af denne gruppe angiver et beløb på 5.000 kr. eller mindre.

TABEL 7.1

De prostituerede fordelt efter, om sexsalg er deres primære indtægt eller ej, samt indkomstgennemsnit og indkomstmedian for de to grupper. Særskilt for prostitutionstype. Procent og kroner.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Andel med primær indtægt fra sexsalg (procent)	40	14	73	67	52
Hvis salg af sex er primær indkomst					
Indkomstgennemsnit (kr.) ¹	24.118	23.143	34.814	22.048	24.062
Indkomstmedian (kr.) ¹	25.000	25.000	36.250	20.000	20.000
Hvis salg af sex <i>ikke</i> er primær indkomst					
Indkomstgennemsnit (kr.) ¹	12.922	6.368	26.333	12.570	11.209
Indkomstmedian (kr.) ¹	7.000	5.000	13.500	8.000	5.000
Antal	43	50	22	133	248

1. I spørgeskemaet lyder spørgsmålet: "Hvor stor er din månedlige indkomst fra salg af sex?" Vi ved derfor ikke, om de adspurgte har angivet brutto- eller nettoindkomst, eller hvorvidt indkomsten er fratrukket eventuelle udgifter, som de måtte have i forbindelse med salg af sex.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

53. Ud fra besvarelserne i spørgeskemaet kan vi ikke afgøre, hvor mange af respondenterne der betaler skat, og ligeledes om de angivne beløb er før eller efter skat.

TREDJEPART

I det kvalitative materiale nævner de interviewede kvinder især klinikejeren i forbindelse med spørgsmål om tredjepart. Klinikejeren udlejer klinikens lokaler (det varierer, om vedkommende selv arbejder der eller ej) og indkræver husleje af de prostituerede, der arbejder på klinikken. En anden form for tredjepart er personer, der mod at yde beskyttelse over for klinikkerne og kvinderne opkræver betaling fra klinikejerne og de prostituerede – såkaldte beskyttelsespenge. Endelig meddeler nogle af de interviewede kvinder, at der er bagmænd, som mere eller mindre direkte tvinger kvinder til at arbejde som escort, på klinik eller på gaden, og som opkræver en stor del af kvindernes indtjening som betaling. Ifølge informanterne ses dette især blandt udenlandske kvinder, men det øvrige kvalitative materiale sandsynliggør, at dette også gør sig gældende blandt de danske kvinder. Vi har ikke været i kontakt med mænd, der har oplevet tvang i forbindelse med prostitution, hvorfor afsnittet om bagmænd og tvang udelukkende omhandler kvinder. Undersøgelsens kvalitative del giver kun svage indikationer af tilstedeværeslen af tredjeparter i forbindelse med menneskehandel.

KLINIKEJERE

I klinikprostitution er der på størsteparten af klinikkerne en klinikudlejer, som enten selv arbejder på klinikken, eller som stiller lokalerne til rådighed mod en husleje, som oftest betales pr. vagt. Dette bygger vi på følgende besvarelser fra spørgeskemaundersøgelsen. For det første svarer 75 pct. af de klinikprostituerede, at de har udgifter til husleje. For det andet svarer 91 pct., at der arbejder to eller flere personer på den pågældende klinik. Kombineret giver disse besvarelser indtryk af, at der er en klinikudlejer involveret de fleste steder. Ud over udgifter til husleje angiver 66 pct., at de har udgifter til en telefondame, og 87 pct., at de har udgifter til annoncer i forbindelse med en vagt. For de klinikprostituerede er der således udgifter forbundet med arbejdet, også selvom der ingen kunder er. Der er dog store variationer i udgifternes størrelse, hvilket fremgår af Tabel 7.2. Tabellen viser de prostitueredes samlede udgifter pr. helvagt⁵⁴, dette inklusive, annoncer, telefondame, husleje mv.

54. Jf. oplysninger fra det kvalitative studie strækker en helvagt sig som regel fra 6-12 timer.

TABEL 7.2

Klinikprostituerede fordelt efter deres udgifter pr. helvagt.

Kroner	Procent
0	8
1-600	32
601 -1.200	21
1.201-1.800	31
1.801-4.000	8
I alt	100
Antal	110

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Temaet vedrørende udgifter har ligeledes været gennemgående i langt størsteparten af de kvalitative interviews med klinikprostituerede. Informanterne har i interviewene fortalt om huslejemkostninger fra 300 kr. og op til 2.000 kr. for en helvagt. Det afhænger ifølge informanterne udelukkende af klinikejeren, hvad huslejen er, og hvad den inkluderer. En klinikejer beskriver huslejeordningen på hendes klinik således:

De betaler 1.000 kr. hver om dagen for at arbejde her, og så betaler de selv annoncering, og de betaler selv rengøring. Men ellers er alt, hvad I ser dernede [på klinikken] med i huslejen, det vil sige, at pigerne ikke skal have kondomer, håndklæder, køkkenruller, kaffe og slik og sådan noget med.

Et af de problematiske aspekter ved de ufleksible huslejeordninger er for nogle af de klinikprostituerede, der har medvirket i den kvalitative del af undersøgelsen, at de skal betale, uanset om de tjener penge på deres vagt eller ej. Det kan resultere i, at de opbygger gæld til klinikejeren eller må betale det meste af deres indtjening fra en vagt til huslejen og dermed gå hjem uden så meget til sig selv. En gæld kan for nogle kvinder betyde, at de må arbejde flere vagter gratis for at kunne afvikle gælden til ejeren/udlejer. Men det kvantitative materiale viser, at det kun er 7 pct. af de adspurgte klinikprostituerede, der p.t. har gæld til den eller de klinik(ker), hvor de arbejder (se Tabel 7.3).

Dog er der i det kvalitative materiale stærke indikationer på, at frygten for ikke at tjene penge nok på en vagt til at dække udgifterne og derved risikere at blive sat i gæld til klinikken virker stressende på de klinikprostituerede.

TABEL 7.3

Klinikprostituerede fordelt efter, om de har gæld til den/de klinik(ker), de arbejder på. Procent.

	Procent
Ja	7
Nej	93
I alt	100
Antal	130

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

I de kvalitative interviews har informanter endvidere fortalt om dårlige oplevelser med klinikejere, der har truet med at melde dem til SKAT eller med at afsløre for kvindernes familier, at de arbejder som prostituerede, hvis de ikke betaler lejen til tiden. Det gjorde sig eksempelvis gældende for Kirsten, som arbejder på klinik. Hun fortæller her om sin gæld til klinikejeren:

Kirsten: Jeg har siddet på flere vagter i sidste uge, hvor jeg ikke tjente nogen penge, så jeg har været i underskud, og jeg skylder ... ja, 1.600 kr. pr. vagt i husleje. Og ja, at man selv har haft annonce indsat, der mister man jo penge igen, ikke også? Så man kan bare ikke være sikker på det overhovedet.

Interviewer: Der må også være enormt meget fokus på pengene?

Kirsten: Jo, det fylder da rigtigt meget, at jeg skal holde regnskab med: 'Nå ja, nu skal jeg huske, at jeg skyldte hende der så og så mange penge, og næste gang jeg kommer det sted hen, så skylder jeg altså også lige så og så mange penge, jeg skal lige huske at lægge nogle ekstra penge og ...' Det er enormt belastende og frustrerende ind imellem ...

Fra det kvalitative studie fremgår det dog også, at huslejen på nogle klinikker kan være fleksibel. Det indebærer, at kvinderne i stedet for at betale et fast beløb pr. vagt betaler et beløb, der afhænger af deres indtjening på dagen. I de tilfælde, hvor informanterne har fortalt om det, er de fleksible huslejeordninger blevet beskrevet som et godt system, fordi det gør det sværere at gældsætte sig. Tine, der arbejder på en klinik i København, er glad for den fleksible huslejeordning, som hun her beskriver:

Her kan man se (hun peger på et skema på væggen i køkkenet), hvad man skal betale i forhold til, hvad man [tjener]. Hvis jeg har tjent mellem 500-700 kr., så betaler jeg 100 kr. i husleje [...] Og hvis jeg tjener 2.000 kr., så betaler jeg fuld husleje, som er 800 kr.

Den kvalitative del af undersøgelsen sandsynliggør også, at nogle af de klinikprostituerede selv har overtaget en klinik efter noget tid i branchen. De begrundet dette med, at de herefter selv kan vælge kunderne, reglerne og priserne. Følgende citat er fra en nuværende thailandsk klinikprostitueret, som valgte at starte sit eget sted med en fleksibel huslejeordning:

Interviewer: Men de andre, som også er her, betaler de så dig for at leje?

Bua: Ja. [...] Nogle gange er her stille [der er ingen kunder], så kan vi piger ikke tjene penge. Jeg kan ikke tage penge fra pigerne, for jeg arbejder selv, og jeg ved, hvordan det er. Nogle gange siger jeg, at de kun skal hjælpe mig med annonce og lys. Så kan du give pigerne mere. Vi kan arbejde sammen som en familie og respektere hinanden. Og ikke hele tiden noget med, at du skal betale og betale.

Ser vi i forlængelse heraf udelukkende på materialet vedrørende udgifter til eksempelvis husleje blandt de udenlandske klinikprostituerede, er der i det kvalitative studie flere eksempler på kvinder, der ligesom Bua i ovenstående citat har fortalt, at de arbejder under/benytter fleksible huslejeordninger. Dog fortæller Carla, en transkønnet, der arbejder uden opholdstilladelse i Danmark, at dette ikke gør sig gældende på de klinikker, hvor hun både bor og arbejder. Her opkræver klinikejerne en fast husleje på 1.200 kr. pr. vagt, uanset om hun tjener penge nok eller ej. Og de gange, hun ikke har kunnet betale, har ejerne smidt hende ud og videre til en anden klinik. Hun skal yderligere selv betale for annoncering, hvilket ud over leje er 1.000 kr. om måneden. Hun fortæller, at der blandt de transkønnede eksisterer en form for organisering med udenlandske klinikudlejere. Da Carla ikke har opholdstilladelse i Danmark og ikke ønsker at vende tilbage til sit hjemland, hvor hun er nødt til at arbejde på

gaden på grund diskrimination af transkønnede, er hun afhængig af det netværk af udenlandske klinikejere, som sender hende rundt til klinikker. Hun fortæller her om netværket:

Carla: Hvis jeg fx arbejder et sted og ikke vil være der mere, så sætter de mig i kontakt med en anden person, som kan hjælpe mig med at finde arbejde et andet sted, og det er et ret stort netværk. Flertallet af klinikejerne er brasilianere.

Interviewer: Og de andre piger, som er på klinikkerne, er de fra Danmark?

Carla: Nej, på disse klinikker er der ikke nogen fra Danmark. Hovedparten er fra Brasilien. Så er der nogle fra Spanien, de har spanske papirer, men er fra Brasilien.

BESKYTTELSESPENGE (PÅ KLINIKKER)

Enkelte af de klinikprostituerede har i de kvalitative interviews beskrevet, hvordan forskellige grupper eller 'bander' i lokalområdet opkræver beskyttelsespenge fra klinikkerne. Det er en udgift, som ikke kun betales af klinikejeren, men af alle kvinderne, som er tilknyttet klinikken. Det har været vanskeligt at afdække yderligere detaljer om beskyttelsespenge. Dog har 3 pct. af de adspurgte klinikprostituerede i spørgeskemaundersøgelsen angivet, at de i forbindelse med en vagt har udgifter i form af beskyttelsespenge. De svage indikationer, vi har, viser derfor, at det findes på enkelte klinikker.

Betalingen af beskyttelsespenge er ikke noget, der tales meget om, men fra seks kvalitative interviews med kvindelige klinikprostituerede har vi indikationer på, at denne form for organisering eksisterer. Disse kvinder vurderer, at der betales beskyttelsespenge på en del klinikker i Danmark, og at det som oftest kun er klinikejeren, der har kontakt til de grupper, som opkræver pengene⁵⁵. Nogle af de interviewede kvinder har også forklaret, at opkrævningen af beskyttelsespenge sker med trusler om

55. Vi ved ikke, hvorvidt det betyder, at beskyttelsespenge kan være indregnet i andre udgifter forbundet med arbejdet på klinikkerne, og der derfor er nogle klinikprostituerede, der ikke ved, at de betaler beskyttelsespenge. Hvis det er tilfældet, kan der argumenteres for, at antallet af klinikprostituerede, som betaler beskyttelsespenge, reelt er højere end de før angivne 3 pct.

vold. Vi har fra interviews med andre informanter fået indikationer på, at to klinikker i Københavnsområdet har måttet lukke på grund af trusler og vold fra grupper, der ikke fik deres beskyttelsespenge, fordi klinikkerne nægtede at betale. Andre har derimod fortalt, at klinikerne selv har taget kontakt til en bestemt gruppe for at få klinikken beskyttet.

De kvalitative interviews antyder ligeledes, at de prostituerede i nogle tilfælde, når der betales beskyttelsespenge, ringer til den pågældende gruppe, hvis de har problemer med en kunde, eller de føler sig utrygge. Informanterne fortæller videre, at nogle af de klinikprostituerede hellere vil ringe til disse grupper frem for at ringe til politiet, da de mener, at disse grupper ofte er mere diskrete end politiet. En tidligere prostitueret supplerer med at fortælle, at mange kvinder i prostitution ikke stoler på politiet på grund af den dobbeltrolle, som de føler, at politiet spiller i miljøet. Politiet er ikke kun dem, der skal beskytte kvinderne i branchen, men er også dem, der sammen med SKAT skal kontrollere kvinderne. Det skal dog her nævnes, at nogle informanter i de kvalitative interviews har givet udtryk for, at de oplever god og pålidelig hjælp fra politiet, når de har kontakt til dem. Alligevel kan der ifølge en af de ovennævnte kvinder og hendes telefondame være situationer, hvor politiet ikke foretrækkes:

Telefondamen: Man vil helst ikke have politiet til at komme rendende for meget.

Camilla: Nej, for det gider kunderne heller ikke.

Telefondamen: Nej, for de render rundt i hele huset og tjekker alle værelser, tænk, hvis der var en anden pige, der lå derinde. Når det er beskyttelsen, så kommer de og ringer på, og jeg fortæller dem, hvor de skal gå hen, så sørger de for, at kunden får tøj på, og så går de med det samme, og så er der ikke mere ballade, og så kan forretningen køre videre.

Interviewer: Det her [med beskyttelsespenge] taler man ikke om?

Camilla: Det er lukket land [...] men vi betaler 100 kr. i beskyttelsespenge pr. pige pr. vagt, det er det, der er. [...] Beskyttelsespengene er medregent i huslejen, og så tager ejeren sig af det.

Der er selvfølgelig nogle steder, hvor de ikke gør det [betaler beskyttelsespenge], der er nogle, der står igennem det, det er meget få. De fleste steder betaler vi 100 kr. pr. pige pr. vagt eller 50 kr., jeg ved det ikke, men jeg tror, at det er 100 kr. [...] I må stadig ikke tro, at det er tvang.

BETALING TIL BAGMÆND (PÅ GADEN)

Undersøgelsens kvalitative observationsstudier og gadetælling indikerer, at de prostituerede på gaderne i København er delt op i tre forskellige grupper: de danske gade prostituerede, de østeuropæiske og de afrikanske. De danske gade prostituerede er tilsyneladende få (vi har på to gade-tællinger observeret 13 og 15 danske ud af et samlet antal observationer på hhv. 159 og 167) og arbejder, jf. indikationer fra det kvalitative studie, kun lejlighedsvist.

De danske gade prostituerede, som har medvirket i den kvalitative del af undersøgelsen, giver udtryk for, at de ikke arbejder efter noget fast skema, men at de primært arbejder på gaden, når de lige står og skal bruge penge. Herudover tilkendegiver de interviewede danske gade prostituerede, at de oftest arbejder alene. Vi har fra kvalitative interviews med aktive gade prostituerede og politi også fået vurderinger af, at danske gade prostituerede således ofte arbejder uden involvering af en tredjepart.

For de udenlandske gade prostituerede tegner der sig på baggrund af det kvalitative studie et billede af et langt mere organiseret område, hvor der i nogle tilfælde er involvering af bagmænd eller anden form for tredjepart. Undersøgelsens kvalitative gadeobservationer sandsynliggør således involvering af bagmænd. Eksempelvis har vi observeret, hvordan nogle mænd cirkulerer omkring kvinderne på gaden og ofte tager kontakt til dem. Både observationer og gentagne døgentællinger på Vesterbro i København tyder på, at de østeuropæiske gade prostitueredes adfærd på gaden er meget tilbageholdende og afventende, samt at de sjældent tager direkte kontakt til de forbipasserende mænd. De østeuropæiske kvinder arbejder oftest i dag- og aften timerne, og de befinder sig primært på Halmtorvet, Skelbækgade, Gasværksvej og i dag timerne også på Istedgade.

Undersøgelsens kvalitative gadeobservationer antyder modsat, at de afrikanske gade prostituerede primært arbejder om aftenen og natten, og 'møder ind' i forlængelse af 'holdet' af østeuropæiske kvinder. De afrikanske kvinder arbejder primært i gaderne omkring Istedgade og Colbjørnsgade samt på Vesterbrogade. De afrikanske gade prostituerede

har i modsætning til de østeuropæiske en mere aktiv og opsøgende adfærd over for kunder. Når en potentiel kunde kommer forbi, tager de afrikanske gadeprostituerede kontakt via tilråb eller evt. fysisk kontakt.

Til at belyse organiseringen af udenlandske gadeprostituerede har vi som nævnt kun kvalitative data fra politiet og ngo'er. Disse giver et indtryk af, at den udenlandske gadeprostitution er meget organiseret, og at der øjensynligt sker overtrædelse af § 229 i straffeloven som ulovliggør rufferi (se bilag E). På trods af disse forhold er antallet af domsfældelser ifølge rufferiparagraffen fortsat lavt. Derfor kan de følgende kvalitative data kun tages som indikationer. Materialet fra politi og ngo'er viser, at Vesterbro og 'retten' til et bestemt område er delt mellem forskellige bagmænd. Opdelingen af gaderne på Vesterbro er ifølge en ngo-fagperson en del af forklaringen på, at området, hvor de gadeprostituerede befinder sig, er udvidet i forhold til tidligere. Materialet fra politi og ngo'er antyder ligeledes, at en stor del af de udenlandske kvinder, der er aktive i gadeprostitution i Danmark, ikke kommer direkte til landet, men har mellemstationer og ofte opholdstilladelse i Spanien eller Italien. Der er indikationer på, at en del af kvinderne roterer imellem flere lande med ophold helt ned til 2-3 måneders varighed hvert sted. Bagmændene er, ifølge førnævnte informanter, opmærksomme på ikke at lade kvinderne arbejde i ét land for længe, da de tiltrækker uønsket opmærksomhed fra politiet. Samme informanter fortæller endvidere, hvordan den samme kvinde sagtens kan forsvinde ud af Danmark efter et par måneder og så være tilbage i det danske gadebillede igen 1-2 år senere.

Ifølge en repræsentant fra politiet er der store variationer i, hvordan og hvor meget de udenlandske gadeprostituerede betaler til bagmænd. Det mest almindelige scenarie er ifølge politiet, at de afrikanske kvinder betaler 50 pct. af deres indtægt fra prostitution til en bagmand. En fagperson fra en ngo vurderer, at de udenlandske gadeprostituerede ofte betaler størstedelen af deres indtjening til bagmænd, således at de selv får 30-40 pct. af deres indtjening. Derudover antyder det kvalitative materiale, at den prostituerede ofte også skylder bagmanden ekstra penge for rejseomkostninger etc. Den andel af pengene, som ikke går til bagmanden, sender kvinderne, ifølge informanter fra politiet og ngo'er, oftest hjem til familien i hjemlandet.

Journalerne antyder endvidere, at nogle af kvinderne er kærester med deres bagmand, som de betaler penge til. Både ngo'er og politiet beskriver videre, hvordan kvinderne kun i meget sjældne tilfælde anmeld-

der deres bagmænd. En fagperson fra en ngo fortæller, at det kan have store konsekvenser for kvinden selv at anmelde sin bagmand. Ofte er bagmanden en del af kvindens personlige relationer eller netværk, og kvinden lukker derfor både for sin egen og sin bagmands pengestrøm hjem til deres familier i hjemlandet, hvis hun anmelder bagmanden.

Fra vores observationer har vi yderligere indikationer på, at nogle af de udenlandske prostituerede arbejder sammen i grupper, hvor en kvinde bestemmer over de andre i gruppen. Politiet beskriver dette som en særlig form for bagmandsvirksomhed, hvor kvinder, der selv er aktive i gadeprostitution, også optræder som bagmænd eller mellemmand. Politiet oplever, at hver fjerde eller femte kvinde, der arbejder i gadeprostitution, selv er engageret i en form for bagmandsvirksomhed. Dette underbygges af informanter fra en ngo på området. De fortæller, at dette sker, ved at en kvinde opgraderes i hierarkiet de prostituerede imellem, således at hendes opgave bliver at holde øje med de andre kvinder. Hun tjener på den måde en andel på de andre kvinders prostitution, samtidig med at hun selv er aktiv i prostitution.

BAGMÆND OG TVANG

For nogle af de kvinder, der har medvirket i de kvalitative interviews, er arbejdet som prostitueret ikke valgfrit, og de er enten tvunget i prostitution eller har oplevet tvang efter at være startet. Det gælder som nævnt i højere grad de udenlandske kvinder end de danske. Jævnfør en rapport fra Rigspolitiet om indsatsen mod prostitutionens bagmænd, så har disse i de tilfælde, hvor politiet har fået dem dømt, været af samme nationalitet som de kvinder, der udnyttes. Bagmændene kender, jf. rapporten, til og kan udnytte den meget sårbare situation, som nogle af de udenlandske kvinder befinder sig i, når de kommer til Danmark (Rigspolitiet, 2009). Følgende case, som er baseret på et kvalitativt interview med en udenlandsk prostitueret, eksemplificerer dette:

BOKS 7.1

Case.

Katja, der er midt i 20'erne, er født og opvokset i Estland. For nogle år tilbage manglede hun penge og ønskede for en kort periode at finde et arbejde i Danmark. Hun havde hørt fra en kvindelig nabo, at der var mange penge at tjene ved at sælge sex i Danmark. Med naboens

hjælp fik hun kontakt til en mand fra sit hjemland, der kunne hjælpe hende til Danmark og betale for hendes billet. Han ville ligeledes mod senere tilbagebetaling betale for hendes mad og husleje. Hun fortalte, at den første uge i Danmark, hvor hun kørte escort, var den værste. Hun beskrev den som frygtelig og fortæller, at hun græd hele tiden. Manden, der havde hjulpet hende til Danmark, krævede, at hun arbejdede hele tiden. Hun fortalte også, at hun en dag blev kørt rundt af en chauffør i 24 timer, og at hun skulle arbejde, når han forlangte det, hvilket var hele tiden. Da hun sad i bilen, skrev hun i en SMS til bagmanden, at hun var træt og udkørt, og at hun ikke kunne arbejde mere den dag. Han svarede, at det kun var gamle eller syge mennesker, der havde brug for at sove, og hvis hun ville sove, så måtte hun tage tilbage til Estland.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Et af de få forhold, som har ført til domfældelse, har en bulgarsk kvinde i centrum. Kvinden blev (ifølge journalerne) udnyttet af både en kvindelig og mandlig bagmand fra sit hjemland. For at forsørge sin søn aftalte kvinden, at hun skulle tage med bagmændene til Danmark for at arbejde som prostitueret. Hun aftalte med bagmændene, at hun skulle aflevere 50 pct. af sin indtjening fra prostitution, og den kvindelige bagmand ville desuden, for 300 euro månedligt tage sig af kvindens søn i hjemlandet. Kvinden ankom med bus til Danmark. Hun arbejdede som gade prostitueret på Vesterbro og boede på et hotel med andre kvinder, der også arbejdede som prostituerede. Kvinden blev udsat for både trusler, vold og voldtægt fra sin bagmand. Den kvindelige bagmand kom til Danmark og tvang kvinden til at aflevere alle sine penge. Og der var også trusler mod kvindens søn. Kvinden anmeldte sine bagmænd, og de blev begge dømt for bagmandsvirksomhed. Bagmændene vurderes at have tjent 270.000 kr. på kvindens prostitution i Danmark i 6 måneder.

En enkelt kliniker har i forbindelse med et kvalitativt interview givet udtryk for tilbageholdenhed med at ansætte kvinder fra Østeuropa på sin klinik, da hun mener, at de er sendt til Danmark af bagmænd, der vil tjene penge på dem. Hun er yderligere bekymret for, at politiet holder særligt opsyn med klinikker, hvor der arbejder udenlandske prostituerede, hvilket også beskrives i Rigspolitiets indberetning om prostitution (Rigspolitiet, 2009), og hun ønsker ikke, at politiet skal komme på grund af det.

Vores kvalitative interviews sandsynliggør tillige, at de udenlandske gade prostituerede nærer stor mistro til alt, hvad der ligner offentlige myndigheder. En fagperson fra en offentlig myndighed, der jævnligt har kontakt til udenlandske prostituerede, fortæller, at det er svært for dem at komme i kontakt med grupper af udenlandske klinikprostituerede, og at

dørene ikke altid bliver åbnet, når de er ude for at lave opsøgende arbejde. Hun vurderer, at det kan skyldes, at mange udenlandske kvinder har bagmænd, der ikke ønsker, at kvinderne taler med myndighederne.

I to tilfælde har vi hørt om danske bagmænd. En dansk tidligere escortprostitueret fortæller, at hun i flere år blev tvangsprostitueret af sine forældre og senere blev tvunget til at prostituere sig af nogle kunder, der truede med at slå hende ihjel. En anden tidligere prostitueret blev bedøvet og truet af sin kæreste og hans ven, som holdt hende indespærret gentagne gange i en halvårsperiode, mens hun blev tvunget til at sælge sex.

KVINDER HANDLET TIL PROSTITUTION

Et område, der har været svært, nærmest umuligt, at afdække, er den form for tvang, der involverer menneskehandel eller trafficking, som det beskrives i § 262 og i internationale konventioner (De Forenede Nationer, 2000 og Europarådet, 2005). Når dette område har været svært at afdække, skyldes det, at det ikke har været muligt for os at vurdere, hvorvidt en kvindes fortælling kunne identificeres som en handelshistorie eller ej, da en sådan identificering sker i et samarbejde mellem politi, sociale myndigheder (CMM), ngo'er og Udlændingesservice. Selvom vi i journalerne og i et enkelt interview er stødt på beretninger, som kunne identificeres som handelshistorier, da der i historierne indgår elementer af tvang og ufrivillighed, har det derfor ikke været muligt for os at vurdere, hvorvidt disse kvinder reelt er blevet handlet til Danmark. Det lave antal domfældelser kan indikere, at omfanget er lille, eller som Rigspolitiet anfører, at sagerne er ressourcemæssigt tunge (Rigspolitiet, 2009) og muligvis kræver større indsatser.

Interviews med ngo-fagpersoner og offentlige myndigheder vidner om, at vurderingen af, hvorvidt en udenlandsk kvinde er handlet eller ej, kan være problematisk, da kvinderne i nogle tilfælde ikke ønsker at fortælle deres historie eller udlevere deres eventuelle bagmænd.

Identificerer Udlændingesservice en kvinde som handlet, giver det kvinden ret til 30 dages refleksion. Disse 30 dage kan forlænges til 100 dage, hvis der er mistanke om, at den pågældende kvinde er handlet, eller af hensyn til politiets efterforskning. Skal refleksionsperioden forlænges, kræver det, at den pågældende kvinde accepterer en forberedt hjemsendelse og således indvilger i at samarbejde med myndighederne

om sin egen hjemsendelse. Herefter følger en forberedt hjemsendelse, der arrangeres i samarbejde mellem de danske myndigheder og myndighederne i kvindens hjemland.

Kapitlet om omfang (kap. 5), arenaerne (kap. 6) og dette om organisering har bidraget til kortlægningen af dele af de strukturelle vilkår. I de næste fire kapitler retter vi overvejende fokus mod de individuelle faktorer og oplevelser af forløb i prostitution. Vi begynder ved begyndelsen, nemlig ved de første erfaringer med at sælge sex.

VEJEN IND

I dette kapitel søger vi svaret på spørgsmålet om, hvilke faktorer der kan føre til prostitutionsdebut. I denne del af kortlægningen ser vi således nærmere på, hvorfor nogle mænd og kvinder begynder at sælge seksuelle ydelser, samt hvor gamle de prostituerede er, når de begynder at sælge sex. Indledningsvist beskrives de prostitueredes debutalder. Herefter præsenteres en række faktorer, der kan have betydning for påbegyndelsen af et prostitutionsforløb. I kapitlets tredje del ser vi nærmere på, hvordan de prostituerede bliver introduceret til prostitution. I kapitlets fjerde og sidste del ser vi nærmere på de overvejelser mandlige og kvindelige prostituerede gør sig i forbindelse med at fortsætte et prostitutionsforløb. Kapitlet sandsynliggør, på linje med en stor del af litteraturen på området, at pengene spiller en væsentlig rolle. Kapitlets bidrag til litteraturen er indikationen af pengenes mangeartede betydninger.

DEBUTALDER

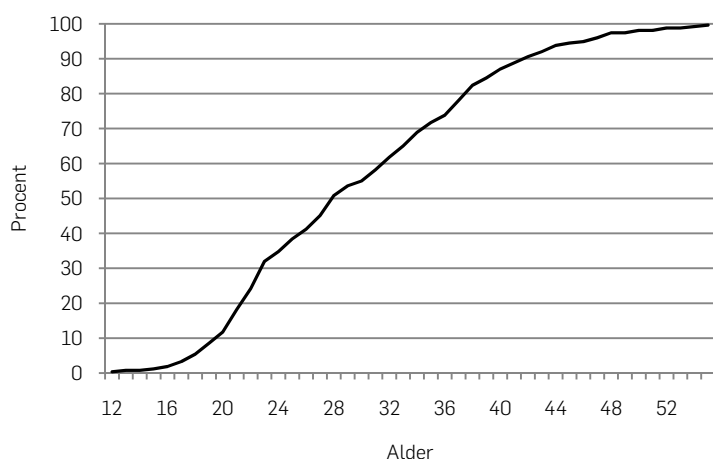
I den kvantitative del af undersøgelsen spørger vi til, hvor mange år det er siden, de prostituerede havde deres debut i prostitution. De har mulighed for at svare i intervaller, nogle korte og nogle længere (se bilag G for formulering af spørgsmålet). Ved at benytte de laveste intervalende-

punkter udregner vi ved, hvilken alder de senest har haft debut. De kan godt have haft debut et eller flere år tidligere, svarende til intervallængden, men altså ikke senere. På baggrund af beregningerne er det muligt at bestemme, hvor stor en andel af de prostituerede, som senest har haft deres debut i en given alder. Dette afbildes i Figur 8.1.

Figuren viser, at ca. halvdelen af de prostituerede har haft deres debut senest i slutningen af 20'erne. Små 10 pct. har haft debut senest i en alder af 18 år, og nogle meddeler, at de er startet, før de fyldte 18. Endvidere viser Figur 8.1, at en ganske lille andel starter, efter de er fyldt 50, dette er mindre end 10 pct.

FIGUR 8.1

Andelen af prostituerede, som senest har haft debut i en given alder. Procent.

Anm.: En enkelt mandlig escortprostitueret i undersøgelsen er startet i prostitution senest i en alder af 68. Denne observation er udeladt af figuren.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

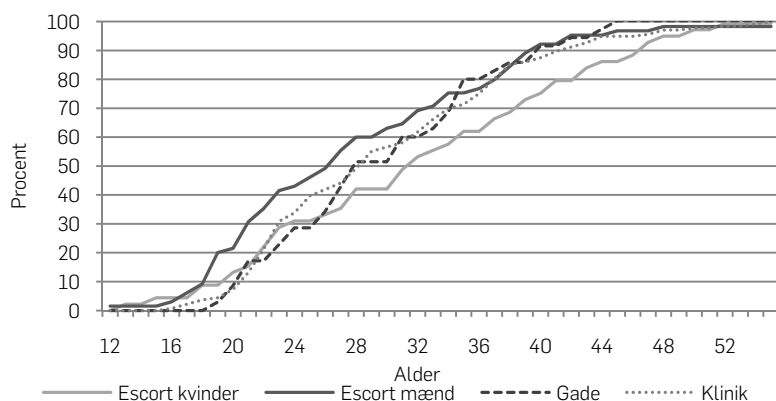
Af Figur 8.2 fremgår det, at der er en vis variation i den kumulerede maksimale debutalder mellem de forskellige arenaer. Det skal imidlertid nævnes, at Figur 8.2 (det gælder også Figur 8.1) ikke nødvendigvis giver et retvisende billede af den faktiske debutalder, da graferne udtrykker den maksimale debutalder. Man skal derfor være meget varsom med at sammenligne på tværs af grupper inden for snævre aldersintervaller, da eventuelle forskelle let kan skyldes forskelle i intervallængder og forde-

lingen af debut inden for disse intervaller – ligger debut tæt på eller langt fra det intervalendepunkt vi benytter.

Der tegner sig imidlertid et overordnet billede ud fra graferne i Figur 8.2. Der er en tendens til, at de mandlige escortprostituerede i spørgeskemaundersøgelsen starter tidligt i forhold til de prostituerede i andre arenaer. Dette ses ved, at der, frem til midten af 30'erne, er en tendens til, at en større andel af de escortprostituerede mænd er debuteret, end det er tilfældet for de andre arenaer.

FIGUR 8.2

Andelen af prostituerede, som senest har haft debut i en given alder. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Anm.: En enkelt mandlig escortprostitueret i undersøgelsen er startet i prostitution senest i en alder af 68. Denne observation er udeladt af figuren.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Endvidere tyder noget også på, at en større andel af de escortprostituerede kvinder starter senere i prostitution, end det er tilfældet for både gade- og klinikprostituerede. Ca. 30-40 pct. af de prostituerede inden for disse tre arenaer er senest startet i prostitution, da de var i midten/slutningen af 20'erne. Men i 30-40-års-alderen er der en tendens til, at færre kvindelige escortprostituerede begynder i prostitution, end det er tilfældet for både gade- og klinikprostituerede.

Figur 8.2 viser også, at det er inden for gadeprostitution, at den ældste person i spørgeskemaundersøgelsen har haft debut tidligst. Samtlige gadeprostituerede, der har deltaget, har haft debut senest i en alder af

45 år, mens det tilsvarende tal for de øvrige arenaer er mellem 52 og 55 år.⁵⁶

I det følgende gennemgår vi de kvalitative og kvantitative indikationer af, hvorfor de prostituerede påbegynder et prostitutionsforløb.

INTRODUKTION TIL PROSTITUTION

Der er stor variation i, hvordan de prostituerede, vi har interviewet, er blevet introduceret til prostitution. Nogle fortæller i de kvalitative interviews, at de er blevet introduceret til miljøet gennem familie og bekendte, mens andre fortæller, at de ved et tilfælde fik tilbudt penge for sex af en fremmed. Endelig er der en gruppe, der selv aktivt har opsøgt prostitutionsmiljøet uden noget forudgående kendskab. Af det kvantitative materiale fremgår det, at 30 pct. af de prostituerede, havde en bekendt, som solgte sex, og at de selv ønskede at afprøve det. Dette tal dækker over en række forskelle. 41 pct. af de klinikprostituerede og 30 pct. af de kvindelige escortprostituerede angav, at det var en af de vigtigste grunde til, at de begyndte i prostitution, mens det samme kun er tilfældet for 17 pct. af de gadeprostituerede og 14 pct. af de mandlige escortprostituerede.

I de kvalitative interviews fremhæver informanter blandt de kvindelige klinikprostituerede, at en veninde, et familiemedlem eller en anden bekendt har introduceret dem til prostitution, og at disse personer har haft stor betydning for deres valg om at debutere i prostitution. Forskningslitteraturen (se fx Alzaga 2007, Bryan 1965) fremhæver, ligesom de danske og udenlandske klinikprostituerede i undersøgelsens kvalitative del, at disse personers udsagn, var med til at vække en nysgerrighed og åbne deres øjne for miljøet, og at det tillige var med til at nedbryde deres negative forestillinger og egne fordomme om branchen. I andre tilfælde fortæller informanter, at et job som telefondame i kortere eller længere perioder har været indgangen til arbejdet på klinikker. Herudover har informanter beskrevet, hvordan de, efter at de selv er begyndt, har været med til at rekruttere nye kvinder til klinikkerne ved at vække deres interesse for miljøet.

56. En enkelt mandlig escortprostitueret skiller sig ud ved senest at være startet i en alder af 68 år.

Hvor introduktionen via bekendtskaber, klinikker eller et arbejde som telefondame spiller en væsentlig rolle for de kvindelige klinikprostituere, vi har interviewet, italesætter mandlige informanter i langt højere grad introduktionen som tilfældig, og det kvalitative materiale indikerer, at kun enkelte af dem har kendskab til andre mænd, der sælger sex. I stedet fortæller de pågældende mænd, at de første gang uopfordret fik tilbudt penge for sex på eksempelvis en station eller et chatrum på internettet, og at det efterfølgende satte en række tanker i gang hos dem eller pirrede en eksisterende fantasi yderligere. Det bekræftes i det kvantitative materiale. Her angiver 63 pct. af de mandlige escortprostituere 'jeg fik tilbudt penge for sex' som en af de vigtigste årsager til, at de startede med at sælge sex. Denne andel er langt større, end det er tilfældet for prostituerede inden for de andre arenaer. Eksempelvis angiver kun 15 pct. af de klinikprostituere og 20 pct. af de gadepstituere dette som en af de vigtigste årsager til deres debut.

Der er herudover indikationer i det kvalitative studie af, at mandlige prostituerede har været aktive i swinger miljøet og her fik et tilbud om betaling for sex. De informanter, der mere eller mindre tilfældigt er 'faldet' over prostitution som en mulighed, har haft en nysgerrighed forinden og har således enten klikket sig videre ind på et link på nettet for escort eller er blevet fristet, da stemmen i den anden ende af sex-telefonen har tilbudt penge for sex. Selvom mændene beskriver deres prostitutionsdebut som tilfældig, ligger der altså i nogle tilfælde en aktiv opsøgende handling bag.

Endelig har vi i det kvalitative materiale svage indikationer på, at et arbejde i pornbranchen har været en del af vejen ind i prostitution. Klinikprostituere fortæller eksempelvis, at de fik deres første prostitutionskunder, mens de arbejdede som pornomodeller. Ligeledes er der svage indikationer blandt de klinikprostituere af, at de selv aktivt opsøgte en klinik for at få arbejde uden forudgående kendskab til andre aktører i miljøet.

GRUNDE TIL AT GÅ IND I PROSTITUTION

I resten af kapitlet afdækker vi faktorer, der kan have indflydelse på, at de prostituerede har påbegyndt et prostitutionsforløb. Tabel 8.1 viser alle kategorier, som respondenterne har svaret på.

Der er dog en række faktorer, der i både det kvantitative materiale og ifølge de prostituerede selv i de kvalitative interviews spiller en større rolle end andet så som fx økonomi, misbrug, seksuel nysgerrighed, overgreb og tvang, jf. Tabel 8.1.

TABEL 8.1

De prostituerede fordelt efter, hvad der var de vigtigste grunde til, at de begyndte at sælge sex. Særskilt for prostitutionstype. Procent

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Havde bekendt som solgte sex og ønskede at afprøve det	30	14	17	41	30
Min seksuelle nysgerrighed	67	50	0	51	47
Havde alligevel forskellige partnere	46	38	3	17	24
Blev tilbudt penge for sex	33	63	20	15	29
Havde behov for en ekstra indtægt	41	39	26	40	38
Manglede penge til basale leveomkostninger	20	20	26	23	22
Manglede penge til at finansiere misbrug	2	3	54	0	8
Var en god mulighed for at tjene penge	37	45	23	51	44
Fandt prostitutionsmiljøet tiltrækkende	24	14	6	26	21
Følte mig tvunget ind af andre	0	2	26	1	4
Tvunget af økonomisk nød	13	8	17	1	6
Følte mig tvunget til det pga. pengemangel	11	14	11	4	8
Kunne ikke få andet arbejde	2	0	8	6	4
Andet	13	8	23	15	14
Antal	46	64	35	138	283

Anm.: Ikke alle de adspurgte har haft mulighed for at svare i 'Tvunget af økonomisk nød', 'Følte mig tvunget til det pga. pengemangel' og 'Kunne ikke få andet arbejde' grundet ændring i design og oversættelse. Disse tal har et andet datagrundlag end resten af mulighederne, og tallene er derfor ikke direkte sammenlignelige med de øvrige svarmuligheder.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

ØKONOMI

Undersøgelsens kvantitative materiale viser, at økonomi i mange tilfælde spiller en afgørende rolle i påbegyndelsen af et prostitutionsforløb. 85 pct. af respondenterne angiver i spørgeskemaundersøgelsen, at økono-

mien har været en af de vigtigste grunde til, at de begyndte at sælge sex, mens kun 14 pct. angiver, at økonomien ikke var en af de mest betydende faktorer for prostitutionsdebut⁵⁷.

TABEL 8.2

De prostituerede fordelt efter, om økonomien var en vigtig grund, til at de begyndte at sælge sex, eller ej. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Økonomisk incitament	78	88	86	85	85
Ingen økonomisk incitament	17	11	11	15	14
Andet	4	2	3	1	2
I alt	100	100	100	100	100
Antal	46	64	35	138	283

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Der er her kun en meget lille variation mellem prostituerede i de forskellige prostitutionsarenaer. Det kvantitative materiale viser til gengæld, at der er meget stor variation mellem, hvilke typer af økonomisk incitament der ligger bag respondenternes svar. Eksempelvis angiver ca. halvdelen af de adspurgte klinikprostituerede, at de startede, fordi de anså prostitution som en god indtægtsmulighed, mens dette kun er tilfældet for 23 pct. af de gadeprostituerede. Herudover angiver 17 pct. af de adspurgte gadeprostituerede, at en af grundene til, at de startede, var, at de følte sig tvunget på grund af økonomisk nød. Det er tilfældet for 13 pct. af de adspurgte kvindelig escortprostituerede, 8 pct. af de mandlige escortprostituerede og kun 1 pct. af de adspurgte klinikprostituerede. Yderligere angiver ca. 20 pct. af det samlede antal adspurgte, at én af de væsentligste årsager til, at de startede med at sælge sex, var, at de manglede penge til basale leveomkostninger.

Det kvalitative materiale antyder, at akutte økonomiske problemer kan være udslagsgivende for påbegyndelsen i prostitution. Informanter fortæller om akutte økonomiske problemer, der er opstået i forbindelse med skilsmisser eller lignende skelsættende hændelser, der har

57. Dette er en sammenregning af syv svarmuligheder, der omhandler økonomisk motivation, samt fem svarmuligheder, der omhandler andre faktorer.

forandret deres økonomiske kår. Lilli, der arbejder som escortprostitueret, fortæller eksempelvis:

Altså, det startede med, at jeg var på røven. Simpelthen stod uden bolig, uden møbler, uden ... og med en datter, som boede hos sin far, og en skilsmisse og en kæreste, der havde røvrendt mig og presset mig for penge ... altså tænkte jeg, nej, nu er jeg – på det tidspunkt var jeg 45 – og nu skal jeg starte forfra.

Stine, en tidligere escortprostitueret, fortæller en lignende historie, hvor det afgørende for at sælge seksuelle ydelser var udsigten til ellers at miste både lejlighed og forældremyndigheden over sine børn. Hun kontaktede derfor et escortbureau og mødtes samme dag med en kvinde fra bureauet. Hun kørte umiddelbart derefter ud til to kunder, hvorefter hun kunne betale hele sin husleje.

Selvom det ikke har været så fremtrædende i det kvalitative materiale, er der også mandlige prostituerede, der fortæller, at de påbegyndte et prostitutionsforløb, fordi de var i akutte økonomiske problemer.

Det kvalitative materiale sandsynliggør endvidere, at nogle er påbegyndt et prostitutionsforløb, fordi de ønskede at erhverve sig luksusgoder, som de ellers ikke ville kunne få råd til. Informanter fortæller i den forbindelse, at de ønskede at forsøge tilværelsen og gøre dagligdagen lettere. Der er særligt indikationer i interviews med kvindelige informanter på klinik og i escort. Eksempelvis fortæller Anne-Marie, en tidligere klinikprostitueret, følgende:

Det var ikke sådan, at jeg var lufdfattig, da jeg startede, det var et ønske om at få flere penge til at gå i byen og købe tøj [...] Jeg kunne godt undvære pengene, men de var rigtig rare at have.

Herudover beretter kvindelige informanter i de kvalitative interviews, at prostitutionen var en måde at tjene meget store summer penge, som ellers ville være uden for deres rækkevidde. Lignende fortællinger ses hos mandlige informanter, der giver udtryk for, at indkomsten fra deres salg af sex er en art 'luxus-supplement', som bruges til at forsøge livet med eksempelvis byture, designermøbler og ferier.

Endelig er der i det kvalitative materiale stærke indikationer på, at de udenlandske prostituerede påbegynder et prostitutionsforløb med

henblik på at skabe en bedre fremtid for dem selv og deres familier. Informanter blandt de udenlandske prostituerede peger således på, at et økonomisk ansvar for familien i hjemlandet har medvirket til, at de er startet i prostitution. Joy fra Kenya er eksempelvis afhængig af sin indtægt fra prostitution, og manglen på kunder stresser hende, da hun skal tjene nok til at sende penge hjem til sin kusine i Kenya, som har mistet sine forældre og ikke har andre til at betale for sin skolegang.

En thailandsk kvinde sender også penge hjem og føler et stort ansvar i forbindelse hermed:

Bua: Nogle gange er det 2.000-3.000 danske, hvis jeg har, så giver jeg mere. Det er ikke ret meget, men kan hjælpe lidt. Hvis jeg sender mere, så hjælper jeg familien mere. Jeg sender hver måned.

MISBRUG

Det kvantitative materiale viser, at det, for den gruppe vi har været i kontakt med, kun er blandt de gade prostituerede, at misbrug spiller en afgørende rolle for påbegyndelsen af et prostitutionsforløb. Således angiver 54 pct. af de gade prostituerede, der har svaret på spørgeskemaet, at finansiering af et misbrug har været en af de vigtigste grunde til, at de begyndte at sælge sex, mens de tilsvarende tal er henholdsvis 2 og 3 pct. for de kvindelige og mandlige escort prostituerede og 0 pct. for de klinik prostituerede, der medvirker i spørgeskemaundersøgelsen.

Belinda, en dansk gade prostitueret, fortæller, hvordan et misbrug var medvirkende årsag til, at hun påbegyndte et prostitutionsforløb:

Egentlig havde jeg aldrig nogensinde tænkt, at jeg skulle det her erhverv, det kom af, at jeg mødte min nuværende mand – den mand, jeg har været sammen med de sidste 8 år. Vi tog stoffer sammen, og han lavede noget kriminalitet, og det brød jeg mig ikke om, hverken at han skulle sidde i fængsel, og jeg synes heller ikke, at man kan bruge andre mennesker til sine behov på den måde. Og så tænkte jeg en aften, at det kunne være, at jeg skulle prøve det her, og det gjorde jeg så, og det gik faktisk fint, og så blev det lige pludselig en levevej for mig, at vi havde mulighed for at lave de penge, vi havde brug for, og lidt flere penge end bstanden gav.

Tanja, en tidligere dansk gade prostitueret, fortæller, hvordan hun havde solgt stoffer til andre prostituerede på gaden, fordi de var gode kunder, og så en dag stod hun selv i gæld til sin pusher:

Så stod jeg så en dag selv og havde brugt for mange stoffer. Jeg havde ikke til afregningen til min pusher. Så tænkte jeg: ”nå ja, jeg kan sku lige smutte ned og lave et blowjob”. Sådan startede min karriere.

Hun fortsatte med at sælge stoffer og tjente samtidig penge på prostitution. Den stigende indtægt betød et stigende misbrug:

Tanja: Jeg solgte stadigvæk stoffer, og så tjente jeg så også penge på prostitutionen ved siden af. Og så fik jeg pludselig et overskud af penge. Så jeg begyndte bare at fylde mere og mere på, af stofferne, ik.

SEKSUEL NYSGERRIGHED

Det kvantitative materiale viser, at seksuel nysgerrighed har stor betydning for påbegyndelsen af et prostitutionsforløb for en del af de prostituerede. Som det fremgår af Tabel 8.1 og Tabel 8.3 angiver henholdsvis 67 og 50 pct. af de kvindelige og mandlige escortprostituerede, og 51 pct. af de klinikprostituerede, at seksuel nysgerrighed har været en af de vigtigste grunde til, at de begyndte at sælge sex. I modsætning hertil angiver 0 pct. af de gadeprostituerede seksuel nysgerrighed som en vigtig motivationsfaktor. Der er dermed en tydelig forskel mellem de gadeprostituerede og de øvrige prostituerede.

TABEL 8.3

Andelen af de prostituerede, hvor seksuel nysgerrighed var en vigtig grund, til at de gik ind i prostitution. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Seksuel nysgerrighed	67	50	0	51	47

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Klinik- og escortprostituerede fortæller i de kvalitative interviews, at de, inden de startede, allerede havde en særlig interesse for sex, og nogle af

dem benyttede swingerklubber. Henriette, som arbejder på klinik, fortæller her om sin motivation for at påbegynde et prostitutionsforløb:

Øh, jeg ville lære SM, og så tænkte jeg, jamen, det vil jeg bare prøve, og så tænkte jeg at gå ind i branchen for at lære det. Og så blev jeg sådan hurtig meget tændt af det der og syntes, at det var utroligt spændende.

I det kvantitative materiale angiver henholdsvis 46 pct. og 38 pct. af de kvindelige og mandlige escortprostituerede, 17 pct. af de klinikprostituerede og 3 pct. af de gadeprostituerede, at en af grundene til, at de startede med at sælge sex, var, at de alligevel havde sex med mange forskellige partnere. Det er der også stærke indikationer på i det kvalitative materiale. Klinik- og escortprostituerede fortæller, at de inden deres introduktion til prostitution, levede et liv med mange sexpartnere og 'one night stands', der var mere eller mindre uforpligtende. På den baggrund mente de ikke, at der var langt fra dette til at tage penge for sex. Anne-Marie, en tidligere klinikprostitueret, fortæller eksempelvis:

Jeg tænkte; nå ja, om jeg går i byen og scorer – hvilket jeg gjorde lidt for meget på det tidspunkt – eller jeg er et sted, hvor jeg kan tjene penge samtidig, det kan vel komme ud på et. Jeg tænkte hele tiden: det er bare for sjov, det er bare tankespind, det bliver bare en god historie at fortælle mine veninder.

I det kvalitative materiale er der også mandlige prostituerede, som fortæller, hvordan de i forvejen havde et meget aktivt sexliv med mange forskellige sex-partner, og hentyder i denne sammenhæng til, at det gjorde springet til at tage penge for det mindre. Som Anders eksempelvis udtrykker det:

Jeg tror, at hvis man er sådan en type [...] meget sådan lidt hér og lidt dér. Så tror jeg, at mange bare ville sige 'nå okay, det var da sjovt at prøve, og det var nogle nemme penge' Netop hvis man er til sådan tilfældig sex, med en fyr, du bare lige møder, og så er det her-og-nu og hjem, og så af sted igen. Så kan jeg ikke se den store forskel.

Af såvel det kvalitative materiale som af litteraturen på området fremgår det, at kortvarige, seksuelle møder med fremmede har en vis udbredelse i dele af det homoseksuelle miljø i Danmark. Disse møder kan eksempelvis finde sted i sexsaunaer eller på offentlige steder. Kortvarige seksuelle møder finder dog, som nævnt, ikke alene sted mellem homoseksuelle. Sociolog Henning Bech karakteriserer møderne således:

Mange af disse møder har en bestemt karakter. De er kortvarige; parterne kommer fra gensidig fremmedhed og går ud i den igen bagefter; men selve mødet er ikke desto mindre særdeles intimt: man lader sin overflade begramse eller blotter sit inderste selv og bliver en helt anden, som man sjældent kan gøre med dem, man kender. Og endelig gentages det igen og igen, med nye fremmede (Bech 1988, s. 68).

På samme måde kan møder mellem prostituerede og køberne af seksuelle ydelser være kendetegnet ved at være kortvarige, intime og med partnere, der er gensidigt fremmede, stiller deres kroppe til (gensidig) rådighed for hinanden. Kombinationen af anonymitet, intimitet og gentagelse er således karakteriserende for begge typer af møder.

Det er vigtigt at understrege, at det at have mange uforpligtende seksuelle relationer selvfølgelig ikke betyder, at man før eller siden ender med at tage penge for sex.

TVANG OG OVERGREB

I den videnskabelige litteratur om prostitution nævnes overgreb i barndommen og incestuøse relationer i familierne ofte som en af de væsentlige forklaringer på, at kvinder påbegynder et prostitutionsforløb (se fx Kramer, & Berg 2003, Nixon 2002, Wilson 2010). Det genfinder vi hos nogle af de tidligere prostituerede, der har valgt at lade sig interviewe til denne undersøgelse. Der er dog også eksempler på både nuværende og tidligere prostituerede, der mener, at deres barndom ikke har sammenhæng med deres valg af prostitution, hvad end de har haft dårlige oplevelser eller ej.

De interviewede prostituerede, som vurderer, at barndommen er en væsentlig del af forklaringen på, at de er startet med at sælge sex, fortæller, at de oplevede, at de blev seksualiseret i en tidlig alder ofte på grund af seksuelle overgreb i barndommen eller seksuelle tilnærmelser

fra voksne i en ung alder. Begrundelsen for selv at debutere har for nogle af disse informanter været, at det gav dem en følelse af kontrol og en oplevelse af at kunne bestemme over deres egen krop, ligesom det gav dem en følelse af værdi og bekræftelse. Hertil kommer to danske tidligere prostituerede, der er blevet tvunget i prostitution af deres forældre eller kærester. En af disse kvinder fortæller, at hendes forældre tvang hende til at prostituere sig som barn, og at hun fortsatte i prostitution, efter hun var blevet myndig. Hun mener, at hun gjorde dette, fordi oplevelserne i barndommen havde nedbrudt hendes selvværd så meget, at hun troede, at det var det eneste, hun kunne finde ud af og var tjent med.

I interviewene er der også nuværende prostituerede, der uopfordret forholder sig til, hvorvidt oplevelser i deres barndom/ungdom kan være medvirkende til at forklare deres debut. Nogle af dem lægger vægt på, at de havde en god opvækst. Ditte, som arbejder som gade prostitueret, fortæller, hvordan hun på trods af en alkoholiseret far oplevede at have kærlige forældre, der forkælede hende:

Han har aldrig nogensinde været voldelig over for mig, jeg har haft de mest kærlige forældre, man overhovedet kunne forestille sig, og jeg har været så snotforkælet, jeg har fået alt, hvad jeg har peget på og rejst i hele verden.

Andre igen understreger, at de overhovedet ikke har haft en dårlig barndom og ej heller har været udsat for dårlige oplevelser, men at de som tidligere nævnt har valgt prostitution af mange forskellige grunde. Det er uvist, hvor meget overgreb, dårlige oplevelser og tidlig seksualisering kan påvirke kvinders og mænds valg om at træde ind i prostitution og ikke mindst deres oplevelser med prostitution som arbejde. Nogle af de kvinder der i de kvalitative interviews har berettet om, at de har været udsat for overgreb i barndommen, påpeger, at det i deres tilfælde har medvirket til en mangel på tillid til mænd eller andre mennesker i al almindelighed. Derfor har prostitution været et arbejde, hvorigennem de har kunnet få sex og tjene penge uden at skulle skabe tillidsbånd. Andre igen mener, at de har valgt prostitution, fordi de ikke mener at kunne klare andre 'almindelige' jobs. Om dette bunder i oplevelser i barndommen eller ej, forekommer at være forskelligt. Nogle mener, at oplevelser i barndommen blot er en del af årsagen til, at de har valgt prostitution, og

oplever det som det eneste job, de kan klare. Disse indikationer har vi ingen kvantitative data på.

OVERVEJELSER I FORBINDELSE MED AT GÅ IND I PROSTITUTION

Det kvalitative materiale antyder, at påbegyndelsen af et prostitutionsforløb kan være forbundet med en række overvejelser og ambivalente følelser (jf. kapitlet 1 og vores diskussion af at kunne redefinere dårlige oplevelser) hos den kommende prostituerede i forhold til, hvorvidt hun/han skal tage springet og begynde at sælge sex regelmæssigt.

Både mandlige og kvindelige informanter fortæller i interviews om en kortere eller længere periode efter første sexsalg, hvor oplevelsen skal bearbejdes, inden de vænner sig til at sælge sex og begynder at gøre det regelmæssigt. Bearbejdningen ledsages af en række følelser af både angst, lyst og yderligere nysgerrighed, ligesom informanter fortæller, hvordan deres selvopfattelse skifter. Nogle føler i denne sammenhæng en ambivalens ved dels at have gjort noget 'forkert', dels at have nydt det. Citatet fra Rune eksemplificerer denne følelse:

Ja, jeg var ligesom oppe og ringe, ik'. Det var ligesom et kick, fordi det var noget, der havde tændt mig rigtigt. At man så, når man kommer hjem og ligger i sin seng og føler sig som en eller anden luder. Det er så en anden side af sagen, ik. Men så gik der lige et par dage, hvor man bearbejdede det, og så var det fedt, og så yes! Så var man på igen.

Det er dog også informanter, som ikke beskriver sådanne ambivalente følelser. Kim er eksempelvis blandt dem, der beskriver perioden efter sin første oplevelse med prostitution i overvejende positive vendinger:

Jeg fortalte det til min bedste ven, og jeg var sådan helt euforisk-agtig bagefter. Både over de nemme penge, men også selve tanken bag det. Det var meget pirrende.

En anden mandlig prostitueret fortæller, hvordan han efter sin prostitutionsdebut overvejede, om han havde 'solgt sin sjæl', som hans venner

mente. Han nåede frem til, at så længe han selv godt kan lide at sælge sex og sørger for at mærke efter i sin krop, er der ikke tale om, at han sælger sin sjæl. Derefter blev det nemmere for ham at sælge sex.

Der er i det kvalitative materiale dermed stærke indikationer på, at de overvejelser, som undersøgelsens informanter gør sig i denne sammenhæng, ofte kredser om, hvorvidt det nu også er 'i orden' at sælge sex og synes nært forbundet med økonomi, seksuel nysgerrighed, ambivalente følelser vedrørende samfundets negative syn på prostitution og den deraf følgende stigmatisering af prostituerede. Dette vil blive uddybet i det følgende kapitel.

DET SOCIALE LIV – LIVSSITUATIONER OG SELVOPFATTELSE

I dette kapitel kortlægges vi de væsentligste aspekter af de prostitueredes sociale liv og deres oplevelse af konsekvenserne ved prostitution. Disse er i overvejende grad baseret på kvalitative data. Det er således de sidste dele af undersøgelsesspørgsmålene to og fem, der bliver belyst i kapitlet. Det gør vi ved at identificere en række aspekter, som er væsentlige for, hvordan de prostituerede oplever deres livs- og arbejdssituation. Oplevelsen er primært knyttet til, om de ser sig selv som overvejende økonomisk afhængige eller uafhængige af indtjeningen ved prostitution, og oplevelsen af, om de er socialt inkluderet eller ekskluderet (jf. analysemodellen i kapitel 4).

Mange af de aspekter, der i dette kapitel vil blive præsenteret, fremhæves ligeledes i den allerede eksisterende litteratur (se fx Rasmussen, 2007) og kan groft opdeles i fordele og ulemper. Hvorvidt det er fordelene eller ulemperne, der fylder mest i informanternes oplevelse af deres egen livssituation, afhænger af, hvilken arena de arbejder inden for, graden af økonomisk afhængighed og af social eksklusion. Såfremt fordelene vurderes at opveje ulemperne, oplever de prostituerede, vi har interviewet, ulemperne som noget der 'hører med', og som kan håndteres, i modsætning til de tilfælde, hvor ulemperne opleves langt at overstige fordelene (Jf. Becker 1957). Derudover kan enkelte aspekter fungere som både fordele og ulemper. En form for tvetydighed synes således at

præge de interviewedes oplevelse af deres livssituation, idet nogle informanter hverken oplever arbejdet som udelukkende positivt eller negativt.

Et ønske om at undgå stigmatisering, og det, at mange prostituerede oplever, at de lever et dobbeltliv, sandsynliggøres i dette kapitel. Stigmatiseringen og det, at nogle prostituerede lever et dobbeltliv, hvor kun de allernærmeste relationer ved, at de sælger sex, debatteres ligeledes i den eksisterende litteratur. Dette kapitel bidrager til denne debat med en analyse af faktorer, der påvirker oplevelsen af stigmatisering og dobbeltliv så som økonomisk afhængighed/uafhængighed og social inklusion/eksklusion. Kapitlet afsluttes med en analyse af omfanget af de psykiske symptomer, som nogle prostituerede oplever.

STIGMATISERING

Der hersker, blandt informanterne i den kvalitative del af undersøgelsen, enighed om, at stigmatisering er en stor del af prostitueredes hverdag, og denne stigmatisering bliver angivet som en meget væsentlig ulempe ved arbejdet (se også Rasmussen 2007). Dette gælder prostituerede inden for alle placeringer i analysemodellen og således både de, der oplever sig selv som økonomisk afhængige og uafhængige.

Stigmatisering, offerliggørelse og følelsen af moralsk fordømmelse af prostituerede og prostitution fra samfundets side fylder således meget for de prostituerede, der er blevet interviewet til den kvalitative del af undersøgelsen. De har givet udtryk for at opleve stigmatiseringen på alle niveauer i samfundet, lige fra lovgivningen, de offentlige myndigheders håndtering og behandling af prostituerede (institutionel) samt mediernes unuancerede fremstilling af prostitution (symbolsk), til vennekredsens og familiens uforståenhed eller fordømmelse (social).

DEN SYMBOLSKE STIGMATISERING

Den offentlige stigmatisering bunder, ifølge de interviewede, i en diskurs, ifølge hvilken alle prostituerede er afhængige af pengene, sælger sex ufrivilligt og er ofre. Informanter oplever, at prostitution udiskuterbart bliver anset som skadeligt, ufrivilligt og krænkende, at det bliver anset som et samfundsproblem, og at de negative sider ved prostitution bliver altoverskyggende. En diskurs, som de interviewede selv mener, ikke repræsente-

rer dem, som vi ligeledes fremhævede i kapitel 4 i forbindelse med beskrivelsen af det interne hierarki.

Nogle af de, der oplever deres egen situation positivt, mener, at stigmatiseringen af prostituerede som ofre, primært skyldes mediernes unuancerede fokus på de negative sider af prostitution, dette være sig trafficking, andre former for tvang og ufrivillighed, pengeafhængighed eller narkoprostitution. Selvom informanter anerkender, at prostitution har disse dårlige sider, så mener de, at de prostituerede, der har valgt prostitution af egen vilje, bliver overhørt og negligeret. Lilli, en kvindelig escortprostitueret, siger eksempelvis:

Jeg tænker hver evig eneste gang [jeg ser noget om prostitution i medierne] – altså nu kan jeg jo ikke tale om alt og alle, for det kan jeg ikke vide, men for mig, der tænker jeg 'hold op, hvor tager I fejl. Hold op, hvor er der mange af de ting, der ikke passer'.

I det kvalitative materiale angiver nogle kvindelige informanter samfundets normer vedrørende køn, kærlighed, parforhold, sex og moral som årsagen til, at nogle fordømmer prostitution. De forholder sig aktivt til samfundsdebatten, diskuterer den med andre kvinder i miljøet og får gennem undersøgelsen mulighed for at modsætte sig det eksisterende stigma. Et eksempel på dette er Tine, en kvindelig klinikprostitueret:

[...] Hvis en pige har været sammen med 10 fyre, så er hun bare billig, og det er ikke det samme omvendt. Og det er jo bare [...], man kan jo sagtens have lyst til masser af sex, uden at der er noget i det. Og det kan jeg jo ikke bare gå ud og sige: 'Prøv og hør her, jeg har bare super meget lyst til masser af sex med forskellige mennesker'.

Et andet eksempel fra det kvalitative materiale på, at informanterne modsætter sig stigmatiseringen, er en modvilje imod at identificere sig selv som prostitueret, som det fx defineres i lovgivningen. Karen, der sælger sex sammen med sin mand privat og i escort, fortæller her:

Nej, jeg føler mig slet, slet ikke [som prostitueret] ... hvis der nogensinde er nogen, der kalder mig en luder, når han er på besøg hos mig, så ryger han simpelthen hurtigere ud, end han kun-

ne komme ind ad døren.[...] En luder er for mig, en der står inde på Istedgade og virkelig skal have de der 20 kunder om dagen for at få sit fix eller ligger inde på en klinik og laver ikke andet. Jeg har altså mit normale liv ved siden af [...].

Det følgende citat bidrager med endnu en nuance til dette, idet Caroline, der arbejder som domina, egentlig gerne vil definere sig selv som prostitueret, men ikke føler, at hun passer ind i den gængse definition.

[...] Hvis man ikke er et offer eller har en eller anden bagmand, så er man ikke en rigtig luder. Jeg oplever faktisk en omvendt stigmatisering.[Interviewer: Hvordan det?] Jeg kan ikke få lov til at sige, at jeg jo er sexarbejder eller luder, fordi jeg bliver ... 'Du er det jo ikke sådan rigtig', fordi jeg ikke er et offer, og fordi jeg ikke er offer for trafficking, og fordi der ikke er nogen, der får penge af mig, og fordi jeg ikke er blevet tvunget ud i det, og det er virkelig svært [for andre] at påstå, at jeg er dårligt begavet, eller ikke ved, hvad der er godt for mig selv. Jeg har hverken været udsat for incest eller seksuelle overgreb, jeg er ikke opvokset i et alkoholikerhjem, det er lidt svært at proppe mig ned i en æske med kvinder, der har haft en utryk opvækst og derfor tyer til prostitution som en måde at få kærlighed eller bekræftelse på, for det er slet ikke det, jeg bruger det til, jeg tjener bare penge på det [...] Det, det handler om, er, at man sælger en illusion, man sælger en serviceydelse. Jeg synes ikke, at jeg sælger min krop. Ligesom en massør bruger sin krop til at massere med og en zoneterapeut bruger sine fingre til at massere zoner med.

Som nævnt i forbindelse med analysemodellen tegner det kvalitative materiale et billede af, at nogle af informanterne taler sig op imod det symbolske stigma og italesætter sig selv som anderledes, klogere, mere økonomisk bevidste og mere normale end 'de andre' i branchen – de afhængige og socialt ekskluderede. Dette gør sig gældende for prostituerede inden for alle arenaer, men betyder dog ikke, at arbejdet, for alles vedkommende, nødvendigvis beskrives og opleves som positivt. Enkelte påpeger ligefrem, at de selv oplever ikke at være 'normale' som Susan, en dansk klinikprostitueret, der siger at: "alle os i den her branche vi fejler et eller andet". Hun fortsætter:

Susan: Jeg tror, at man skal være en lidt speciel type for at være i den branche her.

Interviewer: Hvorfor?

Susan: fordi det er jo ikke et erhverv, som man ... altså nu er jeg jo skide ligeglad, men det er jo ikke et erhverv, man er pissestolt af, vel? Det er ikke sådan, at man går ud og siger: 'Ja, jeg er prostitueret', det er ikke det samme som at gå ud og sige: 'jeg er advokat, og jeg tjener fedt på det.

Denne danske gade prostituerede, Belinda, startede i prostitution for at finansiere et misbrug og svarer, når det kommer til, om hun kunne vælge at lade være med at være prostitueret:

Nej, så ville jeg da helst ligge i min sofa, det er da klart. Det er jo et arbejde, jeg tager det jo som et arbejde, ligesom I har et arbejde.

Hun påpeger dog, som de øvrige informanter, at ikke alle er ofre:

[...] jeg vil godt slå et slag for, at det er ikke alle, der er ofre, der er prostituerede, men det er meget tit stærke kvinder, der er det. Men man skal da ikke glemme, at der også er nogle, der er ofre, det er der da helt klart.

Af de interviewede prøver langt fra alle dog at fremstå stærke. Der er således også nogle af informanterne, der oplever og omtaler sig selv som meget økonomisk afhængige, fortæller om at få overskredet grænser og ikke bryder sig om arbejdet (jf. afsnit om grænser og vold).

I undersøgelsens kvalitative del vurderer informanter, at repræsentanter fra det offentlige udelukkende har en agenda om at hjælpe dem *ud af* prostitution. I interviewene giver nogle prostituerede i tråd hermed udtryk for, at det er trætte af at blive betragtet som ofre fanget i prostitution i stedet for kvinder og mænd, der har valgt prostitution som en levevej eller som et supplement til en hovedindtægt.

DEN SOCIALE STIGMATISERING

Det kvalitative materiale indikerer, at den stigmatisering, de prostituerede oplever, kan påvirke deres sociale relationer uden for branchen, og dette kan være årsag til, at de prostituerede, vi har talt med, gør sig mange overvejelser i forbindelse med at fortælle om deres arbejde til venner og familie. Stigmatisering bliver nævnt af selv de, der udtaler sig positivt om arbejdet, som en vigtig årsag til, at de sjældent fortæller andre end de allernærmeste, at de sælger sex.

Der er også informanter, der i de kvalitative interviews angiver, at de ikke personligt har oplevet stor fordømmelse fra omverdenen, samt at de har fortalt om deres arbejde til stort set alle de kender. Desuden er der også stor forskel på, hvor meget de interviewede har behov for at fortælle om deres arbejde. For nogle fylder prostitution eksempelvis ikke meget, da de har deltids- eller fuldtidsjob, som de primært tjener penge ved og identificerer sig mere med. En nuværende kvindelig klinik prostitueret udtaler:

Caroline: [...] Man har i hvert fald ikke lyst til, at det er offentligt kendt, hvad man laver. En ting er, at man vælger at fortælle det til sine venner og familie, en anden ting, er at alle ved det, ens billede har lige været på Ekstrabladet eller BT's forside, ja tak, så får jeg aldrig noget job, og jeg får aldrig nogensinde nogen mand, så tak for ingenting, ikke også?

Fordømmelse og nedgørelse er meget direkte tilstede i hverdagen for de gade prostituerede, vi har talt med, idet de konstant er synlige for offentligheden, når de er på arbejde. En kvindelig gade prostitueret fortæller eksempelvis, at hun oplever, at andre mennesker ser dem som aber i et bur. Tanja, som er tidligere gade prostitueret, opponerer dog mod fremstillingen af gade prostituerede som ofre:

Ja, de er ressourcsevage måske, når det handler om at møde til tiden og komme til den aftalte aftale eller det her 'nu skal jeg til tandlæge og bla bla'. Men ellers, så har vi rigtig, rigtig mange ressourcer.

For de prostituerede, vi har talt med, hænger modstanden imod stigmatiseringen ligeledes sammen med et ønske om at blive anerkendt som hele

mennesker med ressourcer og evner ud over deres virke som prostituerede. Jon, en mandlig escortprostitueret, udtaler:

[...] Fordi det er jo igen det der med at dømme folk ud fra det, de gør, i stedet for at dømme dem ud fra det, de er. Altså fx at jeg kunne være en skide flink fyr, selvom jeg gør de her ting.[...] Jeg er meget tolerant og loyal, og jeg er ærlig! [...] Jeg prøvede at være inde på nettet, hvor jeg stødte på en, jeg kendte, hvor jeg så fik en hel stor sviner om, at jeg var sunket meget lavt, og det var noget ulækkert noget at gøre, og så har jeg så bare sagt 'jamen altså, hvis du synes, det er ulækkert, så er det jo din holdning, men jeg synes, det er rigtig lækkert, og jeg får noget ud af det'.

For nogle informanter er blot forestillingen om, hvad andre tænker om prostitution nok til at skabe en frygt, som er så stor, at de slet ikke har fortalt nogen om deres arbejde. I de kvalitative interviews nævnes frygten for at miste venner, blive fordømt, miste sit andet job, miste sine børn, eller frygten for, at børnene skal blive udsat for drilleri eller fordomme som konsekvens af forælderen's arbejde i prostitution. Nogle nævner, at de undlader at lade sig registrere af frygt for, at deres nærmeste, via det offentlige system, vil kunne finde ud af, hvad de laver. At en stor del af de prostituerede deler denne frygt, bliver bekræftet i det kvantitative materiale (se Tabel 8.1).

DEN INSTITUTIONELLE STIGMATISERING

At der er informanter i undersøgelsen, der oplever en institutionel stigmatisering, er kommet til udtryk ved, at interviewpersoner har haft brug for at spørge os, hvad vi (øjensynligt som repræsentanter for en offentlig institution) personligt synes om deres arbejde. Derudover har nogle af kvinderne i de kvalitative interviews udvist et stort behov for at fortælle os, at de er gode mødre. Dette kan ses som en måde at modsætte sig fordomme og stigmatisering om prostituerede som dårlige mødre. Det kvalitative materiale indikerer i den forbindelse, at nogle af de kvindelige prostituerede, som har børn, oplever både i deres omgangskreds og i det offentlige at blive mødt med en holdning om, at man ikke kan være en god mor, hvis man er prostitueret. De interviewede, der oplever dette, siger, at de frygter, at deres børn kan blive taget fra dem. Dette angiver

de som grunden til at undlade at fortælle repræsentanter for det offentlige system, at de er prostituerede.

Stigmatiseringen bliver ekstra tydelig for de grupper, der besidder flere marginaliserede roller, så som transkønnede prostituerede, stofmisbrugere og homoseksuelle, som fortæller, at de oplever en dobbelt stigmatisering. For de transkønnede (særligt de udenlandske) skyldes det primært, at de oven i deres arbejde som prostituerede, har en marginaliseret rolle grundet deres køn, hvilket ofte er årsagen til, at de vælger, eller ser sig nødsagede til at vælge, prostitution. En transkønnet prostitueret fra Syrien oplever sin egen livssituation særdeles besværliggjort, fordi hun både er transkønnet og prostitueret. Stigmatiseringen gør det umuligt for hende at finde et andet job i Danmark, før hun får foretaget en kønsskifteoperation, fordi hun har mandligt cpr-nummer, men ser ud som en kvinde.

Homoseksuelle mandlige prostituerede, vi har talt med, fortæller, hvordan de har oplevet, at flere mennesker i deres omgangskreds har taget afstand fra dem, da de sprang ud som homoseksuelle. De må leve med denne stigmatisering og fordomsfuldhed over for homoseksualitet, oveni deres virke som prostituerede, hvilket har skabt en større angst for at være åbne omkring deres job som prostituerede.

Udenlandske prostituerede, vi har interviewet, kæmper også mod stigmatiseringen i hjemlandet, som følge af arbejdet i prostitution, og de fortæller i de kvalitative interviews, at de ser sig nødsaget til at lyve om deres arbejde i Danmark. Dog oplever nogle af dem samtidig anerkendelse, hvis de kan vende hjem med penge. Journalerne fortæller om afrikanske kvinder, der beskriver holdningen i Nigeria som dobbeltmoralisk. De siger, at alle ved, at kvinderne tager til Europa for at arbejde i prostitution, og hvis de kommer hjem med økonomisk gevinst, bliver de godt modtaget, ellers bliver de mødt med skam. Nogle kvinder oplever, at der er store forventninger til, at de vender hjem med gaver. En kvinde fortæller, at hun brugte 50.000 kr. på gaver, mad og tøj til alle børnene, en gang hun var hjemme.

DOBBELTLIV OG SOCIALE RELATIONER

NÆRE RELATIONER

Trods frygten for stigmatisering, som blev indikeret i forrige afsnit, er der dog stærke indikationer i det kvalitative datamateriale på, at der er nogle tætte relationer, som kender til de prostitueredes arbejde. Kernen af personer er ofte ret lille, da fortroligheden ligger i de nære relationer (kæreste, ægtefælle, forældre, søskende og nære venner).

Det kvantitative datamateriale viser, at en stor del af de prostituerede hemmeligholder arbejdet for nogle i deres omgangskreds, samt at der er mange forskellige grunde hertil. Eksempelvis fremgår det, at 26 pct. af de prostituerede, som meddeler, at der er nogle, de ikke har fortalt om deres arbejde, begrundes dette med, at de er bange for, at det skal gå ud over de pågældende personer (se Tabel 9.1).

Informanter fortæller i de kvalitative interviews, at hemmeligholdelsen bunder i en frygt for andres reaktioner. Eksempelvis er de bange for, at venner og familie vil slå hånden af dem, hvis de fandt ud af, at de arbejdede som prostituerede. Lilli, en kvindelig escortprostitueret, forklarer her, at hun ikke har fortalt sin 18-årige datter om sit arbejde, da hun mener, at det vil ”ødelægge hendes [datterens] seksualitet”:

For en ung pige på 18 år, der er der ikke noget mere ulækkert, end hvis ens mor sælger sex. Så jeg tror, at det ville virkelig ikke være godt for hende at få det at vide. [...] Altså, det jeg har det værst med, det er, at jeg jo lyver for min datter. [...] Og så kommer det jo nok frem på et tidspunkt, men så håber jeg bare, at hun er så gammel, at hun selv har oplevet noget i livet og ikke har så mange fordomme, og at det er lang tid siden, og man kan sige; nå, jamen, dengang ... i den periode, der gjorde jeg dét. Ikke? For at vi skulle klare os. Når hun engang bliver 40 eller 50 eller sådan noget ... (griner lidt) Ikke før.

Stinna, som er klinikprostitueret, fortalte, tydeligt berørt, at hun havde fortalt sin 16-årige datter om sit arbejde, fordi hun ikke følte, at hun kunne holde ud at ”fylde hende med løgn”. Hun følte sig nødsaget til at forklare hende, at hun havde hårdt brug for pengene. Derudover tilføjede hun, at hvis der skulle ske hende noget på klinikken, ønskede hun selv at have fortalt sin datter, at hun arbejdede der. Mark, der er escortprosti-

tueret, fortæller her om, hvordan han tror hans forældre ville reagere, hvis han fortalte dem om sit arbejde som prostitueret:

Min mor hun ville gå ... hun ville blive meget meget ked af det [...] Og det ville, min far han ville springe i luften som en tikkende bombe [...] Jeg ville ikke have lyst til at se min mors ansigt, når jeg sagde det til hende, altså fordi, hun ville blive ked af det, selvom hun ikke ville slå hånden af mig eller noget som helst.

Ligesom i dette eksempel begrunder andre af de prostituerede, vi har talt med, den manglende åbenhed over for familien med, at de ikke ønsker at såre dem. Der er informanter, der ikke tror familien ville forstå eller acceptere det, hvilket er tilfældet for Jon. Hans mor havde svært ved at acceptere, at han var homoseksuel. Dengang sagde han, at hvis ikke hun kunne acceptere hans seksualitet, måtte hun undvære ham i sit liv. Efter mange år uden kontakt med sin søn har hun accepteret hans seksualitet. Jon har ikke lyst til at fortælle hende, at han er prostitueret, da han, ud fra hendes reaktion på hans seksualitet, vurderer, at det ville gøre hende meget ked af det. Dette er et eksempel på den dobbeltstigmatisering, der blev nævnt ovenfor.

Inden for alle arenaer har vi mødt prostituerede, der ikke ønsker, at deres familie skal vide, at de arbejder som prostituerede. Dette gælder eksempelvis Karen, der sælger sex alene og sammen med sin mand, Peter. Hun har én veninde, der ved det, men familien gør ikke:

Det skal de ikke vide, nej. Mine sønner ved, at Peter er bi, men ellers ved de ikke noget, de skal slet ikke vide det her [...] Mor kan invitere på nogle fede ferier, det er de jo bare glade for, ikke? [...] Mor er bare god til at spare op (griner).

Der er informanter, der opfinder alternative erhverv eller historier, som de fortæller familie og venner, når de skal på arbejde. Nogle opgiver ordinære jobs, mens andre fortæller deres omgangskreds, at de blot arbejder som vagtpige/telefon dame på en klinik.

Lise, en tidligere prostitueret, beskriver, hvordan hun arbejdede deltid som pædagogmedhjælper, og når hun havde fri derfra, tog til fester, hvor hun mødte kunder, eller tog på arbejde på en klinik. Hun defi-

nerer det selv som 'parallelverdener' og mener, at dette dobbeltliv nedbrød hendes tillid til alle i hendes omgangskreds. En anden tidligere kvindelig prostitueret beskriver tiden på klinikken på lignende måde, som en slags 'pseudoliv', hvor verdenen uden for og verdenen på klinikken var fuldstændigt adskilte.

Det kvalitative materiale giver indtryk af, at behovet for hemmeligholdelse medfører en form for social isolation, da de prostituerede, af frygt for at bekendte skal finde ud af, hvad de laver, undgår at ses for meget med dem. Vanessa fra Argentina fortæller eksempelvis: "I cannot have friends, because for me to have friends, I need to speak the truth". Der er derudover informanter, som giver udtryk for, at prostitution kan være ensomt, særligt dem, der arbejder alene på klinik og i escort.

Vi har i vores kvalitative materiale dog også eksempler på kvinder og mænd, der har fortalt det til de nærmeste venner og familie og derefter håndteret reaktionerne. Der er informanter, der fortæller, at de i nogle tilfælde bruger familien til at vende deres oplevelser med, og andre, der er åbne omkring deres arbejde over for stort set alle i deres omgangskreds. Dette gør sig gældende for Simon:

Ja, og så alligevel fordi, mine venner kan sgu godt forstå mig, fordi hvis de ikke kan, og jeg kan se på dem, at de ikke kan, så fortæller jeg bare, og så forklarer jeg, og det gør jeg, indtil de forstår, og det er selv mine hetero-rocker-venner og sådan noget der, jeg er skideligeglåd fordi, de skal ikke sidde og spille dumme.

Der er ligeledes prostituerede i de kvalitative interviews, som angiver, at de deler oplevelser fra arbejdet med personer uden for branchen, som eksempelvis venner og veninder, idet de bevidst forsøger at undgå dobbeltlivet. Fie, der arbejder som klinikprostitueret, fortæller, at hendes veninder er nysgerrige:

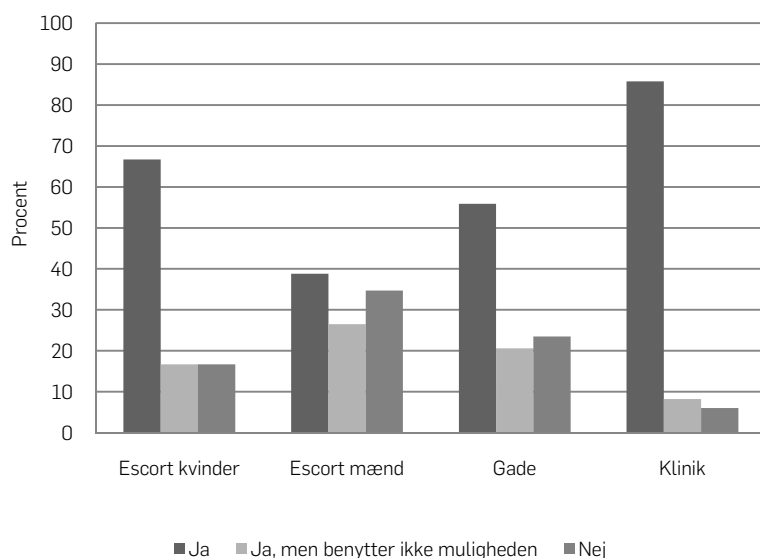
De ringer jo næsten også alle sammen i løbet af dagen og siger; 'hej, har du haft en god vagt', osv. De vil rigtig gerne høre nogle historier! Så jeg deler også historier henedefra med dem, så får vi virkelig meget grineren på.

På trods af stor åbenhed blandt nogle af de interviewede, indikerer det kvalitative materiale dog, at informanterne er uhyre selektive omkring, hvem de fortæller om deres arbejde.

Udtalelser fra de prostituerede, der vægter stor åbenhed omkring deres arbejde højt, kan ses som en måde at modsætte sig stigmatisering, idet de benægter, at de skulle ønske at holde deres arbejde skjult, da det ikke er noget, de skammer sig over.

FIGUR 9.1

De prostituerede fordelt efter, om de har nogen at tale med om personlige og intime spørgsmål relateret til arbejdet som prostitueret. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Det kvantitative materiale viser, at størstedelen af de adspurgte har nogen at tale om deres arbejde med⁵⁸. Dette fremgår af Figur 9.1. Nogle vælger

58. Det skal dog nævnes, at en tilkendegivelse i dette spørgsmål ikke nødvendigvis har noget med stigmatisering fra det omgivende samfund at gøre, da det lige såvel kan være kollegaer i miljøet,

at benytte sig af dette, og andre gør ikke. 35 pct. af mændene angiver, at de ikke har nogen, de kan tale med, om intime emner relateret til deres arbejde, mens det er 18 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 23 pct. af de gadeprostituerede og 6 pct. af de klinikprostituerede. Dette viser, at en del, af særligt mændene, går alene med deres oplevelser af arbejdet.

Som Tabel 9 viser, er de prostituerede vælger flere grundet til, at de ikke har fortalt deres omgangskreds, at de sælger sex. Dog er frygten for stigmatisering tilstede. Af Tabel 9. fremgår det, at 56 pct. af de prostituerede, som meddeler, at der er nogle, de ikke har fortalt om deres arbejde, begrundet dette med, at de ikke vil stemples, mens 52 pct. af denne gruppe frygter de pårørendes reaktion. 69 pct. af de, som ikke er helt åbne omkring det, mener, at det ikke kommer andre ved.

TABEL 9.1

Andelen af de prostituerede, der angiver en række forskellige grunde til, at de ikke har fortalt venner, forældre, søskende, ægtefælle, kæreste, at de sælger sex. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				I alt
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	
Jeg frygter deres reaktion	49	35	77	54	52
Jeg vil ikke stemples	44	45	69	61	56
Mit arbejde som prostitueret kommer ikke dem ved	67	88	58	65	69
Jeg er bange for, at det vil gå ud over dem	21	14	23	32	26
Andre grunde	9	0	31	13	12
I alt (personer)	43	49	26	128	246
Ubesvaret	3	18	8	12	41

Anm.: Respondenterne har haft mulighed for at angive flere årsager. Besvarelse af dette spørgsmål er betinget af, at den prostituerede tidligere i spørgeskemaet har tilkendegivet, at der er én eller flere grupper af personer, som de ikke har fortalt om deres salg af sex.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

som respondenterne taler med om personlige og intime spørgsmål relateret til arbejdet som prostitueret.

KÆRESTER OG ÆGTEFÆLLER

Den kvantitative undersøgelse viser, at 28 pct. af de respondenter, der angiver, at de har nogle at tale med om intime og personlige spørgsmål relateret til arbejdet som prostitueret, taler med deres kæreste, samlever eller ægtefælle om dette. Det kvalitative materiale indikerer, at der er tilfælde, hvor partneren endda er en del af arbejdet, enten idet han også sælger sex eller er chauffør, når den escortprostituerede skal ud til en kunde.

I det kvalitative materiale er der dog også informanter, der har en kæreste eller mand, uden at han eller hun ved noget om at vedkommende sælger sex. Nogle angiver, at de ville stoppe, hvis de fik en kæreste, andre har enten mænd eller kærester, der kender til deres arbejde og accepterer det. Der er klinikprostituerede, som har mødt deres kærester gennem arbejdet, idet kæresten har været deres kunde engang. De informanter, som har en kæreste eller ægtefælle, fortæller i interviews, at de tilbageholder visse detaljer for deres partnere omkring samværet med kunderne.

Nogle informanter fortæller, at de ikke har lyst til at have en kæreste. Det kan være, fordi de ikke har tid eller lyst, eller fordi de oplever, at de gennem arbejdet som prostituerede kan blive tilfredsstillet seksuelt uden at skulle involvere sig personligt i et forhold. Andre fortæller, at de ikke har en kæreste, fordi de føler skam over sig selv og arbejdet, eksempelvis Mariah, der sælger sex på barer:

But what else, you know I said that we pay a high bill, we cannot have private life – no boyfriends, husbands, because would you really want to be with somebody who knows what you are doing and they are okay with what you are doing? I kind of do not feel okay with being with a man who would be okay with me being a prostitute.

Der er mandlige informanter, der har haft en fast partner, mens de solgte sex, som har været åbne omkring prostitutionen over for deres partner. De har været i, hvad de selv karakteriserer som åbne forhold. Der er blandt informanter, der er i længerevarende forhold, nogle der ikke længere dyrker sex med deres kæreste, men bruger forholdet til andre følelsesmæssige ting. Frederik, en mandlig escortprostitueret, har et åbent forhold til sin kæreste, derudover har Frederik en kæreste i udlandet.

Han fortæller, at kæresten i alle de 7 år, de har været sammen, hele tiden har vidst, at han solgte sex:

Han har selvfølgelig spurgt om, hvad vi laver, og hvem det er, jeg er sammen med. Jeg fortæller ham det meste, men ikke alt. Altså, om hvem de er og sådan noget. Jeg regner også med, at han er diskret og ikke render rundt og siger det rundt om i byen ik'?

På baggrund af det kvalitative materiale kan vi sandsynliggøre forskellige strategier, hvorved informanter holder sex på deres arbejde adskilt fra sex i privatlivet, da de udtrykker, at en eller anden form for adskillelse er nødvendig. Nogle af kvinderne fortæller eksempelvis, at den sex, de dyrker med deres kærester eller mænd, adskiller sig fra den sex, de har, når de er på arbejde, idet der ikke er penge involveret, men til gengæld følelser. Lilli, der på et tidspunkt var i et forhold med en tidligere kunde, fortæller:

Altså, jeg prøvede jo så at være meget ærlig i vores samvær [samværet med kæresten]. Det vil sige, jeg lå ikke og sagde lyde, som jeg plejer; (stønner), han var faktisk, startede som en kunde. Så han oplevede mig fuldstændig tigeragtig og vild i sengen i starten, og da vi så blev elsker-kæreste-agtige, så oplevede han en meget stille pige. [...] Jeg ville komme med det, der var ægte, på det tidspunkt, ikke? Så det var sådan, jeg forsøgte at skille det ad.

Tine, der arbejder på klinik, gør sig mange overvejelser om at have en kæreste, og hvordan de i fællesskab at skulle håndtere, at hun arbejder med at sælge sex, her med udgangspunkt i hendes oplevelser med en ekskæreste:

Nej, han havde ikke lyst til at høre, men altså han spurgte: 'Har du tjent gode penge', hvis jeg så siger: 'Ja, jeg har tjent 10.000', så siger han: 'Nå, så har du haft travlt', så siger jeg måske ikke 'Ja, jeg har haft 20 gæster til 500 kr. hver' – det vil jeg jo aldrig sige, vel? Så siger jeg: 'Jeg har ikke haft så mange gæster, men de har været der i lang tid'. Fordi han ... selvom jeg ikke siger noget tal, så kan han bedre acceptere, at der har været tre, end at der har

været 10, og det siger jo næsten sig selv [...] Så på den måde har jeg tvistet det en lille smule, men det var måske mere for forholdets skyld [...] Altså, min ekskæreste ville ikke have sex med mig samme dag, som jeg havde været på arbejde, det kan jeg så godt forstå [...] Jeg ved godt, at det bliver svært at finde en anden som accepterer, at man gør det her [...] Men det bliver nødt til at være et krav, for jeg har ikke lyst til at stoppe.

KÆRESTER OG ÆGTEFÆLLER FRA MILJØET – GADEPROSTITUERED

I de kvalitative interviews beretter nogle af de gadeprostituerede, at de ikke kan forestille sig, at det er en mulighed at få en kæreste uden for prostitutionsmiljøet, der vil acceptere deres fortid. Vicki fortæller eksempelvis, hvordan hun har valgt at acceptere, at hun med sin fortid kun kan få en kæreste inden for misbrugsmiljøet med en kriminel baggrund:

Nu har jeg så lige fået en kæreste igen [...]. Og det er selvfølgelig også en kriminel, fordi [...] så har jeg siddet i mange år nu, og tænkt det er eddermaneme svært at finde én, der ikke er. Fordi 'fortæl lige om din fortid skat' [...] hvor mange ville ikke kravle væk? [...] Plus jeg har fået HIV og ... jeg lever med det, ikke noget problem. Jeg har haft det i 10 år, og jeg er ikke på medicin endnu.

De gadeprostituerede giver i det kvalitative udtryk for at deres kæreste billiger deres arbejde, fordi det er med til at finansiere et fælles misbrug. Belinda, som arbejder som gade prostitueret, fortæller, hvordan hun har været sammen med sin mand i alle de 8 år, hun har solgt sex på gaden:

Jamen, vi er ligesom sjælevenner. Han er ligesom med i det. Han forstår det fuldstændig, det er ligesom om, det er noget, vi gør sammen. Det kan godt være, det er mig, der udfører det, men han forstår det fuldstændig.

UDENLANDSKE KVINDER OG DERES NETVÆRK

I det kvalitative materiale er der indikationer på, at de udenlandske kvinder, både på klinikkerne og på gaden, kun kender ganske få mennesker i Danmark, og at deres netværk, i nogle tilfælde, udgøres af mennesker fra deres hjemland, der ligeledes er beskæftiget inden for prostitution. Fag-

personer, blandt andet fra politiet, peger i de kvalitative interviews på, at dette i nogle tilfælde kan skyldes, at de opholder sig midlertidigt i Danmark, og at deres eneste formål med at være her er at tjene penge, for så at vende tilbage til hjemlandet og familien på et senere tidspunkt.

Journalerne fra et socialt tilbud, der henvender sig til gadeprostituerede (primært udenlandske, hvoraf enkelte også arbejder på klinik eller i escort), fortæller om udenlandske kvinder, der sender gaver hjem til deres børn i hjemlandet. De beskriver ligeledes, hvordan nogle af de udenlandske kvinder gifter sig med danske mænd og derigennem forsøger at få opholdstilladelse. Hvis ikke de danske mænd kan opfylde kriteriet om at stille den nødvendige økonomiske sikkerhed, afvises ansøgningen om opholdstilladelse, og kvinderne kan derfor heller ikke ad den vej få arbejdstilladelse. Nogle kvinder fortsætter derfor med at arbejde i prostitution, nogle gange uden at manden er vidende herom.

Nogle udenlandske kvinder fortæller, i de kvalitative interviews, at de bevidst undgår for mange sociale relationer for at undgå at skulle lyve om deres arbejde. Som Violet fra Uganda siger: "If I let them be my friends they will ask too many questions". Hun sender penge hjem til familien i Uganda og har ikke planer om at blive i Danmark længe. Hendes familie tror, at hun har et rengøringsjob i Danmark, og hun fortalte os, at hun altid, når hun møder andre afrikanere på gaden, siger til dem, at hun kun er i Danmark på besøg.

De følgende afsnit er overvejende en præsentation af en række andre aspekter af arbejdet, der ligeledes har indflydelse på, hvordan de prostituerede oplever deres egen livssituation, og dermed på om de grundlæggende opfatter sig selv som afhængige eller uafhængige i forhold til arbejdet som prostituerede. Bekræftelse og seksuel tilfredsstillelse bliver i de kvalitative interviews fremhævet som positive aspekter af prostitution, mens oplevelsen af at spille en rolle har en mere tvetydig betydning. Endelig er der aspekter, der af informanterne bliver beskrevet som udelukkende negative, såsom en række mulige psykiske følgevirkninger.

BEKRÆFTELSE

I den kvalitative del af undersøgelsen nævner nogle af de prostituerede, at én af fordelene ved at arbejde i branchen er den bekræftelse, de får/fik fra deres kunder. Nedenstående citat er fra Mia, en tidligere klinik prostitueret, der ser positivt tilbage på prostitution, og den bekræftelse det gav:

Den er fed, at sidde på vej hjem i taxaen og tænke: jeg er 2.500 værd.

Ligesom Mia, har andre også nævnt, at de bliver helt 'høje' af de komplimenter og den opmærksomhed, der er forbundet med jobbet. Den form for opmærksomhed og bekræftelse vurderer de ikke findes andre steder end i prostitutionsmiljøet, og de vurderer, at de får svært ved at undvære denne, hvis de holder op (se kapitel 10 om exit).

I de kvalitative interviews fortæller nogle af de prostituerede, at det giver dem en følelse af at være eftertragtet og bekræfter dem i, at de gør deres arbejde godt, når en kunde vender tilbage for at købe en seksuel ydelse. Karen, som sælger sex privat og derudover kører escort sammen med sin mand, fortæller, at hun får et 'kick' ud af den bekræftelse, kunderne giver hende, når de mødes, men også af at vide, at der er nogen, der kigger på hende og mandens annoncer på nettet.

Lilli fortæller, at den seksuelle bekræftelse, hun får gennem sit arbejde, giver hende en frihed:

Og så får jeg jo bare masser af sex. Så jeg behøver jo heller ikke at gå ud og kigge efter en kæreste, vel? Det er også en del af den frihed, jeg har. [...] Jeg får jo også masser af bekræftelse og ih, de synes, jeg er gudeskøn og dejlig, jeg får jo alt det der, hele tiden ... sådan noget som en pige godt kan lide at høre [...].

Der er også mandlige informanter, der i interviews fremhæver, at de finder bekræftelse hos kunderne. Her spiller den dobbelte stigmatisering, nogle mænd kan opleve som prostituerede og homoseksuelle, dog også ind. Jon fortæller eksempelvis:

Altså, hvis man kigger ud over prostitution og arbejde, så synes jeg, at jeg ser mange flere arrogante mennesker [i forhold til homoseksualitet], end jeg ser inden for den her branche. Og det er det, der gør, at det er det værd, man føler sig faktisk – på en eller anden måde rost, i det man gør. Og det er det, jeg synes, der er rigtig lækkert ved det. Man føler sig ikke forkert.

Dette nævner Jennifer, en transkønnet, også. Hun fortæller, at hun har fundet større omsorg, bekræftelse og respekt fra kunder, end hun fik i de

private relationer, hun havde til mænd, inden hun startede. For hende er prostitution en direkte erstatning for en kæreste:

Det sjove ved det her er, at jeg synes, jeg får meget mere respekt end før og det, altså jeg bliver altid glad, når de skriver igen til mig og siger, at det var helt fantastisk, og du er en rigtig rigtig fed person, både personligt og seksuelt. Og det har jeg ikke hørt før. [...] For det første får jeg en slags kæreste for et par timer, og jeg får penge for det, og jeg får opmærksomhed.

En fagperson fra en ngo fortæller, at nogle af de danske gadeprostituerede har oplevet massive omsorgssvigt i deres barndom. Hun mener, at de kun har opnået anerkendelse, når de har gjort noget for andre, og den anerkendelse har de senere i livet fundet ved at sælge sex. Der er informanter inden for alle arenaer, der påpeger, at de oplever at have et stort behov for bekræftelse, fordi de ikke fik den bekræftelse som børn. Der er dog også informanter, der modsætter sig, at de på grund af omsorgssvigt har behov for at få bekræftelse og anerkendelse gennem arbejdet som prostituerede. Nogle fremhæver i stedet andre former for psykiske problemer i barn- eller ungdommen, mens andre ingen problemer har oplevet.

SEKSUEL TILFREDSSTILLELSE

I det kvalitative materiale er det blevet sandsynliggjort, at de prostituerede adskiller sex i forbindelse med arbejdet fra sex i privatlivet. Der er dog nogle informanter, der angiver, at de benytter deres job som prostitueret til at opnå seksuel tilfredsstillelse. Dette gælder hovedsageligt de kvindelige klinik- og escortprostituerede samt de mandlige escortprostituerede, der ikke har en kæreste eller ægtefælle. For dem er prostitution stadig hovedsageligt et job, som de tjener penge på, men som de også nyder og bruger til at tilfredsstille egne seksuelle behov. Andre nævner den seksuelle nydelse som en slags frynsegode ved arbejdet, men som noget, der ikke skal ses som en erstatning for private intime relationer. Tine påpeger vigtigheden af at nyde det seksuelle samvær med kunderne, hvis man også skal nyde arbejdet:

Altså, jeg ville lyve, hvis jeg ikke sagde, at det også var for pengene, men jeg nyder sexen [...] Så ja, altså for jeg tror ikke, man

kan holde til det her [...], hvis man ikke også nyder det, man har med kunderne. Og jeg ved så godt, at der er nogen, der siger: 'ja, men jeg får kun orgasme med min kæreste', men det passer jo ikke. Som jeg ser det, selvfølgelig skal man også kunne give sig hen, men lige meget hvor meget jeg ellers prøver at stritte imod, så kan en mand jo få mig til at få en orgasme, fordi det er en fysisk reaktion, så for mig er det noget pjat at sige.

Tines italesættelse af at prøve at "stritte imod" bekræfter den eksisterende forskning på området, som beskriver, at det i prostitutionsmiljøet bliver betragtet som uprofessionelt og negativt, hvis man i for høj grad involverer sin egen seksualitet i prostitutionen. Lilli mener dog, at det faktisk, at hun nyder det seksuelle, gør arbejdet lettere og sjovere. Hendes argument for at kysse sine kunder er, at hun ser det som en nødvendighed for selv at kunne opnå nydelse:

Hvis jeg skulle gøre det [...] sådan helt mekanisk, sprede benene og sådan, jeg ville være fuldstændig tør. Så skulle jeg til at smøre mig ind i olie og alt muligt, jeg ville personligt ikke få noget fornøjelse ud af det. Så jeg gør det, [kysser kunderne] for at ... fordi jeg synes, det er dejligt, nogle gange, jeg har oplevet et par gange, at det var ubehageligt at kysse, fordi kemien bare ikke var der, jeg syntes, det var ulækkert eller sådan noget, ikke? Så prøvede jeg bare at undgå det. Det er jo, fordi jeg selv får noget ud af det. Og når jeg selv får noget ud af det, så er det sjovere at arbejde, altså [...].

Det kvantitative materiale viser, at modsat prostituerede inden for de andre arenaer, er der ingen af de adspurgte gade prostituerede, der angiver 'det er en del af min seksualitet' som en af motivationsfaktorerne for at sælge sex. I modsætning hertil svarer henholdsvis 67 pct. og 53 pct. af de kvindelige og mandlige escort prostituerede og 34 pct. af de klinik prostituerede, at en af grundene til, at de sælger sex, er, at det er en del af deres seksualitet (se Tabel 9.2.).

TABEL 9.2

Andelen af de prostituerede, der angiver, at en motivation for at sælge sex er, at det er en del af deres seksualitet. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Det er en del af min seksualitet	67	53	0	34	40
Antal besvarelser	45	58	31	138	272

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

I de kvalitative materiale er der ligeledes ingen af de interviewede gadeprostituerede, der fremhæver arbejdet som en måde at opnå seksuel tilfredsstillelse på. De danske gadeprostituerede fortæller i de kvalitative interviews om, hvordan de som regel forsøger at 'slå hjernen fra' under samværet med kunden (se også afsnittet om grænser). Der er heller ingen af de udenlandske kvinder, vi har talt med, der nævner seksuelle tilfredsstillelse som en motivation for at arbejde som prostituerede.

EN SOCIALT VELGØRENDE FUNKTION

Det kvalitative materiale indikerer, at nogle af de prostituerede vurderer, at prostitution ikke blot gavner deres kunder, men også samfundet som helhed, og at de dermed udfører en socialt velgørende funktion. Dette argument hæfter store dele af den videnskabelige litteratur sig ligeledes ved (se fx Sykes & Matza, 1957). Det kan ses som endnu en måde, hvorpå nogle informanter forholder sig til en offentlig stigmatisering, idet de understreger, at prostitution ikke er et problem, men snarere en nødvendighed til gavn for mange mennesker (Bryan, 1966, Rosen, 1982). Ann-Grethe, der arbejder som domina på sin egen klinik, fortæller i et interview, at mange af dominaerne, efter hendes opfattelse, er 'en slags psykologer' for deres kunder. Hun blev selv engang ringet op af en mand, der overvejede at begå selvmord og havde brug for at snakke om sine tanker. Hun vurderer, at mange af kunderne oplever at kunne tale om og gøre ting, der ellers er tabublagte, hos prostituerede. En anden af hendes kunder er blotter og kommer til hende for at blotte sig, fordi han godt ved, at det er en afvigende adfærd, der ikke er tilladt uden for. Amalie, en anden klinikprostitueret, fortæller, at hun har en kunde, der kommer hos hende for at få slået et bræt med søm mod sine kønsdele, hver gang han får lyst til at begå seksuelle overgreb mod børn, fordi han ved, at det er

forkert. Der er også mandlige prostituerede, der fremhæver, at de føler, at de gør en god gerning, når de er sammen med kunder, der ellers ikke har mulighed for at dyrke sex. Eksempelvis fortæller Simon:

Jeg har det sådan lidt, jeg ser mig selv nogle gange lidt som mother Theresa, fordi der er nogen af de gutter, der som jeg er 100 pct. sikker på, at de havde ikke fået noget andre steder, medmindre de havde betalt for det. [...] Der pudser jeg lidt min glorie, når jeg har været sammen med sådan en eller anden nasty stodder [...], så kan han gå hjem og være glad for det og wanke lidt over det de næste fjorten dage, indtil han ringer igen (griner).

Nogle informanter fremhæver, at de har en vigtig funktion og gør en forskel for handicappede, Bjarke fortæller eksempelvis:

Den største tilfredsstillelse, jeg har ved det, er, at jeg har fået – ja hvad er der – der vel en 12-14 faste kunder, som er handicappede [...] De har jo forsøgt på at få en partner på en eller anden måde, uden det er lykkedes, ik? Og de har så åbenbart et behov også, og de bestemmer fart, de bestemmer tempo, og de bestemmer, hvad de vil. Så det er fuldstændig op til dem [...]

ROLLER

Et aspekt ved arbejdet som prostitueret, som mændene og kvinderne i det kvalitative materiale har påpeget, er oplevelsen af at påtage sig en form for rolle, når de er på arbejde. Nogle siger endda, at man skal være en god skuespiller for at være en god prostitueret. Rollen hænger ofte sammen med en form for professionalisme, som mange beskriver som en nødvendighed i branchen. Dette går ud på altid at give kunden illusionen af det perfekte møde, at kunden er særlig og får en helt særlig behandling. Det er en service, som skal ydes, for at gøre kunden tilfreds, og det kræver af og til, at den prostituerede tager en rolle på sig. For nogle opleves dette som en naturlig del af arbejdet og samværet med kunderne. Rollen, de tager på sig på arbejdet, er endvidere med til at tydeliggøre forskellen mellem privat- og arbejdsrelationer. Karina, en nuværende klinikprostitueret, siger følgende, da vi spørger, hvordan hun opdeler arbejde og privatliv:

Det her er rå sex, kærlighed, det er jo derhjemme[...]. Det på arbejde er rollespil. Vi er jo performere.

Bianca supplerer:

Man kan sidde herinde med pigerne og tude, når det så ringer på, og der kommer en kunde, kan man gå ud og åbne, mens man smiler og er på, det sidder på rygraden. Man kan også lukke problemer i hverdagen ude, når man er her, det er ret tankevækkende.

Særligt dominaerne har i interviews fortalt, at deres ydelser består af decideret rollespil og leg, hvor remedier og kostumer indgår. Dette adskiller sig fra de mere diskrete roller, som andre prostituerede omtaler. Der er mandlige prostituerede, der ligeledes beskriver, hvordan arbejdet kræver, at man spiller en slags skuespil. Matthias siger, at han mener, at skuespil er en del af mange af de sociale relationer, man som menneske indgår i, men at relationen mellem en prostitueret og en kunde adskiller sig, idet den primært handler om at tilfredsstille kundens behov. Han fremhæver, at jo længere kundens lyster ligger fra hans egne, desto mere er han nødt til at spille en form for skuespil.

Nogle af de klinikprostituerede kvinder påpeger også, at selve det at gøre sig klar til en kunde – tøjskiftet, påklædningen og det at lægge makeup – er vigtigt for dem, fordi det hjælper med at adskille deres arbejdsidentitet fra deres mere private jeg. Karen nyder det:

[...] jeg sidder her [...] og liner op med corsage og selvsiddende og højhælede sko og makeuppen sidder, og alt det der [...]. Der må jeg indrømme, der kan jeg godt se, der træder jeg ligesom ind i en anden rolle. Ja, det synes jeg, at jeg gør, jeg tænder vildt på det.

Boks 9.1 er et eksempel på den fysiske transformation, som vi fik lov at overvære under et besøg på en dominansklub.

BOKS 9.1

Situationsbeskrivelse.

Situationsbeskrivelse

Hanne sidder ved et stort skrivebord, mens vi interviewer hende. Hendes hår hænger løst, hun bærer briller, og hun er iklædt en underkjole. Hun hiver makeup frem fra en skuffe og lægger det foran sig ved siden af computeren. Derefter stiller hun et lille rundt spejl op og begynder at gøre sig klar. Opstillingen, skrivebordet og spejlet minder til forveksling om det sted, hvor skuespillere forbereder sig på at gå på scenen. Det er ikke bare hverdagsmakeup, hun begynder at lægge, og det står hurtigt klart, at hendes ansigt nøje skal matche hendes påklædning, og den rolle, hun skal til at spille, når kunderne kommer. På øjenlågene lægger hun en dyb mørkeblå farve med en tydelig sort eyelinerstreg ved øjenlågets kant. Ovenpå kommer hun lidt lilla, og hendes øjne er nu omkranset af mørke toner. Herefter lægger hun mascara. På læberne begynder hun at lægge en svag pink læbestift og ovenpå denne en tydelig mørk, næsten brun streg, som hun nøje tegner på langs læbekanterne gentagne gange. En kunde ringer på døren kl. 11, hendes første aftale, og hun går ned og lukker ham ind i venteværelset. På kontoret giver hun sig tid til at blive færdig og tager nu en kort læder-nederdel på og en sort og rød corsage, hvorefter hun sætter håret op i en stram hestehale. Nu er hun klar til at tage imod dagens første kunde.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Informanter fortæller i interviews, at de kalder sig noget andet, når de er på arbejde, og at arbejdsnavnet også er med til at understrege rollen. For nogle ligger rollen ikke langt fra deres private jeg, mens andre har fortalt, at de privat faktisk er sky og generte, men at de på jobbet sagtens kan leve sig ind i en rolle, hvor de skal give kunden nydelse og derfor lægger det generte fra sig. Der er både mænd og kvinder i den kvalitative del af undersøgelsen, som fortæller, at de ikke oplever, at det er nødvendigt at spille en rolle, såfremt de er fysisk tiltrukket af kunden. Andre, som Lilli fortæller, at hun kun til en vis grad kan finde ud af at spille en rolle og gerne tager netkjole og stiletter på, men at hun er for dårlig en skuespiller til at lave decideret rollespil med kunderne:

Der er da nogle, der gerne vil have noget rollespil. Men så siger jeg til dem, at det er jeg dårlig til (griner) [...]. Jeg kan selvfølgelig godt, altså, hvis de har lyst til, at man siger frække ting og sådan noget, det kan jeg selvfølgelig sagtens, ikke? 'Ja, knep mig ...?', alt sådan noget der, det kan jeg sagtens, men decideret at gå ind i en rolle, det kan jeg slet ikke. Altså, jeg synes, det er så latterligt (griner).

I forlængelse af ovenstående, er der informanter som fortæller, at de ofte lyver lidt for kunderne, for at få dem til at føle sig godt tilpas. Lilli fortæller:

Jeg kunne eksempelvis sige 'Ej, hvor vores kemi er god', også selvom den måske var mindre god, så kunne jeg godt finde på at sige det, altså [...] lyve lidt, helt sikkert. [...] Jeg finder altid noget positivt at sige om dem, altid. Så var de rigtig gode til at slikke, eller 'Hold da op, du kunne to gange' og sådan noget der ...

Tine gør meget ud af at skabe et intimt rum med kunderne og foretrækker derfor, at de køber mindst en halv time:

Og lige præcis når det er halve timer, så foretrækker jeg faktisk også, at jeg kommer ned til mine gæster, når nu vi har afregnet, hurtigst muligt, fordi jeg gerne vil være med til at tage tøjet af dem, sådan at det bliver sådan lidt: 'Du er faktisk rigtig lækker og dejlig, og skal vi ikke klæde hinanden af?' I stedet for at jeg kommer ned, og så har de smidt tøjet, og så ligger de bare der, klar til at blive betjent. Og så kan jeg smide tøjet og kravle ned i sengen til dem.

Hun annoncerer ikke med såkaldte 'kæresteoplevelser', da hun gerne selv vil kunne vælge, hvem hun tilbyder den behandling.

De, der i interviews beskriver rollen som noget negativt, hvilket i særdeleshed er de tidligere prostituerede, lægger vægt på, at rollen var nødvendig for at kunne 'slå hjernen fra' på arbejdet og bevare illusionen både over for sig selv og kunderne om, at de nød det. Det følgende er Christine, en tidligere klinikprostituerets udtalelse:

Hos dem, hvor jeg ikke syntes, at det var lækkert, der kunne jeg sagtens spille, at det var lækkert, og hos dem, hvor jeg syntes, det var lækkert, ja der fik de lidt ekstra i kassen. [...]. Man distance-rer sig psykisk [...], og efter noget tid, så kommer det også til at påvirke andre steder med, at man ikke kan være til stede psykisk [...].

Christine beskriver videre, hvordan hendes arbejds-jeg, tydeliggjort af et andet arbejdsnavn, langsomt tog over i hendes hverdag uden for arbejdet. Hun oplevede, at hun endte med at blive til to personer:

Når jeg gik ind ad døren[til klinikken], var jeg Sandra (hendes arbejdsnavn), og så var jeg lækker, og når jeg gik ud, var jeg Christine, så vaskede jeg mandehalløjlet af, og så gik jeg hjem. Pludselig, eller det kom over tid, så var Sandra-delen der altid, også når jeg handlede og hentede mit barn i børnehaven. Hende, der var Christine, hun var blevet skubbet væk, det var hende følelserne lå i, jeg vidste det bare ikke [...]

Både mandlige og kvindelige prostituerede fortæller i de kvalitative interviews, at de har udviklet forskellige teknikker til at abstrahere fra kunden under samværet, og at de bruger teknikkerne til at adskille privat sex fra sex med en kunde. Informanterne har dog svært ved at sætte ord på, hvad det præcist er, de gør. Nogle af mændene fortæller, at de kan sætte et filter op eller 'trykke på en knap'. Mark udtaler sig her om forskellen på at have sex med en kæreste og med en kunde:

Jeg er lidt mere til stede, [når han er sammen med kæresten][...] Altså, kyssene bliver lidt mere intense, end de gør, når det er en kunde, og jeg rører lidt mere ved den [penis] [...], altså end jeg gør med en kunde jo. Lader en kæreste gøre lidt mere ved mig, end en kunde får lov til [...]. Jeg kan godt slå sådan en knap til, der sådan, 'nu er det arbejdssex, og nu er det...[...]' Man bliver nok lidt mere pornoagtig, vil jeg vove at påstå, der, når jeg har sex med kunder.

KUNDER

I kapitlet om grænser og overskridelse af disse viser vi flere eksempler på, hvordan dårlige oplevelser i mødet med kunderne forekommer. Det er dog ikke muligt at vurdere, om det skyldes en særlig type kunder. Det er således heller ikke muligt at tegne en helt skarp kundeprofil. Men via det kvalitative materiale kan det sandsynliggøres, at der er store variationer blandt kunderne. Både de mandlige og kvindelige prostituerede fortæller, at deres kunder er alle typer, i alle aldre, lige fra den helt unge på 18 år, der i enkelte tilfælde har deres seksuelle debut, til pensionister, der

er stamkunder. De mandlige prostituerede fortæller, at en del af deres kunder er ældre end dem selv. De fortæller endvidere, at det sker, at de har yngre kunder, men at det kun er en meget lille del af kunderne, der er under 30 år. I det kvalitative materiale omtaler nogle af de prostituerede deres kunder som stakler. Informanter fremhæver dog også, at deres kunder samtidig kan være pæne og rare.

I de kvalitative interviews skelner informanterne mellem gode og dårlige kunder, og ydelserne kan variere, alt efter hvem kunden er (se også Alzaga, 2007). Eksempelvis er der informanter, der har fortalt, at de med stamkunder er mere tilbøjelige til at slække på deres grænser eller eventuelt sætte prisen ned, fordi de kender kunden og har tillid til vedkommende. Vurderingen af faste kunder er dog tvetydig. Nogle synes, at det er positivt, fordi de bedre kan slappe af med en stamkunde, mens andre oplever, at det med faste kunder bliver sværere at opretholde en grænse imellem arbejde og privatliv, hvorfor de af og til fravælger dem.

De gode kunder beskrives som de, der er 'lækre', og som nogle grinende fortæller, at de gerne ville have sex med gratis. Derudover fortæller informanterne, at de sætter pris på kunder, der respekterer, at de ikke ønsker at indgå i en intim relation, i modsætning til de, der bliver forelskede i den prostituerede eller forsøger at få særbehandling eller nedslag i prisen. Endelig siger de, at en god kunde er en, der ikke har fordomme om dem eller deres erhverv og ikke giver udtryk for at ville 'redde dem'.

Blandt de informanter, som oplever at være glade for deres arbejde, og overvejende oplever sig som økonomisk uafhængige og socialt inkluderede, udtrykker nogle i de kvalitative interviews, at kundeoplevelserne, samt behandlingen af kunderne, er baseret på et ønske om at give kunden, og af og til sig selv, en god oplevelse. For de informanter, der oplever arbejdet negativt og overvejende oplever sig som afhængige og socialt ekskluderede, bærer kundeopfattelsen og betjeningen af kunderne præg af deres forhold til jobbet. Eksempelvis fortæller Katja fra Estland, at hun føler sig meget udnyttet af kunderne, og hun har intet ønske om at nyde det selv eller sørge for særlig nydelse til kunderne.

Informanterne understreger, at de, hvis en kunde eksempelvis er usoigneret, fuld eller på anden måde ikke falder i deres smag, har mulighed for at afvise dem. Blandt de mandlige informanter er der også nogle, der fortæller, at de i et vist omfang skal tænde både på kundernes udseende og personlighed, og fortæller, at de har afvist kunder, de ikke

tændte på. Nogle af mændene har dog direkte fortalt, at de aldrig siger nej til kunder, og andre, både mænd og kvinder, angiver, at de kan have svært ved at sige nej på grund af indtjeningsmuligheden. Der er prostituerede mænd, der omtaler en del af deres kunder som skumle, usøgnede eller direkte ulækre.

Simon: Når jeg siger skumle, så mener jeg sådan nogen, der [...] ligner, de er blevet kastet op af en kat, altså sådan, de er ikke så velsoignerede, de er tykke og sådan fedtet hår og lugter lidt [...] Jeg vil sige det sådan, at jeg er ikke sart, jeg kan sagtens holde det ud, men det er ikke et af de job jeg nyder mest, så det skal bare overstås.

Andre af mændene fortæller på en lignende måde, hvordan de bare 'bider tænderne sammen' og gennemfører samlejet, selvom de bliver frastødt:

Matthias: [...], men jeg har faktisk ikke sagt nej til nogen, men jeg har da haft, selvfølgelig har jeg da haft nogle oplevelser, hvor jeg siger, fuck mand. Er det her pengene værd, altså ...

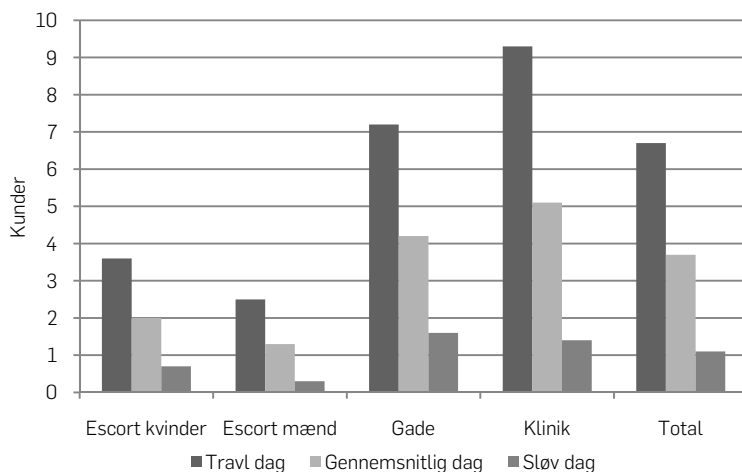
På samme måde fortæller nogle af de kvindelige prostituerede i interviews, at de indimellem har accepteret kunder, de normalt ikke ville have betjent (se også næste kapitel). Der er dog også prostituerede, der siger nej til ovennævnte type kunder eller beder dem om at tage et bad, før de vil sælge en seksuel ydelse til dem. Der er kvinder, der har fortalt, at de indkoder dårlige eller useriøse kunder på deres mobil under særlige navne, så de kan undlade at svare telefonen, når kunderne ringer. Nogle har også fortalt, at de afviser kunder, hvis der simpelthen ingen kemi er. Det er dog svært at vurdere, hvor ofte de prostituerede i praksis afviser kunder, da deres udtalelser kan være præget af et behov for at italesætte sig selv som uafhængige af pengene. Undersøgelsen kan ikke specifikt angive, i hvilke eller hvor mange konkrete tilfælde afvisning finder sted, da der udelukkende findes kvalitativ data om dette.

KUNDEANTAL

Af det kvantitative materiale kan vi se, at der er stor forskel på, hvor mange kunder de prostituerede, som har deltaget i undersøgelsen, har på en måned.⁵⁹ En kvindelig escortprostitueret har typisk haft (udtrykt ved medianen) seks kunder den seneste måned. Det betyder, at halvdelen af de kvindelige escortprostituerede, har haft seks kunder eller færre og halvdelen har haft flere end seks kunder. Det er lidt færre end de otte kunder, de mandlige escortprostituerede typisk har haft, og lidt flere end de gadeprostituerede med typisk fem kunder. I gennemsnit har både mandlige og kvindelige escortprostituerede haft mellem 10 og 15 kunder den seneste måned, mens det tilsvarende tal for de gadeprostituerede er 29. At gennemsnittet blandt de gadeprostituerede er væsentligt højere end medianen, vidner om, at nogle af de gadeprostituerede har haft et meget højt antal kunder den seneste måned; eksempelvis har to gadeprostituerede angivet, at de hver har haft 200 kunder i løbet af den seneste måned.

FIGUR 9.2

Gennemsnitligt antal kunder på henholdsvis en travl, gennemsnitlig og sløv dag. Særskilt for prostitutionstype.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

59. Vi har i spørgeskemaet spurgt til antallet af kunder i løbet af den seneste måned.

De klinikprostituerede, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, har generelt flere kunder end prostituerede inden for de øvrige arenaer har. Således har en typisk klinik prostitueret i vores undersøgelse 30 kunder på en måned, udtrykt ved medianen. Og i gennemsnit har de klinikprostituerede haft 40 kunder i løbet af den seneste måned forud for besvarelsen. Også inden for denne arena tyder det således på, at nogle prostituerede sælger sex til et meget stort antal kunder i løbet af en måned. Dette bekræftes af, at fire personer angiver, at de hver har haft 200 kunder eller flere; to af dem har endda rapporteret 300 kunder.

De kvalitative interviews indikerer dog, at der er store forskelle i, hvor mange kunder der kommer på en dag. Informanter fortæller, at der nogle dage ingen kunder er, mens der andre gange kommer 10 kunder på en dag. Dette bekræftes i det kvantitative materiale. Her angiver det samlede antal adspurgte klinikprostituerede eksempelvis, at de på en travl dag har ca. ni kunder, hvorimod de på en gennemsnitlig dag har fem, og på en sløv dag i gennemsnit har ca. én kunde (se Figur 9.2).

TABEL 9.3

De prostituerede fordelt efter kønsfordelingen blandt deres kunder. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Udelukkende mænd	78	70	88	81	79
I overvejende grad mænd	18	17	12	16	16
Lige mange mænd og kvinder	4	5	0	3	3
I overvejende grad kvinder	0	2	0	0	0
Udelukkende kvinder	0	7	0	1	2
I alt	100	100	100	100	100
Antal	45	60	34	139	278

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Som Tabel 9.3 viser, sælger samtlige af de kvindelige og mandlige prostituerede primært sex til mænd. Der er dog også enkelte, der sælger til kvinder og/eller par. Som det fremgår af Tabel 9.3, sælger 70 pct. af de

adspurgte mænd udelukkende sex til andre mænd, hvorimod kun 7 pct. af mændene udelukkende sælger sex til kvinder⁶⁰.

PSYKISKE SYMPTOMER OG MULIGE PSYKISKE FØLGEVIRKNINGER

Det kvantitative materiale viser, at særligt blandt de gadeprostituerede, og i mindre grad blandt de escortprostituerede, angiver nogle at have symptomer på psykiske lidelser. Det er dog i undersøgelsen ikke muligt at vurdere, hvad der, i de enkelte tilfælde, er årsag til eventuelle symptomer. Da denne undersøgelse ikke er en forløbsundersøgelse, har vi altså ikke mulighed for at vurdere, om prostitutionen har haft indflydelse på disse symptomers opståen.

Af Tabel 9.4 fremgår det, at det overordnet set er ca. halvdelen af de prostituerede, som tilkendegiver, at de har en eller anden form for psykiske symptomer. Det ses dog, at der mellem de forskellige arenaer er forskel på, hvor stor en andel der tilkendegiver at have symptomer. Blandt de gadeprostituerede er det tilfældet for alle de deltagende personer, mens det blandt de prostituerede i de andre arenaer er tilfældet for færre end halvdelen af de adspurgte. De escortprostituerede mænd er den gruppe af prostituerede, som rapporterer relativt færrest med psykiske symptomer, godt en fjerdedel.

Overordnet set er oplevet depression det hyppigst forekommende i tabellen. Det er specielt de gadeprostituerede, som har oplevet en periode med depression inden for det seneste halve år, hele 75 pct. Foruden problemer med depression fremgår det, at 75 pct. af de gadeprostituerede har haft svære koncentrationsproblemer, og at halvdelen af dem har haft én eller flere perioder med svær angst. De prostituerede inden for de andre arenaer melder ikke om psykiske problemer i samme omfang som de gadeprostituerede. Som nævnt meddeler mindre end halvdelen, at de har oplevet én eller flere perioder med psykiske symptomer inden for det seneste halve år. For alle disse tre arenaer gælder imidlertid, at de to hyppigst forekommende symptomer er depression og

60. Som beskrevet i kapitel 4 er vi primært kommet i kontakt med de mandlige prostituerede gennem hjemmesider, der henvender sig til homoseksuelle mænd. Det kan have påvirket procentsatsen for mændenes salg af sex til kvinder.

søvnløshed. Der synes således at være et mønster i, hvilke psykiske symptomer de prostituerede oplever.

TABEL 9.4

Andelen af de prostituerede, der inden for det sidste halve år har haft en periode af flere dages varighed, hvor de har oplevet en række forskellige psykiske symptomer. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Depression	33	19	75	18	29
Svær angst	5	4	50	7	12
Svære koncentrationsproblemer	19	10	75	11	21
Hallucinationer	0	0	33	2	5
Søvnløshed	29	17	-	20	21 ¹
Andre psykiske symptomer	17	2	36	12	14
Nej	55	73	-	65	65 ¹
Antal	42	48	36	130	227

Anm.: To personer har ved at sætte kryds i kategorien nej angivet, at de ikke har nogen psykiske symptomer, men har samtidig tilkendegivet at have én eller flere af ovenstående symptomer. Disse er inkluderet i gruppen af prostituerede med psykiske symptomer.

1. Disse totaler dækker alene over escort (mænd og kvinder) samt klinik, da kun få gade prostituerede (de syv udenlandske) har fået disse spørgsmål. Dette er årsagen til, at der ikke er overensstemmelse mellem den totale andel (56 pct. uden symptomer) og andelen i denne Tabel (65 pct.). Den store forskel skyldes, at de gade prostituerede i undersøgelsen alle har en eller anden form for psykiske symptomer.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

I den offentlige debat om prostitution fylder de mulige følgevirkninger meget, og debatten er blevet flittigt kommenteret af informanter i de kvalitative interviews. På den ene side fremhæver nogle nuværende prostituerede sig selv som eksempler på prostituerede, der holder af deres arbejde og ikke har taget skade. Deres argument er ikke, at ingen får psykiske følgevirkninger, men snarere, at nogle ikke er egnede til at arbejde som prostituerede, da man skal være 'af en særlig støbning', som én af kvinderne formulerer det, eller at de psykiske problemer for nogle er opstået, inden de startede som prostituerede, og måske er blevet forstærket af arbejdet i prostitution. De prostitueredes udtalelser vedrørende fraværet eller tilstedeværelsen af psykiske symptomer indgår således i deres overordnede vurdering af sig selv som afhængige/uafhængige og

socialt in- eller ekskluderede og dermed i italesættelsen af et internt hierarki, jf. kapitel 4.

Det er især de tidligere klinikprostituerede, der har indgået i terapiforløb, som i interviews beretter at have oplevet psykiske følgevirkninger af deres tid i prostitution. Disse fremhæver følgevirkninger såsom depressioner, posttraumatisk stresssyndrom, manglende lyst til sex, relationsbesvær, besvær med at sætte grænser og vide, hvem man kan stole på, og hvem man bør fortælle hvad, og disse informanter fortæller, hvordan de først efter at have forladt prostitution kan se, hvilke skadevirkninger det har haft.

Nogle af de tidligere prostituerede, vi har talt med, der har indgået i forskellige terapiforløb, siger, at selve prostitutionen for dem er en grænseoverskridende handling, som, de vurderer, har givet dem psykiske problemer. Stine fortæller eksempelvis:

Når du er prostitueret, er du nødt til at udvikle en evne, hvor du udsletter dig selv [...]. Selvom man har sine grænser og ikke overskrider dem, er grænsen allerede overskredet ved blot at tage betaling for sex. Har du sat dig selv til salg, gør du vold på dig selv.

Lise uddyber:

[...] jeg tror, jeg havde svaret, at jamen, jeg havde det fint [...]. Man bilder vel sig selv ind, at det er fint [...]. For mig kom der bare et tidspunkt, hvor ... det er ikke i orden. At det er ikke sådan, jeg vil leve. [...] Lige så snart jeg træder ind til ham der, så skal min krop ... ud og ind i og bagefter, føj for satan [...].

Nogle tidligere prostituerede fortæller i de kvalitative interviews, at de har oplevet et overdrevent behov for kontrol, efter de er stoppet som prostituerede. Christine lider af 'rengøringsvanvid', hvilket hun vurderer, har en sammenhæng med den dårlige hygiejne på den sidste klinik, hun arbejdede på.

Andre af de tidligere prostituerede, vi har interviewet, der har indgået i terapiforløb, mener, at de psykiske følgevirkninger, de oplever, skyldes en blanding af arbejdet som prostitueret og oplevelser i barndommen. Et eksempel på dette er Lotte, hvis onkel ofte gjorde seksuelle

tilnærmelser til hende, da hun var barn, og som yderligere blev udsat for en gruppevoldtægt, inden hun startede som prostitueret. Hun mener, at valget om at starte i prostitution hang sammen med hændelserne i hendes barndom. Et andet eksempel er Lise, som også er tidligere prostitueret. Hun blev, som nævnt i et tidligere kapitel, misbrugt flere gange af familiemedlemmer i sin barndom samt tvangsprostitueret af sine forældre. Hun fortæller:

Jeg kunne have en kæreste, hvis vi kunne sidde i hver vores stol og tale sammen, jeg kan slet ikke forestille mig [...] bare at kunne ligge ved siden af en i en seng [...], eller bare at nogen skulle røre ved mig eller et eller andet ... [...]. [Det at] sove er også svært, jeg sover måske en halv time ad gangen. Og det er sådan konstant at være på vagt [...], altså for mig i hvert fald sådan noget med at føle sig rigtig, rigtig beskidt. Har udviklet nogle tvangs ... hvad kan man kalde det, altså går i bad helt vildt meget og alligevel føle, at man ikke er ren.

Det skal understreges, at det kvalitative materiale også rummer interviews med tidligere prostituerede, der ikke har oplevet negative følger-virkninger og ej heller har deltaget i terapiforløb. Disse prostituerede fortæller, at de ingen følgevirkninger har haft og ikke ser tilbage på deres tid i prostitution med ubehag.

Nuværende escortprostituerede Lilli fortæller i denne sammenhæng om, hvordan hun har været udsat for overgreb i barndommen og mener, at det er medvirkende til, at hun i dag kan arbejde som prostitueret. Hun modsætter sig dog kraftigt, at det derfor er 'synd for hende', og at hun vil få følgevirkninger:

Jeg har været helt bevidst om det, at det var det jeg ville [...]. Jeg synes, jeg får rigtig meget ud af det selv [...]. Men så er der jo det ved det, at hvis I nu snakker med mig igen om 10 år ... hvor jeg måske er holdt op? Det er jo der, de sådan ligesom siger; jamen, så kommer skadevirkningerne. Det tror jeg altså bare ikke på. Altså, jeg kan ikke forestille mig, at jeg kan have det så godt med noget, og så kan det være så skidt for mig bagefter.

Både nogle af de tidligere prostituerede og nogle af de nuværende forholder sig i de kvalitative interviews på denne måde aktivt til en diskurs om, at prostitution er knyttet til overgreb i barndommen, og at man først efter at have forladt prostitution er i stand til at vurdere, om det har haft følgevirkninger.

SEXLIV OG INTIME RELATIONER

En af de følgevirkninger som informanterne fremhæver i de kvalitative interviews, er lavt selvværd, især i forhold til mænd og seksualitet, samt besvær med at indgå i intime relationer. Nogle af de tidligere prostituerede beskriver, hvordan ubehag ved seksuelle relationer, nærvær og intimitet først er opstået, efter de er stoppet i prostitution, men nogle af de nuværende prostituerede nævner dog også denne følgevirkning.

Ditte, der er aktiv i gadeprostitution, fortæller, hvordan oplevelser, hun har haft sammen med kunder, har påvirket hendes sexliv:

Fordi jeg har haft nogle dårlige oplevelser med det, [...] hvor jeg virkelig har følt, at det var over mine grænser det her [...]. Og det kan jeg så mærke nu, hvis det er, jeg skal være sammen med nogen privat eller min kæreste, at der ligesom er nogle ting, der har ændret sig der [...].

Nedenstående uddrag eksemplificerer, hvordan Stinna gennem sit arbejde som klinikprostitueret har mistet lysten til sex. Hun fortæller, at hun i tiden op til interviewet har følt sig økonomisk presset til at arbejde mere, end hun har lyst til:

Jamen ... tidligere syntes jeg nok, at så havde jeg måske lyst til sex hver eneste dag, det har jeg bare langt fra nu [...]. Det jeg ligesom har brug for i mit liv, det er tryghed og nærvær, og at der er en, der er rigtig glad for mig, og ikke så meget – jo selvfølgelig omhandler det også sex – men det er med en, man kender rigtig, rigtig godt.

Kirsten har været i branchen i mange år. En stor del af tiden har hun følt sig som, det hun selv og andre har betegnet, 'den lykkelige luder' – i denne rapports terminologi defineret som økonomisk uafhængig og socialt inkluderet. Hun nævner dog, at hun ikke er i stand til at have et sexliv

ved siden af arbejdet. Da hun på et tidspunkt tog på 16 dages ferie til Thailand, kunne hun efter et par uger for første gang i lang tid mærke sin egen krop og seksualitet igen, som hun selv beskriver det. Nogle kvinder, deriblandt Kirsten, har således givet udtryk for, at arbejdet som prostitueret har gjort det svært for dem at indlede forhold til mænd og, at de ikke har lyst til at knytte personlige og intime bånd.

Der er ligeledes mandlige informanter, der taler om at være psykisk påvirket af prostitution. Det er dog noget, de har meget svært ved at sætte ord på. Jacob fortæller her om, hvordan han havde det, efter første gang han solgte sex.

Jeg har altid godt kunnet lide at ha' sex med mænd. Men da det så kom dertil ligesom at tage penge for det, så synes jeg, [...] at det var grænseoverskridende. Og det tog et eller andet fra mig, jeg ved ikke om ... det tog bare et eller andet fra mig, som ikke kan beskrives, [...] ja, så blev jeg sådan lidt psykisk dårlig, fordi så var jeg ligesom tvunget til at dyrke sex, på en eller anden måde.

Blandt de mandlige prostituerede er der nogle, der fortæller, at de har kendskab til andre, der har fået psykiske problemer. Mark fortæller eksempelvis, at han i sit sexliv med sin ekskæreste, der også var prostitueret, kunne mærke, at ekskæresten var påvirket:

[...] det var sgu lidt som om, at han bare skulle have kørt noget færdigt [...], men hvor man også godt nogle gange kan mangle lidt den der intimitet og nærvær, når man har sex [...]. Jeg skal også have en vis respekt, når jeg går i seng med min kæreste, altså, også når jeg er i seng med kunder, men så er det lidt mere frit [...]

Det kvalitative materiale indikerer yderligere, at nogle af de prostituerede oplever psykiske følgevirkninger efter oplevelser med vold eller anden grænseoverskridende adfærd. Dette vil vi blandt andet uddybe i næste kapitel.

Dette kapitel har blandt andet bidraget med viden om, hvordan det at sælge seksuelle ydelser kan påvirke den prostitueredes sociale relationer. Det er ligeledes sandsynliggjort, at det fx er vigtigt for den prosti-

tuerede at kunne sige nej til kunder for at opretholde en uafhængighed. Dette og de prostitueredes oplevelser af egne grænser uddybes i det følgende kapitel.

GRÆNSER, VOLDSOPLEVELSER OG RISIKOHÅNDBTERING

Her præsenteres undersøgelsens kvalitative såvel som kvantitative resultater om grænser, voldsoplevelser og risikohåndtering. Vi svarer i dette kapitel på i hvilken grad og i hvilke situationer de prostituerede udsættes for vold og grænseoverskridende adfærd fra kunder eller tredjeparter besvares.

Grænseoverskridelse kan ske som direkte voldelige overgreb eller være overskridelser i form af berøringer og typer af sex, den prostituerede ikke bryder sig om. Det kvalitative datamateriale antyder, at der er en sammenhæng mellem de prostitueredes oplevelse af at være udsatte i forhold til vold og grænseoverskridende adfærd og en oplevelse af økonomisk afhængighed og social eksklusion (jf. figur over prostitutionshierarkiet i kapitel 4). Derudover indikeres det, at gadeprostituerede er i størst risiko for at få overskredet grænser og blive udsat for vold.

Det kvantitative materiale kan bekræfte, at der i et vist omfang finder vold og grænseoverskridelse sted inden for alle arenaer. De gadeprostitueredes situation er velkendt i litteraturen (Bjørndahl & Bjørg, 2008) og er blevet viet stor interesse, og dette kapitel bekræfter, at udbredelsen af grænseoverskridelse er størst inden for gadeprostitution. Det kvantitative materiale bekræfter endvidere, at der i nogen grad inden for alle arenaer finder risikohåndtering sted. Dette kapitel bidrager til

sandsynliggørelsen af udbredelsen af risikohåndtering inden for de enkelte arenaer.

GRÆNSER

Det kvalitative studie sandsynliggør, at det er essentielt for de prostituerede, at de selv kan sætte grænser, eksempelvis for hvilke ydelser de tilbyder, til hvilke priser, hvornår og under hvilke omstændigheder. Det kvalitative materiale antyder, at muligheden for at sætte og opretholde grænser er meget afgørende for, hvordan de prostituerede oplever deres egen livssituation, og hvorvidt de karakteriserer sig selv og andre som uafhængige.

Der er en væsentlig forskel på, i hvor høj grad de interviewede prostituerede formår at opretholde egne grænser. De gade prostituerede med et stofmisbrug fremstår i det kvalitative materiale som mest udsatte. Vicki, som er gade prostitueret, fortæller blandt andet om volden på gaden:

Jeg tror, det var fire gange de første 6 uger, jeg blev overfaldet, indtil jeg lige fandt jargonen til, hvordan man talte med kunderne i København i forhold til i Odense.

I litteraturen (se eksempelvis Wiingaard m.fl. 2010) og det kvalitative materiale er der stærke indikationer på, at grænsedragningen for de interviewede prostituerede er en væsentlig del af adskillelsen af den private identitet og arbejdsidentiteten. Ved at fastholde grænserne cementeres egen integritet, og dermed tydeliggøres det, at det seksuelle samvær er en ydelse, som sælges. I interviewene nævnes deciderede fysiske grænser for berøringer, seksuelle ydelser osv., men også personlige intime grænser. Her handler det om, hvor intimt og personligt de prostituerede tillader forholdet til kunderne at være. En kvindelig klinik prostitueret fortæller:

Stinna: [...] altså, også når jeg er på vagt og sådan noget, der er mange fyre, der siger; 'ej, smider du ikke lige alt tøjet?' Nej, det gør jeg ikke, for jeg har også et privatliv. Det kan godt være, at de får lov til at røre, selvfølgelig gør de det, de betaler også for nydelse og sådan, men jeg smider bare ikke alt mit tøj [...] Altså,

jeg har altid sådan kjoler på, eller et eller andet halloj [...] bh'en den kan jeg bare skubbe ned, hvis de vil se bryster og mærke på bryster, men ... jeg vil ikke vise mave og alle sådan nogle ting, altså jeg vil have noget, der er til mit privatliv også. [...], så prøver de [nogle kunder] bare at; 'aarh, kan det nu ikke lykkes alligevel at få hende til at smide alt tøjet.' Og det har jeg bare holdt fast i, 'nej, gud fanden vil jeg ej', så kan de gå et andet sted hen [...] Ej, og jeg hader også mænd, der rører ved mit hår [siges med væmmelse], nusser mig og sådan, adr, ligger og puster én i ansigtet, kraftedme, jeg er lige ved at dø over det mand! Jeg ligger bare der aaaadr, er lige ved at kaste op! Det kan jeg simpelthen bare ikke have.

Blandt de gade prostituerede er der også kvinder, der fremhæver, at grænsedragningen er en metode til at opretholde et skel mellem privatlivet og arbejdet i prostitution. Et eksempel er Belinda, hvis overvejelser i høj grad minder om de klinik- og escort prostitueredes refleksioner i interviews:

Og så har jeg det sådan, at jeg tilbyder ikke alle mulige forskellige ting, jeg har det sådan, at jeg er god til at sætte grænser, og det tror jeg er et af nøgleordene for, at man ikke bliver ødelagt, at man kan sætte grænser. For eksempel så dansk – dansk er missionærstilling for at sige det lige ud – og der kunne jeg ikke drømme om, at de fik lov til at tage mig bagfra for eksempel, fordi så er det lige pludselig noget helt andet, vi laver, synes jeg.

I den kvalitative undersøgelse er der stærke indikationer på, at de prostituerede overordnet ikke ønsker at kysse med deres kunder. For nogle er dette af hygiejniske årsager, men for de fleste er det for at adskille intimitet og sex i deres privatliv fra arbejdet. En mandlig informant udtaler:

Jon: Altså, jeg nægter fx at kysse [...] Og de må faktisk slet ikke slikke mig på halsen [...] Det er meget intimt for mig, de steder. Så kys det må de ikke [...] Altså, og det er over hele kroppen.

Han påpeger, at det er forbeholdt private partnere, da det, for ham, symboliserer følelser og intimitet, hvor der ikke bør være penge involveret. Han fortæller videre:

Jeg tror, det er for, at jeg kan skelne imellem det. Også for, at hvis jeg skulle lægge kærlighed i det, så vil jeg heller ikke have penge for det, men nu lægger jeg ikke kærlighed i det, nu tager jeg det som en tilfredsstillelse for mig selv og for at tilfredsstille andre.

Der er dog svage indikationer i det kvalitative materiale af, at nogle mænd og kvinder vælger at kysse med kunderne for at øge deres egen seksuelle nydelse. En kvindelig klinikprostitueret fortæller eksempelvis, at da hun var sammen med sin mand, kyssede hun ikke med kunderne, fordi det *'kom for tæt på'*. Men nu er hun single og gør det gerne, fordi hun oplever, at hun dermed bedre kan give sig hen og nyde det.

Nogle af de kvindelige prostituerede mener, at der er flere, der kysser kunderne i dag, fordi det er eftertragtet blandt kunderne, og de er økonomisk pressede. En tidligere klinikprostitueret, der stoppede for nyligt, udtaler:

Mia: Jeg begyndte selv at kysse til allersidst, fordi, ellers får man ikke nogen penge. Men det er også det skifte, der er kommet i kundegrundlaget. Tidligere var det almindeligt accepteret i branchen, at man ikke kyssede. Lige i starten, da jeg startede, der kyssede jeg, fordi jeg ikke vidste, at det ikke var en del af det, så var der nogle andre piger, der sagde til mig: 'kysser du? Det skal du ikke gøre, det er ikke en del af det'. Da jeg så stoppede i branchen her i foråret, der kyssede alle piger. Det var sgu normalt at kysse med kunderne.

Det følgende citat fra en nuværende klinikprostitueret bidrager med endnu en nuance til de prostitueredes opfattelse af prostitutionsmiljøerne og fastsættelse grænser:

Caroline: Inden for de sidste par år, hvor vi har haft finanskrisen, så er grænserne skredet for både, hvad man tilbyder, og hvad man ligesom må acceptere at tilbyde, og dengang, hvor folk lige-

som havde masser af penge mellem hænderne, så var de også mere villige til at bruge dem, uden man skulle levere alt for meget. [...] Og [med krisen] kom bare et skred, hvor mange af thaipigerne, de udenlandske piger, begyndte at tilbyde dansk for 300 kr. og superfransk for 200 kr. [...] Det her er lidt groft at sige, men jeg siger det alligevel: der er en forskel på dem, der tilbyder blide former, og på dem, der tilbyder SM. Kunderne har nemmere ved at overtale pigerne, der er til blide former, til at: 'Aah, så kan vi godt lige, og superfransk, vi kan jo også lige, og måske kan vi også knalde uden gummi.' Hvor at man går ikke til en domina og prøver at forhandle med hende, fordi hele konceptet og hele legen ligger i, at det er hende, der er den stærke. [...] det handler om, at der er ting, jeg ikke gider diskutere: Jeg knalder ikke, jeg kysser ikke, og jeg er ikke din kæreste.

I det kvalitative materiale er der tydelige indikationer på, at den grundlæggende forskel på seksuelle relationer i arbejdet og privatlivet, for de kvindelige prostituerede, er, at der på arbejdet bliver lagt penge for de seksuelle ydelser, og at der stort set altid bliver brugt kondom. En gadeprostitueret fortæller, hvordan kondomet udgør en afgørende grænse for hende.

Belinda: Du laver sådan en afstand med det kondom, du kan slet ikke forklare det, det gør, at du kan ligesom sige, nå men det var det, det er ikke så intimt eller klamt. Og jeg er typen, jeg tager ikke blusen af, og jeg kysser ikke, og de må ikke røre mig i skridtet, jeg er rimelig striks, det må jeg nok sige, men det gør også, at jeg føler mig ikke ødelagt, og jeg har et liv ved siden af.

I den kvalitative undersøgelse fortæller flere gadeprostituerede dog, at de sælger sex uden kondom, selvom de helst ikke vil. Der er stærke indikationer på, at de kvindelige klinik- og escortprostituerede som hovedregel ikke tilbyder ydelser uden kondom. For mændene sandsynliggøres det også i det kvalitative materiale, at den afgørende forskel på salgsex og andre seksuelle relationer ligeledes er udvekslingen af penge, men anvendelsen af kondom fremhæves i interviewene ikke som noget, der er med til at definere situationen. Dette billede af anvendelse af kondom kan stort set bekræftes af de kvantitative resultater.

TABEL 10.1

De prostituerede fordelt efter, om de dyrker sikker sex, når de er sammen med en kunde. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Ja, altid	78	62	57	94	80
Ja, for det meste	15	19	43	5	15
Ja, en gang i mellem	7	10	0	0	3
Nej	0	10	0	1	3
I alt	100	100	100	100	100
Antal	46	63	35	139	283

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Af Tabel 10.1 ses det, at 80 pct. af det samlede antal adspurgte altid anvender kondom. De klinikprostituerede fortæller næsten alle sammen, at de altid bruger kondom (94 pct.), mens det samme gælder for 62 pct. af mændene, 78 pct. af de kvindelige escortprostituerede og 57 pct. af de gadeprostituerede. Selvom 43 pct. af de prostituerede på gaden svarer, at de for det meste bruger kondom, svarer ingen af dem, at de aldrig anvender det. Det gør nogle af mændene imidlertid. 10 pct. af de mandlige escortprostituerede meddeler, at de aldrig har beskyttet samleje, når de er sammen med en kunde. Blandt de adspurgte er der en større andel af escortprostituerede, som enten ikke bruger kondom eller kun gør det en gang imellem. Det gælder for 7 pct. af de kvindelige og 20 pct. af de mandlige escortprostituerede.

OVERVINDELSE AF GRÆNSER

I det kvalitative materiale er der stærke indikationer på, at såvel mandlige som kvindelige prostitueredes grænser rykker sig i den tid, de arbejder som prostituerede. Nogle kvindelige klinikprostituerede og kvindelige og mandlige escortprostituerede omtaler i interviewene dette som en positiv udvidelse af deres horisont og et resultat af seksuel nysgerrighed. De lægger vægt på, at deres grænser ikke er blevet overskredet, men snarere rykket eller overvundet. En klinikprostitueret fortæller her om forskellen på at overvinde og overskride grænser:

Louise: Dem [mine grænser] har jeg aldrig overskredet. Det er jo mine personlige grænser, det ville jeg heller ikke gøre privat. Uanset hvor mange penge man kan tjene på det...[griner] [...] Altså, jeg har prøvet nogle ting, men det har altid kun været ting, jeg har haft lyst til at prøve. Hvor jeg så har tænkt 'ej, nu skal det være', og så fundet ud af, at det var skide dejligt.

Interviewer: Okay, så man måske overvinder nogle grænser, men ikke overskrider dem?

L: Ja, overvinder, men ikke overskrider, overhovedet ikke. Selvfølgelig kommer der nogen med nogle vilde ønsker, hvor man bare tænker 'findes der en, der kan det?!' [griner]. Men det siger man bare 'nej, det gør jeg ikke', og så går de, og så griner man lidt af det bagefter. Så sådan er det.

En domina svarer følgende på spørgsmålet om, hvorvidt hendes grænser har rykket sig:

Alice: Jamen, det er sgu da svært at svare på, fordi ... hvad man kunne finde på at tænke på, har selvfølgelig rykket sig, man skal jo også finde ud af, at ting eksisterer, altså du længes jo ikke efter pomfritter, hvis du ikke vidste, at de eksisterer, vel? [...] Altså [dominans] fangede lynhurtigt min interesse, selvfølgelig til at begynde med var det noget med et par manchetter og en pisk, bare sådan lidt ... du ved, og det kan du selv se [ud fra indretningen af hendes klinik], at det har grebet om sig.

Det kvalitative materiale indikerer, at der er store variationer i, hvilke grænser de mandlige escortprostituerede sætter for samværet med deres kunder. Der er stærke indikationer på, at nogle prostituerede, både mandlige og kvindelige, oplever, at de til at starte med har haft meget faste grænser, men at de med tiden har udforsket og rykket disse. Dette kan, vurderet ud fra deres udtalelser, være sket mere eller mindre bevidst. Nogle vælger, som nævnt i kapitlet om introduktion og debut, bevidst at udforske deres seksualitet og prøve grænser af, mens det for andre sker mere tilfældigt. En mand fortæller eksempelvis, at han stort set tilbyder alle former for sex, hvilket han ikke gjorde fra starten. Som han selv

siger, har det været ”en glidebane”, hvor hans grænser har rykket sig stille og roligt. Det har dog ikke kun været i negativ forstand – både han selv og kunderne har haft lyst til at prøve nye ting af. Som han siger, ”så tør man med tiden mere”.

I interviewene er der indikationer på, at nogle af mændene forholder sig aktivt til deres grænser, idet de fortæller, at de arbejder med at udfordre og rykke dem. Det sker som en del af udviklingen af deres egen seksualitet, men også for at være i stand til at tilbyde flere ydelser til kunderne. En mandlig prostitueret fortæller:

Simon: Og jeg er ikke til smerte seksuelt altså, mange ting har jeg prøvet, og mange ting er jeg til, og jeg er meget meget åben, men smerte, det er ikke mig ... og så igen fordi grænser, de er til for at blive flyttet i min verden, og jeg skal ikke udelukke noget [...], fordi jeg synes sgu, det er sjovt at udforske og sådan noget der, og jeg fandt ud af ret hurtigt, at de ting, som ikke er så almindelige, synes jeg også er spændende, og alting skal prøves en enkelt gang, og måske også to, hvis man ikke kan finde ud af, om det var sjovt første gang. Så jeg er meget, meget åben, hvad det der angår, der er ikke særligt meget, som jeg ikke har prøvet, ud over sådan lige det der med smerte.

En anden mandlig informant fortæller, at han arbejder aktivt med at rykke sine grænser for at gøre sig mere attraktiv og for at kunne tilbyde mere til kunderne:

Jon: [...] jeg synes selv, det ville være rart at kunne flytte nogle af mine grænser for at kunne tilbyde mere og for at gøre mig selv [...] attraktiv. Hvis man bare er til ind og ud og farvel, altså så er det måske ikke så spændende for kunden [...]. Så hvis man har mere, man kan tilbyde, så ville det jo være fint.

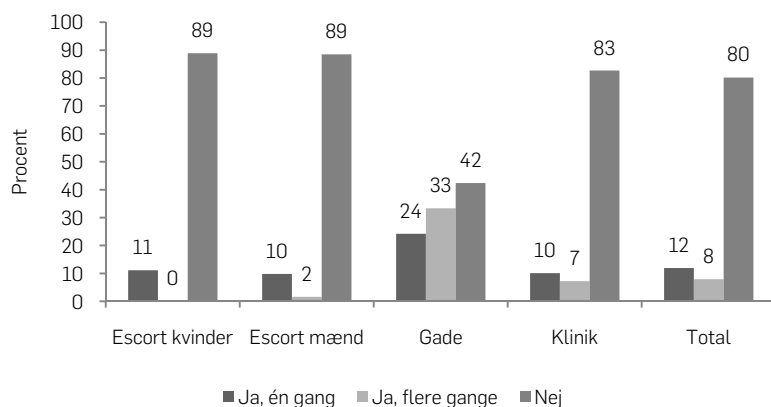
OVERSKRIDELSE AF GRÆNSER

I det kvalitative studie er der eksempler på prostituerede, hvis grænser er blevet overskredet af kunder. At nogle prostituerede føler, at deres grænser bliver overskredet, bekræftes af det kvantitative materiale. Det kvantitative materiale viser, at der i forbindelse med grænseoverskridelse er en væsentlig forskel mellem gadeprostitution og de andre former for prosti-

tution. Hvor 57 pct. af de gadeprostituerede har oplevet at få deres grænser overskredet mod deres vilje én eller flere gange i 2010, er andelen 17 pct. for de klinikprostituerede, mens henholdsvis 11 og 12 pct. af de kvindelige og mandlige escortprostituerede har oplevet grænseoverskridende oplevelser én eller flere gange i 2010 (se Figur 10.1).

FIGUR 10.1

De prostituerede fordelt efter, om de i 2010 har oplevet at få deres grænser overskredet. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Anm.: Søjlediagrammerne over escort-mænd og gade summer ikke til 100, hvilket skyldes afrunding.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

I det kvalitative materiale er der stærke indikationer på, at grænseoverskridende oplevelser ikke altid består i voldelig adfærd fra kundernes side, men også finder sted i form af overskridelse af fysiske og psykiske grænser. Der er stor forskel på, hvordan det sker og årsagen til det. Nogle prostituerede har fortalt om kunder, der bevidst har ignoreret deres prostitueredes grænser. For andre sker grænseoverskridelsen oftere i form af, at de eksempelvis lader sig presse af en kunde til at udbyde analsex uden egentlig at ville det, eller at de grundet økonomisk pres tager imod kunder, de ikke synes om. Det kvalitative materiale giver stærke indikationer på, at der både blandt gade-, klinik- og escortprostituerede er nogle, der føler sig tvunget af det økonomiske pres til at overskride grænser for at tjene de nødvendige penge.

Det kan ud fra det kvalitative materiale sandsynliggøres, at nogle klinikprostituerede oplever det som et pres, at de ofte skal betale husleje for hver vagt, de er på klinikken, og dermed risikerer at komme i under-skud eller få gæld, hvis de ikke tjener nok. Dette fortæller en kvinde om:

Interviewer: Hvad tænkte du ved din første vagt?

Stinna: Hmm ... jeg tænkte; hold da kæft. Det var bare grænse-overskridende og alting var ... ej, jeg tænkte også; fy for helvede, de er sgu lidt klamme nogle af dem. Hvad hun tog af kunder, jeg tænkte; hold da kæft, det kunne jeg næsten ikke selv. [...] Men den dag i dag, så kan jeg jo selvfølgelig godt ... så forstår jeg bedre det hele, hvordan og hvorledes og hvorfor man gør det.

Interviewer: Okay ... altså pengene?

Stinna: Ja ... man bliver nok draget af ... men man er jo også tvunget til at skulle betale den husleje, som man nu sidder for ... [...] Og så hvis man har en vagtpige med også, der skal betales, og man bruger benzin til stedet, og man har annonce i avisen. Så du kan selv regne ud, man skal altså op og have en vis indtjening ind, for at det kan ...

Et andet eksempel er Carla, en udenlandsk transkønnet kvinde, som fortæller, at hun har følt sig meget presset til at overskride sine egne grænser af angst for at stå uden indtjening og tag over hovedet, da hun bor på de klinikker, hvor hun arbejder. Hun arbejder ulovligt i Danmark og er meget afhængig af indtjeningen fra prostitution, da hun ingen andre indtægtskilder har.

De gadeprostituerede med et stofmisbrug, som har ladet sig interviewe i den kvalitative del af undersøgelsen, fortæller, at det er afgørende for dem at kunne skaffe penge til stoffer, og at deres misbrug dermed er en væsentlig årsag til, at grænserne flyttes eller overskrides. Belinda, der ellers fortæller, hvordan hun er god til at sætte grænser for, hvilke ydelser hun tilbyder, siger fx:

Der må jeg så indrømme, at det kan det godt være, at krisen kradser lidt der, fordi jeg er taget med hjem et par gange de sid-

ste års tid, hvor jeg normalt ikke har gjort det. Og der må jeg nok indrømme, at jeg har tænkt, 'ok, jeg må hellere tage denne her nu end at stå her og ikke lave særlig meget'.

En anden dansk gade prostitueret fortæller om en grænseoverskridende oplevelse med en kunde, der insisterede på at have analsex, hvilket hun til sidst gik med til, til trods for at hun havde et meget traumatisk forhold til det, fordi hun som 14-15-årig blev voldtaget analt.

Tanja, der er tidligere gade prostitueret, siger om grænserne: "De rykker sig konstant i takt med misbrugsprisen." Hun fortæller videre om, hvordan hendes misbrug indgik i den seksuelle ydelse:

Det værste, jeg nok har været i, det har været det her med, at jeg skulle ligge og tage et fix. Og når det så var på det højeste, du ved, så fik han udløsning. Det er jo også sygt. Kvinder der skulle sidde og ride rundt på deres kunder og fixe sig i lysken samtidig. Eller kunder, som selv har bedt om at få et fix. Og så, når man skød coken ind, så skulle udløsningen komme. Det er også ret grænseoverskridende, fordi alt kan ske.

Yderligere sandsynliggør det kvalitative materiale, at nødvendigheden af at skulle skaffe penge til stoffer, får nogle gade prostituerede til at acceptere meget lave priser. En anden gade prostitueret, Vinnie, fortæller:

Jamen, du kan få et knald for 100 kr., det er 100 pct., at du kan, hvis hun er syg og mangler sin pakke [sine stoffer]. Og det har jeg også selv gjort.

Ud over det økonomiske pres indikeres i det kvalitative materiale, at grænseoverskridelse kan finde sted, fordi en kunde presser den prostituerede psykisk til at gøre ting, vedkommende ellers ikke ville have gjort. På trods af det store ubehag ved dette, fortæller de prostituerede i interviewene, at de ofte ikke siger fra og afbryder samlejet, men tillader at deres grænser bliver overskredet.

En udenlandsk bar prostitueret fortæller eksempelvis, at hun, da hun tidligere kørte escort, havde en ubehagelig oplevelse med en kunde, der pressede hende. Hun havde aftalt med kunden, at hun kunne få 10.000 kr. for at overnatte i hans hus. Da hun kom ud til ham foreslog

han, at de ikke skulle anvende kondom og påstod i den forbindelse, at han var allergisk over for gummi og ikke havde kønssygdomme. Han ville give hende yderligere 35.000 kr., hvis hun ville gå med til det. Kvinden indvilgede, men oplevede natten som meget stressende, da kunden hele tiden skiftede adfærd. Hun følte det som et magtspil og oplevede, at hun stod i en meget udsat situation. Efter denne episode besluttede hun sig for, at hun ikke længere ville køre escort. Hun begyndte derefter at arbejde på barer.

En af de usikkerheder, der, ifølge det kvalitative materiale, kan sandsynliggøres at være forbundet med at køre escort, er, at de prostituerede ikke ved, hvem og hvad de kommer ud til. Simon, en mandlig escortprostitueret, fortæller, at han, da han var i starten af 20'erne, havde en aftale med en mandlig kunde. Da han kom ud til kunden, var der to andre mænd til stede, som også ville have sex med ham.

De var vel sådan et par og fyrrer og totalt pumpede, hår over det hele og sådan ret skumle læderbøsser. Altså, det gik over mine grænser, og jeg havde egentligt allermest lyst til at sige nej.

Selvom han følte sådan, valgte han alligevel at fortsætte. Mændene skiftedes til at have sex med ham, og Simon måtte flere gange bede dem om ikke at være så voldsomme ved ham, hvilket de først efter noget tid valgte at efterleve. Simon betegner det ikke selv som en dårlig oplevelse, men dog som meget grænseoverskridende og siger:

Der lærte jeg, at jeg skulle passe rigtigt meget på og have faste klare aftaler med folk, inden jeg kommer.

Det kan på baggrund af det kvalitative materiale som nævnt sandsynliggøres, at der er prostituerede, der aktivt forsøger at rykke deres grænser og afprøve dem, men også at grænser for nogle er noget, man med tiden lærer at sætte. Kurt, en mandlige prostitueret, der har solgt sex i omkring 20 år fortæller, at han, da han startede med at sælge sex, flere gange fik overskredet sine grænser, men at han med tiden er blevet bedre til at fastholde dem.

Den kvalitative undersøgelse antyder, at grænseoverskridende oplevelser er noget, der takles på mange forskellige måder. Nogle af de interviewede har fortalt, at de bearbejder oplevelserne med det samme,

mens det for andre ikke altid er tydeligt i øjeblikket, at deres grænser er blevet overskredet, men først noget de bliver bevidst om efterfølgende. I den kvalitative undersøgelse fortalte tidligere prostituerede, at de først, efter at de var stoppet, kunne se, at deres grænser blev overskredet, mens de arbejdede som prostituerede. Yderligere betragter nogle af dem retrospektivt selve det at sælge sex som en grænseoverskridelse i sig selv.

Prostituerede fra forskellige arenaer fortæller i interviewene, at de oplever psykiske problemer, efter at de er gået med til at sælge seksuelle ydelser, de egentlig ikke ønskede at udføre. Grænseoverskridelse finder sted inden for alle arenaer, men der er i det kvalitative materiale stærke indikationer på, at særligt de stofmisbrugende gade prostituerede er en udsat gruppe. Indikationen af, at de gade prostituerede oplever grænseoverskridende adfærd bekræftes af det kvantitative materiale, hvori der dog ikke skelnes mellem stofmisbrugende og ikke-stofmisbrugende gade prostituerede.

VOLD OG VOLDTÆGT

Det kvalitative materiale antyder, at der blandt de prostituerede eksisterer en bevidsthed om risikoen for at blive udsat for vold i forbindelse med salg af seksuelle ydelser. Det fylder dog meget lidt i deres italesættelser af deres situation. Blandt de interviewede er der eksempler på prostituerede, der har haft personlige voldelige oplevelser. Det kan derudover, ud fra det kvalitative materiale, sandsynliggøres, at voldsudsathed og utrygheden blandt prostituerede varierer i forhold til de forskellige arenaer. Således er de gade prostituerede, vi har talt med, dem, der giver udtryk for størst frygt og utryghed. Blandt de escort prostituerede gives i det kvalitative materiale i højere grad udtryk for en følelse af voldsudsathed end hos klinik prostituerede. Disse indikationer i det kvalitative materiale bekræftes i det kvantitative materiale (se Tabel 10.2).

I det kvalitative materiale er der indikationer på, at nogle mænd og kvinder har været ofre for voldtægter, samt at overgrebene ofte blev efterfulgt af en pause fra prostitution. På trods af oplevelserne fortæller de fleste af de voldtægts ofre, vi har talt med, at de valgte at genoptage prostitutionen. En mandlig escort prostitueret fortæller om en voldtægt, hvor han med en kunde havde aftalt, at kunden skulle have to udløsninger – en oral og en anal. Efter to udløsninger følte kunden sig ikke til-

fredsstillet og tvang sig derfor til analt samleje. Det var en meget voldsom oplevelse og den mandlige informant valgte derfor at holde pause fra prostitution i et halvt år. Efterfølgende har han altid brugt chauffør, når han kører ud til nye kunder.

Ingen af de interviewede mænd, der har været udsat for voldtægt, valgte at anmelde det eller fortælle om overgrebet til nogen.

Når vi i de kvalitative interviews med mandlige prostituerede har spurgt til risici forbundet med prostitution, nævner de eksempelvis køns sygdomme og risikoen for at blive tæsket eller slået ihjel, men stort set ingen af dem omtaler risikoen for voldtægt. Voldtægt af mænd er ikke særligt omtalt i medier eller i offentligheden generelt, problemet er derfor ikke specielt synligt, hvilket kan gøre det mere tabuiseret og derfor sværere for mandlige voldtægts ofre at tale om.

Det kvalitative studie antyder, at der også blandt kvinder i prostitution er meget få voldtægtstilfælde. I november 2010 havde ansatte på SFI en aftale med et socialt tilbud henvendt til gade prostituerede i Odense om at komme og interviewe nogle af deres brugere. En kvinde var natten forinden blevet udsat for en meget grov gruppevoldtægt, hvilket påvirkede alle de kvinder, der opholdt sig hos det sociale tilbud, og betød, at de ikke havde lyst til at medvirke i interview. Kvinden var blevet samlet op af en kunde på gaden og kørt hen til et sted, hvor der ventede fire mænd, der på skift voldtog hende. De stak forskellige redskaber op i hendes skede, mens de filmede det, og truede med at slå hende ihjel. Kvinden blev tidligt om morgnen kørt tilbage til det sociale tilbud af en af de mænd, der voldtog hende. Kvinden indvilgede i at anmelde voldtægten.

Blandt de klinik prostituerede, vi har talt med, er der enkelte eksempler på voldtægt. En tidligere klinik prostitueret fortæller, at hun blev voldtaget af en kunde efter en ydelse, da han ikke mente, at den seksuelle akt var slut. Kvinden fortæller, at hun ikke tænkte på det som en voldtægt på daværende tidspunkt, men bare på, at det skulle overstås.

Det kan ud fra det kvalitative materiale sandsynliggøres, at prostituerede også er i risiko for at blive ofre for andre former for vold. En klinik prostitueret fortæller dog, at hun efter mange år i branchen kun har oplevet én voldelig episode. Det var, da en mand gik over hendes grænser og forlangte en ydelse, hun ikke tilbød. Hun ville derfor smide ham ud, men så slog han hende og forlangte sine penge tilbage. Hun slog derefter igen og smed ham ud. En mandlig prostitueret fortæller, hvor-

dan han blev truet med et baseballbat af en af sine kvindelige kunders mand. Manden havde opdaget escort-annoncen på sin kones computer og var blevet så vred, at han havde opsøgt den prostituerede og truet med tæv. Det lykkedes ham at vriste battet fra manden og smide det bort, hvorefter han jog manden væk.

Vold og grænseoverskridende adfærd indikeres i det kvalitative materiale at kunne komme både fra kunder og tredjepart. Der er dog stærke indikationer på, at det langt fra er alle prostituerede, der oplever voldsepisoder jævnligt. Belinda, der er gade prostitueret, fortæller, at hun i de 8 år, hun har arbejdet på gaden, kun har haft to voldsomme oplevelser, som hun ikke selv betegner som særligt slemme: ”Det har hverken været voldtægt eller med kniv eller noget som helst.” Det ene tilfælde var med en kunde, der slog hendes hoved ned i brostenene, fordi han ikke kunne få udløsning. Det andet tilfælde var også med en kunde, som ikke kunne få udløsning, og som stjal hendes taske. Belinda siger, at hun er overrasket over, hvor søde langt de fleste af hendes kunder er, og hun mener, at det, at hun kun har haft to dårlige oplevelser, vidner om, at der er mange fordomme i forhold til, i hvilket omfang de gade prostituerede er udsat for vold. Det er i denne sammenhæng vigtigt at påpege, at det miljø Belinda færdes i, vurderet ud fra det kvalitative materiale, er meget hårdt. Der er meget vold i gademiljøet, hvilket bekræftes i det kvantitative materiale (se blandt andet figur 10.2), og det kvalitative materiale sandsynliggør, at miljøet er præget af de stofmisbrugende prostituerede, der er pressede af hele tiden at skulle skaffe penge til det næste fix. Det, der af prostituerede inden for andre arenaer i interviews beskrives som meget voldsomt, italesættes måske derfor af Belinda som noget, der bare må kunne forventes.

I andre eksempler fra det kvalitative materiale er voldsudøverne bagmænd. Ifølge den eksisterende litteratur og de interviewede fagpersoner er mange af de gade prostituerede udlændinge, og journalerne sandsynliggør, at udenlandske prostituerede, der opholder sig ulovligt i Danmark, er meget voldsudsatte. I en journal fortælles om Daniella, en østeuropæisk kvinde, som er blevet banket af en østeuropæisk bagmand, der var kendt for at opkræve fliseleje af kvinderne. Han tæskede hende, fordi han havde hørt fra nogle andre kvinder, at Daniella samarbejdede med politiet. Manden truede både hende og hendes adoptivmor i hjemlandet. 2 måneder senere blev Daniella igen overfaldet, denne gang af bagmandens venner. Bagmanden selv var varetægtsfængslet, men formåede at

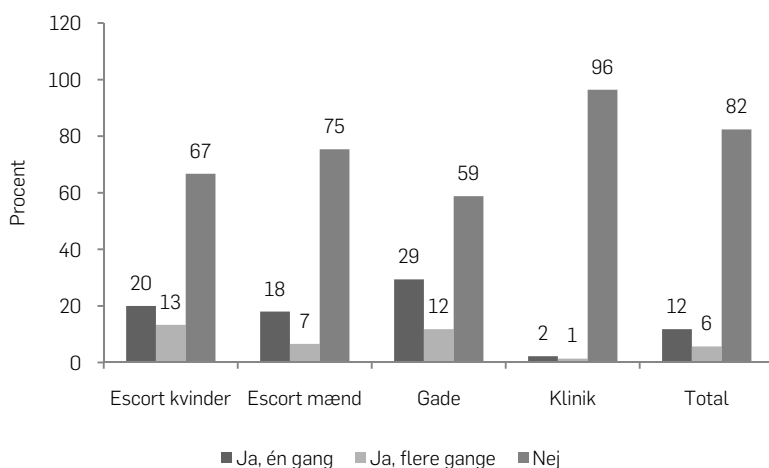
sende breve til flere kvinder, hvor han truede med at slå dem ihjel, hvis de vidnede imod ham. Daniella var meget bange, men hun og et par andre kvinder valgte at vidne, hvorefter manden blev idømt 3 års fængsel og derefter udvist. Der er dog i journalerne også eksempler på, at bagmænd beskytter kvinder mod voldelige kunder.

I det kvalitative materiale er der kraftige indikationer på, at nogle udenlandske kvinder er bange for konsekvenserne af at gå til danske myndigheder for at anmelde vold. Der er kvinder, der i interviews beretter om trusler fra voldelige kunder, som siger, de vil afsløre dem, hvis de fortæller nogen om volden.

Ud fra det kvalitative materiale kan det sandsynliggøres, at den mest voldsudsatte arena er gadeprostitution, hvilket kan bekræftes i det kvantitative materiale.

FIGUR 10.2

De prostituerede fordelt efter, om de i 2010 har oplevet fysisk vold fra kunder mod deres vilje. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Anm.: Søjlediagrammet over klinik summer ikke til 100, hvilket skyldes afrunding.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse

Figur 10.2 viser, at størstedelen inden for alle arenaer ikke har oplevet fysisk vold i løbet af 2010. Figuren viser endvidere, at voldsudsatheden er størst blandt gade prostituerede, hvoraf 41 pct. har været udsat for vold en eller flere gange. Andelen af escort prostituerede, der har været

udsat for vold, er noget lavere for både mænd og kvinder, henholdsvis 25 pct. og 33 pct., mens blot 3 pct. af de klinikprostituerede angiver at have oplevet vold fra kunder én eller flere gange i løbet af 2010.

Der er en klar sammenhæng mellem andelen, der er bekymret for at blive udsat for vold, og den angivne voldudsathed inden for den enkelte arena. Det vil sige, at gadeprostitution, der er den arena, hvor den største andel angiver at have været udsat for vold, også er den arena, inden for hvilken flest angiver at have bekymringer i forhold til vold (se Tabel 10.2).

TABEL 10.2

Andelen af de prostituerede, der er bekymret for at blive udsat for fysisk eller psykisk vold i forbindelse med salg af sex. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Fysisk vold	28	14	72	8	21
Psykisk vold	22	16	71 ¹	6	12
Ingen bekymrin- ger	52	62	14	45	46
Antal	46	63	36	137	282

1. Spørgsmålet om psykisk vold blev ikke stillet til danske gadeprostituerede. De 71 pct. refererer derfor alene til besvarelserne fra de udenlandske gadeprostituerede og bygger således på kun syv besvarelser.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Tabel 10.2 viser, at 46 pct. af de adspurgte angiver ikke at have bekymringer i forhold til vold i forbindelse med at sælge sex. Denne andel er dog væsentlig mindre blandt de gadeprostituerede (14 pct.) end blandt prostituerede inden for de andre arenaer. 21 pct. af de adspurgte bekymrer sig om fysisk vold i forbindelse med salg af sex, mens 12 pct. bekymrer sig om psykisk vold. Af tabellen fremgår det endvidere, at den største bekymring for at blive udsat for fysisk vold findes blandt gadeprostituerede, hvoraf hele 72 pct. bekymrer sig om fysisk vold, hvilket afviger markant fra bekymringen for vold blandt alle adspurgte. Blandt de escortprostituerede er andelen, der bekymrer sig om fysisk og psykisk vold i forbindelse med salg af sex, væsentligt lavere end blandt de gadeprostituerede, men højere end blandt klinikprostituerede. Flest kvindelige escortprostituerede – 28 pct. – bekymrer sig om fysisk vold, mens det

blandt mandlige escortprostituerede er 14 pct. Med hensyn til den psykiske vold oplever 22 pct. af de kvindelige escortprostituerede at have bekymringer, mens tallet er 16 pct. for de mandlige. De klinikprostituerede tilkendegiver ikke bekymringer for fysisk og psykisk vold i samme omfang. Af disse angiver 8 pct. at have bekymringer om fysisk vold og 6 pct. om psykisk vold. Begge tal er markant lavere end tallene for alle adspurgte. Blandt kvinder inden for alle arenaer har flere bekymringer vedrørende fysisk vold end vedrørende psykisk vold, mens det for mændene er omvendt.

Tabel 10.3, som udelukkende omhandler gadeprostituerede, viser, at prostituerede inden for denne arena oplever, at de befinder sig i en udsat situation. Det fremgår, at 71 pct. af de adspurgte vurderer risikoen for vold fra kunder som høj eller meget høj, mens kun 13 pct. vurderer, at risikoen er lav eller meget lav. Hele 80 pct. vurderer risikoen for verbal chikane som høj eller meget høj.

TABEL 10.3

De gadeprostituerede fordelt efter, hvor høj de vurderer, at risikoen for en række forskellige hændelser er i forbindelse med at sælge sex på gaden. Procent.

	Meget høj	Høj	Mellem	Lav	Meget lav	I alt
Vold fra kunder	45	26	16	10	3	100
Vold fra andre på gade	30	23	23	20	3	100
Bestjålet	45	29	13	10	3	100
Verbal chikane-ring	61	19	13	3	3	100

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

RISIKOHÅNDBLING

På baggrund af det kvalitative materiale sandsynliggøres det, at oplevelser med vold og grænseoverskridende adfærd lærer prostituerede at håndtere risici i forbindelse med deres arbejde blandt andet ved at tage forholdsregler over for deres kunder. På den måde forsøger de at kontrollere situationen og dermed minimere risiciene, hvilket fører til en større følelse af tryghed (se Steffen m.fl., 2005).

Nedenfor gives eksempler på, hvilke former for risikohåndtering det, ud fra det kvalitative materiale, kan sandsynliggøres finder sted inden for de forskellige prostitutionsarenaer.

BOKS 10.1

Risikohåndtering ved escortprostitution 1.

Escortprostitution

Chat/telefon (spørgsmål) → intuition → bopæl → evt. chauffør/give besked → tale sig ind på kunden → attitude → grænser for sextype → tlf. inden for rækkevidde → evt. ringe til kollega/chauffør bagefter.

Når mænd og kvinder, der kører escort, første gang kontaktes af en kunde (det sker ofte via telefon eller chat), er det vigtigt for dem at danne sig et indtryk af kunden, hvilket de gør ved at snakke eller skrive med kunden. Derved får de mulighed for at vurdere, om kunden virker pålidelig eller mistænkelig. Her spiller deres intuition en stor rolle. Nogle kvindelige og mandlige escortprostituerede har chauffør med, når de kører ud til kunder. Nogle giver besked til andre om, hvilken adresse de tager ud på. Når de kører ud til kunden, er de opmærksomme på bopælsens udseende og vurderer, om det ser trygt ud (er det fx et pænt hus, ligger det ude midt i ingenting, er der lys, hvordan lugter der mv.). Den første tid med kunden vurderes, om vedkommende er til at stole på, fx ved om pengene allerede er lagt frem, og hvordan kunden er at tale med. Det fortælles, at egen attitude og integritet er vigtig, så kunden ikke får indtryk af, at man er en, der kan snøres. Under leveringen af selve den seksuelle ydelse sker også en form for risikohåndtering. En del nævner, at de ikke vil bindes under sex, eller at kunden ikke må have hænderne i nærheden af halsen, fordi det føles for utrygt, nogle har deres telefon inden for rækkevidde under hele akten. Bagefter er der nogle, der giver besked til en kollega, om at de er taget af sted igen. Hvis de har chauffør med, ved han hvor meget tid kunden har købt, og når der er 5-10 minutter tilbage af den tid, ringer han. Hvis ikke telefonen bliver taget, kommer han ind.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 10.2

Risikohåndtering ved gadeprostitution 2.

Gadeprostitution

Scanner gaden/biler → vurdering af udseende og opførsel → intuition → attitude → scanning af bilens indhold/tilstand → hvis overgreb advares andre kvinder.

Gadeprostituerede er konstant opmærksomme på, hvem der kommer mod dem på gaden og på biler, der sænker farten, når de kører forbi. Når en bil stopper, vurderer de gadeprostituerede bilen og særligt manden i bilen. Især er de meget opmærksomme på, hvordan manden er klædt og taler. Øjenkontakt er fx betydningsfuldt for, at han vurderes som en

sikker kunde. Intuition er generelt meget vigtig i vurderingen af kunden, ligesom det er vigtigt, at "kende jargonen" på gaden og udvise selvsikkerhed over for kunden. Inden de beslutter at tage med kunden, scannes hans bil for værktøj eller andet, der kan bruges til et overgreb, ligesom de lægger mærke til, om bilen er velholdt eller beskidt. Er der mere end en mand i bilen, vælger kvinderne som udgangspunkt ikke at køre med. Er en kvinde meget økonomisk presset, kan hun dog finde på at gøre det alligevel. Prisen og betingelserne for selve ydelsen aftales, inden kvinden sætter sig ind i bilen. Under ydelsen er det vigtig for mange, at de ikke bliver holdt fast eller holdt tilbage mod deres vilje. Hvis de er udsat for overgreb, advarer de andre kvinder på gaden ved fx at give et signalement af manden, bilen samt hans nummerplade.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

BOKS 10.3

Risikohåndtering ved klinikprostitution 3.

Klinikprostitution

Overvågningskamera → kun én mand ind ad gangen → telefondame/overfaldsalarm → kendte rammer → intuition → attitude → grænser for typer af sex.

Flere klinikker har overvågningskamera eller dørspion, hvor kundens udseende vurderes, inden vedkommende lukkes ind. Hvis kunden er fuld, bliver vedkommende som oftest afvist. To mænd bliver oftest heller ikke lukket ind samtidig. Flere klinikker har en telefondame, der fungerer som en slags vagt, hvilket øger trygheden for de klinikprostituerede. Klinikken beskrives derudover af mange som "hjemmebane". Det velkendte ved rummene, herunder også placering af bagudgang og andre potentielle flugtveje, øger trygheden. Klinikprostituerede bruger ud over overvågningskamera og deres intuition til at vurdere om en kunde er hensigter som den klinikprostituerede ikke ønsker at imødekomme. Desuden er det vigtigt at have den rette attitude over for kunder; man skal både være høflig og bestemt, så kunden føler sig respekteret, men ikke fristet til at løbe om hjørner med kvinderne. Under selve ydelsen har flere kvinder grænser for, hvor mændene må have deres hænder, fx ikke i nærheden af halsen, ligesom mange ikke går med til at blive bundet eller har en arm mellem sig og kunden under hele samlejet. Nogle har en overfaldsalarm inden for rækkevidde under hele akten. Hvis der er telefondame, opholder hun sig typisk i et rum ved siden af og kan høre, hvis der er noget galt, hvorefter hun kan bryde ind eller tilkalde politiet.

Kilde: Baseret på kvalitativt materiale.

Det kvalitative materiale indikerer, at de prostituerede ikke overordnet føler sig utrygge ved at sælge seksuelle ydelser. Der er dog ligeledes stærke indikationer på, at der hos de interviewede er en klar bevidsthed om, at der er en risiko forbundet med at sælge sex. Af det kvantitative materiale fremgår det, at under en fjerdedel af de adspurgte – 21 pct. – bekymrer sig om fysisk vold (se Tabel 10.2). En væsentlig undtagelse er dog de

gadeprostituerede, hvor bekymringerne som sagt findes hos en langt større andel.

Risikoen omtales i det kvalitative materiale ofte i forbindelse med kunder og det faktum, at der, med undtagelse af stamkunder, eksisterer uvished omkring, hvilke kunder man som prostitueret kommer ud til eller tager imod. I interviewene er der dog stærke indikationer på, at de, på trods af at de prostituerede reelt ikke kan vide, om kunden vil gøre dem fortræd, oplever, at de har mulighed for at øge deres tryghedsfølelse (se fx Steffen et al, 2005, s. 20). Som det fremgår af ovenstående eksempler, benytter de prostituerede forskellige risikohåndterende taktikker. I det kvalitative materiale italesættes intuition og menneskekendskab som de mest essentielle egenskaber for at føle sig tryk. Alle taktikker er måder, hvorpå de prostituerede søger af få kontrol og dermed sikre sig at være mindst muligt udsat i den situation, hvor den seksuelle ydelse leveres. Snarere end nødvendigvis at opnå fuldstændig kontrol over situationen opnås herved en indre tryghedsfølelse. Det vil sige, at tryghedsfølelsen er ikke altid direkte proportionel med den reelle risiko i selve situationen, men influeret af indre forhold (fx selvforsikringer om, at man kan slå fra sig) såvel som ydre forhold (fx at orientere andre om, hvor man befinder sig), der i sig selv ikke mindsker risici, men hvis virkning består i at de øger den prostitueredes muligheder for at få hjælp i tilfælde af overgreb, og tryghedsfølelse (ibid, s.11). Der er således stærke indikationer på, at risikohåndterende handlinger er en del af rutinen for de prostituerede, når de skal mødes med nye kunder. En vigtig pointe i de prostitueredes fortællinger er netop gentagelsen af de samme handlinger. Jo flere gange, man har udført en handling, hvor udkommet har været godt, jo mere styrkes troen på, at det virker (ibid).

De prostituerede fortæller i interviews, hvordan den fornemmelse understøttes af, at det i situationer, hvor de rutinemæssige handlinger fraviges, er gået galt. En klinikprostitueret fortæller fx, at den eneste gang hun har været udsat for et overgreb, var fra en mand, hun havde en dårlig fornemmelse af og derfor afviste. Manden flåede dog døren op og tvang sig adgang til klinikken. Han kastede hende ned på sengen, hvor han mod hendes vilje begyndte at røre ved hende. Episoden endte med, at han fik udløsning ud over hendes ben og trusser. Eksemplet viser, at hendes intuition advarede hende om kunden, men fordi hun blev overmandet fysisk ikke havde mulighed for at kontrollere situationen. En mandlig escort fortæller om en episode, hvor en kunde imod deres aftale

havde inviteret flere mænd til at dyrke sex med ham. Han siger, at han allerede havde en fornemmelse af, at kunden ikke helt var til at stole på, hvilket bestyrker ham i, at hans vurdering af kunden var rigtig:

Jeg havde lidt på fornemmelsen, han måske godt kunne finde på sådan nogle narrestreger, så jeg tog det ikke så tungt.

Et andet eksempel er fra en gade prostitueret, der fortæller, at de gange, hun har været udsat for vold, alle har været i situationer, hvor hun på forhånd har haft en dårlig fornemmelse af kunden, men på grund af behovet for penge til stoffer har ignoreret sin intuition.

Alle disse eksempler styrker de prostitueredes oplevelse af, at de kan vurdere, hvor stor risiko kunderne udgør. For den mandlige prostituerede udlægges episoden ikke som en krænkelse, selvom kunden havde brudt deres aftale. Fordi han på forhånd havde en fornemmelse af, at der ville ske noget uforudset, nedtones aftalebruddets betydning. Fravigelse fra de normale rutiner i forbindelse med vurdering af kunder bliver af den gade prostituerede italesat som årsagen til, at det er gået galt. Dette kan, ligesom gentagelsen af selve den rutinemæssige adfærd, være med til at styrke troen på, at handlingerne reelt giver kontrol over situationen (ibid). Mens eksemplet med den klinik prostituerede viser en svaghed i forhold til risikohåndtering gennem vurdering af kunder. Manden accepterede ikke at blive afvist, og i dette tilfælde var det derfor ikke nok at identificere en risiko, da kontrollen over situationens udfald tilfaldt manden, der var fysisk overlegen.

Selvom det i det kvalitative materiale sandsynliggøres, at prostituerede fra alle arenaer udøver risikohåndtering, er der forskel på, hvordan de gør det. Der er stærke indikationer på, at de prostituerede på klinik og gade har en form for socialt netværk i prostitutionsmiljøet, mens mænd og kvinder, der kører escort, stort set alle arbejder alene. Det kan have betydning for, hvor hurtigt de lærer risikohåndterende taktikker. De prostituerede fortæller, at de, i de tilfælde, hvor de nye prostituerede træder ind i et miljø med erfarne prostituerede, kan lære af andres erfaringer. De mere erfarne prostituerede kan således være med til at sætte gode og dårlige oplevelser med kunder i perspektiv (se Becker, 1953, s. 241), mens escort prostituerede, der for det meste arbejder alene, selv må gøre sig erfaringerne og over tid opbygge taktikker til risikohånd-

tering. Der er fx escortprostituerede, der fortæller, at de med tiden har lært at markere deres grænser og udvise integritet over for kunder.

Det kan også sandsynliggøres, at organiseringen påvirker den form for risikohåndtering, der finder sted. Vurderet ud fra de prostitueredes fortællinger og SFI's observationer er der på klinikker ofte flere ydre sikkerhedsforanstaltninger som overvågning og telefondame, mens det kvantitative materiale viser, at størstedelen af de, der kører escort, ikke har chauffør (se Tabel 10.4), hvorfor deres risikohåndtering, vurderet ud fra de kvalitative interviews, i højere grad går på at tjekke kunden og udvise den rette attitude. For gadeprostituerede er der ingen eller få ydre sikkerhedsforanstaltninger, og derfor fortæller de i interviews, at det for dem gælder om, at de på meget kort tid skal vurdere, om kunden udgør en risiko, hvilket gør dem meget afhængige af deres intuition.

Det kan også sandsynliggøres, at forskelle i risikohåndtering kan have en sammenhæng med de forskellige køn. I interviewene fremhæver flest mandlige prostituerede, at de kan forsvare sig fysisk over for kunden, hvis det bliver nødvendigt. Dette kan forklares med, at der ofte vil være større fysisk ulighed mellem en mand og en kvinde end mellem to mænd, og mændene vil derfor have tendens til at føle sig bedre i stand til at forsvare sig end kvinder vil. Blandt de interviewede kvindelige prostituerede er der dog også nogle, der henviser til fysik og attitude i forhold til deres sikkerhed. Karina udtaler:

Jeg tror, det kommer meget an på, hvad det er, man udtrykker, hvilken type man er. For jeg ved, at der er nogle piger, de har ikke andet end problemer, når de kører escort, men det er jo så et spørgsmål om, hvordan ser man ud, og hvad er man, ik'?

Disse indikationer i det kvalitative materiale kan bekræftes af det kvalitative materiale. Tabel 10.4 viser, at en større andel af de adspurgte kvindelige escortprostituerede tager forholdsregler forud for mødet med kunden end af de mandlige.

Tabel 10.4 viser, at mere end halvdelen af de adspurgte escortprostituerede tjekker kunden på internettet, før de mødes med vedkommende. En stor andel af især mændene – 36 pct. – angiver dog, at de ingen forholdsregler tager, inden de møder en kunde. En langt større andel af kvindelige end mandlige escortprostituerede benytter chauffør, henholdsvis 34 pct. af de kvindelige og blot 6 pct. af de mandlige. For-

klaringen er sandsynligvis, at bekymringer om vold, som det fremgår af Tabel 10.2, angives af en større andel kvinder end mænd i escort.

TABEL 10.4

Escortprostituerede fordelt efter, hvilke forholdsregler de træffer før et møde med en kunde. Særskilt for kvinder og mænd. Procent.

	Escort		I alt
	Kvinder	Mænd	
Vagt/chauffør	34	6	19
Ven/bekendt	32	20	25
Opslag af kunden på nettet	63	58	60
Bureau	2	0	1
Ingen forholdsregler	12	36	25
Andet	27	14	20
I alt	100	100	100
Antal	41	50	91

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Som nævnt svarer 66 pct. af de adspurgte klinikprostituerede, at de betaler en telefondame, hvilket i det kvalitative materiale bliver omtalt som en slags sikkerhedsforanstaltning. En meget mindre andel, 12 pct., af den samlede population angiver at betale til en decideret vagt (se kapitel 7). Indikationer fra det kvalitative materiale samt bekræftelse på flere af disse i det kvantitative viser altså, at der i alle arenaer udøves risikohåndtering, om end det er i forskellig grad og på visse områder af forskellig karakter. Når en prostitueret befinder sig i en position, hvor vedkommende overvejende er afhængig af pengene, giver det kvalitative materiale indikationer af, at den prostituerede også er udsat i forhold til at få grænser overskredet. Denne position er øjensynligt med til at forme et ønske om at forlade prostitution. Det fokuserer det følgende kapitel på.

EXIT

En belysning af de prostitueredes overvejelser i forhold til at forlade prostitution er også et af kortlægningens syv undersøgelsesspørgsmål. Hvorvidt de prostituerede ønsker at forlade prostitution, af hvilke årsager og hvad der i så fald forhindrer dem heri, er centrale spørgsmål at få besvaret for at opnå indsigt i de prostitueredes livssituationer og levevilkår, samt afdække eventuelle behov for hjælp fra systemet eller sociale tilbud.

Litteraturen har viet exit fra prostitution stor bevågenhed. Bidraget fra denne undersøgelses identifikation af pausernes regelmæssighed og betydning samt de prostitueredes overvejelser vedrørende exit er et supplement til litteraturen. Blandt informanterne i den kvalitative del af undersøgelsen føler nogle, at de kan stoppe fra dag til dag, hvis de skulle ønske det. Andre oplever af forskellige årsager vanskeligheder med at stoppe eller forestiller sig, at det vil blive svært. Nogle af de prostituerede, der generelt er tilfredse med deres situation og ser sig selv som økonomisk uafhængige, fortæller, at de vil stoppe den dag, de ikke længere er glade for arbejdet, eller at de ikke ved, hvornår de vil stoppe. Dette står i modsætning til de, der netop angiver økonomisk afhængighed, som det, der hindrer dem i at stoppe.

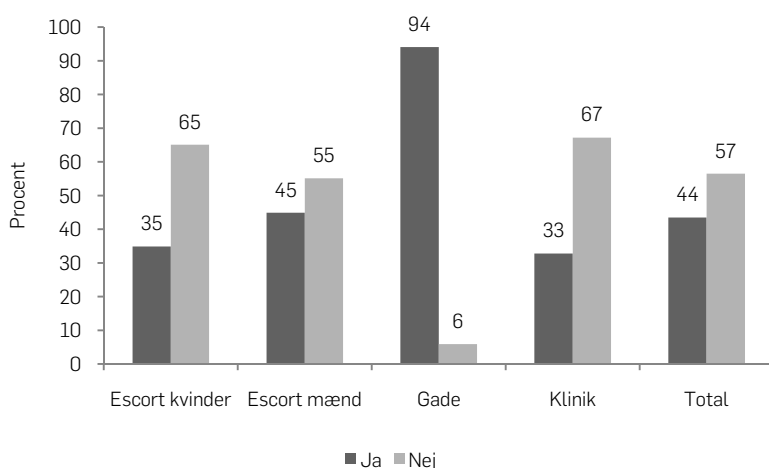
De prostitueredes egne udtalelser i den kvalitative del af undersøgelsen indikerer, at når de prostituerede overvejende er økonomisk

afhængige, kræver en eventuel exit, at der tages hånd om mange problematikker, ud over denne økonomiske afhængighed. Dette underbygges af fagpersoner fra de offentlige myndigheder, som fortæller, at det for nogle kan være en lang og krævende proces at forlade prostitution. Dette bekræftes endvidere i den eksisterende litteratur (Se fx Skilbrei & Tveit 2008).

Blandt de interviewede fortæller de tidligere prostituerede, der har indledt terapiforløb, at de oplevede store problemer med at stoppe med arbejdet, blandt andet grundet manglende alternative indtjeningsmuligheder (se afsnittet om fastholdende faktorer i dette kapitel). Andre af de tidligere prostituerede, som befandt sig godt i arbejdet, fortæller dog, at de ikke har haft problemer med at stoppe. De tidligere prostituerede, der befandt sig godt i arbejdet, fortæller positive historier om deres tid i prostitution og angiver, at de stoppede, fordi de fik tilbud om andre jobs, fordi prostitution ikke længere passede ind i deres hverdagsliv med børn og familie, eller fordi markedet var presset. Ingen af disse kvinder fik hjælp fra sociale tilbud. Nogle af dem angiver gerne at ville starte igen, såfremt arbejdet som prostitueret igen kommer til at passe til deres hverdag.

FIGUR 11.1

De prostituerede fordelt efter, om de har overvejet at holde op med at sælge sex inden for det kommende år. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Den kvantitative del af undersøgelsen bekræfter, at flere af de prostituerede overvejer at stoppe, og at dem, der overvejer det, primært er dem, der oplever at være udsatte eller økonomisk afhængige af arbejdet, hvoraf andelen er størst blandt de gade prostituerede (jf. kapitel 10). Det kvantitative materiale viser således, at godt en tredjedel af de kvindelige escort- og klinik prostituerede og næsten halvdelen af de mandlige escort prostituerede har overvejet at holde op med at sælge sex inden for det næste år (se figur 11.1). Næsten samtlige adspurgte gade prostituerede (94 pct.) har haft samme overvejelse. Som det ses i figur 11.2 senere i dette kapitel, angiver 67 pct. af respondenterne at have holdt pause. Af dem holdt 22 pct. pause med henblik på at stoppe i prostitution, hvilket viser, at dette ønske er tilstedeværende, men altså ikke altid efterlevs, idet de er startet igen.

Det kvalitative materiale indikerer, at nogle af de prostituerede når de starter, forestiller sig, at de kun vil arbejde som prostituerede i 1 eller 2 år. I den kvantitative del af undersøgelsen er det dog for en væsentlig andel mellem 2 og 12 år siden, de solgte sex for første gang. Det kvantitative materiale viser endvidere, at det for 54 pct. af de gade prostituerede og 22 pct. af de kvindelige og mandlige escort prostituerede er over 12 år siden, de solgte sex første gang (se Tabel 11.1).

TABEL 11.1

De prostituerede fordelt efter, hvor mange år det er siden, at de solgte sex for første gang. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Under et halvt år	11	14	6	10	10
Et halvt til et helt år	7	6	3	7	6
1-2 år	13	15	3	12	12
2-4 år	22	19	6	17	17
4-8 år	15	15	17	26	21
8-12 år	11	9	11	13	12
Over 12 år	22	22	54	15	23
I alt	100	100	100	100	100
Antal	46	65	35	137	283

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

DET MIDLERTIDIGE ARBEJDE – JEG TAGER LIGE 1 ÅR MERE

Den kvalitative del af undersøgelsen antyder altså, at nogle informanter anser deres arbejde i prostitutionen som et midlertidigt erhverv. For disse personer indikerer materialet, at arbejdet som prostitueret således udelukkende er et middel til at spare penge op, at forsøge tilværelsen eller prøve nogle grænser af, og på et senere tidspunkt skal afløses af et andet arbejde. Henriette, en kvinde fra Danmark, som ejer den klinik, hvor hun også arbejder, har valgt en drømmeuddannelse som terapeut, der koster mange penge, og vil derfor først stoppe med prostitution, når hun er færdiguddannet og har betalt sin uddannelse. Hun påpeger dog alligevel, at i tilfælde af at hun skulle komme til at savne arbejdet:

Så kan jeg jo bare tage en vagt, hvor svært kan det være?

Bianca, en dansk klinikprostitueret, fortæller også, at det kan være meget svært at stoppe, og hun kalder det, at man bliver i branchen, for 'en virus':

Virussen hedder: Jeg tager lige et år mere. Du kan ikke bare stoppe. Det er en proces, du skal igennem. Du skal føle, at du har opnået noget, ellers har det hele været omsonst.

Særligt de udenlandske prostituerede nævner i interviewene, at de blot arbejder midlertidigt som prostituerede for at spare penge op. Violet fra Vestafrika har eksempelvis valgt at arbejde som prostitueret i Danmark for at kunne tjene penge til at starte sin egen forretning i hjemlandet, og hun forventer at vende tilbage til Vestafrika, så snart hun har tjent penge nok. I de kvalitative interviews har nogle af de udenlandske prostituerede dog givet udtryk for, at det simpelthen bare er svært stoppe, selvom det var deres plan, at de kun skulle sælge sex midlertidigt. Mariah, en kvindelig barprostitueret fra Rumænien, fortæller, hvordan hun kom til Danmark med hensigten om, at hun kun skulle arbejde 1 år i prostitution, hvorefter hun kunne rejse hjem igen:

So my plan when I came back here two and a half years ago, it was to work precisely one year. That was really my, you know,

period I was supposed to work. But then as I say you get stuck

...

Hun fortæller, hvordan mange af de prostituerede kvinder, hun kender, har planer om at forlade deres jobs på barerne og i stedet begynde i escort eller et andet job, men at de ikke formår at få sat handling bag deres planer.

Actually I would say that many girls, for a few years they talk about opening their own business or finding another type of job. Or like me a year ago, I started to talk about; 'oh the clubs are kind of dying, maybe I should try escort', and you kind of never move on. You know you just talk, talk, talk.

På trods af at informanter således i de kvalitative interviews har givet udtryk for, at prostitution for dem er et midlertidigt job, som skal føre dem til et givent mål, indikeres det altså, at langt fra alle sætter handling bag ordene. Indikationen ud fra det kvalitative materiale er dog, at nogle informanter oplever at mangle alternativer og derfor ikke formår at forlade arbejdet på trods af intentioner herom.

ÅRSAGER TIL ØNSKE OM EXIT

De primære faktorer, de prostituerede i den kvalitative del af undersøgelsen fremhæver som motiverende i forhold til at forlade arbejdet, er alder og dårlige oplevelser, hvorfor disse i det følgende præsenteres i selvstændige afsnit. Dertil kommer andre årsager, som præsenteres i et samlet afsnit.

ALDER

I det kvalitative materiale er der stærke indikationer på, at alder spiller en rolle i de prostitueredes overvejelser angående exit. Både kvindelige og mandlige prostituerede nævner alder som en faktor, der kan få dem til at stoppe i fremtiden, da de godt er klar over, at det fysiske helbred ikke vil kunne holde til arbejdet for evigt. Andre mener, at kundegrundlaget nok vil forsvinde, når de når en vis alder. Dog har enkelte også udtalt, at de vil blive ved, så længe de overhovedet kan holde til det. Dette gælder især

de interviewede dominerer, som påpeger, at der inden for dominans er en større efterspørgsel på ældre, mere erfarne kvinder, og de vurderer derfor, at alderen for dem ikke vil have betydning for deres kundegrundlag.

Alder fylder også meget i de mandlige informanternes italesættelser i interviews af forventninger om at stoppe i prostitution. Nogle af mændene i den kvalitative del af undersøgelsen forventer, at de med alderen bliver mindre attraktive for kunderne og derfor enten bliver nødt til at sætte priserne ned, gå med til mere avanceret sex eller holde op med at sælge sex. Desuden nævner nogle, at det med alderen bliver sværere at få rejsning.

I de kvalitative interviews med mandlige homoseksuelle prostituerede er der yderligere svage indikationer på, at de yngste mænd tiltrækker flest kunder og kan tage de højeste priser. Frederik fortæller her, at han oplever, at der ofte er tale om en ældre mand, der køber sex af en væsentligt yngre:

Specielt på chatten, det er jo rigtig meget så'n modne mænd, der er fra nogle og 40 og så op efter, og så er det de der helt teenage-drengene fra 18, 19, 20, 21 ik', som de går efter. Dem er der rigtig mange af her i København. Mens jeg oplevede i Berlin og London, der har jeg også været ovre og sælge, og der går de op i nogle andre ting end lige alder. Det er sådan noget med pik-størrelse, og hvor længe man kan holde, og hvad man er til rent seksuelt.

Både mænd med mandlige og kvindelige kunder fortæller, at alder har en betydning for, hvor mange kunder man kan få. Rune mener, at man som mandlig prostitueret har en kortere levetid end kvinder i prostitution. ”I det øjeblik man ikke har en lækker krop mere, så bliver man jo uinteressant.” Han regner med at kunne fortsætte, til han bliver 45 år. Anders på 35 år siger, at han nok snart stopper, fordi han er blevet ”så gammel”. Han regner med, at nogle af hans faste kunder vil fortsætte hos ham, men at han nok snart vil få svært ved at få nye kunder.

DÅRLIGE OPLEVELSER

Det kvalitative materiale indikerer kraftigt, at endnu en motiverende faktor for at forlade prostitution er dårlige oplevelser i forbindelse med salg af sex i form af voldelige episoder eller oplevelser af utryghed. Som

nævnt tidligere, i kapitel 10 om grænser, vold og risikohåndtering, sandsynliggør den kvalitative del af undersøgelsen, at der er stor forskel på omfanget af vold eller grænseoverskridende adfærd fra kunder eller andre i forbindelse med arbejdet som prostitueret. Dette bekræftes i det kvantitative materiale (se figur 10.1 og 10.2 i kapitel 10). I de kvalitative interviews angiver nogle, at de oplever grænseoverskridende adfærd som meget tilstedeværende i deres arbejde. Andre kun har haft ganske få eller ingen dårlige oplevelser og formår at redefinere de få dårlige oplevelser (jf. Becker, 1953), for de klinikprostituerede blandt andet ved at tale med de andre kvinder om kunderne og oplevelserne og evt. grine af dem.

Især de tidligere prostituerede, der har været i terapi, fremhæver i de kvalitative interviews netop voldelige episoder som årsagen til deres ønske om at forlade arbejdet. Det kvalitative materiale indikerer, at nuværende prostituerede, såfremt de har oplevet voldelige episoder, muligvis ville ønske at stoppe. Dette indikeres i det kvalitative materiale også at være en årsag til at holde pause eller forsøge at stoppe, hvilket bekræftes i det kvantitative materiale (se Tabel 11.2). For Søren og Dan, to tidligere mandlige escortprostituerede, var den væsentligste begrundelse for at stoppe, en meget ubehagelig oplevelse med en kunde, der truede med at melde dem til politiet:

Han var jo gift med en mand, og nu var han jo blevet [HIV]positiv, og det var hans mand jo ikke. Og det måtte være os, der havde smittet ham, så nu ville han gå til de respektive myndigheder.

Kunden gjorde ikke alvor af sine trusler, men episoden fik de to mænd til at stoppe med at sælge sex.

Blandt de gadeprostituerede viser både den kvantitative og den kvalitative del af undersøgelsen, at vold generelt og bevidstheden om vold er mere tilstedeværende end blandt de prostituerede inden for de andre arenaer (se Tabel 10.2 og figur 10.2 i kapitel 10). Nogle har i interviews fortalt, at de fysisk og psykisk er så medtagede efter en voldelig episode, at de ikke længere ønsker at være i prostitution. Tanja, en tidligere gadeprostitueret, fortæller, at et mord- og voldtægtsforsøg, som hun med nød og næppe slap fra, var afgørende for hendes beslutning om at komme på narkotikaafvænnings og stoppe i prostitution. Journalerne vidner om lignende historier for de udenlandske gadeprostituerede kvin-

der, hvor det kan være et overfald, der er afgørende for, at de vælger at forsøge at finde et andet job.

ANDRE ÅRSAGER TIL ØNSKE OM EXIT

Som omtalt kan forskellige ændringer i de prostitueredes nuværende livssituation, vurderet ud fra både det kvalitative og kvantitative materiale, være medvirkende til, at de forlader prostitution. Det kvalitative materiale antyder, at sådanne ændringer eksempelvis kan være, at de får en anden og eventuel bedre indtægtskilde. Der er dog i det kvalitative datamateriale også eksempler på prostituerede, særligt udenlandske gade prostituerede, der får fx et rengøringsjob, men fortsat vælger at have en indtægt via prostitution for at tjene penge nok. En anden faktor, som det kvalitative materiale indikerer, kan medvirke til, at de prostituerede vælger at forlade prostitution, er, at de får en kæreste. Informanter fortæller i interviews, at de vurderer, at det ville blive for svært at have en kæreste eller ægtefælle sideløbende med arbejdet som prostitueret. De, der opnår seksuel tilfredsstillelse gennem arbejdet, har derudover muligheden for at få tilfredsstillet disse behov hos kæresten i stedet. Det kvalitative materiale sandsynliggør dog ligeledes, at det ikke er alle prostituerede, der stopper med at sælge sex, når de har en fast kæreste. Nogle fortsætter, med eller uden at deres kæreste er vidende herom, eller vender tilbage til prostitution, når forholdet ender – det ses derved ikke som en permanent exit fra prostitution, men som en pause. Dette uddybes i næste afsnit.

Den kvalitative undersøgelse indikerer, at problemer med at holde fri fra arbejdet og fx slukke arbejdstelefonen for nogle escortprostituerede kan medvirke til ønsket om at stoppe enten kun i escort eller helt i prostitution. Dette nævnes i interviews som en stor ulempe ved escortprostitution og noget, der kan være svært at styre. Nogle af de interviewede oplever, at arbejdet 'tager over', hvorved stress og følelsen af afhængighed kommer til at fylde meget. Derudover viser interviewene, at afhængigheden af pengene kan sætte nogle prostituerede i en presset situation (jf. kapitel 10), som de ikke ønsker at byde sig selv. Mia, en tidligere kvindelig klink- og escortprostitueret, fortæller her, hvorfor hun valgte at stoppe med at sælge sex:

Jeg vil også sige, at jeg var træt af det til sidst, jeg elsker bordel-miljøet, men jeg var træt af kunderne og af, at der ikke er nogen kunder [...] Jeg synes bare, de var pissehamrende irriterende til

sidst, jeg var så træt af at høre på kunder, det samme altid: 'Kan jeg ikke få det billigere, og vil du ikke, og hvorfor' ... i stedet for: Kom ind, læg pengene og lad os tage en halv times hygge eller et hurtigt knald, eller hvad det er [...]

Endelig nævner nogle af de nuværende prostituerede i de kvalitative interviews frygten for at blive opdaget som en grund til at stoppe. Dette kan hænge sammen med det føromtalt dobbeltliv, som de interviewede omtaler som en opslidende og ubehagelig byrde, fordi det indebærer at lyve for deres nærmeste.

Nogle af de udenlandske kvinder angiver i det kvalitative materiale, at hvis blot de kunne få et andet arbejde, ville de stoppe øjeblikkeligt. Dette gælder eksempelvis Katja fra Estland, der er ked af arbejdet som prostitueret, men ikke ved, hvordan hun kan få et andet arbejde. Det gælder også Carla, en transkønnet fra Nicaragua, som ikke bryder sig om arbejdet som prostitueret og ville blive glad for at kunne lave alt andet. Da hun arbejder uden opholdstilladelse i Danmark, fylder frygten for at blive opdaget meget for hende:

Carla: Faktisk så interesserer hvad som helst mig. Jeg kunne godt tænke mig at arbejde med negle. I Nicaragua tog jeg et kort neglekursus med intentionen om at starte en salon her. Ikke at skulle behøve flygte du ved. Det kan være svært at forstå, men hvis du ser en patrulje som cirkler om klinikkerne, har du ikke lyst til at åbne døren, og så kan jeg ikke arbejde, fordi jeg tror det er politiet, der kommer, og det er meget svært.

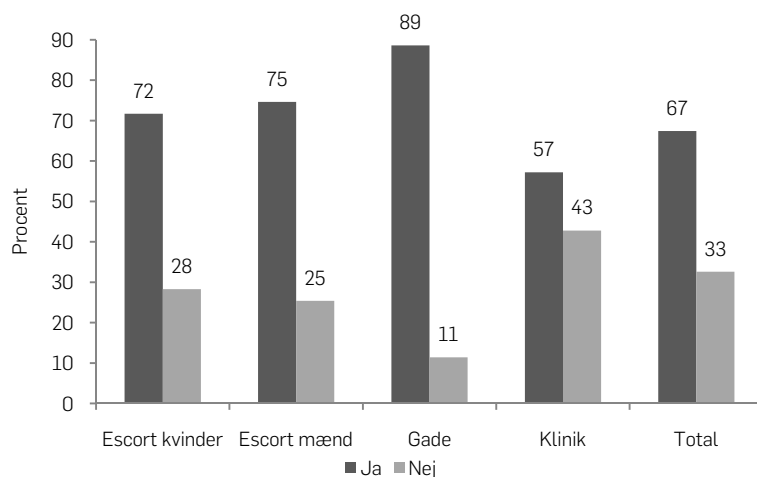
PAUSER OG GENINDTRÆDEN I MILJØET

Det kvantitative materiale viser, at mange prostituerede holder kortere eller længere pauser fra prostitution (se figur 11.2).

Blandt såvel de mandlige som de kvindelige escortprostituerede angiver størstedelen af de adspurgte at have holdt pauser, godt 70 pct. for begge grupper. Blandt de klinikprostituerede angiver lidt mere end halvdelen, at de har holdt pauser, mens en stor andel af de gadeprostituerede har holdt pauser, nemlig 89 pct.

FIGUR 11.2

De prostituerede fordelt efter, om de i periode har holdt pause fra prostitutionen. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

I de kvalitative interviews er vi blevet præsenteret for mange forskellige årsager til at holde pause. Denne variation bekræftes i det kvantitative materiale (se Tabel 11.2).

Som Tabel 11.2 viser, er der forskel på de mest hyppige årsager til pauser, blandt prostitutionsarenaerne. Blandt de klinik- og escortprostituerede kvinder er de hyppigste årsager til at holde pause kærester, og blandt de mandlige escortprostituerede er kærester eller et ønske om at stoppe helt den hyppigste årsag. En væsentligt større andel af de gadeprostituerede end af de øvrige prostituerede angiver, at pausen skyldtes, at de ønskede at stoppe (50 pct.), eller at de havde det dårligt med at sælge sex (67 pct.). 23 pct. af de gadeprostituerede angiver, at de holdt pause på grund af en dårlig oplevelse, hvilket ligeledes er en større andel end inden for de andre arenaer. Tabellen bekræfter således tidligere nævnte kvalitative indikationer på, at de gadeprostituerede i højere grad end prostituerede inden for de andre arenaer føler sig udsatte. Hvor det kvalitative materiale antyder, at en årsag til at holde pause kunne være manglende kunder, er det i det kvantitative materiale kun 11 pct., der angiver dette som årsag til deres faktiske pause. Fælles for alle arenaerne er, at kategorien 'andet' fylder meget. Faktorer, som ikke er medtaget i

spørgeskemaet, vejer derfor tungt i forbindelse med at holde pause. Det overordnede billede er således, at årsagerne til at holde pause er mange og forskellige

TABEL 11.2

Årsager til den seneste pause blandt prostituerede, der angiver at have holdt én eller flere pauser. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Gravid	4	0	10	18	9
Kæreste	26	22	23	39	29
Anden indtægtskilde	2	16	27	18	15
Ønskede at stoppe	2	22	50	14	19
Blev syg	9	2	17	13	9
Blev gift	7	0	7	6	5
Dårlig oplevelse	7	5	23	1	6
Kropslige grænser overskredet	4	3	0	4	4
Dårligt med at sælge sex	2	9	67	10	10
For få kunder	11	8	13	13	11
Andet	28	16	43	30	27
Visum udløb	2	0	3	0	1
I alt	100	100	100	100	100
Antal	46	67	36	136	285

Anm.: Det er muligt at angive flere årsager.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

I det kvalitative materiale fremhæver de interviewede ligeledes forskellige årsager til at tage en pause, eksempelvis ændrede livsomstændigheder som en ny kæreste, nyt job og flytning, ubehagelige eller voldelige oplevelser med kunder, eller misbrugsafvænnning. Derudover indikerer det kvalitative materiale, at nogle prostituerede holder flere pauser.

I de kvalitative interviews har nogle prostituerede fortalt, at årsagerne til, at sexsalget genoptages efter en pause, er, at de mangler indtægten, savnet af kunder, det sociale fællesskab på klinikkerne eller i gademiljøet og/eller savnet af bekræftelsen og spændingen i forbindelse med arbejdet. Det er altså mange af de samme årsager, som både i interviews og i det kvantitative materiale angives som årsager til debut (se Tabel 8.1 i kapitel 8). Derudover er det nogle af de faktorer, informanter i interviews beskriver som fastholdende (se næste afsnit). Eksempelvis fortæller

Camilla, der arbejder privat/diskret, og hvis længste pause varede 6 år, om at vende tilbage:

Jeg savnede det. [...] jeg har savnet de andre piger, jeg har savnet bekræftelsen, jeg har savnet økonomien, jeg har savnet den der økonomiske uafhængighed af andre mennesker.

Kurt fortæller, at han holdt en pause fra prostitution i 6 år, fordi han blev gift, men genoptog det kort efter sin skilsmisse. Kenneth fortæller, at han holder pauser fra prostitution, når han er i et fast forhold, men at han en gang imellem 'kommer til' at gøre det alligevel, grundet 'suset' og bekræftelsen.

[Sidst jeg stoppede,] startede jeg igen efter en måneds tid ... jeg kunne ikke lade det ligge. [...] Pengene og det følelsesmæssige sus var for store, så det var jeg nødt til at skulle opleve en gang mere [...] Det er et følelsesmæssigt sus at komme ud til en kunde, en der er sød og rar, som der er lidt mere i end bare mekanisk sex, en man svinger sammen med. Og derudover er der en pokkers stor bekræftelse i, at nogle ligefrem gider betale én for at dyrke sex med dem, og at de ikke tager en som en selvfølge, men behandler en ordentligt.

Andre holder pauser på grund af helbredet som Bua, en thailandsk kvinde, der har ejet en klinik i Danmark igennem flere år. Hun begyndte at arbejde som prostitueret i Danmark i 1994, men har kun arbejdet 6-7 år samlet. Hun begrundes sine pauser med rygproblemer.

I det kvalitative materiale indikeres det, at prostituerede, der har haft voldelige eller på anden vis ubehagelige oplevelser, efter sådanne episoder har behov for et pusterum eller for at være sig selv for en tid. Mia, som er tidligere klinkprostitueret, fortæller eksempelvis, at hun holdt pause, efter hun var blevet voldtaget af en kunde, men at hun efter noget tid ikke kunne undvære arbejdet:

[Jeg startede igen,] fordi jeg synes det er et fedt job, jeg elsker det job, jeg elsker det der bordelmiljø. Der var faktisk en, der sagde til mig: 'er du stoppet?', så sagde jeg ja. 'Jamen, du skal jo ikke lade en idiot [voldtægtsmanden] bestemme, om du skal blive ved

med at have dit job eller ej. Det er sgu rigtigt nok, hvorfor skal jeg stoppe, fordi han er en idiot? [...] så fortsatte jeg i 2½ år derefter.

Det kvalitative materiale antyder yderligere, at nogle gade prostituerede har behov for at holde pauser fra prostitutions- og misbrugsmiljøet. De har i interviews fortalt, at de i disse perioder holder sig hjemme, skærer ned på stofferne og afholder sig fra at sælge sex. De fortæller, at de vender tilbage, fordi de falder tilbage i stofmisbrug eller har brug for penge af andre grunde. Frederikke, som er gade prostitueret, beskriver, hvordan hun valgte at tage en pause på 8 måneder fra stofferne og hele miljøet. I de 8 måneder solgte hun heller ikke sex. Hun fortæller, hvordan det ofte er voldsomme oplevelser i hendes liv, der får hende til at vende tilbage til stofferne. Da vi taler med hende, har hun ikke solgt sex i 6 uger, fordi hun er sammen med sin ekskæreste igen. Hun har dog sat sit forbrug af kokain op, men har fundet en anden måde at finansiere det på, da hendes kæreste ikke vil have, at hun sælger sex.

Det kvalitative materiale indikerer endvidere, at nogle udenlandske prostituerede holder pause fra prostitution i kortere eller længere perioder, når de har tjent penge nok, til at de kan rejse hjem til deres familie. De vender dog tilbage til Danmark eller rejser til et andet land, når der igen skal tjenes penge.

Det kvalitative materiale sandsynliggør, at informanter, der har forsøgt at stoppe eller har holdt pauser, oftest vender tilbage på grund af økonomisk nød. Det gælder eksempelvis Stinna, en nuværende kvindelig klinik prostituerede, der lige har holdt pause i 2 måneder. Hun fortæller her, hvordan hun oplevede det at vende tilbage til arbejdet efter pausen:

Ja, det har været, det er hårdt. Det er jo også derfor, at nu starter jeg lige så stille op igen, det er sgu lidt hårdt. Så ... [sukker].
Ja.

FASTHOLDENDE FAKTORER

Som sagt indikerer det kvalitative materiale, at der er forskellige faktorer ved prostitution, som medvirker til, at nogle prostituerede ikke ønsker at stoppe eller ikke kan stoppe. Det kvalitative materiale indeholder stærke

indikationer på, at der er en sammenhæng mellem ønsket om at stoppe og oplevelsen af økonomisk afhængighed af arbejdet og eventuelt social eksklusion (jf. prostitutionshierarkiet i kapitel 4). I interviewene fremhæver nogle prostituerede det sociale fællesskab, egen seksuel tilfredsstillelse og bekræftelsen fra kunderne som positive aspekter ved arbejdet, der er medvirkende til, at de ikke ønsker at stoppe. Andre italesætter disse aspekter negativt, som fastholdende faktorer, der er en hindring for deres ønske om at forlade arbejdet. Nogle fortæller i de kvalitative interviews, at prostitution for dem er det arbejde, hvori de føler sig bedst tilpas, føler sig trygge og accepterede og føler, at de er gode til noget.

I det følgende præsenteres de prostitueredes overvejelser i forhold til penge og det sociale netværk, da det er de fastholdende faktorer, der er mest fremtrædende i det kvalitative materiale.

PENGENE

I den kvalitative undersøgelse er der stærke indikationer på, at muligheden for at tjene hurtige penge er den vigtigste årsag til at blive i prostitution. Det kvalitative materiale antyder yderligere, at netop udsigten til ikke at kunne tjene lige så mange penge i et andet job, således fungerer som en fastholdende faktor. Mariah, der arbejder som champagnepige på en stripbar, udtaler:

... well I would say, I think realistically, you know, we cannot make this type of money anywhere outside.

Christine, en tidligere prostitueret, beskriver her, hvilke overvejelser hun gik med efter at være stoppet:

[...] pludselig havde jeg ikke nogen penge, fra at have mange penge til ikke at have nogen, det var presset. [...] det var jo det, jeg havde levet i 3½ år og så bare lige at skulle slippe det [...] det var det, jeg kunne, hvad skulle jeg ellers lave? [...] det var det eneste, jeg var god til.

I kvalitative interviews fortæller nogle af de tidligere prostituerede, ligesom Christine, at de oplevede, at arbejdet som prostitueret var det eneste de var gode til, hvilket også havde en fastholdende effekt.

Det kvalitative materiale indeholder altså stærke indikationer på, at hvad enten de prostituerede har brug for indtjeningen fra prostitution til at dække basale leveomkostninger eller sikrer en højere levestandard og adgang til materielle goder, oplever nogle en vis økonomisk afhængighed, der gør det vanskeligt for dem at stoppe i prostitution. De fortæller i interviews, at de har svært ved at se alternative indtjeningsmuligheder, der giver dem mulighed for at opretholde deres nuværende levestandard. Anders fortæller, at han har tillagt sig et højt forbrug, efter at han begyndte at sælge sex, og at han ville have svært ved at stoppe, fordi han så skulle undvære de penge. Rune er også godt klar over, at han ville blive nødt til at sætte sit forbrug af luksusvarer meget ned ”så kan jeg ikke brænde 5.000 af på tøj den her måned”, men ser det ikke som en stor udfordring.

Jacob er på overførselsindkomst og har på interviewtidspunktet boet på krisecenter igennem længere tid. Han ønsker at stoppe med at sælge sex og har holdt pauser flere gange, men er vendt tilbage til det, når han er meget økonomisk presset. Han svarer her på, hvad han føler, han mangler at have styr på for at kunne stoppe.

Jamen, det er så'n hele min tilværelse, egentlig. Det med at jeg er så rodløs, som jeg er lige i øjeblikket. Så der er rigtig mange ting, jeg tror, der skal på plads, inden jeg ligesom får ro i sindet og siger, nu stopper jeg ... blandt andet et job, jo – det ville jo være dejligt.

Det kvalitative materiale sandsynliggør altså, at et arbejde, der kan give en anden indtægt, er af afgørende betydning for nogle prostituerede i forhold til deres overvejelser om at forlade arbejdet.

Blandt de udenlandske kvinder i den kvalitative del af undersøgelsen kan det sandsynliggøres, at der er særlige fastholdende faktorer forbundet med, at en del af dem ikke har arbejds- og opholdstilladelse og derfor har svært ved at få adgang til det ordinære arbejdsmarked. Det kvalitative materiale indikerer endvidere, at de ofte har udgifter eller gæld i hjemlandet, hvilket kan medvirke til, at de bliver lidt længere tid i Danmark, indtil gælden er betalt, eller de fx har råd til at købe den lejlighed i hjemlandet, som de drømmer om (jf. afsnittet om det midlertidige arbejde).

STOFMISBRUG, NETVÆRK OG FINANSIERING

– GADEPROSTITUEREDDE

Det kvalitative materiale antyder kraftigt, at flere faktorer medvirker til at fastholde kvinder i gadeprostitution, og at en økonomisk afhængighed af penge til at finansiere et stofmisbrug er en væsentlig fastholdende faktor. Ifølge de fagpersoner og gadeprostituerede, der udtaler sig i de kvalitative interviews, handler det dog ikke kun om det faktiske behov for at købe og tage stoffer, men også om, at misbrugs- og prostitutionsmiljøet ofte er overlappende, og at en stor del af deres omgangskreds befinder sig i disse miljøer, så kvinderne hele tiden konfronteres med stofmisbrug. Nogle af de stofmisbrugende kvinder fortæller i interviews, at stofferne derudover medvirker til at dæmpe følelser af skyld og skam, som de kæmper med i forbindelse med deres misbrug og prostitution:

Nadja: Men der er mange, der siger, at når du er clean, så har du det bedre, men så har jeg det værre, fordi alle de der følelser, de kommer ind over med skyld og skam, og de bliver jo ekstra forstærkede, når man bliver klar i hovedet. Og den skyld og skam, man har i forhold til sine børn, har da gjort, at jeg har haft lyst til at slukke mine følelser, og de bliver jo vækket til live igen for alvor, når man bliver clean.

Det kvalitative materiale viser derudover, at nogle af de gadeprostituerede kvinder har befundet sig i misbrugs- og/eller prostitutionsmiljøet det meste af deres ungdom og voksne liv, og at nogle er startet som prostituerede, fordi de skulle finansiere et stofmisbrug. I interviewene fortæller nogle af disse kvinder, at de derfor frygter, hvad det er for en verden, der venter dem uden for dette miljø, og om de vil passe ind i denne. I det kvalitative materiale er der stærke indikationer på, at prostituerede inden for alle arenaer grundlæggende er bekymrede for, hvorvidt de vil kunne begå sig på det ordinære arbejdsmarked. En bekymring, der er vigtig at tage højde for, hvis de evt. skal hjælpes til at forlade prostitution. Som Vibeke, der er gade prostitueret, forklarer det:

Men det, jeg frygter mest, det er den der vedholdenhed. Og hvad fanden skal jeg putte ind i livet, jeg har aldrig været på arbejdsmarkedet, nu er jeg så også ved at søge førtidspension, jeg kunne godt tænke mig at gå lidt i skole.

Hun fortæller, hvordan hun flere gange har været clean. Sidste gang var hun clean 1 år, men hver gang hun har prøvet at stoppe, er hun faldet tilbage i misbruget. Både fagpersoner og informanter med prostitutionserfaring peger i det kvalitative materiale på, at de prostituerede med et misbrugs store behov for at tjene hurtige penge gennem prostitution, muligvis kan begrænses, hvis de kommer i metadonbehandling. Metadonbehandlingen kan derfor være et afgørende skridt på vejen til, at kvinderne får lagt afstand til deres prostitution. Den kvalitative undersøgelse indikerer dog også, at nogle gade prostituerede sælger deres metadon videre. Fagpersoner understreger i de kvalitative interviews således også, at en succesfuld exit både fra prostitution og misbrug efter deres mening kræver, at ønsket om at stoppe kommer fra kvinderne selv. Dette billede bekræftes i den internationale litteratur (se fx Williamson, 2003).

DET SOCIALE NETVÆRK

Det kvalitative materiale antyder, at oplevelsen af stigmatisering og social eksklusion kan være en væsentlig fastholdende faktor for de gade prostituerede, idet nogle af de interviewede eksempelvis ikke føler sig i stand til at tage et ordinært arbejde eller få venner uden for miljøet. Det kvalitative materiale sandsynliggør således, at det blandt de gade prostituerede i mindre grad er det sociale fællesskab inden for miljøet, der har betydning, og i højere grad en oplevelse af eksklusion fra sociale fællesskaber uden for miljøet.

Ud fra de kvalitative interviews kan det sandsynliggøres, at det blandt de klinikprostituerede imidlertid netop er det sociale netværk inden for miljøet, der fungerer som en fastholdende faktor. Nogle klinikprostituerede betegner i interviews klinikkerne og samværet med de andre kvinder, der arbejder der, som noget de ville savne, hvis de stoppede, eller sågar ikke kan undvære.

Det kvalitative materiale indikerer yderligere, at de sociale aspekt blandt escortprostituerede, både mandlige og kvindelige, ikke bliver italesat som vigtigt. Det kan ud fra interviewene sandsynliggøres, at dette skyldes, at arbejdet foregår mere isoleret, og at de fleste sjældent er i kontakt med andre prostituerede.

Overordnet sandsynliggør den kvalitative del af undersøgelsen, at der er sociale relationer forbundet med arbejdet som, prostituerede mener, kan være svære at give afkald på. Dette gælder ikke mindst i de

tilfælde, hvor de prostitueredes netværk uden for miljøet er blevet svækket i forbindelse med arbejdet, fx fordi de har været nødsaget til at lyve og leve et dobbeltliv. I disse tilfælde spiller bekendtskaber inden for miljøet, vurderet ud fra det kvalitative materiale, en afgørende rolle, idet det er med disse personer, de prostituerede kan dele oplevelser fra arbejdet. Det kan dog sandsynliggøres ud fra det kvalitative materiale, at denne stærke sociale tilknytning til miljøet også gør sig gældende for prostituerede, der samtidig har stærke sociale relationer uden for. Men for dem, der i interviews har fortalt dette, synes denne tilknytning ikke at udgøre en hindring i forbindelse med et eventuelt ønske om at stoppe i branchen.

En fagperson fra en ngo fortæller i et interview, at de danske gade prostitueredes netværk, som ofte er i misbrugsmiljøet, netop er bygget op omkring et fælles misbrug. Nadja påpeger, hvordan det nærmest er tabu inden for misbrugsmiljøet at give udtryk for, at man gerne vil ud af sit misbrug.

Man skal ikke tro, at man er klog, eller at man vil noget andet, det er fuldstændig tabu. Det kan du slet ikke nævne.

Det kvalitative materiale indikerer, at det sociale netværk blandt de udenlandske prostituerede er en væsentlig fastholdende faktor, da de interviewedes eneste netværk i Danmark ofte er inden for prostitutionsmiljøet, fordi deres bekendte selv er prostituerede eller er tilknyttet en bagmandsvirksomhed.

I det kvalitative materiale er der derudover indikationer på, at en anden fastholdende social faktor i prostitution er de positive relationer, som nogle prostituerede fortæller, at de har til deres kunder. Som de prostituerede har forklaret det i interviews, hænger dette til dels sammen med bekræftelsen, som fås fra kunden, og til dels med det sociale samvær i mødet med kunden. Det kvalitative materiale antyder dog, at det er meget individuelt, hvor meget kunderelationen fylder i den enkelte prostitueredes arbejde. Samværet med kunden kan i nogle tilfælde være meget præget af rutine, og noget der skal overstås, mens det med andre kan være meget bekræftende for den prostituerede (se også Alzaga 2007).

Derudover fremhæver nogle prostituerede i de kvalitative interviews det positive ved, via prostitution, at hjælpe andre som en fastholdende faktor på samme måde som andre aspekter ved arbejdet, der ople-

ves positivt. Jon siger, at han vil fortsætte med at sælge sex, så længe han føler, at han kan gøre en positiv forskel i andre menneskers liv, og fremhæver det som meget tilfredsstillende, at han har hjulpet mænd, der ikke var afklarede med deres egen seksualitet.

KONTAKT TIL SOCIALE TILBUD OG OFFENTLIGE MYNDIGHEDER

I dette kapitel kortlægger vi de prostitueredes viden om og erfaringer med sociale tilbud og offentlige myndigheder, herunder politiet og SKAT, samt deres behov for støtte og forslag til forbedringer. Derudover præsenterer vi en række forslag, som er formuleret af forskellige fagpersoner. Det indebærer, at vi i dette afsluttende kapitel i kortlægningen af prostitution, igen retter fokus mod de strukturelle aspekter af prostitution.

Det kvalitative studie indikerer, at det er de kvindelige danske klinikprostituerede, der udviser størst kendskab til og erfaring med de forskellige sociale tilbud, idet de opsøges af socialarbejdere, mens de escortprostituerede og de udenlandske kvinder i langt mindre grad kender til de sociale tilbud. I undersøgelsens kvalitative del fremhæves de offentlige myndigheders og sociale tilbuds holdning og mangel på kendskab til prostitution, hvilket kan hindre nogle prostituerede i at søge hjælp eller få den hjælp, de har behov for. Undersøgelsens resultater viser endvidere, at prostitution ofte for de danske gadeprostituerede hænger sammen med et stofmisbrug, hvorfor behovet for sociale tilbud til denne gruppe ofte også har med misbrugsafvænnning og resocialisering at gøre.

De prostituerede angiver at tilbuddene i højere grad bør tage højde for dårlige oplevelser, frygten for vold eller økonomisk afhængig-

hed. Dette både for de, som ønsker at forsætte med at sælge sex, og de, som ønsker at forlade prostitution.

I litteraturen og i den danske debat om prostitution diskuteres exit og mulige følgevirkninger ofte. Denne undersøgelses bidrag har været at identificere de prostitueredes udsathed og oplevelser af økonomisk afhængighed og social eksklusion, og endvidere, som dette kapitel vil belyse, at dette i højere grad bør medtænkes i kommunikationen mellem sociale tilbud og de prostituerede, særligt set i lyset af det ukendskab til tilbud, som undersøgelsen viser.

VIDEN OM SOCIALE TILBUD OG OFFENTLIGE MYNDIGHEDER

I det følgende præsenterer vi undersøgelsens indsigter i de prostitueredes kendskab til og erfaring med forskellige offentlige instanser og sociale tilbud. Som beskrevet indledningsvist indikerer undersøgelsens kvalitative del, at de klinikprostituerede har størst kendskab til tilbud og myndigheder. Det kan skyldes, at de fleste af landets klinikker modtager årlige kontrolbesøg fra politiet som et led i politiets strategi mod udnyttelse af individer i prostitutionssammenhæng (se fx Rigspolitiet, 2009). Hertil kommer, at flere sociale tilbud laver opsøgende arbejde blandt de prostituerede på landets klinikker.

Det kvalitative studie tegner imidlertid et billede af, at nogle informanter på tværs af arenaerne og derfor også blandt klinikprostituerede ikke har kendskab til de forskellige sociale tilbud. For de klinikprostituerede kan dette dels skyldes, at de ikke har været til stede på klinikkerne ved besøg fra de sociale tilbud, dels at nogle klinikprostituerede vælger ikke at lukke medarbejderne fra de sociale tilbud ind. Kendskabet til de sociale tilbud synes dog på baggrund af udtalelser fra de personer, vi har interviewet til det kvalitative studie at være mindre inden for de øvrige prostitutionsarenaer. Eksempelvis findes der i studiet eksempler på, at såvel kvindelige som mandlige escortprostituerede ikke har kendskab til deres muligheder for at opsøge hjælp og rådgivning. I de kvalitative interviews med kvindelige escortprostituerede er der nogle, der, såfremt de blev opsøgt eller kendte til muligheden, meget gerne ville benytte sig af eksempelvis tilbud om psykologhjælp. Dette gælder fx Lilli, som arbejder i escort. Hun er aldrig blevet kontaktet af medarbejdere fra sociale tilbud,

og kender derfor intet til disse. Hun lyder overrasket, da vi fortæller, at der eksisterer en landsdækkende psykologordning, som de prostituerede kan blive henvist til af et offentligt socialt tilbud.

Nej, er det rigtigt? Det synes jeg da er fantastisk! [...] De mangler alle os, der ikke er på klinik og ikke kender andre i branchen, dem tror jeg, der er rigtig mange af. Alle os, der er hemmelige. Som ikke ligesom bliver registreret nogen steder, og som man ligesom ikke kan få fat på, med mindre vi melder os frivilligt, ikke?

I det kvalitative studie er der tillige stærke indikationer på, at udenlandske klinikprostituerede ingen eller meget ringe kendskab har til de sociale tilbud. Eksempelvis indvilligede en thailandsk klinikprostitueret i at lade sig interviewe, idet hun håbede på, at interviewerne kunne hjælpe hende og nogle bekendte inden for branchen med at opsøge den fornødne hjælp, i dette tilfælde anonym lægehjælp. Dog er der antydninger af, at nogle af de udenlandske klinikprostituerede, som vi har mødt i Region Syddanmark, har kendskab til et rådgivnings- og sundhedstilbud, hvis medarbejdere jævnligt laver opsøgende arbejde blandt udenlandske klinikprostituerede.

Interviews med de danske gadeprostituerede indikerer ligeledes, at disse kvinder oftest har kendskab og kontakt til sociale tilbud, der laver opsøgende arbejde på gaden, eller som tilbyder kvinderne ophold i væresteder. Disse sociale tiltag fungerer, jf. det kvalitative studie, eksempelvis som bindeled mellem kvinderne i gadeprostitution og de dele af systemet, som kvinderne har behov for at tage kontakt til.

Mens der findes en række sociale tilbud til kvindelige prostituerede, er der i dag ingen tilbud rettet direkte mod mandlige prostituerede (se bilag A). Der har tidligere været et enkelt tilbud i København, men det blev i 2003 en del af en række fælles tilbud rettet mod begge køn. Derudover har der eksisteret et par tilbud af kortere varighed, og der eksisterer i dag en rådgivningstelefon, der er åben for både kvinder, mænd og transkønnede i prostitution. I det kvalitative materiale er der kun enkelte tilkendegivelser af et behov for sociale tilbud blandt de prostituerede mænd. Nogle mener ikke, at de har behov for hjælp, mens andre ikke kan forestille sig, hvilken slags hjælp et socialt tilbud skulle kunne give dem. Der er dog indikationer på, at mandlige prostituerede på

linje med nogle af de kvindelige har negative oplevelser i forbindelse med salg af sex i form af vold, stigmatisering eller lignende (jf. kapitel 9 og 10). Dette indikeres ligeledes i flere andre danske undersøgelser af den mandlige prostitution (Bechmann Jensen, 1997; Lautrup & Heindorf, 2003), hvorfor behovet for sociale tilbud rettet specifikt mod mænd i prostitution er til stede. At der ikke eksisterer tilbud til mandlige prostituerede forklares i litteraturen med en manglende erkendelse af prostitution som en mulighed for mænd (Lautrup & Heindorf 2003, s.3).

I spørgeskemaundersøgelsen er der ikke spurgt direkte til de prostitueredes kendskab til sociale tilbud. Dog er de respondenter, som har tilkendegivet, at de ønsker at stoppe med at sælge prostitution blevet spurgt til, i hvor høj grad de oplever, at der er sociale tilbud, der kan hjælpe dem med at stoppe (se Tabel 12.1). Svarene viser, at kun 6 pct. af de prostituerede oplever, at der i høj grad eller i meget høj grad eksisterer tilbud, som kan hjælpe dem med problemstillinger i forbindelse med at stoppe i prostitution. 30 pct. finder, at der slet ikke eksisterer tilbud.⁶¹

TABEL 12.1

De prostituerede, der har overvejet at stoppe inden for et år, fordelt efter, i hvor hvilken grad de oplever, at der er offentlige tilbud, der kan hjælpe dem til at stoppe. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				I alt
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	
I meget høj grad	0	5	0	5	3
I høj grad	8	0	3	2	3
I nogen grad	15	0	20	14	13
I ringe grad	15	0	33	5	13
Slet ikke	23	38	20	36	30
Ved ikke	39	57	23	38	38
I alt	100	100	100	100	100
Antal	13	21	30	42	106

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

61. På baggrund heraf kan der ikke konkluderes på respondenternes kendskab til tilbud, idet man godt kan have viden om et tilbuds eksistens, men ikke mene, at det kan hjælpe en med specifikke problemstillinger.

OPLEVELSER MED SOCIALE TILBUD OG OFFENTLIGE MYNDIGHEDER

I forbindelse med kortlægningens kvantitative studie er de prostituerede i spørgeskemaundersøgelsen blevet spurgt om, hvorvidt de har haft brug for hjælp til en række specifikke problemstillinger i 2010 (se Tabel 12.2). Samlet set svarer 60 pct. af respondenterne, at de ikke har haft brug for hjælp. Dette gør sig særligt gældende for de mandlige escortprostituerede, hvor 77 pct. ikke har oplevet at have behov for hjælp. Som indikeret i det kvalitative studie er det primært de gadeprostituerede, som har haft behov for hjælp – specielt til psykiske og fysiske gener.⁶² Samlet set er der for denne gruppe blot 14 pct. af respondenterne i det kvantitative studie, som angiver, at de ikke har haft brug for hjælp.

TABEL 12.2

De prostituerede fordelt efter, om de i 2010 har haft brug for hjælp til en række forskellige problemstillinger. Særsomt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Ja, finde bolig	9	14	38	8	14
Ja, psykiske gener	14	8	43	7	13
Ja, fysiske gener	9	8	41	12	15
Ja, arbejde	9	12	14	2	7
Ja, lovgivningsmæssige spm,	21	6	35	10	15
Andet	12	2	32	8	11
Nej, ikke haft brug for hjælp	58	77	14	68	60
Antal	43	51	37	131	262

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Respondenter, som tilkendegiver, at de har haft behov for hjælp til at løse problemstillinger i 2010, er ligeledes blevet spurgt om, hvorvidt og hvor de modtog hjælp (se Tabel 12.3).

62. Det fremgår ikke, om disse gener kan relateres til prostitution.

TABEL 12.3

Andelen af prostituerede, der har haft behov for hjælp til at løse problemstillinger i 2010, der fik hjælp fra en række forskellige steder. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				I alt
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	
Hos kommunen	18	18	34	20	24
Hos en privat organisation	24	9	44	10	23
Hos politiet	12	0	9	2	6
Hos kompetencecenter prostitution/provest	6	9	19	15	14
Hos egen læge	6	30	-	39	29
Hos andre	41	46	50	37	43
Jeg fik ingen hjælp	24	18	9	20	17
Antal	17	11	32	41	101

Anm.: De gade prostituerede har ikke haft muligheden for at svare 'Hos egen læge' på grund af en ændring i spørgeskemadesignet.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Besvarelserne viser, at 43 pct. af respondenterne har søgt hjælp 'hos andre' end de i spørgeskemaet listede organisationer og myndigheder. Derudover har 29 pct. søgt hjælp hos egen læge, mens henholdsvis 24 og 23 pct. har søgt hjælp hos kommunen eller en privat organisation. Problemstillingens art er naturligvis afgørende for, hvor den prostituerede har valgt at søge hjælp. De respondenter, som har modtaget hjælp, er ligeledes blevet bedt om at vurdere den hjælp, som de fik. Der er dog kun 29 respondenter, som har valgt at svare herpå. Det er derfor ikke muligt at konkludere på vurderingen af den modtagne hjælp.

I det kvalitative studie er der dog indikationer på, at de klinikprostituerede til tider oplever mødet med de sociale tilbud som stigmatiserende (se afsnittet om institutionel stigmatisering i kapitel 1). Eksempelvis påpeger nogle af de interviewede kvinder i klinikprostitution det problematiske i, at nogle sociale tilbud sigter mod at få kvinderne ud af prostitution. Dette er blevet nævnt som en årsag til, at nogle af de klinikprostituerede vælger ikke at åbne døren for opsøgende medarbejdere. En domina udtaler:

Alice: Jamen, jeg er ved at brække mig over det, nogen, der kommer og skal omvende mig, det er næsten lige så slemt at få

besøg af dem [de sociale tilbud] som at få besøg af Jehovas vidner. Fordi ..., de kan ikke frelse os, vi er ikke interesserede i at blive frelst, vi har det udmærket [...]. De vil gerne have os ud af det der, vi er havnet ude i, jeg synes ikke, vi er havnet ude i noget, vi er havnet på vores rigtige hylde.

I modsætning hertil står blandt andet tilkendegivelser fra nogle tidligere klinikprostituerede, som i kvalitative interviews fortæller, at de har haft stor glæde af sådanne tilbud, der dels har hjulpet dem med at forlade prostitution, dels hjulpet dem med at bearbejde oplevelser fra deres arbejde som prostituerede. Endelig giver interviewene med de nuværende klinikprostituerede stærke indikationer på en tilfredshed med, at der findes disse sociale tilbud, men at de ganske enkelt ikke vurderer selv at tilhøre den gruppe af prostituerede, der har behov for tilbuddenes hjælp. Dette gælder eksempelvis Henriette, der, til trods for at hun ikke mener selv at have behov for hjælp, accepterer de sociale tilbuds agenda og lader udleveret materiale fra tilbuddene ligge til de andre kvinder, der arbejder på samme klinik, og som muligvis kunne have gavn af det.

Stinna, som grundlæggende er ked af at arbejde som prostitueret, men ser det som sin bedste mulighed lige nu, fortæller, at hun har modtaget en mappe med informationer fra en opsøgende socialarbejder: ”Og så kunne jeg ringe til et telefonnummer, hvis jeg havde behov for det, men det har man jo ikke.” Hun mener i stedet, at det oplagte vil være at gå til en veninde inden for branchen, hvis man har behov for en at tale med. Hun er dog overvejende positiv over for den information, hun har modtaget og siger:

Jeg synes egentlig, at det er dejligt altså ... hmm ... vi fik jo en bog, hvor der er nogle piger, der har stået frem i forhold til at fortælle om deres liv, og det kunne man jo helt sikkert nikke genkendende til, jeg synes, det var dejligt at få alle de der informationer. Vi fik en mappe også i forhold til med sygdomme, hvad man kan få, hvad der er farligt, og hvad der er knap så farligt, og hvad man skal undgå og alle sådan nogle ting [...]. Og de kom også med nogle kondomer og noget glidecreme og det ene med det andet, lad os bare få noget mere af det! Helt sikkert, det er rigtig, rigtig godt.

Herudover er der i det kvalitative materiale indikationer på, at de klinikprostituerede er glade for, at der eksisterer forskellige ngo'er og interesseorganisationer for prostituerede. Det er dog ikke ensbetydende med, at de vil være medlemmer i de organisationer, hvilket blandt andet begrundes med et ønske om at hemmeligholde deres arbejde, da de er bange for at bekendte, familie og offentlige myndigheder skal opdage, hvad de arbejder med, hvis de melder sig ind i en organisation.

De gadeprostituerede, som er interviewet i undersøgelsens kvalitative studie, udtrykker tilfredshed og ikke mindst taknemmelighed over for de sociale tilbud, de møder. En enkelt informant mener dog, at et tilbud, som hun har været i kontakt med, er imod prostitution, og hun ønsker derfor ikke at være i kontakt med dette tilbud længere.

De interviewede gadeprostitueredes udtalelser peger overordnet set i retning af, at de sociale tilbud, som de er i kontakt med, opfylder nogle sociale behov og udgør en form for andet hjem, i kortere eller længere perioder. Nadja fortæller om sit forhold til det sociale tilbud, hun benytter:

Hvis jeg ikke har noget [sted] at holde jul, så kommer jeg her. De hører mig godt, og de støtter mig godt [...], og så tror de altid på mig. Og de kvinder, der kommer her, de bliver også mine veninder – eller hadefjender [griner].

En anden gadeprostitueret siger endvidere følgende om den sociale funktion, som hun oplever, at nogle sociale tilbud yder på gaden:

Ditte: Altså al hjælp, som jeg er stødt på derinde [på gaden], har jeg da prøvet på at tage imod, fordi man gerne vil, fordi man føler sig meget alene og sårbar og sådan. Altså, når der er noget opsøgende arbejde, og nogen, der kommer og tilbyder noget, jeg har i hvert fald været utrolig glad for det. Jeg har været rigtig, rigtig glad for, at man ikke har følt sig helt alene i verden derinde.

En anden kvinde fortæller, hvordan samme sociale tilbud hjælper hende med at få ordnet mere formelle aftaler som at tage ind på sygehuset og hente metadon:

Vicki: Ja, hvis jeg har brug for hjælp til at få ordnet mine aftaler ude på sygehuset, bliver jeg kørt derud, og så skal jeg nok selv finde hjem igen, det er bare lige det der med at tage sig sammen, fordi det kan godt blive rigtig meget at overskue, når man ikke er vant til at overskue en skid.

Lignende indikationer på de sociale tilbuds betydning findes flere andre steder i det kvalitative materiale om gadeprostitution, hvilket tyder på, at det for de gade prostituerede, som har et stofmisbrug, synes afgørende, at de har nogle, der kan hjælpe dem med at tage til et aftalt møde på kommunen, til lægen eller lignende.

Endelig efterspørger nogle af de interviewede udenlandske prostituerede hjælp til at finde et sted at bo. Nogle af de interviewede udenlandske klinikprostituerede bor på de klinikker, hvor de arbejder, hvilket i nogle tilfælde kan skabe yderligere social eksklusion.

For de mandlige prostituerede antyder det kvalitative studie, at nogle mandlige informanter benytter sig af de offentlige og private sundhedsmæssige tilbud for regelmæssigt at blive tjekket for kønssygdomme, herunder HIV. Ligeledes er der informanter, som tilkendegiver, at de benytter sig af tilbud om gratis kondomer fra eksempelvis kommunen. I forbindelse med det kvalitative studie udtrykker de interviewede mænd, som har været i kontakt med et af de sundhedsmæssige tilbud stor tilfredshed hermed.

Det kvalitative studie indikerer således, at de mandlige prostituerede er opmærksomme på risikoen for HIV og er opmærksomme på at beskytte sig mod sygdommen. Der er dog enkelte undtagelser. Frederik fortæller eksempelvis:

... altså der findes jo rigtig god medicin til HIV nu. Man falder ikke døde om som fluer, som man gjorde tidligere. [...] plus hvis du er i behandling for HIV, så den medicin, den slår jo – den slår ikke HIV ihjel, men den gør, at du næsten ikke kan smitte, det er rigtig svært at smitte nogen.

En anden af de interviewede giver udtryk for, at man sagtens kan leve et normalt liv med HIV i dag med de behandlingstilbud, der findes, hvorfor man ikke behøver at være specielt forsigtig:

Simon: Men jeg vil også sige, at desværre har jeg den holdning, at fik jeg HIV, ærgerligt, ærgerligt, det er tre piller om dagen resten af dit liv, det er det. [...] Efter de meldte det der ud i TV-avisen og på diverse homosider, at man stort set ikke kan blive smittet, hvis de er under behandling, så gi'r folk den gas, det gør de.

Endvidere beskriver nogle af de mandlige informanter i de kvalitative interviews, at de dyrker ubeskyttet sex. Det kan skyldes et bevidst valg fra mændene, men nogle fortæller også, at de 'bare' kommer til at glemme det. Der er desuden nogle af de interviewede mænd, der beskriver, at kunderne af og til presser på for at dyrke usikker sex, og at de i de tilfælde er villige til at betale meget ekstra for det. Det kvalitative studie indikerer både, at nogle mænd afviser sådanne tilbud, og at andre tager i mod det:

Frederik: Jeg kan godt have usikker sex, hvis de betaler så'n noget ekstra [...]. Men kun hvor jeg er aktiv. Og jeg ved godt, man skal passe rasende meget på og så'n noget. Specielt med HIV, altså jeg er ikke så bange for alle mulige andre sygdomme, for de kan behandles og så'n. Jeg skal ikke have børn.

I den kvantitative undersøgelse bekræftes det, at mændene i større omfang end kvinderne undlader at beskytte sig med kondom (jf. Tabel 10.1).

OPLEVELSER MED POLITI OG SKAT

Ud over oplevelser med sociale tilbud gives der i det kvalitative materiale forskellige indikationer på de prostitueredes erfaringer med to offentlige myndigheder, politiet og skattevæsenet samt deres overvejelser i forbindelse med en eventuel registrering for moms og skat. Det kvalitative materiale sandsynliggør, at kendskabet til og erfaringerne med politiet er størst blandt de klinik- og gadeprostituerede, idet de escortprostituerede som nævnt sjældent har haft kontakt til politiet. Afsnittet om SKAT er primært baseret på udtalelser fra kvindelige klinik- og escortprostituerede, og da sidstnævnte sjældent har været i kontakt med skattevæsenet, præsenterer afsnittet deres overvejelser vedrørende at lade sig registrere eller ej. De klinikprostituerede derimod, har i interviewene fortalt om

konkrete oplevelser i forbindelse med skattevæsenets kontrolaktioner på klinikkerne. I forbindelse hermed er der i det kvalitative materiale indikationer på, at de klinikprostituerede oplever kontrolaktionerne fra SKAT som stigmatiserende⁶³ og deres holdning til de prostituerede som fordømmende. Mens enkelte af de interviewede udenlandske klinikprostituerede efterspørger mere engelsksproget informationsmateriale om, hvordan man som udlænding bliver registreret hos SKAT, hvad det indebærer etc. I det kvalitative studie, har nogle af de interviewede prostituerede ligeledes nævnt deres holdninger til kriminalisering af sexkøb. Dette emne behandles dels løbende i de følgende to afsnit, dels i et efterfølgende selvstændigt afsnit, hvor de kvantitative resultater fremlægges.

POLITIET

Det kvalitative studie indikerer, at de klinikprostituerede overvejende har positive oplevelser med politiet. Politiet tilstræber, i henhold til deres strategi for en styrket indsats mod prostitutionens bagmænd at gennemføre minimum ét kontrolbesøg på landets klinikker årligt (Rigspolitiet, 2009). På den baggrund er politiet derfor ikke noget særsyn for de interviewede klinikprostituerede. Nogle klinikprostituerede omtaler politiet som venlige og har ingen indvendinger mod deres behandling, og de oplever, at politiet optræder høfligt og desuden har reageret hurtigt, når de har tilkaldt dem. Enkelte har dog, især i forbindelse med kontrolaktioner fra SKAT, oplevet politiet som voldsomme og ubehøvede, når de er med til at gennemse klinikkerne.

Nogle af de interviewede danske gadeprostituerede giver ligeledes udtryk for at have et udmærket forhold til politiet. Som Vicki siger: ”Jeg ser dem som nogen, der bare gør deres job.” Belinda, en anden gadeprostitueret kvinde, mener, at politiet godt kan være efter de udenlandske kvinder, men hun finder det selv rart, at politiet holder en form for opsyn.

Jeg ved, at de er enormt grove over for de udenlandske kvinder. Men de skriver os jo ned. De standser os på gaden [...] for at få navnet på [en], hvis der skulle ske et eller andet [...], og det synes jeg er meget rart, at de har navnet på en.

63. En enkelt klinikprostitueret føler eksempelvis, at medarbejderne fra SKAT kommer med en forudindtaget antagelse om, at hun bare er ude på at snyde samfundet for skattekrone.

De interviewede klinikprostituerede fremhæver desuden, at det er essentielt for dem, at de oplever, at politiet er til at stole på. Denne tillid, er de bange for, vil blive ødelagt, såfremt kunderne bliver kriminaliseret, idet de frygter, at politiets fokus så vil være rettet mod at få fat i kunderne, frem for som nu at beskytte kvinderne. Nogle af de interviewede kvinder på tværs af arenaer udtaler derudover, at deres lyst til at involvere politiet i forbindelse med voldelige episoder eller lignende vil blive mindsket, såfremt kunden bliver kriminaliseret (se afsnit om Kriminalisering af sexkøb).

I modsætning til de overvejende positive oplevelser med politiet er mistilliden til offentlige myndigheder, herunder politiet, et gennemgående tema blandt de interviewede udenlandske prostituerede. Ifølge fagpersoner fra ngo'er og offentlige myndigheder kan mistilliden hænge sammen med, at politi og andre myndigheder betragtes som korrupte i kvindernes hjemlande. Derudover ønsker de kvinder, der arbejder illegalt i Danmark (naturligt nok), ikke at have kontakt til politiet. For Carla, en udenlandsk transkønnet, som arbejder ulovligt på klinikker rundt omkring i Danmark, er nervøsiteten for at skulle blive opsøgt og sendt hjem af politiet allestedsnærværende. Hun har i den forbindelse oplevet, at enkelte kunder har brugt frygten imod hende og opført sig voldeligt eller forlangt at få deres penge tilbage, fordi de, ifølge Carla, har været vidende om, at hun ikke arbejdede lovligt. Nogle har ligefrem truet med at melde hende til politiet, mens andre blot har opført sig sådan, fordi hun ikke har haft mulighed for at klage til politiet over deres opførsel.

SKAT

Som prostitueret skal man momsregistrere sig hos told og skat som selvstændig erhvervsdrivende, hvis indtjeningen overstiger 50.000 kr. Man kan ikke registrere sig som prostitueret, idet prostitution ikke anses som et lovligt erhverv (blot afkriminaliseret), og 'prostitueret' derfor ikke officielt er en stillingsbetegnelse.⁶⁴ Det er forskelligt, hvad de prostituerede registrerer sig som. Nogle har nævnt, at de er registrerede som alternative behandlere, andre som 'massage' eller 'anden servicevirksomhed'. En informant havde eksempelvis registreret sin klinik som hotel.

64. Se SKATS ligningsvejledning; erhvervsdrivende, E.A.1.1 SL § 4 Indkomstbegrebet og Servicevirksomheden: Redegørelse om prostitution i Danmark 2004: 60.

Især de klinikprostituerede må ofte forholde sig til SKAT, da SKAT med jævne mellemrum foretager kontrolaktioner på klinikkerne. En del af disse kvinder har valgt at lade sig registrere enten af egen drift, eller fordi de fik besøg af SKAT. En enkelt af de interviewede mænd er registreret hos SKAT, da han sammen med tre andre ejer en klinik, hvor han selv arbejder. Nogle af de, der er registrerede, har beklaget sig over, at der ikke er flere prostituerede, der har ladet sig registrere, da de mener, at den lave andel af registrerede, er en af årsagerne til, at andre ser ned på dem og deres arbejde. I det kvalitative materiale angives der dog både grunde til at lade sig registrere og grunde til ikke at lade sig registrere. Nogle mener ikke, at det kan betale sig at arbejde som prostitueret, hvis de skal betale skat, da indtjeningen for dem udgør en nødvendig ekstraindtægt, og de tror, at det vil blive for hårdt at arbejde flere timer. Lilli, der overordnet er glad for at arbejde som escortprostitueret, vurderer, at konsekvenserne af at skulle betale skat ville være, at hun blev nødt til at arbejde endnu mere. Hun forklarer:

Ja, jamen, det ville medføre, at jeg blev ødelagt. Hvis jeg skulle lave det her fuldtid. Så det ville jeg aldrig gøre.

Stinna, en nuværende klinikprostitueret, fortæller, at hun efter at være blevet opdaget af SKAT under en kontrolaktion måtte registrere sig. Hun siger, at dette har betydet, at hun føler sig nødsaget til muligvis at droppe sit studie og begynde at arbejde fuldtid som prostitueret for at tjene nok penge. For hendes vedkommende gør det sig nemlig gældende, at hun ikke vurderer at kunne få sit liv til at løbe rundt økonomisk, såfremt hun skulle betale skat:

I så fald er jeg nødt til at droppe ud af studiet og blive luder på fuldtid.

Nogle kvinder argumenterer dog for at lade sig registrere, idet de mener, at det er vigtigt at 'bidrage til samfundet', og fremhæver som et væsentligt argument, at hvis man betaler skat, får man lov til at 'være i fred', uden at skulle bekymre sig om at blive opdaget af SKAT.

Modsat er der nogle prostituerede, som argumenterer for ikke at lade sig registrere på grund af prostitutions lovgivningsmæssige status som værende et afkriminaliseret, men ikke anerkendt erhverv. De inter-

viewede, som fremfører dette argument, oplever det således som dobbeltmoralsk, at de skal betale skat, men ikke har de samme rettigheder som andre skatteydere. Bianca, der er klinikprostitueret, uddyber denne argumentation i følgende citat:

Vi må hjertens gerne betale skat, men vi må ikke få fordelene ved det. Med det samme du registrerer dig, så hænger de efter dig. Jeg synes, det er groft, at man skal betale skat, når man ikke kan trække sine ting fra. Har man sagt A, må man også sige B.

Det kvalitative materiale indikerer endvidere en vis forvirring om, hvad der er gældende lovgivning. Malene, en kvindelig klinikprostitueret, som ligeledes ejer en klinik, er eksempelvis ikke klar over, at hun, selvom hun ikke kan være medlem af en a-kasse, har ret til sygedagpenge, hvis hun betaler skat og opfylder beskæftigelseskravet (jf. Retsplejelovens afsnit III § 10):

De ved, at jeg er registreret og har styr på tingene. Jeg har holdt mig til reglerne, jeg har bare været udlejer af ejendommen. Der kommer nye regler hele tiden, men der bliver ikke sendt noget ud til os om, hvad der har ændret sig, og hvad vi skal gøre. Der findes ingen brancher, der bliver så usselt behandlet som os. Vi får ingen sygedagpenge[...], men vi må godt betale skat. Det er svært at gøre det lovligt, også selvom du inddrager en revisor. Der kommer hele tiden en ny lov snigende. Det ville man jo ikke gøre ved andre, såsom en maler, en kok eller en advokat.

Konkret efterspørger især de interviewede klinikprostituerede således nemmere adgang til oplysninger om praktiske omstændigheder i forbindelse med arbejdet, såsom hvordan man bliver registreret, hvordan man laver budget og regnskab, hvor meget man må tjene, og hvordan det hænger sammen med pension og sociale ydelser. Til trods for indikationer på dette i det kvalitative materiale viser resultaterne fra spørgeskemaundersøgelsen dog, at kun 10 pct. af de klinikprostituerede har haft brug for hjælp til lovgivningsmæssige spørgsmål i 2010 (se Tabel 12.2). Til sammenligning har 21 pct. af de kvindelige escortprostituerede tilkendegivet, at de har haft behov for hjælp hertil. I det kvalitative materiale har vi dog ikke talt med nogen escortprostituerede, der har ladet sig registrere hos SKAT. Nogle fremhæver endda, at de netop arbejder inden for escort for bedre at kunne skjule sig og for ikke

blive opsøgt af medarbejdere fra skattevæsnet. Det er i overensstemmelse med flere udsagn fra de interviewede klinikprostituerede, som har nævnt, at de, såfremt sexkøb bliver kriminaliseret, vil fortsætte i escort (eller i privat/diskret), fordi både kunderne og den prostituerede selv her bedre kan skjule sig fra offentlige myndigheder (se mere herom i næste afsnit).

KRIMINALISERING AF SEXKØB

Som beskrevet flere steder i de ovenstående afsnit berøres temaet omkring kriminalisering af sexkøb af nogle af de interviewede prostituerede. På den baggrund valgte vi i spørgeskemaundersøgelsen at spørge dem, hvad de vil gøre, hvis køb af sex bliver gjort ulovligt – dvs. hvis kunden bliver kriminaliseret. I Tabel 12.4 ses svarmulighederne, samt hvordan besvarelserne har fordelt sig på de forskellige arenaer.

Samlet set vil størstedelen af de prostitueret ikke gøre noget anderledes, nogle vil dog forsøge at skjule det bedre. Kun 11 pct. af de adspurgte vil helt stoppe med at sælge sex. Dette tal er højest for gadeprostituerede og lavest for mandlige escortprostituerede. Meget få af de klinikprostituerede svarer, at de i en situation med kriminalisering vil søge rådgivning vedrørende andet arbejde.

I den kvantitative undersøgelse spurgte vi endvidere, hvad, de prostituerede mener, konsekvensen vil blive af at kriminalisere købesex. Svarfordelingen fremgår af Tabel 12.5. Samlet set er 79 pct. af de adspurgte enige om, at køb og salg af sex i højere grad vil foregå i det skjulte, som konsekvens af kriminalisering af kunden. Endvidere mener 52 pct. af de adspurgte, at det vil blive sværere at anmelde vold og udnyttelse. De gadeprostituerede afviger fra de øvrige prostituerede på tre af svarmulighederne. Det drejer sig om 'Færre kunder', 'Gadeprostitution vil mindskes' og 'Menneskehandel vil mindskes'. Halvdelen af de gadeprostituerede mener, at de vil få færre kunder, hvor det for de øvrige prostituerede ligger på 21-27 pct. Forklaringen på dette kan være, at det for kunderne vil blive langt mere synligt, og dermed risikabelt, at købe sex hos en gadeprostitueret end på klink og ved escort.

Når det kommer til en vurdering af, om en kriminalisering af kunden vil medføre et mindre omfang af gadeprostitution, er der en væsentlig forskel mellem de øvrige grupper og de gadeprostituerede. 42 pct. af de gadeprostituerede mener, at omfanget af gadeprostitution vil

mindskes som konsekvens af en kriminalisering. Det er dog kun 8-22 pct. af de andre prostituerede, der deler den holdning, hvor de klinikprostituerede ligger længst fra med 8 pct. De gadeprostituerede mener ligeledes i højere grad end de andre grupper, at menneskehandel vil blive mindsket som konsekvens af en kriminalisering af kunden. Hvor 43 pct. af de prostituerede på gaden mener, at menneskehandel vil blive mindre, er det kun 2-15 pct. af de andre prostituerede, der mener dette.

TABEL 12.4

Andelen af de prostituerede, der vil gøre en række forskellige ting, hvis køb af sex bliver gjort ulovligt (kunden bliver kriminaliseret). Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	I alt
Ikke gøre noget anderledes	49	49	64	42	47
Stoppe med at sælge sex	12	8	14	10	11
Blive ved, men skjule det bedre	37	41	28	55	46
Søge rådgivning vedrørende andet job	-	-	-	5	5
Andet	19	8	22	11	13
Antal	43	49	36	136	264

Anm.: Det er kun klinikprostituerede, der har haft muligheden for at svare 'Søge rådgivning vedrørende andet job'. Der var i spørgeskemaet lagt op til, at hver respondent skulle angive blot én af svarkategorierne. Dette blev imidlertid misforstået af nogle, og vi har derfor valgt at medtage alle tilkendegivelser fra samtlige respondenter. Det betyder dog, at respondenter kan have svaret ud fra forskellige forudsætninger, og man skal derfor være varsom med at tolke på resultaterne.

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Endelig har vi bedt de prostituerede, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, komme med deres holdning til kriminalisering af henholdsvis salg eller køb af sex. Vi har således spurgt, hvor enige eller uenige de prostituerede er i to udsagn herom. Ikke overraskende er 90 pct. af respondenterne meget uenige eller uenige i udsagnet om, at salg af sex bør kriminaliseres – dvs. at det er personen, der sælger den seksuelle ydelse, der bliver kriminaliseret (se Tabel 12.6).

Ved udsagnet omkring køb af sex bør kriminaliseres – dvs. at det er kunden, der kriminaliseres – er der derimod en uoverensstemmelse mellem grupperne (se Tabel 12.7). Blandt kvinder og mænd i escort samt de klinikprostituerede er 85-98 pct. uenige i, at kunden bør kriminaliseres. Denne holdning deles dog kun af 50 pct. af de gadeprostituerede, og 31 pct. er meget enige eller enige i udsagnet om, at køb af sex bør kriminaliseres.

TABEL 12.5

Andelen af de prostituerede, der mener, at det vil have en række forskellige konsekvenser, hvis det bliver gjort ulovligt at købe sex (kunden bliver kriminaliseret). Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				I alt
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	
Vil ikke betyde noget	16	31	22	13	18
Færre kunder	21	27	50	27	29
Sværere at anmelde vold og udnyttelse	58	51	44	52	52
Sværere at erhverve sig ved salg af sex	35	22	33	34	32
Køb og salg vil foregå i det skjulte	77	78	64	84	79
Gadeprostitution vil mindskes	14	22	42	8	16
Menneskehandel vil mindskes	7	15	43	2	7
Andet	28	8	36	28	26
Ved ikke	2	2	0	3	3
Antal	43	48	7	134	232

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

Tabel 12.6

De prostituerede fordelt efter, i hvilken grad de er enige i, at salg af sex bør kriminaliseres. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort				I alt
	Kvinder	Mænd	Gade	Klinik	
Meget uenig	93	60	47	88	78
Uenig	7	23	25	6	12
Hverken uenig eller enig	0	6	9	1	3
Enig	0	0	9	1	2
Meget enig	0	6	9	2	3
Ved ikke	0	4	0	2	2
I alt	100	100	100	100	100
Antal	42	47	32	129	250

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

TABEL 12.7

De prostituerede fordelt efter, i hvilken grad de er enige i, at køb af sex bør kriminaliseres. Særskilt for prostitutionstype. Procent.

	Escort		Gade	Klinik	I alt
	Kvinder	Mænd			
Meget uenig	91	65	31	88	77
Uenig	7	20	19	9	12
Hverken uenig eller enig	0	7	13	0	3
Enig	0	0	9	1	2
Meget enig	0	4	22	1	4
Ved ikke	2	4	6	2	3
I alt	100	100	100	100	100
Antal	42	46	32	128	248

Kilde: Egen spørgeskemaundersøgelse.

BEHOV OG KRITIK

I det følgende præsenterer vi forslag til sociale tilbud, som de prostituerede har ytret ønske om i de kvalitative interviews, ligesom vi gennemgår deres kritikpunkter af eksisterende forhold. De konkrete forslag og kritikpunkter er rettet mod alle de forskellige arenaer, da de fleste af de behov, der udtrykkes, er fælles for næsten alle arenaer. Derudover præsenterer vi fagpersoners vurderinger af sociale tilbud og behov. Særskilte underafsnit skitserer behov og kritik fra de (stofafhængige) gade prostituerede og udenlandske prostituerede, da disse to gruppers behov adskiller sig fra de resterendes.

Som indikeret i de ovenstående afsnit er brugen af sociale tilbud til dels afhængig af, hvilken arena den prostituerede er i. Herudover er der i det kvalitative studie indikationer på, at personer, der er på vej til eller overvejer at stoppe med at sælge sex, efterspørger andre tilbud end prostituerede, som ikke har et ønske herom. I det kvalitative studie er der således både indikationer på personer, som ønsker støtte til at håndtere arbejdssituationer eller oplevelser, og personer, som har behov for konkret hjælp til at forlade arbejdet. Et overordnet behov for både danske og udenlandske prostituerede inden for alle arenaer, som står klart ud fra det kvalitative materiale, er et større kendskab til de eksisterende tilbud, regler og retningslinjer. En af undersøgelsens grundlæggende indsigter er

således, at der eksisterer en lang række tilbud, som de prostituerede, vi har interviewet, af forskellige årsager ikke kender til.

MØDET MED DET OFFENTLIGE

Som nævnt i kapitlet om vejen ud af prostitution indikeres det i det kvalitative studie, at nogle prostituerede oplever at blive fastholdt i prostitution, fordi de fravælger at fortælle offentlige instanser om deres arbejde af frygt for reaktionerne. En oplevelse, der forstærkes i deres forestillinger om at skulle ind på i det ordinære arbejdsmarked, hvor de ligeledes frygter reaktionerne, når de skal forklare et evt. hul i deres CV. En tidligere og en nuværende klinikprostitueret beskriver begge et lidt ambivalent forhold til myndighederne. Myndighederne er til for at hjælpe de prostituerede økonomisk og med rådgivning, men er samtidig en instans, hvor de af og til oplever, at deres virke som prostituerede fordømmes.

Informanter har også et ønske om, at tonen i den offentlige debat om prostitution ændres, så der i mindre grad tales om prostituerede som ofre. Dette bliver nemlig, ifølge informanterne, i overvejende grad afspejlet i systemets behandling af, holdning og tilbud til prostituerede (jf. afsnittet om institutionel stigmatisering). Nogle af de prostituerede har udtrykt, at de bliver mødt med en fordømmende og uforstående holdning til prostitution af psykologer, som de har opsøgt. Camilla, som er klinikprostitueret, udtrykker det på følgende måde:

Man kunne godt bruge nogle psykologer, der ikke havde en ide om, at vi skulle frelles, men som kunne tage nogle snakke med os, hvis vi løber ind i nogle problemstillinger ... som kunne give os nogle redskaber til at komme videre, hvis vi nu har været udsat for noget grimt, sådan at man ligesom kunne få afløb for nogle ting over for en professionel i stedet for, at de skulle frelse en ...

Fagpersoner og prostituerede påpeger endvidere, at kommunikationen mellem de prostituerede og det offentlige, eksempelvis socialrådgivere og jobcentre, ofte kan være præget af, at de to parter ikke 'taler samme sprog'. I den forbindelse har nogle af de klinikprostitueret foreslået, at jobcentre skal rustes mere specifikt til at kunne behandle de prostitueredes sager og sætte sig ind i deres situation.

DE SOCIALE TILBUD: UDBUD, TILGÆNGELIGHED OG MANGLER

Der eksisterer som nævnt diverse hjælpetilbud rettet mod prostituerede (se bilag A). I det kvalitative materiale nævnes dog flere konkrete forslag til, hvordan tilgængeligheden til disse kan forbedres. Lise, en tidligere klinik- og escortprostitueret, fortæller eksempelvis, hvordan det var svært og trægt for hende at komme i kontakt med nogen, der kunne hjælpe hende med at stoppe. Hun efterspørger rådgivning og hjælpelinjer, der er lettilgængelige. Personligt mener hun, at en kontaktform på internettet ville være ideel. I forlængelse af dette fremhæver hun og andre prostituerede i de kvalitative interviews et behov for væresteder, chats eller telefonlinjer, der har åbent døgnet rundt. Som Sidsel, en tidligere klinikprostitueret, formulerer det, er det ofte netop om natten, man kan have brug for nogen at snakke med: ”Det er jo ikke kun mellem 8 og 16, man har ondt i sjælen”. Fagpersoner og nogle prostituerede fra alle arenaer, særligt de, der har et ønske om at stoppe, efterspørger steder, hvor de prostituerede kan tale med personer uden for prostitutionsmiljøet om arbejdet og mulighederne for at stoppe og skabe nye netværk uden for miljøet. Det gælder især for de informanter, hvor fællesskabet og det sociale netværk inden for prostitutionsmiljøet er blevet fastholdende og næsten er det eneste, de har.

Herudover er der i det kvalitative studie indikationer på ønsker om flere tilbud/netværk, hvor prostituerede kan mødes med andre prostituerede eller fagpersoner med kendskab til prostitution og dele erfaringer, få en snak om sine oplevelser, om arbejdet mv. Tine en klinikprostitueret fortæller:

Tine: Et sted, hvor man føler, at man er tryk. Især for de piger, der ikke har venner og familie, der ved, hvad man laver, så er der bare ikke nogen at tale med, så kan du bare gå med det selv. Et sted, hvor man ikke skal over den barriere, hvor man skal til at fortælle om alt det her, og hvad ligger der i det. Hvor det er rykket væk, og det er det konkrete problem.

Ønsket om at møde andre prostituerede, som de kan dele deres tanker og erfaringer med, italesættes særligt af escortprostituerede, der ofte arbejder alene. Mandlige informanter udtaler således, hvordan de i forbindelse med grænseoverskridende oplevelser med en kunde har manglet et sted at tale med nogen bagefter og derfor har været alene om at bearbej-

de oplevelsen. Mandlige og kvindelige escortprostituerede udtrykker i den forbindelse ønske om et socialt tilbud i form af erfaringsudvekslingsgrupper. Et andet konkret ønske, som nogle af de kvindelige informanter har udtrykt, er, at flere af de sociale medarbejdere fra de offentlige myndigheder og ngo'erne bør være tidligere prostituerede, der har et indgående kendskab til branchen.

GADEPROSTITUEREDDE MED ET STOFMISBRUG

Et af de kritikpunkter, både gadeprostituerede informanter og fagpersoner er kommet med, er, at misbrugsbehandlingen ikke er fleksibel nok til at kunne yde en effektiv behandling for de gadeprostituerede. En tidligere gade prostitueret og en fagperson kritiserer systemet for ikke i tilstrækkeligt omfang at være i stand til at foretage individuel sagsbehandling i forhold til de gadeprostituerede. De mener, at det i stedet for at køre folk gennem den samme rutine, er nødvendigt at gå ud og møde kvinderne, 'der, hvor de er'. En fagperson fra en ngo kritiserer endvidere kravet om, at kvinder, der forlader prostitution, skal i arbejdsprøvning og være arbejdsparate, noget, hun ikke mener, er realistisk (se Figur 6.2, kapitel 6). En del af kvinderne har svært ved at komme i aktivering og passe et arbejde og mister derfor kontanthjælpen. Det tab af indtægt kan være vejen tilbage til prostitution. Hun nævner, at 'frit lejde'⁶⁵ kunne være en mulighed, der kunne gøre det lettere for kvinder at forlade prostitution. En anden fagperson peger på, at man mange steder i det offentlige ikke er rustet til at arbejde med misbrugere:

Man har ikke den tålmodighed, som man skal have med de her misbrugere. [...] Der er megen irritation i det offentlige, når det er vores kvinder, der henvender sig, synes vi.

Nogle af de gadeprostituerede får karantæne fra mødestederne, fordi de øjensynligt overtræder reglerne ved at tage stoffer. En gade prostitueret ønsker derfor tilbud om kurser og mødesteder, som kvinder i misbrug også kan få lov at deltage i, evt. sammen med kvinder, der ikke er i mis-

65. Frit lejde er et forslag om en ordning, hvor de prostituerede ikke mødes med et tilbagebetalingskrav eller anklages for socialt bedrageri af en sagsbehandler, når de henvender sig til kommunen. Tilbagebetalingskravet opstår eksempelvis i dag, når en prostitueret har modtaget sociale ydelser uden at oplyse om sin indtægt fra prostitution.

brug. Endelig efterlyser forskellige fagpersoner konkret flere krisecentre, hvor kvinderne kan bo, hvis de har behov for at komme væk fra gaden, stofmisbruget og hinanden.

UDENLANDSKE PROSTITUERED E

Blandt de informanter, vi har talt med, adskiller de udenlandske prostitueredes situation sig i overvejende grad fra de danskes. Det kvalitative studie og udsagn fra fagpersoner indikerer, at nogle hverken har opholds- eller arbejdstilladelse og konstant må forholde sig til deres illegale tilstedeværelse. Derudover indikerer det kvalitative studie et meget ringe kendskab til de danske myndigheder. Der eksisterer dog forskellige tilbud rettet specifikt til udenlandske kvinder, både på gaden og klinikkerne (se bilag A).

I det følgende præsenterer vi en række aspekter, der ifølge forskellige fagpersoner og de udenlandske prostituerede selv kan forbedres. Et markant fokus hos de offentlige myndigheder og i politiets indsats i forhold til prostitution er, hvorvidt de udenlandske kvinder er handlede til prostitution i Danmark og/eller arbejder her illegalt (Rigspolitiet 2009).

DANSKUNDERVISNING, AKTIVERING OG INTEGRATION

I det kvalitative materiale er der stærke indikationer på, at udenlandske prostituerede er dårligt uddannede og har et netværk, der udelukkende består af andre udlændinge i en lignende situation, hvilket gør det svært for dem at indgå i det danske samfund.

Blandt ngo'er og brobyggere udtrykkes en bekymring for, at udenlandske kvinder med legalt ophold i Danmark har svært ved at forlade prostitution i tilfælde af, at de ønsker det, hvis de ikke integreres i det danske samfund. Ifølge dem taler størstedelen af kvinderne ikke dansk, og derfor er deres muligheder på arbejdsmarkedet ringe. En brobygger ser det som helt afgørende, at kvinderne tilbydes danskundervisning, hvis de skal have mulighed for at forlade prostitution og blive integreret i det danske samfund og på arbejdsmarkedet, men danskundervisningen godkendes ikke som aktivering. Endvidere fortæller brobyggeren, at tilbuddet om gratis danskundervisning, der er en del af en integrationspakke, de udenlandske kvinder modtager, når de kommer til landet, ophører efter 3 år. Hun mener, at mange af kvindernes livssituation gør

det svært for dem at overskue tilbuddet om danskundervisning de første år, og derfor får de ikke gjort brug af tilbuddet, før det frafalder.

De udenlandske prostitueredes manglende kendskab til deres muligheder og de sociale tilbud angives af både fagpersoner og nogle prostituerede som en barriere for evt. exit eller integration i det danske samfund.

Mariah en rumænsk kvinde, der arbejder i barprostitution i Danmark, gør opmærksom på, at der er nogle udenlandske kvinder, der ikke ved, hvordan de skal opfylde de formelle krav, der stilles til dem i forhold til at registrere sig, oplyse erhverv og indtægt, og ikke ved, hvor de skal henvende sig:

We all really do not know how to register. When you move to Denmark you do not know these things [...] and once you get registered somehow, we do not know how to pay taxes. So you know, Danish people are a little bit angry that we do not pay taxes, but we do not know how to, and I cannot go to a clerk in SKAT and say, 'listen I sell my pussy for money' you know?

Som et andet eksempel på et tilbud, som nogle af de udenlandske kvinder ikke er vidende om, nævner hun EU-borgeres mulighed for at få sundhedsydelser vederlagsfrit.⁶⁶ Hun siger: "NOBODY knows about it!". En ngo, der beskæftiger sig med udenlandske kvinder i prostitution påpeger, at der også blandt fagpersoner er meget stor usikkerhed om de udenlandske kvinders rettigheder, og hvordan disse rettigheder varierer, alt efter om kvinderne kommer fra et EU-land eller fra et ikke-EU-land. De efterspørger et sted, hvor både organisationer og de involverede kvinder kunne få de konkrete rettigheder defineret.

IDENTIFIKATION AF HANDLEDE PERSONER

Ifølge danske ngo'er er der flere forhold omkring de personer, som de vurderer som værende handlede, der er kritiske. De kritiserer at vurderingen af, om en udenlandsk prostitueret er handlet, ligger hos Udlæn-

66. På Borger.dk s hjemmeside: <https://www.borger.dk/Emner/udlaendinge-i-danmark/medborgerskab/Sider/dansk-sygesikring-for-udlaendinge.aspx#RichHtmlField2Bookmark2>, fremgår det, at enhver person, der har bopæl i Danmark (dvs. er tilmeldt folkeregistret), har ret til alle offentlige sundhedsydelser, samt at man kan være berettiget til et særligt sundhedskort, hvis man arbejder i Danmark, men bor i et andet EU-/EØS-land.

dingeservice, såfremt kvinden ikke har ophold i Danmark. Såfremt vedkommende har ophold, er det Center Mod Menneskehandel, der foretager identifikationen (Servicestyrelsen, 2010). Endvidere udtrykkes der blandt ngo'er en frustration over ikke at blive inddraget nok i arbejdet med at identificere handlede kvinder og mænd, da de ofte sidder inde med en dybtgående viden, og af og til et personligt kendskab til den prostituerede, der skal vurderes handlet eller ej. En fagperson fra en ngo mener yderligere, at det er problematisk, at der ikke er nogen gulerod for kvinderne, hvis de fx samarbejder med myndighederne ved at vidne imod deres bagmænd eller tager imod en forberedt hjemsendelse.

En anden fagperson fra en ngo er kritisk over for den nuværende identifikationsproces, hvor der i løbet af 3 dage fra anholdelsen af en person under mistanke for at være handlet skal ligge en vurdering af, om vedkommende er handlet eller ej. Dette betyder ifølge fagpersonen, at politi og socialarbejdere ofte kun har få timer, før de skal give deres vurdering videre til Udlændingesservice, der må træffe den endelige afgørelse. I nogle tilfælde kan dette betyde, at den prostituerede ikke får tid nok til at føle sig tryk og betro sig til myndighederne med sin historie.

KONKLUSION

Omfanget af prostitution i Danmark, og hvordan dette udvikler sig, har været genstand for en til tider meget heftig debat. På den ene side er der opfattelsen, at alle prostituerede har alvorlige problemer med økonomisk afhængighed og social eksklusion, og at de derfor har et akut behov for at komme væk fra prostitutionen, uanset hvad de selv måtte mene herom. På den anden side er der opfattelsen af, at prostitution i alle tilfælde er et uproblematisk arbejde, som tilbyder 'lettjente penge', og som den prostituerede kan vælge til og fra uafhængigt af økonomiske og andre forhindringer. I vores kortlægning af prostitution i Danmark har vi mødt prostituerede, som repræsenterer begge yderpoler, men undersøgelsen sandsynliggør imidlertid, at de prostituerede som hovedregel er placeret et sted mellem de to yderpoler.

Denne undersøgelse er ikke ment som et indlæg i debatten, men bidrager med en opdateret kortlægning af prostitution i Danmark, som kan være med til at kvalificere debatten. Kortlægningen kan desuden være med til at videreudvikle forebyggelsesindsatserne på området. Formålet med undersøgelsen er at opgøre omfanget af prostitution i Danmark og skabe viden om de prostitueredes oplevelse af egen situation og levevilkår. Undersøgelsen har således søgt at besvare en række specifikke spørgsmål, som handler om, hvilke faktorer der kan føre til prostitutionsdebut. Hvordan de prostitueredes levevilkår er. I hvilken grad de

prostituerede udsættes for vold. Og hvordan de oplever deres egen livssituation. Hertil kommer spørgsmål, hvor strukturelle forhold spiller ind: Hvordan prostitutionen er organiseret. Samt hvordan de, som ønsker at stoppe, kan gøre dette. Svarene på spørgsmålene gennemgår vi i hovedtræk efter en kort definition af prostitution og beskrivelse af undersøgelses metoder.

DEFINITION

I undersøgelsen definerer vi prostitution som en handling, hvor mindst to handlende personer på markedsmæssige vilkår køber og sælger en seksuel ydelse mod betaling. Der er fem hovedarenaer for prostitution i Danmark: klinikprostitution, gadeprostitution og escortprostitution, (hvor også hovedparten af de mandlige prostituerede optræder), og de noget mindre arenaer privat/diskret og barprostitution.

METODER

For at besvare undersøgelsens spørgsmål kombinerer undersøgelsen et litteraturstudie med en kvalitativ og en kvantitativ undersøgelsesdel. Litteraturstudiet har sikret, at vi har bygget videre på eksisterende forskning i arbejdet med at udvikle de kvantitative metoder til optælling, ligesom det har kvalificeret udformningen af den kvalitative del. Svarene fra den indledende kvalitative undersøgelse har dannet grundlag for en række hypoteser, som den efterfølgende kvantitative undersøgelse har hhv. verificeret eller falsificeret i det omfang, det har været muligt. Den kvalitative undersøgelsesdel består af interviews, observationer og journaler ført hos Reden International. Den kvantitative undersøgelsesdel består af spørgeskemaundersøgelser, der er suppleret med data fra Rigspolitiets Nationale Efterforskningscenter samt Mødestedet for udenlandske prostituerede i København og annoncetælling. Endelig er der i forbindelse med den kvantitative undersøgelsesdel gennemført to døgnoptællinger af gadeprostituerede i København.

For at besvare de enkelte spørgsmål har det været nødvendigt at gøre brug af flere datakilder. Det skyldes dels, at prostitution er et vanskeligt tilgængeligt felt at undersøge, da nogle prostituerede ønsker at hemmeligholde deres salg af seksuelle ydelser, og derfor ikke ønsker at deltage i undersøgelser, der medvirker til at gøre deres virke kendt blandt andre, dels at en del af prostitutionsmiljøet er præget af illegalitet og

mistro over for udefrakommende, og at der blandt de prostituerede er en vis træthed over for undersøgelser. Derfor bruger vi fx spørgeskemaundersøgelsen kombineret med Politiets sagsregistre til at estimere antallet af klinikprostituerede. Og for at kunne beskrive barprostitutionen kombinerer vi kvalitative interviews med nuværende udenlandske barprostituerede med interviews med fagpersoner. Disse data supplerer vi yderligere med kvalitative observationer fra barerne og journaler ført hos Reden International i København.

De mange forskellige datakilder har gjort det muligt at sikre en validitet af undersøgelsen gennem datatriangulering. Det har tillige gjort det muligt at kortlægge prostitutionen i Danmark med mange facetter og nuancer både i forhold hvordan kvinder og mænd oplever det at være prostitueret.

HOVEDRESULTATER

OMFANGET AF PROSTITUTION

Når relevansen af de sociale tilbud til de prostituerede skal vurderes, er det helt essentielt at kende omfanget af prostitution. I undersøgelsen har vi søgt at opgøre omfanget af personer, der i 2010 har solgt seksuelle ydelser i de fem prostitutionsarenaer. I det følgende gennemgår vi, hvordan vi har gjort det, og hvilke estimate vi er kommet frem til. I forbindelse med estimatet nævner vi endvidere de tal, som Servicestyrelsen giver for de enkelte arenaer, da vi vurderer, at disse tal udgør det bedste sammenligningsgrundlag.

Det er lykkedes at give estimater for de klinikprostituerede, de kvindelige escortprostituerede og de udenlandske gadeprostituerede. Estimaterne bygger på en række forudsætninger med tilhørende usikkerheder⁶⁷. De mandlige escortprostituerede, de danske gadeprostituerede og de barprostituerede samt den gruppe, som betegnes privat/diskret, har vi ikke kunnet estimere.

KLINIKPROSTITUTION

Til at estimere antallet af klinikprostituerede har vi udviklet en ny metode, der er inspireret af teorien om capture-recapture. I vores version

67. Se kapitel 5 for en detaljeret gennemgang af disse mulige fejlkilder.

kombinerer vi udtræk fra Politiets sagsregister fra 2007-2010 med de prostitueredes svar i vores spørgeskemaundersøgelse til at opgøre sandsynligheden for at være registreret i politiets register. Ud fra denne sandsynlighed kan vi estimere, at der er 1.633 klinikprostituerede (heraf 780 danske og 853 udenlandske) i 2010. Estimatet har en nedre konfidensgrænse på 1.019 og en øvre på 2.247. Vi kan med 95 pct. sandsynlighed sige, at antallet af klinikprostituerede ligger inden for dette interval⁶⁸. Til sammenligning estimerer Servicestyrelsen i deres seneste opgørelse, at der er 1.948 danske og udenlandske prostituerede på klinikker.

ESCORTPROSTITUTION

Til at opgøre antallet af escortprostituerede har vi gennemført en annoncetælling for 1 år med registrering af telefonnumre. For at kunne vurdere, hvor mange prostituerede der er tilknyttet hver annonce, er 667 unikke telefonnumre blevet identificeret, og der er udtrukket en repræsentativ stikprøve af disse. De udtrukne er blevet kontaktet, og vi har herefter kunnet opgøre antallet af prostituerede tilknyttet hver annonce til 1,35 og det samlede tal for kvindelige escortprostituerede til 903. Servicestyrelsen estimerer i deres seneste opgørelse, at der er 381 kvindelige escortprostituerede.

I denne undersøgelse har det ikke været muligt at estimere, hvor mange mandlige prostituerede der er. De mandlige prostituerede er for langt størstepartens vedkommende escortprostituerede, der i enkelte tilfælde annoncerer, men overvejende søger deres kunder på internettets chatfora. Antallet kan ikke estimeres, da disse med korte intervaller skifter navn på chatsiderne, og det er ikke muligt at afdække, om chatnavne, der kunne tyde på salg af sex, også sælger disse ydelser. Tillige er det ud fra deres navne på chatten ikke muligt at identificere, om der er tale om et ønske om at sælge seksuelle ydelser. Det nærmeste vi kan komme et tal, er et minimumsskøn på 67 mandlige prostituerede, der har fulgt en af vores mange opfordringer til at besvare spørgeskemaet. Servicestyrelsen har ikke opgjort antallet af mandlige prostituerede.

GADEPROSTITUTION

På baggrund af en analyse af et helt års dagbøger ført på Mødestedet for udenlandske prostituerede i København og vores gadetælling estimerer

68. For en grundig gennemgang af udregningen af disse tal se kapitel 5 om omfang og bilag F.

vi, at der er 595 udenlandske gadeprostituerede. For de danske gadeprostituertes vedkommende har vi i to døgn-tællinger observeret mellem 15 og 13 prostituerede mellem kl. 10 den ene formiddag og kl. 10 den næste formiddag. Da vi i projektperioden ikke har kunnet få adgang til at analysere andre kilder, der kunne sandsynliggøre, hvor ofte de danske gadeprostituerede arbejder, giver disse tal derfor kun en idé om, hvordan bemandingen er på to tilfældige døgn i København, hvor langt størstedelen af den danske gadeprostitution finder sted. Servicestyrelsen estimerer i deres seneste opgørelse, at der samlet er 712 danske og udenlandske gadeprostituerede.

BARPROSTITUTION

Undersøgelsen giver klare indikationer på, at der finder barprostitution sted, men omfanget af dette har vi ikke kunnet estimere. Det skyldes, at det ikke er muligt at vurdere, hvor mange af kvinderne på barerne (ofte betegnet champagnepiger) som reelt sælger seksuelle ydelser, og hvor mange der blot er dansere. Servicestyrelsen estimerer i deres seneste undersøgelse, at der er 148 barprostituerede.

PRIVAT/DISKRET

Privat/diskret er ligeledes en kategori, vi ikke har kunnet estimere. Det skyldes, at det, når man ser bort fra meget få annoncer, er vanskeligt at vurdere, om der udelukkende er tale om privat/diskret. I forbindelse med optællingen af escortannoncer stødt vi på enkelte unikke telefonnumre, som annoncerede med både escort og privat/diskret. Servicestyrelsen har en kategori, som de betegner privat/escort, og de sætter dette tal til 68.

Når vi sammenlægger estimerne, når vi frem til, at 3131 (klinik, kvindelig escort og udenlandsk gade) har solgt seksuelle ydelser i 2010. Servicestyrelsen estimerer i deres seneste undersøgelse, at der er 3.483 prostituerede.

LEVEVILKÅR

De mange nuancer i de prostitueredes levevilkår har en tendens til at forsvinde i debatten, hvor de prostituerede ofte enten beskrives som sølle stakler eller som lykkelige ludere. Disse to anskuelser tegner imidlertid kun yderpunkterne i et kontinuum – langt de fleste prostituerede befinder sig i virkeligheden et sted mellem disse to yderpunkter. Den

baggrundsviden som undersøgelsen tilvejebringer er vigtig, når debatten også handler om en videreudvikling af sociale tilbud til de prostituerede.

Levevilkår er et begreb som ofte anvendes i flæng. I denne undersøgelse vurderer vi, at det i forbindelse med de prostitueredes levevilkår også er relevant at se på, hvordan kontakten til kunderne etableres, og hvordan rammerne for salget af de seksuelle ydelser er. Dertil er det væsentligt at kende detaljer om de prostitueredes uddannelsesmæssige, økonomiske og sociale baggrund. Analyserne af deres uddannelsesmæssige og sociale baggrunde belyses med kvantitative data, mens de øvrige emner belyses med kvalitative data.

Hvordan kontakter kunderne de prostituerede?

En dagligdag for en prostitueret er fokuseret på at betjene kunder. Kunderne bruger annoncerne på print og/eller internet til at opsøge de prostituerede på klinikkerne, de kvindelige escortprostituerede og de prostituerede i privat/diskret. I modsætning hertil skaber de mandlige escortprostituerede kontakten til kunderne på nettets chatfora, hvor de selv aktivt søger de potentielle kunder, som også er til stede her. De barprostituerede søger deres kunder på egentlige stripbarer eller andre barer, ofte når disse er ved at lukke. De gadeprostituerede søger langt overvejende deres kunder på Vesterbro i København og i yderst beskedent omfang i Odense og Århus. Hvor en dagligdag med salg af sex på klinikker ofte beskrives som præget af rutiner med klargøring, indtaling af besked på telefonsvarer om, hvem der er på vagt i dag, vask af linned, betjening af kunder osv., vurderer de escortprostituerede overvejende deres dag som meget fleksibel og præget af, at de står klar til at besøge kunderne, hvor de er.

I escortprostitution besøges kunderne i deres hjem eller på et hotel, mens barprostitution kan finde sted i lokaler i umiddelbar tilknytning til baren eller på et hotel. Privat/diskret minder i mange tilfælde om den lille klinik, som beskrives nedenfor.

Afspejles kundernes ønsker i rammerne for salg af sex?

Kundernes ønsker til de prostituerede er forskellige, og dette afspejles i de ydelser, klinikkerne tilbyder, og dermed også i indretningen af klinikkerne. Vi kan i undersøgelsen identificere tre hovedkategorier af klinikker, som dog overlapper. Den organiserede danske klinik er ofte placeret i et større hus eller en lejlighed med op mod 30 prostituerede tilknyttet,

hvor der kan være åbent hele døgnet, og hvor kunderne kan vælge mellem flere kvinder, når de besøger klinikken. Sådanne klinikker efterlader et indtryk af, at hjemmesider, indretning, klinikkens størrelse, tøj og makeup kræver mange ressourcer. Dominansklinikken er ofte mindre både i forhold til størrelse og antal kvinder, der er tilknyttet, og de skiller sig ud i kraft af de mange remedier (kors, kæder, piske, kraner og lignende) til de mange former for seksuelle ydelser og ydmygelser af kunder, som tilbydes. Den lille klinik, huser ofte de udenlandske prostituerede, hvor fx to prostituerede deles om vagterne. Det kan være en toværelseslejlighed eller et mindre hus, hvor blot soveværelset benyttes, og hvor de prostituerede ofte bor på klinikken.

Har alle de prostituerede deres primære indkomst fra salg af sex? At de prostituerede er placeret mellem yderpunkterne i kontinuummet sandsynliggøres af forskellene i deres økonomiske, sociale og uddannelsesmæssige forhold. Indtægten fra salg af sex udgør den primære indtægtskilde for ca. halvdelen af de prostituerede i undersøgelsen. (67 pct. af de klinikprostituerede, 39,5 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 14 pct. af de mandlige escortprostituerede og 73 pct. af de gadeprostituerede⁶⁹).

De escortprostituerede mænd og kvinder fortæller i de kvalitative interviews, at har et andet arbejde som primære indtægtskilde.

Vores undersøgelse viser at arenaerne ikke er skarpt adskilte, da fx halvdelen af de klinikprostituerede (51 pct.) og gadeprostituerede (49 pct.) angiver, at de har erfaringer med escort. 47 pct. af de klinikprostituerede angiver endvidere, at de arbejder på mere end en klinik. 7 pct. af de kvindelige escortprostituerede og 16 pct. af de mandlige escortprostituerede har ligeledes erfaringer med arbejde på gade.

Hvordan er de prostitueredes uddannelsesniveau og hvordan bor de? Uddannelsesmæssigt fordeler de prostituerede sig bredt på de forskellige uddannelseskategorier – fra folkeskole til lang videregående uddannelse. For eksempel angiver 20 pct. af de klinikprostituerede, at de har folkeskole som højeste uddannelsesstrin, 20 pct. en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse, mens 15 pct. har en kort videregående og 5 pct.

69. Beskrivelsen af de gadeprostitueredes vilkår er kun baseret på spørgeskemabesvarelser fra 30 danske og syv udenlandske prostituerede og skal derfor tages med et vist forbehold.

en mellemlang videregående (de resterende opgiver 'andet'). Med mindre variationer gør lignende tal sig gældende for de escortprostituerede, hvor næsten 20 pct. dog angiver, at de har en lang videregående. De gadeprostituerede skiller sig til gengæld ud. Cirka 40 pct. af de gadeprostituerede angiver folkeskolen som sidste afsluttede uddannelse og følgelig er de også svagere repræsenteret på de højere uddannelsestrin.

Cirka 40 pct. af de klinikprostituerede angiver at have børn under 18 år, hvilket er tilfældet for ca. 30 pct. af de escortprostituerede kvinder og ca. 10 pct. af de mandlige escortprostituerede. For gadeprostituerede er dette tal lige under 30 pct.

Størsteparten af de prostituerede bor alene. Overvejende bor de klinik- og escortprostituerede i lejebolig, hvilket er tilfældet for mere end 50 pct. Tillige angiver mellem 30 og 40 pct. af de klinik- og escortprostituerede, at de bor i ejer-/andelsbolig, mens det er tilfældet for mindre end 5 pct. af de gadeprostituerede. Igen virker de gadeprostituerede mest udsatte, idet 10 pct. angiver at bo på herberg, og yderligere nogle angiver krisecenter.

VEJEN IND

Hvis det er ønsket at begrænse tilgangen til prostitution, er det vigtigt at kende så meget som muligt til svaret på, hvorfor nogle bliver prostituerede. Dette for at kunne rette en indsats mod en afgrænset målgruppe. I den sammenhæng har vi valgt at se på økonomien. Men det kvalitative materiale har indikeret, at der også kan være andre grunde, som de prostituerede lægger vægt på. I undersøgelsen har det været vigtigt at nuancere, hvilken betydning den økonomiske dimension har, men også at give de prostituerede mulighed for at angive andre begrundelser.

Undersøgelsen giver ikke et entydigt svar på, hvorfor nogle bliver prostituerede. Vi kan imidlertid se, hvornår de begynder at sælge seksuelle ydelser, og hvilken rolle økonomien spiller. Dertil kan vi give kvalitative indikationer på, hvad den seksuelle nysgerrighed betyder, og hvordan barndomsoplevelser og kendskab til miljøet kan spille ind.

Hvornår begynder de at sælge?

Der er ikke store spredninger i forhold til, hvornår de prostituerede i de enkelte arenaer begynder at sælge seksuelle ydelser. Cirka 10 pct. har haft debut senest i en alder af 18 år, mens halvdelen af de prostituerede har haft deres debut senest i slutningen af 20'erne. Der er dog en tendens til,

at de mandlige escortprostituerede starter tidligere i forhold til de prostituerede i andre arenaer, idet der frem til midten af 30'erne er en tendens til, at en større andel af de escortprostituerede mænd er debuteret, end det er tilfældet for de andre arenaer. En anden generel tendens er, at de escortprostituerede kvinder starter senere i prostitution, end det er tilfældet for både gade- og klinikprostituerede. De seneste debutaldre for klinikprostitution er 55 og 68 år for escort, mens det for gade er 45 år.

Hvilken rolle spiller økonomien?

På linje med en stor del af den videnskabelige litteratur (se kapitel 3), viser denne undersøgelse, at økonomi spiller en væsentlig rolle for debuten. I gennemsnit angiver 85 pct., at økonomien har været en af de vigtigste grunde til, at de begyndte at sælge sex, mens kun 14 pct. angiver, at økonomien ikke var en af de mest betydende faktorer for prostitutionsdebut.

Det kvalitative materiale indikerer dog, at der i alle arenaer er eksempler på prostituerede i yderpunkterne af kontinuummet. Det vil sige, at pengene tjent i prostitution på den ene side skal dække helt basale leveomkostninger (husleje, mad og lignende) og på den anden side udgifter til luksusgoder. De udenlandske prostituerede skiller sig ud her, idet de fortæller, at forpligtelser til at forsørge familiemedlemmer i hjemlandet, betales via prostitution.

De danske gadeprostituerede skiller sig ud, idet de, som den eneste af arenaerne, svarer, at prostitution skal finansiere et misbrug (54 pct.). Ingen klinikprostituerede angiver dette, mens det tilsvarende tal er henholdsvis 2 og 3 pct. for de kvindelige og mandlige escortprostituerede.

Spiller seksuel nysgerrighed en rolle?

51 pct. af de klinikprostituerede angiver, at seksuel nysgerrighed har været en af de vigtigste grunde til, at de begyndte at sælge sex. For de kvindelige og mandlige escortprostituerede er dette henholdsvis 67 og 50 pct. I modsætning hertil angiver ingen af de gadeprostituerede seksuel nysgerrighed som en vigtig motivationsfaktor.

Kan mange partnere have en betydning for debut?

Det kvalitative materiale gav anledning til en hypotese om, at skiftet fra at have mange sexpartnere og *one-night stands* til at debutere som prostitu-

eret og tage penge for sex, kan være kort. Hypotesen bekræftes af det kvantitative materiale, hvor 17 pct. af de klinikprostituerede, 46 pct. og 38 pct. af de kvindelige og mandlige escortprostituerede og 3 pct. af de gadeprostituerede angiver, at en af grundene, til at de startede med at sælge sex, var, at de alligevel havde sex med mange forskellige partner.

Kan overgreb i barndommen have betydning for debut?

Litteraturen har mange diskussioner af, hvorvidt overgreb og incestuøse relationer i familien kan have betydning for debut som prostitueret. Dette spørgsmål kan denne undersøgelse ikke svare på. Undersøgelsen rummer kvalitative eksempler på tidligere prostituerede, der har oplevet overgreb, men de er uenige om, hvorvidt overgrebene i barndommen har haft nogen betydning for deres beslutning om at gå ind i prostitution.

Betyder det noget, om man kender nogen i prostitution?

Undersøgelsen bekræfter hypotesen om, at det at kende en, der har været prostitueret, også kan have betydning for, hvorvidt man begynder som prostitueret. 41 pct. af de klinikprostituerede og 30 pct. af de kvindelige escortprostituerede angiver, at det var en af de vigtigste grunde, til at de begyndte i prostitution, mens det samme kun er tilfældet for 14 pct. af de mandlige escortprostituerede og 17 pct. af de gadeprostituerede.

ORGANISERING

I medierne kan man få det indtryk, at der kan tjenes formuer i prostitution, og at tredjepart tjener formuer på særligt udenlandske kvinder, som er tvunget i prostitution.

I forbindelse med organiseringen af prostitution i Danmark har vi fokuseret på, hvordan de økonomiske forhold er for de danske prostituerede på klinik, i escort og på gade, og hvorvidt tredjepart er involveret. Nedenfor præsenterer vi et bud på, hvor meget de prostituerede tjener, deres udgifter og involvering af tredjeparter. Denne undersøgelse kan ikke afdække, hvor mange kvinder der er handlet til prostitution, og i hvilken grad tredjeparter er involveret i udenlandsk gadeprostitution.

HVOR MEGET TJENER DE PROSTITUEREDE, OG HVILKE UDGIFTER HAR DE?

I alle arenaer har vi fået kvalitative indikationer på, at finanskrisen har en negativ indflydelse på indtjeningen, at finanskrisen er meget svingende, og at der derfor kan være lange perioder uden kunder. For de prostitue-

rede, hvis primære beskæftigelse er prostitution, angives indkomsten til ca. 24.000 kr. om måneden (22.048 kr. for klinikprostituerede, 24.118 kr. for kvindelige escortprostituerede, 23.143 kr. for mandlige escortprostituerede og 34.814 kr. for gadeprostituerede). For den gruppe, som ikke har prostitution som sin primære indtægtskilde, er indkomsten ca. 11.000 kr. om måneden (12.570 kr. for klinikprostituerede, 12.922 kr. for kvindelige escortprostituerede, 6.368 kr. for mandlige escortprostituerede og 26.333 kr. for gadeprostituerede).

Vi kan ikke estimere, hvor stort et beløb de enkelte prostituerede sælger seksuelle ydelser for. Det nærmeste vi kommer er, at de klinikprostituerede opgiver, at de har haft 40 kunder den seneste måned, de escortprostituerede mænd og kvinder har haft mellem 10 og 15 og de gadeprostituerede 29.

75 pct. af de klinikprostituerede svarer, at de har udgifter til husleje, hvilket primært dækker over betaling til klinikejere. Det koster for 52 pct. af de klinikprostituerede mellem 600 og 1.800 kroner for en såkaldt helvagt, der er mellem 8-12 timer. 7 pct. af de klinikprostituerede angiver at have gæld til deres udlejer på en af de klinikker, de er tilknyttet. For escort- og gadeprostitution har vi ikke tal for udgifterne, men vi har kvalitative indikationer på, at de har udgifter til transport, tøj, kondomer, glidecreme og lignende samt i enkelte tilfælde annoncer.

ER DER TREDJEPART INVOLVERET?

Klinikprostitutionen involverer tredjepart i relativt stort omfang, idet 75 pct. som nævnt betaler husleje til en udlejer. Derudover angiver 3 pct. af de klinikprostituerede, at de ud over husleje betaler såkaldte beskyttelsespenge til andre grupper, som typisk hjælper de prostituerede, hvis de har problemer med en kunde.

De mandlige og kvindelige escortprostituerede, som har deltaget i vores undersøgelsen, er ikke tilknyttet bureauer, og vi vurderer derfor, at der ikke er tredjeparter involveret i disse gruppers prostitution. Det samme gælder de danske gadeprostituerede.

Vi har endvidere kvalitative indikationer på, at der er tredjepart involveret i den udenlandske gadeprostitution i København. Det er typisk de østeuropæiske kvinder, der dominerer på gaderne på Vesterbro om eftermiddagen, og de afrikanske kvinder, som tager over om aftenen. Vi har kvalitative indikationer på, at disse kvinder jævnligt kontaktes af mænd, der ikke er deres kunder, men som følger deres arbejde. Om der

er tale om tredjepart, kan vi imidlertid ikke afgøre, og vi kan derfor heller ikke vurdere omfanget.

Vi har ligeledes kvalitative indikationer på, at der er handlede kvinder blandt de udenlandske gade prostituerede i København. Men hvorvidt det er tilfældet og i hvilket omfang, kan vi ligeledes ikke vurdere.

VOLD OG GRÆNSEOVERSKRIDELSE

I litteraturen er der mange indikationer på, at jævnlige overskridelser af den prostitueredes grænser og oplevelser af vold fra kunder kan medføre efterfølgende psykiske problemer for den prostituerede. Det er derfor vigtigt at vide, hvor ofte det sker, hvad det betyder for den prostituerede, og hvordan de tager deres forholdsregler. Når vi i denne undersøgelse har fokuseret på grænseoverskridelser, handler det om både direkte voldelige overgreb og om overskridelser af grænser i form af berøringer på dele af kroppen, som de prostituerede opfatter som private, og typer af sex, som kunder forsøger at opnå, men som den prostituerede ikke tilbyder. For alle arenaer kan vi angive omfanget af vold og grænseoverskridelse. Og ud fra de kvalitative interviews har vi indikationer på, hvordan de prostituerede tager forholdsregler for at mindske omfanget af vold og grænseoverskridelse.

Hvor mange prostituerede oplever vold og grænseoverskridelse?

Vold og grænseoverskridelse forekommer inden for alle prostitutionsarenaer. I gennemsnit har 18 pct. af de prostituerede oplevet vold fra kunder en eller flere gange i 2010, men gennemsnittet dækker over en stor spredning: 3 pct. af de klinikprostituerede, 25 pct. af de mandlige escortprostituerede, 33 pct. af de kvindelige escortprostituerede og hele 41 pct. af de gadeprostituerede er i 2010 blevet udsat for vold mod deres vilje. I forhold til overskridelse af grænser angiver 17 pct. af de klinikprostituerede og henholdsvis 11 og 12 pct. af de kvindelige og mandlige escortprostituerede, at de har oplevet dette i 2010. Blandt de gadeprostituerede er det 57 pct. Derudover oplever 71 pct. af de gadeprostituerede risikoen for at blive udsat for vold fra kunder som høj eller meget høj, mens kun 13 pct. vurderer at risikoen er lav eller meget lav.

De prostituerede forklarer samstemmende i det kvalitative materiale, at det er vigtigt at opretholde grænser, fordi de på den måde opret-

holder deres egen integritet og derved tydeliggør, at det seksuelle samvær, er en ydelse som sælges.

Hvordan håndterer de prostituerede den risiko, de løber ved salg af sex?

Det kvalitative materiale indikerer, at de prostituerede i alle arenaer har risikohåndterende taktikker. Disse taktikker indbefatter fx for de klinikprostitueredes vedkommende et overvågningskamera, at der kun lukkes en mand ind ad gangen, at en telefondame tager imod, at der er alarm i arbejdsværelset, og at der kun tilbydes visse former for sex. De prostituerede i alle arenaer betegner imidlertid deres egen intuition i forhold til kunderne som afgørende for, hvorvidt de siger ja eller nej til en kunde. Selv om de prostituerede refererer til, at deres intuition altafgørende, refererer nogle informanter dog også situationer, hvor behovet for penge gjorde, at de 'tog chancen' alligevel.

De klinikprostituerede fortæller næsten alle, at de altid bruger kondom (94 pct.), mens det samme gælder for 62 pct. af de mandlige escortprostituerede, 78 pct. af de kvindelige escortprostituerede og 57 pct. af de gadeprostituerede.

EGEN LIVSSITUATION

I forbindelse med en videreudvikling af tilbud til de prostituerede er det vigtigt at se nøje på, hvordan de prostituerede oplever deres situation.

Vi har valgt at lade spørgsmålene om livssituation være meget åbne for at nå frem til de aspekter, som optager de prostituerede. Det betyder, at vi, med inspiration i begreber om social og økonomisk kapital, præsenterer svar på, hvordan de prostituerede kategoriserer sig selv og andre, hvorvidt de oplever at være stigmatiserede, hvordan de vurderer deres rolle som prostituerede, og hvordan de grupperer kunderne. Dertil kommer detaljer om selvoplevet helbredstilstand. I modsætning til de første spørgsmål, som besvares ud fra det kvalitative materiale, besvares det sidste om helbredstilstand ud fra det kvantitative materiale.

Hvordan kategoriserer de prostituerede sig selv og andre prostituerede? På tværs af arenaer er der en kvalitativ indikation på, at de prostituerede indplacerer sig selv og andre prostituerede i et kontinuum. I den ene ende er de overvejende økonomisk uafhængige, som oplever at have

relationer uden for prostitutionsmiljøet (høj grad af social inklusion i samfundet), og i den anden ende er de overvejende økonomisk afhængige, der føler sig afhængige af indtægten, og som har deres primære relationer i prostitutionsmiljøet. Et eksempel på yderpunkterne i kontinuummet er den uafhængige, som kan være den mandlige prostituerede, der sælger sex enkelte gange om måneden og italesætter dette som en del af dennes seksualitet. Og et eksempel på den afhængige kan være en anden prostitueret, der har et meget højt forbrug af luksusvarer mv., eller den prostituerede, der via prostitution får finansieret et misbrug. Hvis den prostituerede vurderer sig selv som afhængig af indtjeningen fra prostitution, er vedkommende mere tilbøjelig til at slække på grænser for samværet med kunden (fx ved at undlade at bruge kondom). Det indikeres således, at der er en sammenhæng mellem de prostitueredes oplevelse af at være udsatte i forhold til vold og grænseoverskridende adfærd og deres oplevelse af at være afhængig af indtjeningen.

Oplever de prostituerede at være stigmatiserede?

Det kvalitative materiale indikerer, at de prostituerede på tværs af arenaer oplever stigmatisering på alle niveauer i samfundet – lige fra lovgivningen, de offentlige myndigheders håndtering og behandling af prostituerede (institutionel stigmatisering) samt mediernes unuancerede fremstilling af prostitution (symbolsk stigmatisering), til vennekredsens og familiens uforståenhed eller fordømmelse (social stigmatisering). En af konsekvenserne er, at de overvejende hemmeligholder deres virke som prostituerede. Frygten for at miste forældremyndighed og frygten for at miste sit job og blive fordømt af venner, eller for at børnene skulle slå hånden af dem, hvis de vidste, hvor pengene kom fra, er gennemgående. Derfor betror de prostituerede sig generelt kun til en lille kerne. Som begrundelse fremhæver de, at de frygter reaktionen, hvilket angives af 54 pct. af de klinikprostituerede, 49 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 35 pct. af de mandlige escortprostituerede og 77 pct. af de gadeprostituerede. På lignende måde anfører de prostituerede, at de ikke vil stemples (det gælder 61 pct. af de klinikprostituerede, 44 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 45 pct. af de mandlige escortprostituerede og 69 pct. af de gadeprostituerede). Privatheden omkring sexliv og arbejde fremhæves dog også, idet en stor del mener, at det ikke kommer andre ved (det gælder 65 pct. af de klinikprostituerede, 67 pct. af de kvindelige

escortprostituerede, 88 pct. af de mandlige escortprostituerede og 65 pct. af de gadeprostituerede).

Hvordan oplever de deres rolle?

På den ene side oplever de prostituerede på klinikker og til en vis grad i escort, at de påtager sig en rolle, når de sælger seksuelle ydelser. De oplever dette som en del af deres ydelse og en måde, hvorpå de kan give kunden illusionen om, at vedkommende er noget helt særligt

Hvordan er kunderne?

På tværs af arenaer er der i det kvalitative materiale indikationer på, at deres kunder kan være alle typer mennesker. Lige fra den helt unge på 18 år, der i enkelte tilfælde har sin seksuelle debut, til pensionister, der er stamkunder. Der er endvidere en tendens til, at de opdeler kunderne i gode og dårlige kunder. Gode kunder er typisk dem, som ikke søger kæresteoplevelser, ikke diskuterer prisen og ikke prøver at opnå en ydelse, der ikke på forhånd er aftalt. Det modsatte gør sig gældende for de dårlige kunder.

Oplever de psykiske problemer?

Det kvalitative materiale viser, at der er store forskelle blandt de prostituerede på, hvorvidt de oplever at have symptomer på psykiske problemer. Generelt angiver ca. halvdelen af de prostituerede, at de har psykiske symptomer. De symptomer, der generelt fremhæves, er depression (det fremhæver 18 pct. af de klinikprostituerede, 33 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 19 pct. af de mandlige escortprostituerede og 75 pct. af de gadeprostituerede) og svære koncentrationsproblemer (11 pct. af de klinikprostituerede, 19 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 10 pct. af de mandlige escortprostituerede og 75 pct. af de gadeprostituerede). Som det fremgår af tallene, er symptomerne hyppigst forekommende hos de gadeprostituerede. Desuden skal det nævnes, at psykiske symptomer opleves af alle adspurgte i den kvantitative undersøgelse. Det er dog vigtigt at påpege, at vi ikke kan sige, hvorvidt disse symptomer hos de gadeprostituerede kan relateres til salg af seksuelle ydelser. Mange gadeprostituerede har misbrugsproblemer, og vi ved fra tidligere forskning, at der er en stærk sammenhæng mellem misbrug og psykiske problemer.

STOP SOM PROSTITUERET OG KONTAKT TIL OFFENTLIGE MYNDIGHEDER OG SOCIALE TILBUD

Ud fra de to yderpoler i debatten kan det være vanskeligt at bedømme, hvilke tilbud der er egnede til de prostituerede, der ønsker at forblive i prostitution, og hvilke tilbud, der er egnede til dem, som ønsker at forlade prostitution. I den sammenhæng har vi vurderet, at det er vigtigt at vide, hvor mange der reelt har et ønske om at forlade prostitution, og hvor mange der ønsker at fortsætte. Derudover er det relevant at afdække de prostitueredes kendskab til de sociale tilbud, samt hvilke forhindringer der er for at forlade prostitution, og hvilke ønsker de øvrige kunne have til sociale tilbud.

Nedenfor giver vi med udgangspunkt i både det kvalitative og det kvantitative materiale svar på omfanget af personer i prostitution, der ønsker at stoppe, kendskab til tilbud samt ønsker til tilbud.

Vil alle prostituerede gerne stoppe med at sælge seksuelle ydelser?

I undersøgelsen har vi afdækket, i hvilket omfang de prostituerede ønsker at ophøre med at sælge seksuelle ydelser samt af hvilke årsager. Og hvis de har ønsker om at træde ud af prostitution, hvad der i så fald, forhindrer dem i at stoppe. Det viser sig, at 44 pct. af de adspurgte har overvejelser om at stoppe med at sælge sex inden for det nærmeste år (33 pct. af de klinikprostituerede, 35 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 45 pct. af de mandlige escortprostituerede og 94 pct. af de gadeprostituerede). I gennemsnit angiver 67 pct. af de prostituerede at have holdt pauser, siden de begyndte at sælge sex (57 pct. af de klinikprostituerede, 72 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 75 pct. af de mandlige escortprostituerede og 89 pct. af de gadeprostituerede) Pausen var for i 19 pct. begrundet med ønske om at stoppe i prostitution (14 pct. af de klinikprostituerede, 2 pct. af de kvindelige escortprostituerede, 22 pct. af de mandlige escortprostituerede og 50 pct. af de gadeprostituerede). Da det er aktive prostituerede, der har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, kan vi konstatere, at selvom den prostituerede har et ønske om at stoppe, ikke altid ender med faktisk at stoppe.

Hvis de ønsker at stoppe, hvorfor gør de det så ikke?

Det kvalitative materiale indikerer, at der både er faktorer, der kan virke fastholdende for de prostituerede, og faktorer, der kan virke motiverende for at stoppe. Faktorer, der kan motivere den prostituerede til at stoppe,

kan fx være oplevelser med vold eller grænseoverskridende adfærd, alder, ændrede livsomstændigheder (fx ny kæreste) og belastningen ved at hemmeligholde prostitution. De fastholdende faktorer kan fx være penge, anerkendelse fra kunder, det sociale netværk inden for miljøet og i visse tilfælde afprøvning af egen seksualitet.

Kender de til sociale tilbud?

For særligt de gadeprostituerede og de prostituerede, der har prostitution som primære indtægtskilde, er det sandsynligt, at et skifte fra prostitution kan fordrer støtte. Ud af den gruppe, der ønsker at stoppe i prostitution, er det dog kun 6 pct., der oplever, at der i høj grad eller i meget høj grad eksisterer tilbud, som kan hjælpe dem med problemstillinger i den forbindelse. 30 pct. finder, at der slet ikke eksisterer tilbud. Denne vurdering bakkes op af, at 43 pct. har søgt hjælp andre steder end hos kommunen, private organisationer, Kompetencecenter Prostitution og egen læge.

Ved de, hvor de skal henvende sig for at få støtte?

Der er et varierende kendskab til sociale tilbud rettet mod prostituerede og til forskellige offentlige myndigheder beskæftiget med prostitutionsområdet. De kvindelige danske klinikprostituerede har størst kendskab til sociale tilbud, hvilket kan skyldes forskellige sociale tilbuds opsøgende arbejde. Også de danske gadeprostituerede ser ud til at have et godt kendskab til tilbud, der er målrettet dem. Til gengæld har escortprostituerede og udenlandske kvinder i langt mindre grad kendskab til de eksisterende sociale tilbud.

Det begrænsede kendskab til tilbud fra offentlige myndigheder kan hænge sammen med, at i gennemsnit 60 pct. af de prostituerede ikke vurderer, at de har haft behov for hjælp til at løse specifikke problemstillinger i 2010. Tallet dækker dog over store forskelle, hvor fx 38 pct. af de gadeprostituerede har haft brug for hjælp til at finde en bolig, har 21 pct. af de kvindelige escortprostituerede haft brug for hjælp til lovgivningsmæssige spørgsmål. I undersøgelsen er der kun 29 respondenter, der har erfaringer med at søge hjælp. På dette spinkle grundlag er det ikke i denne undersøgelse muligt at vurdere kvaliteten af de offentlige tilbud.

Hvordan er forholdet til Politi og Skat?

Blandt de offentlige myndigheder fremhæves tillige Politi og SKAT. Politiets indsats og hjælp vurderes overvejende positivt i undersøgelsens

kvalitative del, mens SKAT i kraft af flere kontrolbesøg vurderes mindre positivt.

Hvordan kan hjælpen prioriteres?

En vigtig prioritering er at målrette den sociale indsats mod de grupper, der har behov for og ønsker hjælp. Det indikeres i det kvalitative studie, at prostituerede, der er tilfredse med deres arbejde i prostitution og derfor ikke ønsker hjælp til at stoppe, føler, at det eneste de sociale tilbud vil, er at 'redde dem ud af prostitution', hvilket af nogle informanter opleves som en provokation. Denne oplevelse kan blokere for at få hjælp til andre problematikker. Det er således vigtigt at anerkende nogle prostitueredes ønske om at blive i prostitution. I stedet for at offergøre dem, bør man imødekomme dem som hele mennesker, der selv skal have indflydelse på evt. hjælpeforløb.

Den gruppe af prostituerede, der ønsker at blive i prostitution, ytrer dog ønske om hjælp til etablering af grupper af prostituerede, som kan udveksle erfaringer og – evt. med hjælp fra en psykolog – bearbejde deres oplevelser af vold og overskridelser af grænser. Derudover ytrer de ønske om en telefonlinje, der er åben 24 timer i døgnet for rådgivning.

Ud over at tilrette og udvide tilbud er der dog en stor udfordring i at etablere kontakten til de prostituerede. For de escortprostituerede finder kundekontakten i høj grad sted via internettet, som derfor sandsynligvis vil være den mest velegnede kommunikationskanal for sociale tilbud. Det indikeres, at også udenlandske prostituerede har et ringe kendskab til sociale tilbud, og at det er en stor udfordring at etablere kontakt på grund af mistillid til systemet og frygt for hjemsendelse.

Hvilke tilbud ønsker dem, som vil stoppe?

44 pct. af de prostituerede i spørgeskemaundersøgelsen overvejer, som nævnt, at stoppe i prostitution inden for det næste år. Denne gruppe efterlyser ofte et sted, hvor de kan få hjælp til at træde ud af prostitution. Der skal være personer tilknyttet dette sted, som gerne må være tidligere prostituerede, der kan hjælpe med alle de problemstillinger, der er knyttet til at slutte som prostitueret. Det vil sige både psykolog, økonomisk rådgivning, uddannelsesrådgivning og lignende. Stedet bør der ifølge de prostituerede være åbent 24 timer i døgnet.

En blokering for hjælp til prostituerede synes at udspringe af den meget polariserede debat om prostitution i Danmark. Problemet er,

at yderpolerne i debatten kan forhindre, at prostituerede får den hjælp, de måtte have behov for, idet nogle prostituerede oplever, at systemet 'offergør' dem og ønsker at 'redde' dem fra noget, de ikke ønsker at forlade. Andre opfatter, at nogle prostituerede måske idealiserer prostitutionen. Denne tendens ser vi fx hos en del af de klinikprostituerede, som er meget fokuseret på at skabe et billede af den stereotype 'lykkelige luder' som modvægt til det ligeledes stereotype billede af den prostituerede som offer.

BILAG

BILAG A: SOCIALE TILBUD

I dette bilag beskriver vi en række organisationer, som beskæftiger sig med prostitutionsområdet. Dette gælder eksempelvis sociale tilbud til kvinder i prostitution, herunder opsøgende arbejde blandt de prostituerede, væresteder, botilbud og rådgivning.

8. MARTS-INITIATIVET

FORMÅL

Initiativ baseret på frivilligt arbejde med det formål dels at få indført et forbud mod købesex, dels at få etableret sociale exitprogrammer til støtte for prostituerede samt rådgivning til sexkøbere, der ønsker at stoppe med at købe sex.

MÅLGRUPPE

Borgere i Danmark generelt.

BROBYGGERORDNING I KØBENHAVNS KOMMUNE

FORMÅL

Alle socialcentre, rådgivningscentre og jobcentre i Københavns Kommune har som led i Exit-pakken⁷⁰ udpeget brobyggere, der tager sig af sager vedrørende prostitution. Brobyggerne tilbyder anonym rådgivning til kvinder i prostitution og kan bistå kvinderne med at søge kontanthjælp, bolig, danskundervisning eller andet, der kan hjælpe dem i deres vej ud af prostitution.

MÅLGRUPPE

Kvinder i prostitution i Københavns Kommune. Kontakten etableres via det opsøgende arbejde eller via mund til mund-metoden.

CENTER MOD MENNESKEHANDEL (EN DEL AF SERVICESTYRELSEN)

FORMÅL

Center Mod Menneskehandel (CMM) varetager den sociale dimension i regeringens handlingsplan til bekæmpelse af menneskehandel 2007-2010. CMM har til formål at forbedre den sociale indsats for ofre for menneskehandel, opsamle og formidle viden om menneskehandel samt koordinere samarbejdet mellem de sociale organisationer og andre myndigheder.

MÅLGRUPPE

Mennesker, der har været udsat for menneskehandel, herunder handel til prostitution.

70. Exit-pakken er en handlingsplan lavet af Socialforvaltningen, Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og Kompetencecenter Prostitution og rettet mod kvinder, der ønsker at forlade prostitution.

CHRISTIANS VENNER

FORMÅL

Privat forening, der siden 2008 har arbejdet for støtte til ofre for menneskehandel. Driver på baggrund af private midler et opholdssted for ofre for menneskehandel.

MÅLGRUPPE

Ofre for menneskehandel, herunder mennesker handlet til prostitution.

DET GRØNLANDSKE HUS I KØBENHAVN (DET SOCIALE ARBEJDE)

FORMÅL

Tilbyder konsulentarbejde, rådgivning og tolkning, men laver også opsøgende arbejde blandt de grønlandske hjemløse, der lever i Danmark. Det opsøgende arbejde er nødvendigt, da der er en gruppe blandt de grønlandske hjemløse, der ikke selv formår at komme ud til de offentlige kontorer og derfor har behov for, at hjælpen kommer til dem.

MÅLGRUPPE

Grønlandske borgere i Danmark.

GADEJURISTEN

FORMÅL

Privat organisation, der siden 1999 har tilbudt retshjælp, juridisk rådgivning og bisidning. Gadejuristerne er fysisk til stede på gaden og tilbyder dem, der opholder sig på gaden, sandwich og kaffe, rådgivning eller bare en snak.

MÅLGRUPPE

Udsatte personer, primært med stofmisbrug og/eller prostitutionserfaring. I forhold til de udenlandske gade prostituerede har gadejuristerne været meget opsøgende med hensyn til at oplyse de udenlandske kvinder om deres rettigheder.

HOPE NOW

FORMÅL

Foreningen blev stiftet i 2007 og arbejder for at hjælpe og forbedre forholdene for udenlandske kvinder (og mænd), der befinder sig i prostitution i Danmark, herunder også ofre for menneskehandel. Hope Now samarbejder med organisationer i kvindernes hjemlande i forbindelse med hjemsendelse.

MÅLGRUPPE

Udenlandske kvinder i prostitution i Danmark, herunder ofre for menneskehandel.

KOMPETENCECENTER PROSTITUTION (SERVICESTYRELSEN)

FORMÅL

Kompetencecenter Prostitution hører under Servicestyrelsen og blev etableret på baggrund af regeringens handlingsplan *Et andet liv* (2005) med det formål at sikre, at handlingsplanen blev ført ud i livet. Kompetencecenteret består af tre team placeret i København, Aarhus og Odense. Centeret tilbyder blandt andet rådgivning eller psykologhjælp til kvinder, der er eller har været i prostitution, ligesom de fungerer som brobyggere mellem de prostituerede og offentlige myndigheder.

MÅLGRUPPE

Nuværende og tidligere prostituerede samt prostitutionstruede unge.

LIVA (FORENINGEN MOD SKADEVIRKNINGER AF PROSTITUTION)

FORMÅL

Foreningen startede i 2009 og arbejder for etableringen af et tilbud til prostituerede, der kombinerer behandlingen af evt. skadevirkninger fra prostitution med uddannelses- og arbejdsstræning. Ønsker yderligere at bidrage med ny forskning til området.

MÅLGRUPPE

Kvinder i prostitution i Danmark.

MØDESTEDET PÅ VESTERBRO

FORMÅL

Mødestedet er et tilbud til udenlandske kvinder i prostitution og drives i samarbejde mellem Reden International, Center mod Menneskehandel og Kompetencecenter Prostitution. Mødestedet har åbent fire aftener om ugen. Mødestedet huser en sundhedsklinik, hvor kvinderne kan blive tilset af praktiserende læger. Ved større indgreb, såsom aborter, henvises kvinderne til et hospital på statens regning og ledsages af en medarbejder fra Mødestedet. Herudover tilbydes der rådgivning samt undervisning i dansk og edb. I alt tales der 19 sprog blandt medarbejderne på Mødestedet, hvilket er med til at skabe den nødvendige kontakt til kvinderne.

MÅLGRUPPE

Udenlandske kvinder i prostitution i Danmark.

KVINDECENTRET DRAGØR (RØDE KORS)

FORMÅL

Kvindecentret er et tilbud til alle enlige kvinder, som af forskellige grunde foretrækker at bo på et center uden mænd. Der behøver med andre ord ikke være en 'særlig' grund, og den enkelte kvinde skal ikke opfylde særlige kriterier for at komme i betragtning. Der er ofte en lang venteliste af kvinder, som ønsker at flytte til Kvindecentret.

MÅLGRUPPE

Kvindecentret er Dansk Røde Kors' særlige opholdscenter for enlige kvinder med og uden børn. Centret har ikke døgnbemanding, hvorfor kvinder med et udtalt beskyttelsesbehov ikke kan bo på stedet.

PRO VEST (AFLØSER FOR DET TIDLIGERE PRO VEJLE)

FORMÅL

Selvejende institution, der fungerer som anonym rådgivnings- og sundhedstilbud til udenlandske kvinder, mænd og transseksuelle med prostitutionserfaringer, herunder også ofre for menneskehandel. Opsøger massageklinikker, escort og andre prostitutionsmiljøer i region Syddanmark. Institutionen har et tilbud om gratis og anonym konsultation hos læge, danskundervisning, samt rådgivning om rettigheder og muligheder.

MÅLGRUPPE

Udenlandske kvinder, mænd og transseksuelle med prostitutionserfaringer, herunder ofre for menneskehandel.

REDERNE

MÅLGRUPPE

Fælles for Rederne i Århus, Odense og København er, at de er rettet mod danske kvinder, og at deres brugere er kvinder i misbrug/i en svær livssituation og ofte med prostitutionserfaring. De tre Reder er alle dele af KFUK's sociale arbejde.

REDEN KØBENHAVN

FORMÅL

Reden København fungerer som værested og rådgivningstilbud for danske kvinder i prostitution. Bygger bro mellem deres brugere og sociale myndigheder og andre tilbud. Har overnatningstilbud til 12 kvinder.

REDEN ODENSE

FORMÅL

Reden Odense fungerer både som værested og botilbud til kvinder med misbrug og ofte prostitutionserfaring. Redens bosted Dueslaget har plads til at have fem kvinder boende.

Redens medarbejdere fungerer som brobyggere mellem deres brugere og det offentlige – særligt i forhold til misbrugscentre, socialrådgivere og i forhold til læger, sygehus, politi og andre instanser, der kan være relevante for kvinderne. Redens medarbejdere fungerer også som bisiddere ved brugernes møde med de offentlige myndigheder.

REDEN ÅRHUS

FORMÅL

Reden Århus fungerer både som værested og botilbud, hvor kvinderne kan have en seng, så længe de ønsker det.

Redens medarbejdere fungerer som bisiddere og laver ressourceprofiler, som kan anvendes som et redskab i socialrådgivernes arbejde. Reden Århus bistår også kvinderne ved at agere boligstøtte for de kvinder, der flytter i egen bolig.

REDEN INTERNATIONAL

FORMÅL

Reden International er et socialt tilbud til udenlandske kvinder i prostitution. Institutionen laver socialt arbejde blandt udenlandske prostituerede, herunder blandt andet opsøgende gadearbejde samt drift af et krisecenter. Krisecenteret har 12 pladser, og kvinderne kan opholde sig der så længe, de har ophold i landet.

MÅLGRUPPE

Udenlandske og handlede kvinder i prostitution.

SAFE AND ALIVE

FORMÅL

Fonden blev stiftet i 2008 med det formål at indsamle midler til støtte for ofre for menneskehandel.

Driver i samarbejde med Reden International Mødestedets 'Tirsdagsklinik'.

MÅLGRUPPE

Målgruppen for de indsamlede midler er meningsdannere, organisationer eller enkeltpersoner, der arbejder for at bekæmpe tvangsprostitution og menneskehandel.

SEKSUALPOLITISK FORUM

FORMÅL

Seksualpolitisk forum er en ikke-kommerciel tænketank, der har til hensigt at påvirke den seksualpolitiske debat i Danmark og i udlandet gennem blandt andet læserbreve, debatindlæg og møder med seksualpolitiske aktører.

MÅLGRUPPE

Politikere, seksualpolitiske aktører, meningsdannere og borgere generelt.

SERVICESTYRELSEN

FORMÅL

Servicestyrelsen har til opgave at udmønte den statslige indsats på prostitutionsområdet. Servicestyrelsen opsamler og videreformidler viden om prostitution, fremmer nye initiativer og metoder på området, servicerer folketinget, departement, kommuner og udfører opsøgende socialt arbejde blandt prostituerede i hele landet (bestræber sig på at besøge alle klinikker to gange om året). Servicestyrelsen har en anonym telefonrådgivning og en netrådgivning for alle, som er i berøring med prostitution. De prostituerede har mulighed for at henvende sig til Servicestyrelsen med konkrete behov, fx for økonomisk og praktisk vejledning (kontakt til kommunerne, lægehjælp mv.).

MÅLGRUPPE

Kvinder og mænd i prostitution samt fagfolk i kommunerne, der ønsker information om den sociale indsats i forhold til prostituerede.

SIO (SEXARBEJDERNES INTERESSEORGANISATION)

FORMÅL

Organisationen blev stiftet i 2008 og har til formål at tale sexarbejdernes sag. SIO ønsker at informere om og arbejder for at fjerne de barrierer, der eksisterer, lovgivningsmæssigt såvel som holdningsmæssigt, og indvirker negativt på sexarbejdernes rettigheder.

MÅLGRUPPE

Organisationens 129 medlemmer tæller primært danske klinikprostituerede, men også udenlandske klinikprostituerede, mandlige prostituerede og gadeprostituerede. SIO vurderer, at få af deres medlemmer har prostitution som deres hovederhverv. De fleste har anden beskæftigelse ved siden af eller modtager en form for overførselsindkomst.

SVANEGRUPPERNE

FORMÅL

Svanegrupperne har siden 2006 fungeret som støttegruppe for kvinder, der har forladt eller ønsker at forlade prostitution. Det er dog et krav, at kvinderne skal tale dansk og være stoffrie. Forløbet er af 17 ugers varighed og består af 2½ times ugentlige møder i grupper af otte ledet af psykologer.

MÅLGRUPPE

Kvinder, der har forladt eller ønsker at forlade prostitution.

BILAG B: LITTERATURSTUDIE

Litteraturstudiet har primært haft til hensigt at (a) kvalificere de kvalitative interviews, (b) inspirere og kvalificere optællingen og (c) sikre analysernes teoretiske forankring, samt at begreberne i vores undersøgelse er sammenlignelige med anden forskning.

Dette bilag beskriver den praktiske fremgangsmåde for litteraturstudiet, herunder beskrivelse af valg og fravalg samt valg af inklusionskriterier. Den praktiske gennemførelse af litteraturstudiet kan groft opdeles i to trin, som uddybes i nedenstående to afsnit.

FØRSTE TRIN – BRED AFDÆKNING

Det første trin bestod af en søgning af dansk og international litteratur om prostitution samt en indledende screening heraf. Dette trin indeholdt blandt andet afsøgning af litteratur i internationale tidsskrifter, som vi fandt via en søgning i EBSCO i følgende tre databaser:

- SocIndex
- E-Journals
- Academic Search Premier.

Søgningen omfattede tidsskriftsartikler (Scholarly Peer Reviewed) fra 2000 og frem til 2010⁷¹. Der blev først lavet en fritekstsøgning på prostitut*, hvilket ledte til udvælgelse af relevante søgeord, som indgik i den endelige søgning. For at indsnævre antallet af resultater var det et kriterium, at søgeordene skulle optræde i de for artiklen angivne emneord. Den endelige søgning blev følgende:

SU Prostitut* or SU sex work* or SU human trafficking* or SU sex oriented business*

For at kunne udtrække den del af søgeresultaterne, som også omhandler lovgivning, blev der ligeledes lavet følgende søgning:

71. Dansk litteratur fra før 2000 inddrages dog også, da mængden af forskningslitteratur i Danmark er begrænset.

SU Prostitut* or SU sex work* or SU human trafficking* or SU sex oriented business* **and** law* or legislas* or procur* or control* or regulat*

Der blev således lavet en separat database indeholdende litteraturen om lovgivningen. I forhold til tidsskriftsøgningen blev der søgt i udvalgte fagrelevante databaser, som SFI har adgang til.

Ud over søgning i tidsskrifter blev der gennemført en søgning i nordiske nationalbiografier i form af Danbib/bibliotek.dk, Libris (Sverige) og Bibsys (Norge). Endvidere blev der søgt efter såkaldt grå litteratur (herunder ikke-publiceret litteratur, forskningsrapporter m.m.) i eksempelvis Google/google scholar og på hjemmesider for sociale styrelser såsom Servicestyrelsen i forskellige lande.

På baggrund af søgeresultaterne udførtes første screening af teksterne på titel-/abstract-niveau. Teksterne grupperedes således ud fra valgte inklusionskriterier såsom målgruppe eller prostitutionsform (male prostitutes, trafficking etc.). Artikler, der omhandlede prostitutionsformer, som ikke dækkes i denne undersøgelse (såsom børneprostitution), bortfaldt.

ANDET TRIN – VURDERING AF LITTERATUR

Det andet trin i litteraturstudiet bestod af en vurdering af de inkluderede studier på *full-text*-niveau. Der var således tale om en mere dybtgående behandling af studierne på baggrund af udvalgte inklusionskriterier, fx hvorvidt artiklerne omhandlede specifikke sociale tilbud til de prostituerede eller en afdækning af de prostitueredes behov eller oplevelser med prostitution.

BILAG C: DØGNOPTÆLLINGER AF KØBENHAVNSKE GADEPROSTITUEREDE

Optællingen af de københavnske gade prostituerede er foretaget ved hjælp af datamateriale udarbejdet på baggrund af følgende tre kilder:

- Registreringer af prostituerede indhentet fra Mødestedet på Vesterbro
- Survey gennemført blandt de gade prostituerede
- To døgnoptællinger foretaget af SFI.

Dette bilag beskriver designet for SFI's døgnoptællinger foretaget fra torsdag den 4. november 2010 kl. 10 til fredag den 5. november 2010 kl. 10, og den 12. marts 2011 kl. 10 til den 13. marts 2011 kl. 10. Gadeoptællingerne har haft til hensigt at få opgjort antallet af forskellige gade prostituerede i løbet af et døgn. De to døgnoptællinger har derfor kun omfattet de kvinder, som var synlige i gadebilledet de pågældende døgn, og er dermed et øjebliksbillede af populationen af gade prostituerede.⁷²

BAGGRUND

Gadeprostitution i København foregår udelukkende på Vesterbro og i særlig grad på og omkring gaderne Istedgade, Halmtorvet, Skelbækgade og dele af Vesterbrogade. De gade prostituerede udgøres af både danske og udenlandske kvinder. Det kvalitative studie, udgjort af gadeobservationer samt interviews med gade prostituerede og fagpersoner med tilknytning til gade prostituerede, indikerer dog, at de prostituerede kvinder, som er synlige i gadebilledet på Vesterbro, primært kommer fra Afrika (særligt Nigeria) og Østeuropa (særligt Rumænien)⁷³. Dette bekræftes af KFUK-Reden, der driver et værested for danske stofmisbrugende kvinder, hvor brugerne tidligere i langt højere grad blev sat i forbindelse med gadeprostitution i området, end hvad tilfældet er i dag. Organisationen beskriver, at deres brugere kun i få tilfælde stadig går ud på gaden for at sælge seksuelle ydelser, da særligt konkurrencen fra de udenlandske kvin-

72. Hverken det kvalitative studie eller eksisterende undersøgelser af gadeprostitution i Danmark tyder på, at der findes mandlige gade prostituerede.

73. Ifølge en halvårlig statusrapport beskrivende RI's gadevagter registreres der dog også få sydamerikanske kvinder (Reden International, 2009, s.5).

der er for hård. Derfor benytter denne gruppe af danske prostituerede i stigende grad andre metoder til at etablere kontakt til potentielle kunder. Kontakten kan eksempelvis etableres gennem eksisterende netværk. Et lignende billede tegnes af de opsøgende gademedarbejdere fra Reden International (RI), der i løbet af 40 gadevagter gennemført i sidste halvår af 2009 kun mødte danske prostituerede på én af vagterne (Reden International, 2009). Med dette som udgangspunkt var forventningen, at de danske prostituerede, som traditionelt set er blevet betragtet som gadeprostituerede, ikke længere ville udgøre en stor andel af de kvinder, der var at træffe på gaden i forbindelse med døgnoptællingerne.

ORGANISERING AF GADEPROSTITUTION

Det kvalitative studie samt erfaringer fra Norge viser, at de afrikanske gadeprostituerede oftest er i Danmark på et 3-måneders-turistvisum, der eksempelvis kan være udstedt i Sydeuropa, hvor de har ophold. Kvinderne kommer til Danmark med det formål at tjene penge, og såfremt de har til hensigt at forlade landet, efter de 3 måneder er gået, må det forventes, at de er interesseret i at tjene så mange penge som muligt i denne periode. Den norske kortlægning fra 2008 beskriver i henhold hertil, at afrikanske gadeprostituerede arbejder 66 dage i løbet af de 3 måneder, et visum gælder (Tveit & Skilbrei, 2008). Dog viser det kvalitative studie, at nogle afrikanske gadeprostituerede rejser videre til et andet europæisk land eller vender tilbage til Danmark med et nyt 3-måneders-visum på et senere tidspunkt for at arbejde som prostitueret.

De europæiske kvinder på gaden er EU- eller Schengen-borgere og kan derfor frit rejse til og fra Danmark. Jævnfør den norske undersøgelse betyder dette, at europæiske kvinder ikke nødvendigvis arbejder så ofte som afrikanerne, når de er i landet (Tveit & Skilbrei, 2008). I en statusrapport fra RI (2. halvår 2009) er der dog på størstedelen af de 40 gadevagter registreret flest rumænere. Dette kan dog skyldes tidspunktet for gadevagternes gennemførelse, som alle finder sted inden midnat. RI's døgnoptælling fra samme halvår viser således, at der efter kl. 24 overvejende er afrikanske kvinder på gaden (Reden International, 2009). Det kvalitative studie styrker denne betragtning og indikerer i forlængelse heraf, at de enkelte grupperinger af prostituerede holder sig til afgrænsede områder på Vesterbro. Eksempelvis indikerer observationer, at der i dagtimerne hovedsageligt står østeuropæiske kvinder på gaden og primært på Istedgade og omkring Halmtorvet. Efter midnat er de østeuro-

pæiske kvinder samt enkelte danske kvinder næsten udelukkende blevet observeret omkring Skelbækgade og – i få tilfælde – på Istedgade. De afrikanske kvinder er i overtal efter midnat og befinder sig hovedsageligt på Istedgade, Vesterbro Torv og Vesterbrogade samt på hjørnet af Skelbækgade og Ingerslev Allé.

Derudover peger det kvalitative studie i retning af, at alle de udenlandske gadeprostituerede har kontakt til en form for bagmand. I flere tilfælde nævnes betegnelsen 'hyrde', som enten beskriver en ledende prostitueret i en gruppe eller en mand af samme nationalitet som kvinderne, som ofte har kontakt til de prostituerede på gaden. Politiets efterforskning af bagmænd blandt rumænske gadeprostituerede i 2009 identificerer ud over såkaldte hyrder ligeledes en række formodede bagmænd til menneskehandel bosat i Rumænien (Rigspolitiet, 2009).

DEN PRAKTISKE GENNEMFØRELSE AF OPTÆLLINGEN DEN 4.-5. NOVEMBER 2010 OG DEN 12.-13. MARTS 2011

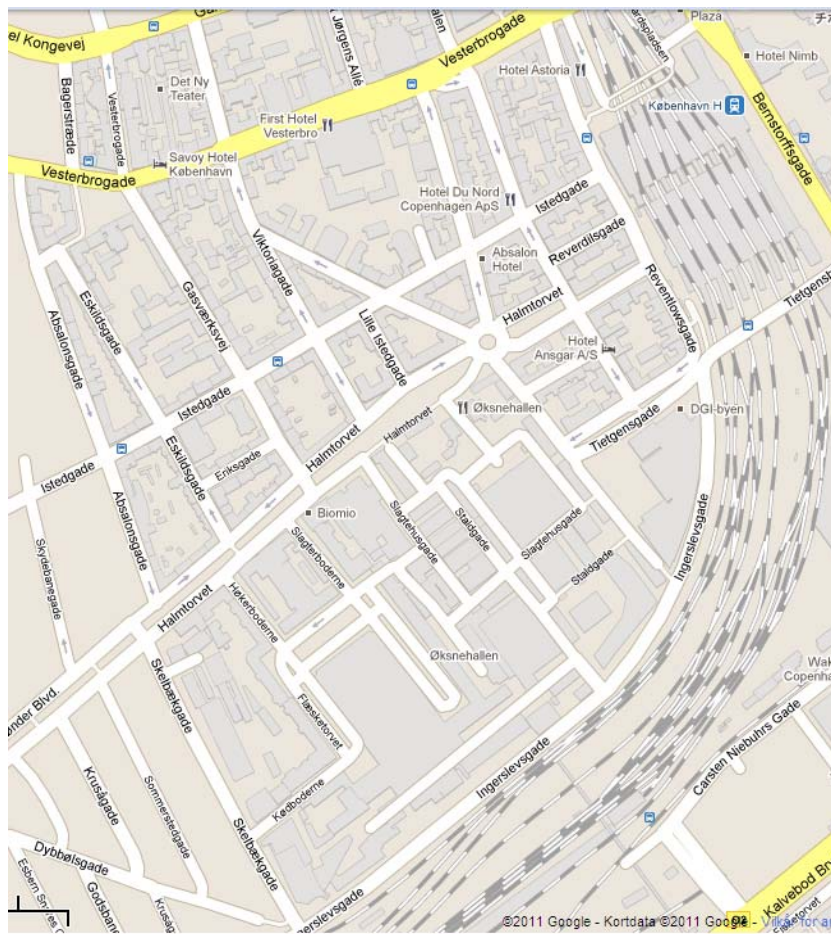
Optællingerne er foregået over to døgn – en torsdag til fredag og en lørdag til søndag. De to døgnoptællinger er foretaget med ca. 4 måneders mellemrum og dermed også på to forskellige årstider. Alle observationer blev skrevet ind i et observationsskema udformet på baggrund af observationer foretaget i forbindelse med undersøgelsens kvalitative studie.

Første optælling er i praksis gennemført af 14 personer fordelt på observationsposter og fodpatruljer på Vesterbro. Der har været to personer på hver post, fordelt over vagter fra kl. 10-18, kl. 18-02 og kl. 02-10, hvoraf flere har besiddet halvanden eller to vagter. Der er blevet opereret med tre fodpatruljer, kaldet fodpatrulje Nord, Midt og Syd, samt en til to faste observationsposter placeret på Centrum Hotel beliggende på hjørnet af Istedgade og Helgolandsgade. Fodpatrulje Midt observerede primært på Istedgade, Lille Istedgade og Gasværksvej samt sekundært på Eskildsgade og Absalonsgade. Fodpatrulje Nord observerede nord for Istedgade på Vesterbrogade, Reventlowsgade, Colbjørnsensgade, Helgolandsgade, Abel Cathrines Gade og Viktoriagade. Fodpatrulje Syd observerede syd for Istedgade på Halmtorvet hen til Sdr. Boulevard, Skelbækgade samt i 'Kødbyen' (sidstnævnte dog kun i forbindelse med døgnoptællingen den 4.-5. november). Til alle fodpatruljer blev der arrangeret en eller flere indendørs baser (caféer, barer eller hoteller), som der i løbet af vagterne er blevet observeret fra. I dagtimerne opererede vi kun med to fodpatruljer (Nord og Syd), hvor fodpatrulje

Nord også dækkede det område, som om aftenen hørte under fodpatrulje Midt. Dette skyldes, at der ifølge det kvalitative studie ikke er så mange kvinder i den nordlige del i dagtimerne. Dette er beskrevet mere detaljeret under metoder længere nede.

FIGUR C

Kort over det observerede område.

Fra første optælling gjorde vi os erfaringer om, hvordan de prostituerede står fordelt, og i hvilke tidsrum de befinder sig hvor. På baggrund heraf foretog vi nogle justeringer af vores observationsposter og fremgangsmåder for at effektivisere og præcisere den efterfølgende optællingen.

Blandt andet bekræftede vores observationer, at der i dagtimerne fra kl. 10-22 er langt færre prostituerede, end der er om natten, og vi erfarede, at de prostituerede i dette tidsrum hovedsageligt befinder sig på Istedgade og omkring Halmtorvet, hvorimod der om natten kommer flere kvinder til, og det område, hvorpå de befinder sig, udvides. Derfor fandt vi det i anden optælling ikke nødvendigt med to konstante fodpatruljer i dagtimerne, men benyttede i stedet observationsposten på hotelværelset som base for patruljerne samt enkelte caféer i området. Anden døgnoptælling fra den 12.-13. marts blev derfor gennemført af syv personer, som alle havde deltaget i første optælling, med størst fokus på området omkring Istedgade og Halmtorvet i dagtimerne og Skelbækgade, Vesterbrogade, Vesterbro Torv og Istedgade i nattetimerne. Observationsposten fra hotelværelset fungerede som base for de forskellige patruljer, som på skift patruljerede på gaderne og på skift observerede fra hotellet.

De få fodpatruljer gjorde det endvidere nemmere at holde overblik over gengangere og nyttilkomne prostituerede, da det var de samme personer, der gik rundt og dermed kunne danne sig et overblik over de observerede, samt hvorvidt kvinderne var registreret tidligere på døgnet. Dette gjorde en rensning af observationsdata væsentligt nemmere og risikoen for usikkerheder mindre. Noteringen af observationerne gennemgås i det følgende afsnit.

NOTERING AF OBSERVATIONER OG OBSERVATIONSSKEMAER

Alle observationer er blevet talt og noteret i et skema. Efter optællingerne er skemaerne blevet sammenholdt, og på baggrund heraf har vi rensset for overlap. For at dette kunne lade sig gøre i praksis blev der som nævnt i foregående afsnit udviklet et observationsskema, så de enkelte observationsposter/fodpatruljer noterede observationer på samme måde. Fodpatruljerne har ikke kunnet udfylde skemaerne, mens de befandt sig på gaden. I stedet har de noteret beskrivelser af kvinderne på mobiltelefon, mens patruljerne bevægede sig rundt/stod på gaden. Dette har virket mere diskret, end hvis de skulle stå med en notesblok. Herefter har de noteret beskrivelserne ind i selve observationsskemaet, når de har siddet på en base. I forbindelse med notering af observationer lavet på en base, har patruljerne opdelt det således, at én har beskrevet, hvad han/hun så, mens den anden noterede. Dette har ligeledes gjort sig gældende for observationsposten på hotellet på Istedgade. Observationsskemaet blev

modificeret fra første til anden optælling, idet der blandt andet blev påført nye kategorier. I forbindelse med observationerne og udfyldelsen af skemaerne blev der primært fokuseret på beskrivelsen af kvinderne (tøj, hårfarve, evt. taske, sko, smykker, hudfarve mv.) og sekundært på eventuel kundekontakt eller kontakt med tredjepart. De enkelte observationsposter har eksempelvis noteret sig særlige kendetegn såsom et specielt tørklæde, et specielt smykke, en taske, skomærke, hårets opsætning, hårfarve, teint eller lignende. Derudover er det blevet noteret, på hvilket tidspunkt den enkelte kvinde er observeret, og såfremt kvinden er blevet set forlade observationspostens område, i hvilken retning kvinden gik. Endvidere har posterne, hvis der har været tid til det, kontaktet den post, hvis område kvinden er gået i retning af og givet beskrivelsen af kvinden videre. På baggrund heraf har det været muligt at fjerne eventuelle gengangere fra fodpatruljernes/observationsposternes skemaer. I 11 tilfælde har det været vanskeligt at vurdere, hvorvidt en kvinde har været dansk eller fra et andet europæisk land, hvorfor vi ikke her er sikre på kvindernes nationalitet. I disse tilfælde er fem af kvinderne blevet noteret som danske og seks af kvinderne som ikke-danske.

TYPLOGIER

Forud for optællingerne blev der på baggrund af observationer på Vesterbro opstillet typologier over de prostituerede kvinders udseende og adfærd, fordelt på henholdsvis østeuropæiske og afrikanske kvinder. Typologierne havde blandt andet til formål at gøre det lettere for fodpatruljer/observationsposter at skelne de gadeprostituerede fra andre personer på gaden. Generelt set erfarede vi ud fra observationerne, at de prostituerede var forholdsvis nemme at få øje på i gadebilledet på grund af deres adfærd, hvor de enten står stille eller går frem og tilbage over længere tid inden for et afgrænset område. Hertil kommer, at de afrikanske kvinder ofte er meget opsøgende i forhold til potentielle kunder. Dette uddybes nedenfor.

AFRIKANSKE GADEPROSTITUERED

UDSEENDE

De afrikanske gadeprostituerede er på tidspunktet for observationerne typisk klædt i vinterjakke, jeans og mange i vinterstøvler eller høje støv-

ler. Flere af dem bærer dametaske og/eller en plasticpose. Der er en aldersspredning kvinderne imellem på op til 30 år. I forbindelse med observationerne på gaden er der således både observeret kvinder, som vurderes til at være i starten af tyverne, og kvinder, som vurderes til at være omkring 50 år gamle. Størstedelen vurderes dog på baggrund af kortlægningens kvalitative studie til at være ca. 30 år gamle.

ADFÆRD OVER FOR KUNDER

Observationerne fra det kvalitative studie indikerede, at de afrikanske kvinder ikke kun skaber kundekontakt på gaden, men også på barer (på og omkring Vesterbrogade). Kvinderne er desuden meget aktive i forbindelse med at skabe kundekontakt og henvender sig ofte til forbipasserende mænd. I flere tilfælde er det blevet observeret, at kvinderne går med potentielle kunder, tager fat i dem eller råber til dem.

ØSTEUPROPÆISKE GADEPROSTITUERED

UDSEENDE

Der synes at være to typer tøjstile hos østeuropæerne. Den ene del bærer på observationstidspunkterne typisk jeans, sort kort dynejakke og flade sko eller støvler i perioden for optællingerne. Disse kvinder kan være svære at skelne fra hinanden og måtte derfor i forbindelse med optællingerne beskrives med yderligere kendetegn såsom øreringe, tasker etc.. Den anden del af de østeuropæiske kvinder var mere udfordrende klædt i gamacher (ofte gennemsigtige eller med huller), høje stiletter eller lange lakstøvler og farvede jakker. De bar ofte meget sminke og var generelt lettere at genkende end de føromtalte østeuropæiske kvinder.

ADFÆRD OVER FOR KUNDER

Observationerne indikerede, at de østeuropæiske kvinder på observationstidspunkterne generelt ikke var så opsøgende i deres adfærd som de afrikanske kvinder. Østeuropæerne virkede således mindre pågående i deres kontakt til kunder, men ventede i højere grad på, at kunden tog kontakt. Observationerne indikerede endvidere, at kontakten til kunder muligvis blev etableret over telefonen.

METODISKE BEMÆRKNINGER TIL OPTÆLLINGEN AF GADEPROSTITUTION

Som beskrevet beror tællingerne på observationer, der har kunnet give et billede af aktiviteten i miljøet det pågældende døgn.⁷⁴ Det har ikke været muligt at tage højde for ændret adfærd blandt de prostituerede fra den ene tælling til den næste. For at kunne give så validt et tal som muligt har det været væsentligt, at der blev gennemført flere tællinger, og at det er blevet gjort på forskellige tidspunkter af en måned. Dette skyldes indikationer fra det kvalitative studie på, at der er flere kunder først på måneden. Derudover angives det i det kvalitative studie, at der er forskel på kundegrundlaget på de forskellige ugedage, hvorfor gadeoptællingen er blevet udført på henholdsvis en hverdag og en weekenddag. Der er kun blevet foretaget gadeoptællinger i København, da det kvalitative studie og de registrerede sager fra politiet ikke indikerer, at gadeprostitutionen finder sted andre steder i landet. Generelt er omfanget af gadeprostitution i andre byer end København behæftet med usikkerhed, men fagpersoner, der arbejder med prostitution, angiver, at der finder prostitution sted i Aarhus og Odense i begrænset omfang. I Aarhus står kvinderne (jf. Reden Århus) særligt på en parkeringsplads, som ligger bag Redens lokaler, mens de i Odense primært står i området omkring banegården og Reden Odense. En fagperson anslår, at en tredjedel af Reden Odenses brugere er direkte i prostitution, hvoraf ikke alle finder kunder på gaden. En gade prostitueret fra Odense anslår, at der kun er fire-fem stykker på gaden og måske to-tre ekstra om natten.

Det er i udgangspunktet kun danske kvinder, der står på gaden i disse to byer, og det kvalitative studie indikerer, at de fleste kun prostituerer sig lejlighedsvist. Vi anså det derfor ikke for meningsfuldt at tælle prostituerede i disse områder, da resultaterne af disse optællinger ville være særdeles usikre, blandt andet fordi der ikke alle ugens døgn står prostituerede på gaden. En sådan optælling kunne komme til at blive misvisende for det egentlige antal.

Tællingerne i København er som nævnt fulgt op af henholdsvis en mindre spørgeskemaundersøgelse blandt udenlandske gade prostituerede indeholdende få tællingsspørgsmål samt af eksisterende registrerin-

74. Brugen af en såkaldt capture-recapture-metode i forbindelse med gadeoptællingen har været diskuteret som en mulig metode. Metoden giver et billede af til- og fragang i miljøet, men lader sig desværre ikke udføre i praksis.

ger foretaget hos Mødestedet på Vesterbro. I spørgeskemaet er kvinderne blevet spurgt om, hvornår de er ankommet til Danmark, og hvorvidt de har besøgt Mødestedet siden deres ankomst. Det har været væsentligt at få adgang til registreringer fra Mødestedet, da det ikke er muligt at estimere det samlede antal på baggrund af døgnoptællingerne alene.

BILAG D: DEFINITION AF BEGREBER OG YDELSER

I dette bilag gives en definition på begreber og seksuelle ydelser, som vi er stødt på i forbindelse med kortlægningen, og som der i en række tilfælde er blevet henvist til i rapporten. Der kan derfor godt være prostituerede, der udbyder særlige ydelser, som ikke er nævnt på denne liste. Derudover kan betegnelserne godt dække over flere ting end det, der er beskrevet her.

AVANCERET/AVANCEREDE SEKSUELLE YDELSER

Indbefatter alt det, der ikke er blide former for sex (se nedenstående):

- Bondage: Når en person bliver bundet eller lænket.
- Golden shower: Urinsex. Når den ene af to parter urinerer på den anden.
- Scat: Toiletsex med ekskrementer.
- S/M: Sdomasochisme. Når en person påfører sig selv eller en anden smerte (i forbindelse med prostitution er det oftest den prostituerede, der udfører smerte på kunden). Oftest er det af seksuel karakter, men smerten kan udføres hvor som helst på kroppen.
- Udblokning: Når anus eller urinrør udvides.
- Dominans: S/M-udtryk for et forhold, hvor den ene part dominerer den anden.
- Domina: S/M-udtryk for den kvindelige dominerende part i et S/M-forhold.

BLIDE FORMER/BLIDE SEKSUELLE YDELSER

En fælles betegnelse for alle ydelser, der ikke er avancerede:

- Amerikansk: Samleje på en stol, hvor begge parter vender med ansigt mod hinanden.
- Cocktail: Når der er minimum to ydelser kombineret.
- Dansk: Samleje i missionærstilling.
- Luksusdansk: Samleje i skiftende stillinger.
- Fransk: Oralsex (seksuel tilfredsstillelse med munden).
- Super Fransk: Oralsex uden kondom.
- Græsk: Analsex (sex centreret om anus).

- Italiensk: Når penis stimuleres af armhulen.
- Svensk: Seksuel tilfredsstillelse med hånden.
- Spansk: Mandens penis stimuleres mellem kvindens bryster.
- Tantramassage: En sensuel og intim massage, der kan fjerne seksuelle blokeringer og bane vejen for at opleve helkropsorgasmer. Her er udløsning ikke tilladt.

ØVRIGE BEGREBER

- Swing: Når en person deltager i partnerbytte og seksuel eksperimentering. Finder ofte sted i swingerklubber, men kan også foregå privat.

BILAG E: LOVGIVNING PÅ PROSTITUTIONSOMRÅDET

Dette katalog beskriver forskellige lovgivningsmodeller, som de finder anvendelse i udvalgte europæiske lande. Kataloget omhandler udelukkende de strafferetlige tiltag, der rettes mod prostitution og menneskehandel, og omhandler således ikke de sociale tilbud eller ydelser, som eksisterer sideløbende med lovgivningen. I samtlige EU-lande er menneskehandel forbudt, og EU-direktiver, -protokoller og -konventioner – såsom Palermo-protokollen – regulerer medlemslandenes lovgivning rettet mod menneskehandel. Derimod eksisterer der forskellige lovgivningsmodeller rettet mod prostitution. Nogle lande har gennemført en kriminalisering af sexkunden, mens andre har legaliseret salg af sex som erhverv. Danmark har sin egen model, her er prostitution ikke kriminelt, men heller ikke legaliseret som et erhverv.

I dette katalog redegøres først for den danske prostitutionslovgivning og de danske strafferetlige bestemmelser på området. Herefter præsenteres forskellige europæiske modeller for lovgivning på prostitutions- og menneskehandelsområdet.

DEN DANSKE LOVGIVNING

Prostitution blev første gang forbudt i Danmark i 1683. I 1866 slog en ny straffelov fast, at prostitution og rufferi var ulovligt og blev straffet med fængsling eller forbedringshus. De prostituerede kunne dog fortsat udføre deres erhverv, hvis de lod sig indskrive som ”offentlige fruentimmere”. Denne lov blev dog igen afskaffet i 1905.

I 1930 blev straffeloven fra 1866 ændret, således at prostitution kun var strafbart, hvis hele den pågældendes indtægt kom fra prostitution, mens prostitution som bierhverv ikke var strafbart. Den seneste ændring i straffeloven vedrørende prostitution er fra 1999, hvor salg af sex blev afkriminaliseret. I henhold hertil er det i dag lovligt at købe og sælge seksuelle ydelser, så længe sælger er fyldt 18 år.⁷⁵ Dog anerkendes prostitution ikke som et legalt erhverv, og prostituerede kan ikke optages i en a-kasse med dertilhørende rettigheder. Rufferi, bagmandsvirksomhed og menneskehandel er forbudt. I de følgende to afsnit gennemgås de

75. § 223 a. Den, der som kunde mod betaling eller løfte om betaling har samleje med en person under 18 år, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

strafferetlige paragraffer om henholdsvis prostitution og menneskehandel nærmere.⁷⁶

STRAFFERETLIGE PARAGRAFFER OM PROSTITUTION

Nedenstående paragraffer omhandler de strafferetlige bestemmelser i den nuværende danske lovgivning i forhold til prostitution.

Arten af samt straffen for den, der gør sig skyldig i rufferi, bestemmes i Straffelovens § 228.

Af § 228 fremgår det, at ”Den der 1) forleder nogen til at søge fortjeneste ved kønslig usædelighed med andre, 2) for vindings skyld forleder nogen til kønslig usædelighed med andre eller afholder nogen, der driver erhverv ved kønslig usædelighed, fra at opgive det, eller 3) holder bordel, straffes for rufferi med fængsel indtil 4 år.”

Til § 228 er knyttet stk. 2, der lyder: ”På samme måde straffes den, der tilskynder eller bistår en person under 21 år til at søge erhverv ved kønslig usædelighed, samt den, der medvirker til en persons befordring ud af riget, for at denne i udlandet skal drive erhverv ved kønslig usædelighed eller benyttes til sådan usædelighed, når den befordrede person er under 21 år eller uvidende om formålet.”

Arten af, samt straffen for mellemmandsvirksomhed, bestemmes i Straffelovens § 229.

Af § 229 fremgår det, at ”Den der fremmer kønslig usædelighed ved for vindings skyld eller i oftere gentagne tilfælde at optræde som mellemmand, eller som udnytter en andens erhverv ved kønslig usædelighed, straffes med fængsel indtil 3 år eller under formildende omstændigheder med bøde.”

Til § 229 er knyttet stk. 2, der lyder: ”Den, der udlejer værelse i hotel eller gæstgiveri til benyttelse til erhvervsmæssig utugt, straffes med fængsel indtil 1 år eller under formildende omstændigheder med bøde.”

Er en person allerede en gang blevet fundet skyldig i ovenstående forbrydelser, kan det føre til en forhøjelse af straffen med op til en halv gang så meget af straffens længde⁷⁷.

76. I teksten henvises til en række paragraffer. For mere information herom, se Straffeloven: LBK nr. 1034 af den 29.10.2009 - gældende Straffeloven: LBK nr. 1034 af den 29.10.2009 – gældende)

77. § 231. Har den, som skal dommes efter §§ 228 eller 229, tidligere været dømt for nogen i disse bestemmelser omhandlet forbrydelse, eller har han for en bergelsesforbrydelse været dømt til fængsel, kan straffen forhøjes med indtil det halve.

Prostitution blev afkriminaliseret i 1999, men det fremgår fortsat af straffelovens § 233, at ”Den, som opfordrer eller indbyder til utugt eller stiller usædelig levevis til skue på en måde, der er egnet til at forulempe andre eller vække offentlig forargelse, straffes med fængsel indtil 1 år eller under formildende omstændigheder med bøde.”

STRAFFERETLIGE PARAGRAFFER OM MENNESKEHANDEL

Den danske straffelov indeholder følgende bestemmelse vedrørende menneskehandel.

§ 262 a⁷⁸. ”For menneskehandel straffes med fængsel indtil 8 år den, der rekrutterer, transporterer, overfører, huser eller efterfølgende modtager en person, hvor der anvendes eller har været anvendt

- Ulovlig tvang efter § 260,
- Frihedsberøvelse efter § 261,
- Trusler efter § 266,
- Retsstridig fremkaldelse, bestyrkelse eller udnyttelse af en vildfarelse eller
- Anden utilbørlig fremgangsmåde med henblik på udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer.

Stk. 2. På samme måde straffes den, der med henblik på udnyttelse af den pågældende ved kønslig usædelighed, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende forhold eller fjernelse af organer, yder betaling eller anden fordel for at opnå samtykke til udnyttelsen fra en person, som har myndighed over den forurettede, og den der modtager sådan betaling eller anden fordel.”⁷⁹

Definitionen i straffelovens § 262 a er formuleret med udgangspunkt i Palermo-protokollen og EU-rammeafgårelsen. Bestemmelsen

78. § 262a blev indføjet i straffeloven i 2002 med ikrafttræden den 8. juni 2002. Den er formuleret med udgangspunkt i og med henblik på samtidig implementering af FN's protokol om bekæmpelse af menneskehandel til den såkaldte Palermo-konvention fra 2000 om grænseoverskridende kriminalitet og EU-rammeafgårelsen af 19. juli 2002 om menneskehandel. Bestemmelsen omfatter således enhver form for menneskehandel som defineret i disse to retsakter.

79. Straffeloven kapitel 26.

http://themis.dk/searchinclude/Lovsamling/Straffeloven_kap_26.html

omfatter derfor alle former for menneskehandel, som er defineret i disse retsakter.

Foruden den danske straffelov har Danmark en række forpligtelser til at bekæmpe menneskehandel på internationalt plan i såvel EU- som FN-regi. Disse forpligtelser centrerer sig om nedenstående punkter:

- Palermo-protokollen
- Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel, dog med danske forbehold
- EU's plan vedrørende bekæmpelse og forebyggelse af menneskehandel.

De enkelte dele opsummeres kort nedenfor.⁸⁰

PALERMO-PROTOKOLLEN

Danmark har underskrevet og ratificeret FN-konventionen fra 2000 om transnational organiseret kriminalitet samt tilhørende protokol (Palermo-protokollen) om handel med mennesker, herunder særligt kvinder og børn. Protokollen udgør grundlaget for Europarådets konvention fra 2005 om indsatsen mod menneskehandel.

Ifølge Palermo-protokollens artikel 3 forstås menneskehandel, som "(a) det at rekruttere, transportere eller overføre en person, holde en person skjult eller modtage en person ved brug af magt eller trusler om magtanvendelse eller anden form for tvang, bortførelse, bedrageri eller misbrug af magt eller udnyttelse af en sårbar stilling eller ydelse eller modtagelse af betaling eller fordele for at opnå samtykke fra en person, der har myndighed over en anden person, med det formål at udnytte vedkommende. Begrebet udnyttelse omfatter mindst udnyttelse af en andens prostitution eller andre former for seksuel udnyttelse, tvangsarbejde, slaveri eller slaverilignende former for udnyttelse af arbejdskraft eller fjernelse af organer. (b) den omstændighed, at et offer for menneskehandel har givet sit samtykke til den under litra a) omhandlede udnyttelse, skal være uden betydning, når der er gjort brug af et af de i litra a) nævnte midler." (Center mod menneskehandel, 2010, s. 10).

80. For mere information, se i øvrigt www.centermodmenneskehandel.dk

EUROPARÅDETS KONVENTION OM BEKÆMPELSE AF MENNESKEHANDEL

Europarådets konvention om bekæmpelsen af menneskehandel fra 2005 har til formål at hjælpe ofre for menneskehandel og beskytte deres rettigheder. Formålet er yderligere at bekæmpe og forebygge menneskehandel samt at retsforfølge menneskehandelens bagmænd. Konventionen omhandler alle former for menneskehandel – både national eller transnational handel med mennesker. Den omhandler desuden alle ofre for menneskehandel, kvinder, mænd og børn og alle former for udnyttelse, herunder seksuel udnyttelse, tvangsarbejde, slaveri m.m. Danmark har ratificeret Europarådets konvention om indsatsen mod menneskehandel den 19. september 2007 med ikrafttræden pr. 1. februar 2008.⁸¹

EU'S PLAN OM BEKÆMPELSE OG FOREBYGGELSE AF MENNESKEHANDEL

EU's rammeafgørelse suppleres af Rådets EU-plan om god praksis, standarder og procedurer for bekæmpelse og forebyggelse af menneskehandel, som giver guidelines for såvel EU's som medlemslandenes sikring af en menneskerettighedsorienteret tilgang til menneskehandel og sikring af offerets menneskerettigheder på alle stadier i processen. Endvidere skal henvises til Rådets Direktiv om udstedelse af opholdstilladelse til tredjelandsborgere, der har været ofre for menneskehandel, eller som er indrejst som led i ulovlig indvandring, og som samarbejder med de kompetente myndigheder.

TYPER AF LOVGIVNING RETTET MOD PROSTITUTION

Den danske lovgivning er unik, idet de øvrige nordiske og europæiske (nabo-) lande har andre modeller for lovgivning. Disse forskellige lovgivningsmodeller befinder sig alle forskellige steder på et kontinuum mellem henholdsvis en fuldstændig legalisering af prostitution (såsom i Holland, Tyskland og Tjekkiet) med dertil hørende rettigheder og kontrolmuligheder og en fuldstændig kriminalisering af både prostitution og sexkøb med de dertil hørende straf- og kontrolmuligheder. Ofte anvendte argumenter for en total kriminalisering er, at prostitution er skadeligt for den prostituerede og for samfundet. Prostitution er således uønsket, hvorfor både den prostituerede og sexkunden kriminaliseres. Ved en

81. Kilde: <http://www.centermodmenneskehandel.dk/hvad-gor-danmark/internationale-forpligtelser/europaradets-konvention-om-indsatsen-mod-menneskehandel>

legalisering af prostitution er det derimod både den prostitueredes ret til at prostituere sig og sexkundens ret til at købe en seksuel ydelse, der legaliseres. En legalisering af prostitution kan i praksis foregå ved at lade prostitution optræde som et erhverv, der er omfattet af eksempelvis arbejdsmarkedslovgivningen. Argumentet for en legalisering er, at prostitution i sig selv ikke er et problem, men ofte er forbundet med megen kriminalitet. For at undgå denne kobling til et kriminelt miljø legaliseres både prostitution og sexkøb. Ligeledes bunder denne model ofte i et rettighedsperspektiv og ønske om at give de prostituerede bedre forhold ved at give dem samme rettigheder som andre arbejdstagere. Imellem disse to yderpunkter ligger dog forskellige lovgivningsmodeller med 'partielle kriminaliseringer', som indebærer en kriminalisering af prostitutionskunden (Norge og Sverige) eller en kriminalisering af køb af seksuelle ydelser fra handlede kvinder (Finland). I en partiel kriminalisering er det alene sexkunden, der kriminaliseres. Argumentet her er ligeledes, at prostitution er skadeligt for den prostituerede og for samfundets ligestilling. For ikke at marginalisere og stigmatisere den prostituerede yderligere ved en kriminalisering lægges ansvaret og kriminaliseringen på kunden. Ved at kriminalisere kunden søger man at fjerne efterspørgslen og således årsagen til prostitution.

I de følgende afsnit gives eksempler på lande, hvis lovgivningsmodeller rummer henholdsvis legalisering eller partiel kriminalisering. De pågældende lande er udvalgt som illustrationer af forskellige typer af prostitutionslovgivning og befinder sig alle på forskellige steder på kontinuummet mellem en fuldstændig legalisering og en fuldstændig kriminalisering. For hvert land redegøres kort for lovgivningen, men ligeledes henholdsvis for argumentationen for og kritikken af den valgte lovgivningsmodel.

EKSEMPEL PÅ LEGALISERINGSMODEL – HOLLAND

Prostitution har siden 1988 været anset som et lovligt erhverv i Holland, og prostituerede har ret til at modtage sociale ydelser på lige fod med folk i andre erhverv.⁸²

82. Se i øvrigt kompendium over en række landes indsatser mod menneskehandel, www.lige.dk/files/pdf/kompendium.pdf.

Massageklinikker blev lovliggjort i oktober 2000 og kan derfor tildeles licens af de kommunale myndigheder, såfremt de lever op til krav om beliggenhed, hygiejne samt standarder for prostitueredes arbejdsforhold. Ejerne af massageklinikkerne er ansvarlige for, at der ikke er tale om mindreårige prostituerede, tvungne prostituerede eller prostituerede uden arbejdstilladelse. Overtrædes dette, kan licensen fjernes. Rufferi er ulovligt. Det administrative ansvar for prostitutionspolitikken er placeret hos kommunerne. De enkelte kommuner opfordres til, men er ikke forpligtet til at følge en bestemt prostitutionspolitik, hvilket betyder store variationer kommunerne imellem.

De hollandske prostituerede hører nu under den hollandske arbejdsmarkedslovgivning (Daalder, 2007). Gadeprostitution er lovligt inden for særlige afgrænsede områder. For at undgå at den hollandske legalisering skulle føre til en stigning i antallet af handlede kvinder, omfatter legaliseringen kun EU-borgere, der arbejder med prostitution i Holland. Prostituerede fra ikke-EU-lande arbejder derfor fortsat ulovligt i Holland og er ikke beskyttet af lovgivningen.

Den hollandske lovgivning har seks hovedformål (Center mod Menneskehandel, 2006):

- Kontrol og regulering af prostitutionsmiljøet, blandt andet gennem et kommunalt bevillingssystem for bordeller
- Effektiv handling mod tvungen prostitution
- Beskyttelse af mindreårige mod seksuelle overgreb
- Beskyttelse af mennesker i sexindustrien og forbedring af deres stilling
- At bryde sammenhængen mellem prostitution og den kriminalitet, der ofte er forbundet med prostitution
- At reducere antallet af prostituerede, der er illegale indvandrere.

ERFARINGER MED LEGALISERING AF PROSTITUTION I HOLLAND

Både udbud og efterspørgsel af prostitution er faldet de senere år i Holland. Det er dog ikke påvist, om der er en direkte sammenhæng mellem legaliseringen og dette fald, men der peges på, at det, at det er blevet sværere for udenlandske kvinder at arbejde i prostitution, kan forklare en del af udviklingen (Daalder, 2007, s. 85).

Overordnet overholdes kravet om, at bordellerne/massageklinikkerne skal have licens. Dog ses indikationer på, at den ikke-

lovlige prostitutionsvirksomhed er rykket ud i små kommuner og landkommuner (ibid., s. 81).

Action Plan for Regulation & Protection of the Prostitution Sector viser, at de prostituerede har svært ved at komme ud af prostitution uden sociale tiltag, men at mange af de prostituerede ikke registrerer arbejdsstatus og indkomst, hvilket er afgørende for deres senere mulighed for social sikring. Den hollandske regering sendte i 2004 information om vanskeligheder forbundet med at komme ud af prostitution ud til samtlige kommuner. Kommunerne skal på denne baggrund selv udvikle exit-politik. En undersøgelse har vist, at kun 6 pct. af kommunerne indikerer, at de beskæftiger sig med de prostitueredes mulighed for at forlade prostitution (ibid., s. 70).

Det var et eksplicit mål med lovgivningen, at forholdene for de prostituerede skulle forbedres. Arbejdsforholdene har ikke ændret sig synligt de senere år. Der er fortsat forvirring om de prostitueredes arbejdsforhold. Af skatteforvaltningen behandles de prostituerede som selvstændige, men ofte er der tale om, at de befinder sig i et arbejdstager-arbejdsgiver-forhold. Juridisk står de prostituerede fortsat svagt, da risikoen ved manglende arbejdsduelighed påhviler den prostituerede.

Undersøgelser viser, at de prostituerede følelsesmæssigt har fået det værre fra 2001 til 2006, og at brugen af beroligende midler er steget (ibid., s. 71).

Ufrivillighed har vist sig svært at afgøre for uden forstående, derfor er det ikke muligt at sige noget om udviklingen af prostituerede, der arbejder under tvang. Men det påpeges, at der ikke er set fald i antallet af prostituerede med alfons (ibid., s. 81).

MENNESKEHANDEL

Menneskehandel omtales i den hollandske straffelovs artikel 273 a, som erklærer, at det er "ulovligt at rekruttere, bortføre og transportere individer med hensigt på at udnytte disse seksuelt eller med hensigt på at fjerne disses organer. Det er ulovligt at fastholde individer i prostitution ved hjælp af tvang eller bedrag og at ansætte mindreårige i prostitution. Det er ulovligt at profitere på andres prostitution eller fra handlen med andres organer" (Center mod Menneskehandel, 2006, s. 9). Overtrædelser af loven kan i udgangspunktet straffes med op til 6 års fængsel og/eller en bøde op til € 45.000. Der er dog forskellige forhold, som kan skærpe straffen, herunder hvis forbrydelsen involverer personer under 16 år eller

er organiseret af to eller flere personer. I så fald kan straffen skærpes til 8 års fængsel og/eller € 45.000 i bøde. Straffen kan endvidere skærpes yderligere til 10 års fængsel og/eller € 45.000 i bøde, såfremt forbrydelsen både er organiseret af to eller flere personer, og ofret samtidig er under 16 år. Hertil kommer skærpelse af straffen til henholdsvis 12 eller 15 års fængsel og/eller € 45.000 i bøde, hvis forbrydelsen medfører, at ofret lider alvorlig fysisk overlast, eller medfører ofrets død (ibid., s. 10).

EKSEMPEL PÅ PARTIEL KRIMINALISERINGSMODEL – SVERIGE

Sverige var et af de første lande til at gennemføre en lovgivningsmodel, der kriminaliserer sexkøden uden at kriminalisere den prostituerede. I Sverige har det således siden 1. januar 1999 været ulovligt at købe eller forsøge at købe seksuelle ydelser i Sverige (Center mod Menneskehandel, 2006, s. 18). Overtrædelser af loven straffes med en bøde eller fængsel i op til 6 måneder. Den prostituerede bliver anset som et offer og risikerer ikke retslig forfølgelse. I 2005 blev straffen for rufferi desuden skærpet, og der skelnes mellem rufferi og groft rufferi. En person kan dømmes for rufferi og straffes med fængsel i op til 4 år, hvis denne er udlejer af en lejlighed og bliver bekendt med, at der foregår prostitution i den udlejede lejlighed uden at gøre noget ved det. Groft rufferi straffes med mindst 2 og højst 8 års fængsel. En person kan dømmes for groft rufferi, såfremt denne har drevet prostitutionsvirksomhed i et større omfang, som har medført en betydelig fortjeneste, eller som har indebåret en hensynsløs udnyttelse af andre personer (ibid.).

ERFARINGER MED KRIMINALISERING AF SEXKØB I SVERIGE

Socialstyrelsen i Sverige undersøger løbende udviklingen på prostitutionsområdet. I 2007 kom de med deres tredje rapport, der ikke gav noget klart billede af sexkøbslovens effekt. Ny organisering via internet og mobiltelefoner gør det svært at fastslå det præcise omfang af prostituerede. Rapporten konkluderer dog, at den gadeprostitution, der forsvandt lige efter indførelsen af kriminaliseringen, langsomt er ved at vende tilbage. Kundegrundlaget synes at være det samme som før lovændringen, men det påpeges i rapporten, at der ses færre biler med potentielle kunder på gaden (Socialstyrelsen, 2007).

MENNESKEHANDEL

Menneskehandel straffes i Sverige med fængsel fra 2 og op til 10 år. Man kan blive straffet efter loven, såfremt man ”ved ulovlig tvang eller vildledning, udnyttelse af en persons udsatte stilling eller på lignende måde rekrutterer, transporterer, huser, modtager eller på anden måde får kontrol over en person, således at denne

- udnyttes til seksuelle overgreb, som beskrevet i straffelovens kapitel 6, §§ 1, 2, 3, 4, 5 og 6
- udnyttes til tvangsarbejde eller lignende tvangstilstand
- udnyttes til fjernelse af organer
- udnyttes på andre måder, der er til skade for personen” (Center mod Menneskehandel, 200, s. 18).

Hvis ofret er under 18 år, straffes personer, som udnytter andre til seksuelle overgreb, på trods af at der ikke er anvendt ulovlig tvang eller vildledning.

EKSEMPEL PÅ PARTIEL KRIMINALISERINGSMODEL – FINLAND

I Finland skelner man som i Holland mellem tvungen og frivillig prostitution. I 2006 gennemførte man i Finland en kriminaliseringsmodel, der gør det strafbart at købe sex af en handlet kvinde. Ansvar lægges da over på kunden, idet det er kundens ansvar at skelne mellem prostituerede, der er handlede, og prostituerede, der ikke er.

MENNESKEHANDEL

Loven, der kriminaliserer køb af seksuelle ydelser fra kvinder, der er handlet til prostitution, har til formål at forebygge rufferi og menneskehandel til prostitution samt at mindske efterspørgslen på prostitution. Loven har mødt meget kritik, idet tolkningsmulighederne er brede. Det er således svært at bevise, at kunden skulle være bevidst om, at den prostituerede var handlet eller offer for rufferi, hvilket gør det vanskeligt at få personer dømt på baggrund af lovgivningen (Marttila, 2008, s. 139).

OPSUMMERING

Der er forskellige tiltag i de europæiske lande på prostitutions- og menneskehandelsområdet. På menneskehandelsområdet har samtlige lande

paragraffer, der kriminaliserer menneskehandel. De europæiske lande er ligeledes forpligtet til at efterleve de EU-retlige bestemmelser på området og Palermo-protokollen i kraft af FN-konventionen.

På prostitutionsområdet eksisterer der derimod forskellige modeller for lovgivning. Disse lovgivningsformer spænder mellem legalisering og kriminalisering. Her placerer den danske lovgivning sig i en midterposition, da prostitution er afkriminaliseret, men ikke accepteres som et legalt erhverv. Ingen af de i dette katalog omtalte lande har gennemført en komplet kriminalisering, men i Norge og Sverige har man en partiel kriminalisering, nemlig en kriminalisering af sexkunden. I den modsatte ende af kontinuummet findes Holland, Tjekkiet og Tyskland, der alle har gennemført legaliseringer på prostitutionsområdet. Argumentet for en kriminalisering af sexkunden er, at ansvaret skal lægges over på kunden i et forsøg på at begrænse efterspørgslen på prostitution. Argumentet for en legalisering er, at kriminalitet forbundet med prostitution skal minimeres, og rettighederne for de prostituerede skal forbedres. Uanset de forskellige modeller ledsages lovgivningen af forskellige sociale tiltag, der dels skal sikre exit-muligheder, dels skal forbedre forholdene for mennesker i prostitution.

BILAG F: STATISTISKE METODER TIL BESTEMMELSE AF ANTALLET AF PROSTITUEREDE

De prostituerede er, set i en statistisk sammenhæng, en speciel gruppe. For det første udgør de en meget lille del af hele den danske befolkning. For det andet er det svært at få kontakt til de prostituerede, da mange ikke ønsker at give sig til kende. Derfor betegnes de prostituerede som en skjult population. Det er velkendt, at denne type af population giver nogle særlige udfordringer både i forhold til at bestemme dens størrelse og i forhold til på sædvanlig vis at få viden om dens medlemmers karakteristika (fx de prostitueredes sociale baggrund) på basis af information fra en repræsentativ stikprøve. Andre eksempler på denne type af skjulte populationer er hjemløse, stofmisbrugere og HIV-smittede.

Dette bilag har til hensigt at forklare de statistiske metoder, som er anvendt til at bestemme antallet af prostituerede i Danmark. Bilaget er struktureret på følgende måde: Afsnit 2 indeholder en kort gennemgang af de statistiske metoder, der er relevante i forhold til at kunne give et estimat af antallet af prostituerede. Afsnit 3 indeholder en beskrivelse af, hvordan dette gøres i praksis, og specielt, hvordan information fra forskellige datakilder kombineres. Afsnit 4 giver en kort opsummering. I notatet benyttes en række statistiske begreber (for en generel introduktion til de statistiske begreber, se fx Berry & Lindgren (1996)).

DE STATISTISKE METODER

Det er velkendt, at en optælling af meget små under-populationer i en større population ved hjælp af tilfældig stikprøveudvælgelse er problematisk. Hvis der eksempelvis er mellem 3.000-8.000 prostituerede ud af en population på 2.500.000, svarer det til, at 0,12-0,32 pct. af populationen er prostituerede. Dette betyder, at man ved tilfældig stikprøveudvælgelse skal udtage ca. 2.000.000 (80 pct. af populationen) for at kunne estimere antallet af prostituerede med en præcision på ca. plus-minus 200 prostituerede. I forhold til de prostituerede er det ikke umiddelbart muligt at afgrænse denne gruppe til en mindre del af den totale population for derved at undgå at skulle udtage en meget stor stikprøve. Derudover kan det være svært overhovedet at få kontakt til de prostituerede (se kapitel 4). Det er således ikke oplagt, hvordan man udvælger en stikprøve og i det hele taget bestemmer antallet af prostituerede. Dette har været grundlaget for udvikling af specielle statistiske metoder med henblik på

optælling og udvælgelse af stikprøver i skjulte populationer. Til bestemmelse af populationsstørrelsen er varianter af capture-recapture-metoden den mest anvendte.

CAPTURE-RECAPTURE

Denne metode anvendes til optælling af en population, når det ikke er muligt at kontakte og dermed tælle alle medlemmer af populationen (en totaltælling). I stedet laves en optælling og mærkning af de medlemmer, man møder på et givet tidspunkt, og efter en tid laves endnu en optælling. I anden runde inddrages de medlemmer, man møder, i mærkede (var med i første optælling) og ikke-mærkede (var ikke med i første optælling). Hvis man har lige stor sandsynlighed for at møde alle medlemmer i populationen, vil man have lige stor sandsynlighed for at møde både de mærkede og ikke-mærkede i anden runde, og ud fra dette vil man kunne regne sig frem til, hvad denne sandsynlighed er, og hvor stor populationen er. Under visse forudsætninger vil man altså ud fra information om, hvor mange gange man ser det enkelte medlem, kunne give et estimat af populationens størrelse, selvom man ikke har lavet en totaltælling.

Den grundlæggende idé i fremgangsmåden er, at man potentielt kan møde alle i populationen til hver enkelt optælling, men der er et vist mål af tilfældighed i, hvorvidt man faktisk møder det enkelte medlem og dermed også i, hvor mange der kommer med i optællingen. Hvis der ikke er systematiske forskelle mellem de to optællingstidspunkter i forhold til, hvilke medlemmer man møder, vil denne optællingsmetode virke. I den mest simple form antager man, at alle medlemmer har den samme sandsynlighed for at blive mærket, samt at det er en lukket population uden tilgang eller afgang. Metoden kan i mere kompleks form tage højde for, at der er tilgang/afgang i populationen (dvs. at det ikke er en lukket population). Dette kræver gentagne optællinger af populationen, hvor man i hver optælling skal være i stand til at se, hvilke af de foregående optællinger et medlem har været med i. Denne tilgang, hvor man bogstaveligt talt går ud og tæller og mærker en del af populationen, er udviklet med henblik på optælling af vildtlivspopulationer (forskellige dyrearter) (se fx Pollock, 1991; Link, 2003).

Fremgangsmåden kan også anvendes, når man som datagrundlag har forskellige lister, hvorpå en del af medlemmerne af den pågældende population optræder. Disse lister kan fx være oversigter fra institutioner eller lignende. Her er idéen ligeledes, at man antager, at der er et vist

element af tilfældighed i, hvorvidt det enkelte medlem står på de forskellige lister, men at alle har den samme sandsynlighed for at optræde på de forskellige lister. Hvis disse antagelser holder, vil man ved brug af capture-recapture-metoden kunne give et estimat for populationsstørrelsen, hvor der eksplicit tages højde for, at der er nogle medlemmer af populationen, som ikke står opført på listerne. Ligesom ved optælling af vildtlevspopulationer er der mulighed for at arbejde med mere avancerede modeller, hvor der tages højde for, at der er tilgang og afgang fra populationen (åben population), og på samme måde kan man tillade, at forskellige medlemmer har forskellige sandsynligheder for at optræde på listerne. Igen med det forbehold, at man skal kunne specificere, hvilken type af fordeling (en parametrisk form) denne forskellighed har. Metoden har fundet anvendelse i demografi, epidemiologi og folketællinger (se Sekar & Deming, 1949; Wittes & Sidel, 1968; Wolter, 1986), ligesom den har været brugt i optællingen af den type af skjult population, som vi undersøger i dette projekt (se fx McKeganey m.fl., 1992; Mastro, Kitayaporn & Weniger, 1994; Luan, R. m.fl., 2005).

Et specifikt eksempel på en anvendelse af capture-recapture-metoden har været at give et estimat for antallet af opiumsbrugere i Bangkok (se Mastro, Kitayaporn & Weniger, 1994). Her har man haft en liste over alle personer i metadonbehandling for afhængighed af opium (et frivilligt og gratis tilbud). I alt findes 4.064 forskellige personer på denne liste. Derudover har man haft en anden liste over personer, der i forbindelse med politiarrestation er identificeret som opiumsbrugere. I alt optræder 1.540 forskellige personer på denne liste, og 171 af disse kunne genfindes på listen over personer i metadonbehandling, dvs. $171/1.540 = 0.111$. Under en antagelse om, at politiets liste udgør en repræsentativ stikprøve af alle opiumsbrugere (det argumenteres der for i artiklen), vil tallet 0.111 være et korrekt estimat (baseret på en forventningsrigtig estimator) for andelen af opiumsbrugere, der er i metadonbehandling. Dette giver så et estimat for antallet af opiumsbrugere i Bangkok på i alt $4.064/0.111 = 36.600$ personer. Vi vil anvende den samme grundlæggende tilgang som i dette eksempel i optællingen af de prostituerede. Dette beskrives i detaljer i nedenstående afsnit.

ESTIMATION AF ANTALLET AF PROSTITUEREDE I PRAKSIS

I forhold til at give et estimat for antallet af prostituerede er man nødt til at opdele de prostituerede i undergrupper for derved at give et estimat for antallet i hver undergruppe.

Populationen af prostituerede antages at kunne opdeles i følgende underpopulationer:

1. Klinikprostituerede (indendørsprostitution)
2. Udenlandske gadeprostituerede (brugere af Mødestedet)
3. Danske gadeprostituerede
4. Escortprostituerede.

Man regner ikke med, at den samme person optræder i mere end en af grupperne 1, 2 og 3. Det vil sige, at der ikke er overlap mellem disse tre grupper. Omvendt regner man med, at der er et vist overlap mellem klinik- og escortprostituerede (grupperne 1 og 4) samt mellem udenlandske gadeprostituerede og escortprostituerede (grupperne 2 og 4).

Oprindeligt var det meningen at anvende capture-recapture-metoden på hver af undergrupperne. I praksis har det dog vist sig, at det kun var muligt med gruppen af klinikprostituerede. For de øvrige grupper vil der blive givet et minimumstal baseret på forskellige kilder. Derfor omhandler dette bilag udelukkende optælling af de klinikprostituerede. For de klinikprostituerede anvendes data fra politiet, som suppleredes med en spørgeskemaundersøgelse. Estimatet for, hvor sandsynligt det er at optræde i politiets data, vil være baseret på information fra en spørgeskemaundersøgelse blandt en repræsentativ stikprøve af de prostituerede. Denne tilgang er en version af capture-recapture-metoden beskrevet i afsnit 2.1 og minder om anvendelsen i Mastro, Kitayaporn & Weniger (1994), hvor man estimerede antallet af opiumsbrugere i Bangkok. Forskellen er, at vi laver specifikke spørgeskemaundersøgelser blandt de prostituerede og bruger dette i kombination med eksisterende datakilder.

Gruppen af klinikprostituerede forventes at udgøre den største af undergrupperne, og det er således vigtigt at få et validt og præcist estimat for størrelsen af denne gruppe. Idéen er at bruge en eksisterende datakilde i form af politiets sagsregister i kombination med information fra en spørgeskemaundersøgelse baseret på en repræsentativ stikprøve blandt de klinikprostituerede. Målet er først og fremmest at give et estimat for det samlede antal klinikprostituerede på et givet tidspunkt (*stock*).

Dernæst vil vi forsøge at belyse tilgang og afgang blandt de prostituerede i denne gruppe (*flow*). Dette vil kunne give et estimat for, hvor mange personer der i løbet af 1 år arbejder som klinikprostituerede.

I politiets data er det umiddelbart muligt at se, hvor mange forskellige klinikprostituerede der optræder i de registrerede sager i løbet af fx en 6-måneders-periode. I forhold til en totaltælling af de klinikprostituerede er problemet, at datakilden ikke er fuldstændig i den forstand, at der kan være klinikprostituerede, som ikke indgår. Ifølge politiet tilstræber de at besøge alle massageklinikker en gang årligt. De beskæftiger sig hovedsagligt med prostitution, hvis der er mistanke om ulovlige forhold (menneskehandel, skatteforhold, manglende arbejdstilladelse ect.). Derfor kan man forestille sig, at der er prostituerede, som ikke vil optræde i politiets data. Ligeledes kan der være prostituerede, som ikke er registreret, fordi de ikke var på arbejde den dag, politiet foretog kontrolbesøget. Antallet af forskellige prostituerede i politiets data udgør derfor et minimumstal for det totale antal klinikprostituerede. Det er derfor nødvendigt at justere disse data. Dette gøres ved hjælp af data fra en spørgeskemaundersøgelse, hvor der indhentes information om, hvor stor en andel af de klinikprostituerede der også optræder i politiets data.

Spørgeskemaundersøgelsen skal bidrage med oplysninger om følgende forhold:

- Information om, hvorvidt vedkommende inden for de seneste 6 måneder er startet i prostitution.
- Information om, hvorvidt vedkommende har været i kontakt med politiet (ideelt set vil vi gerne vide, om vedkommende optræder i politiets sagsregister).
- Information om fødselsår samt nationalitet.
- Information om overlappet med escort: Arbejder vedkommende også som escort?

Det helt afgørende for, at denne metode vil kunne give et realistisk bud på antallet af klinikprostituerede, er, at undersøgelsen er baseret på en repræsentativ stikprøve af de klinikprostituerede. Udfordringen er, at der ikke findes en liste over de klinikprostituerede (så ville det jo ikke være et problem at tælle dem), men kun over klinikkerne. Dette uddybes i næste afsnit.

METODE TIL JUSTERING AF POLITIETS TAL

Lad N_t være størrelsen af den samlede population af prostituerede på tidspunkt t , (t kan referere til en 6-måneders-periode). På baggrund af politiets data kan vi optælle, hvor mange forskellige prostituerede der optræder i politiets registre i samme periode H_t . Vi antager, at vi har en repræsentativ stikprøve af populationen af prostituerede til tidspunkt t , som består af n individer. På basis af stikprøven udregnes andelen, som også optræder i politiets register, p . Den samlede populationsstørrelse kan udregnes som

$$H_t = pN_t \Rightarrow N_t = H_t / p$$

Hvis der fx optræder 1.000 forskellige klinikprostituerede i politiets registre, og hvis 2/3 af alle de klinikprostituerede optræder i politiets register, vil det svare til en populationsstørrelse på i alt $1.000 / (2/3) = 1.500$ klinikprostituerede. Som beskrevet ovenfor er det essentielt, at estimatet for andelen af prostituerede, der optræder i politiets register, p , er baseret på en repræsentativ stikprøve blandt *bele* populationen af klinikprostituerede.

Målet er som sagt at få en repræsentativ stikprøve af klinikprostituerede baseret på en liste over alle massageklinikker, dvs. stikprøveudvælgelsen er en klyngeudvælgelse (en klynge er her en klinik). Dette er ikke automatisk en repræsentativ stikprøve af de klinikprostituerede. Der er følgende problemer:

1. Overrepræsentation af prostituerede fra små klinikker (på grund af klyngeudvælgelse).
2. Risiko for overrepræsentation af prostituerede, der oftest er på arbejde.
3. Risiko for, at klinikker, som politiet ikke kender, ikke optræder på listen.
4. Risiko for, at der er en systematik i, hvem der vælger ikke at deltage i spørgeskemaundersøgelsen.

Punkt 1 er særligt et problem, hvis stikprøven består af forholdsvis få klinikker, og kan undgås ved at tage en forholdsvis stor stikprøve bestående af mindst 50 klinikker, se eksempel 1 nedenfor.

Punkt 2 opstår, da man må forvente, at de prostituerede, som oftest er på arbejde, har størst sandsynlighed både for at blive udvalgt i stikprøven og for at optræde på politiets lister. Hvis dette er tilfældet, vil man i stikprøven have en overrepræsentation af de prostituerede med størst sandsynlighed for at komme i kontakt med politiet. Dette betyder, at man i stikprøven overestimerer andelen, der har været i kontakt med politiet. Dette bevirker, at man vil underestimere antallet af prostituerede. Vi forventer, at det bliver svært fuldstændigt at undgå denne skævhed. Man kunne forsøge at lade de prostituerede, man kommer i kontakt med i stikprøveudvælgelsen, referere til andre prostituerede på den pågældende klinik (en form for respondentbaseret udvælgelse på den enkelte klinik), så man sikrer sig, at man kommer i kontakt med alle prostituerede på de udvalgte klinikker. Se også eksempel 2 nedenfor.

Punkt 3 kan opstå, hvis ikke der er klinikker, som ikke optræder på politiets lister, og som heller ikke annoncerer. I dette tilfælde vil de ikke kunne indgå i stikprøven. Dette vil blive et problem, da man herved vil komme til at overestimere sandsynligheden for at optræde i politiets data og herved give anledning til, at man underestimerer populationsstørrelsen.

Punkt 4, hvis der er systematik i, hvem der vælger at deltage i spørgeskemaundersøgelsen, er det problematisk, da man herved risikerer at få et ikke retvisende estimat for sandsynligheden for at have været i kontakt med politiet.

EKSEMPEL 1: OVERREPRÆSENTATION AF SMÅ KLINIKKER I EN STIKPRØVE

Vi forestiller os følgende situation:

- 30 klinikker med 1 prostitueret (type 1) med sandsynlighed p_1 for kontakt med politiet
- 70 klinikker med 4 prostituerede (type 2) med sandsynlighed p_2 for kontakt med politiet.

Der er altså i alt 100 klinikker og i alt 310 prostituerede, heraf 30/310 af type 1 og 280/310 af type 2. I populationen bestående af de 310 prostituerede er sandsynligheden for kontakt med politiet i gennemsnit: $p = 30/310 * p_1 + 280/310 * p_2 = 0,097 * p_1 + 0,903 * p_2$. Det er denne parameter, vi ønsker at estimere ud fra en stikprøve. Nedenfor udregnes sandsynlighe-

den for kontakt med politiet i stikprøver af forskellig størrelse (klyngeudvælgelse af klinikker).

Stikprøve bestående af alle på 1 klinik:

Sandsynlighed for kontakt med politiet i gennemsnit:

$$p(1) = 0,3 * p_1 + 0,7 * p_2$$

Stikprøve bestående af alle på 2 klinikker:

Sandsynlighed for kontakt med politiet i gennemsnit:

$$p(2) = 0,088 * p_1 + 0,424 * (p_1 + 4 * p_2) / 5 + 0,488 * p_2 = 0,173 * p_1 + 0,827 * p_2$$

Stikprøve bestående af alle på 20 klinikker:

Sandsynlighed for kontakt med politiet i gennemsnit:

$$p(20) = 0,100 * p_1 + 0,900 * p_2$$

Udregningerne viser, at de prostituerede fra små klinikker (type 1) er overrepræsenteret i stikprøven i forhold til deres andel på $30/310 = 0,097$ i populationen. Problemet er mindre, jo større stikprøven er. Forklaringen på dette er, at i stikprøver af en vis størrelse, er forholdet mellem type 1- og type 2-klinikker tæt på forholdet i populationen, som er $30/70$ (konsistens i sandsynlighed). Overrepræsentation af små klinikker kan altså undgås ved at udtage en forholdsvis stor stikprøve af klinikker.

EKSEMPEL 2: HETEROGENITET

Vi forestiller os, at der er 100 individer af type 1 og 200 individer af type 2, så populationen i alt består af 300 individer. Sandsynlighederne for at optræde på politiets liste er p_1 for type 1 og p_2 for type 2. I hele populationen er sandsynligheden for kontakt med politiet i gennemsnit:

$$p = E(p) = 100/300 * p_1 + 200/300 * p_2.$$

Antallet af henholdsvis type 1 og type 2 på politiets liste er beskrevet af de stokastiske variable H_1 og H_2 , der er binomialfordelte med parametre henholdsvis $(100, p_1)$ og $(200, p_2)$. Vi kan ikke skelne mellem type 1 og type 2 på politiets liste, men kun observere det samlede antal $H = H_1 + H_2$.

Der gælder så, at $E(H) = E(H_1) + E(H_2) = p_1 * 100 + p_2 * 200$, således at $E(H)/p = 300$. Dette illustrerer, at hvis et estimat for p er baseret på en repræsentativ stikprøve af hele populationen, vil man få et korrekt estimat for populationsstørrelsen (en konsistent estimator). Omvendt, hvis man fx i stikprøven har mindre end 1/3 af type 1, vil man få et estimat for p , der er for højt og dermed et estimat for populationsstørrelsen N , der er for lavt. Det omvendte gælder, hvis man i stikprøven har mere end 1/3 af type 1.

I analysen af data skelnes der mellem udenlandske og danske prostituerede, idet det antages, at disse to grupper har en meget forskellig sandsynlighed for at være i kontakt med politiet. Opgørelsen laves for hver af de to grupper separat.

Når man angiver estimater af populationsparametre (her parameteren $1/p$) på basis af stikprøver, er det altid vigtigt at have for øje, at de er forbundet med statistisk usikkerhed. Nedenfor findes udtryk for de approksimative varianser for \hat{p} og $1/\hat{p}$:

$$\begin{aligned} \text{Var}(\hat{p}) &= p*(1-p)/n \\ \text{Var}(1/\hat{p}) &= (\text{Var}(\hat{p})/\hat{p}^4)/n = ((1-p)/p^3)/n \\ \text{SE}(1/\hat{p}) &= \sqrt{\text{Var}(1/\hat{p})} \end{aligned}$$

Dette bruges i udregningerne af et 95-procents-konfidensinterval for parameteren $1/p$ (et interval, som med 95 pct. sandsynlighed indeholder den sande parameterværdi):

$$[1/\hat{p} - 1.96 * \text{SE}(1/\hat{p}), 1/\hat{p} + 1.96 * \text{SE}(1/\hat{p})]$$

Tallene i Tabel F1.1 viser, at hvis sandsynligheden for at optræde på politiets liste estimeres til 0,1 (altså forholdsvist lavt) på basis af en stikprøve med 100 prostituerede, vil den nedre grænse for, hvor meget politiets tal skal justeres, være ca. 4 og den øvre grænse være 16. Med en stikprøvestørrelse på 300 prostituerede vil grænserne være tættere på hinanden (man opnår mere præcision). Der er dog stadig meget stor usikkerhed i forhold til justeringen. Hvis sandsynligheden for at optræde på politiets liste estimeres til 0,5 (forholdsvist højt), viser tallene i tabellen, at man opnår en meget højere præcision. Der er ikke så stor forskel på den nedre og den øvre grænse. For at opnå højst mulig præcision har vi valgt at lade længden på perioden, hvor der spørges om, hvorvidt de

prostituerede har været i kontakt med politiet, referere til en 6-månedersperiode i stedet for en 3-månedersperiode. Under en antagelse af, at politiet besøger alle klinikker i løbet af 1 år, og at disse besøg er fordelt nogenlunde jævnt på alle måneder, vil dette betyde, at parameteren p er dobbelt så høj i en 6-månedersperiode som i en 3-månedersperiode.

TABEL F

95-procents-konfidensintervaller for $1/p$ og N (udregnet med $H=1.000$).

\hat{p}	$1/\hat{p}$	Stikprøvestr.	Nedre grænse $1/p$	Øvre grænse $1/p$	Nedre grænse N	Øvre grænse N
0.1	10	100	4,12	15,88	4.120	15.880
		150	5,20	14,80	5.200	14.480
		200	5,84	14,16	5.840	14.160
		300	6,61	13,39	6.610	13.390
0.2	5	00	3,04	6,96	3.040	6.960
		150	3,40	6,60	3.400	6.600
		200	3,61	6,39	3.610	6.390
		300	3,87	6,13	3.870	6.130
0.5	2	100	1,61	2,39	1.610	2.390
		150	1,68	2,32	1.680	2.320
		200	1,72	2,28	1.720	2.280
		300	1,77	2,23	1.770	2.230

Nedenfor findes udtryk for 95-procents-konfidensintervaller for antallet af prostituerede. Approksimativt 95-procents-konfidensinterval for $N_i = H_i/p$:

$$H_i^* [1/\hat{p} - 1.96 * SE(1/\hat{p}), 1/\hat{p} + 1.96 * SE(1/\hat{p})]$$

TILGANG OG AFGANG

I forhold til tilgang og afgang fra populationen af klinikprostituerede vil vi forsøge ud fra information i spørgeskemaundersøgelsen at belyse dette. Vi vil kunne give et estimat af andelen af de prostituerede, som er 'nye' (startet inden for fx de sidste 6 måneder), m . Antallet af nytilkomne til populationen af prostituerede kan udregnes som $e = mN_i$. Antallet af nytilkomne antages konstant over tid. Lad d være afgangssandsynligheden. Ændringen over tid vil da være:

$$N_{t+1} = N_t + e - d * N_t$$

Under en antagelse af, at populationen er nogenlunde konstant, kan antallet af personer, der har arbejdet som prostituerede i løbet af 1 år, udregnes som:

$$N_t + e = (1 + m) * N_t$$

Dette vil altså være et korrekt estimat under antagelse af, at populationsstørrelsen er konstant over tid. Desuden vil vi i de konkrete beregninger også antage, at tilgangs- og afgangsraterne er uændret over tid.

Konfidensintervallet kan beregnes ud fra variansen af årspopulationsstørrelsen. Under antagelse af, at estimatoren for kontakt med politiet er uafhængig af estimatoren for tilgangen af prostituerede, kan variansen af årspopulationsstørrelsen beregnes som:

$$\text{Var} \frac{H_t}{\hat{p}_t} * (1 + \hat{m}) = H_t^2 / p^2 \left((1 + m)^2 \frac{(1-p)}{pn_p} + \frac{m(1-m)}{n_m} \right)$$

OPSUMMERING

Dette bilag giver en detaljeret beskrivelse af, hvordan flere forskellige datakilder tænkes anvendt i kombination med spørgeskemaundersøgelsen til at bestemme antallet af klinikprostituerede. Det er helt essentielt, at spørgeskemaundersøgelserne er baseret på repræsentative stikprøver af de klinikprostituerede. Dette er i sig selv en udfordring, da hele problemstillingen i forhold til optællingen netop opstår, fordi de prostituerede udgør det, man kalder en skjult population. Dette betyder blandt andet, at de prostituerede ikke alle kan identificeres ud fra offentlige registre. Hvis dette var tilfældet, ville problemstillingen med optælling være løst, og i forhold til at udvælge en repræsentativ stikprøve ville denne være reduceret til at få de prostituerede til at være med i en undersøgelse. Vi regner med, at det er muligt tilnærmelsesvist at få en repræsentativ stikprøve blandt de klinikprostituerede på basis af en liste over alle klinikker.

BILAG G: SPØRGESKEMA OM SALG AF SEX I 2011 – BRUTTOKATALOG

Følgende bilag indeholder et bruttokatalog over de spørgsmål, som er blevet benyttet i spørgeskemaundersøgelsen. For at få mest indgående viden omkring den enkelte prostitutionsform har vi dog specificeret det enkelte skema, således at det, ud over en række fælles spørgsmål, udelukkende indeholder spørgsmål om enten escort, gade- eller klinikprostitution. Det betyder, at vi i realiteten har arbejdet med tre forskellige skemaer. Herudover er alle spørgsmål blevet oversat til engelsk.

Spørgeskema til prostitution

+

0

Kære Sexsælger

Det er en stor hjælp for os, hvis du vil bruge et kvarter på at besvare dette spørgeskema. Dine svar er vigtige for den undersøgelse af sexsalg i Danmark, som vi hos SFI gennemfører for Socialministeriet. Dine svar er med til at give os svar på, hvordan det i virkeligheden er at være sexsælger i Danmark.

Du er anonym, når du svarer på spørgeskemaet og vi vil bede dig sende det retur til os i den frankerede svarkuvert vi har vedlagt.

Spørgeskemaet ser omfattende ud, men langt de fleste spørgsmål kan du besvare med et kryds i en rubrik eller på en linje. Enkelte steder kan du uddybe og skrive kommentarer på.

Vi er spændte på dine svar!

Vejledning i udfyldelse af skema:

Hvis du ombestemmer dig, efter at have sat et kryds, streger du det bare ud og sætter krydset i en anden kasse. Eksempel:

Tal rettes ved helt at overstrege det forkerte tal og skrive det rigtige tal ovenover:

Brug venligst BLOKBOGSTAVER når du udfylder skemaet.

+

0

+

1

Tekst 1: De første spørgsmål er en række baggrundsspørgsmål.

1. Er du:

- Mand 1
Kvinde 5
Transseksuel 7

2. I hvilket år er du født?

Årstal:

3. Hvilket statsborgerskab har du?

Skriv: _____ - hvis dansk gå til spørgsmål 5.

4. I hvilket land har du opholdstilladelse?

Skriv: _____

5. Hvad er den højeste uddannelse eller skoletrin du har færdiggjort?

(Sæt kun ét kryds)

- Folkeskole 1
Gymnasial (Gymnasium, HTX, HHX, HF) 2
Erhvervsuddannelse (fx sosu-uddannelser, håndværkeruddannelser etc.)... 3
Kort videregående uddannelse (op til 3 år) (fx tandplejer)..... 4
Mellemlang videregående (3-4 år) (fx folkeskolelærer, sygeplejerske) 5
Lang videregående (mere end 4 år) (fx kandidat fra universitet)..... 6
Andet, skriv hvad: _____ 7

+

1

6. Har du været i kontakt med følgende instanser inden for de sidste seks måneder af 2010?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Politiet 1
2. Kompetencecenter prostitution/provest..... 1
3. Rederne i Århus, Odense eller København 1
4. Reden International..... 1
5. Mødestedet for udenlandske prostituerede på Vesterbro 1
6. Andre rådgivende tilbud 1
7. Nej 5

7. Hvilke af følgende beskriver bedst din egen/private seksualitet?

(Sæt kun ét kryds)

- Heteroseksuel 1
Biseksuel..... 2
Homoseksuel 3
Ved ikke 8
-

Tekst 2: De næste spørgsmål drejer sig om din bolig-, indkomst- og familiesituation.

8. **Bor du i/på:**

(Sæt kun ét kryds)

- Ejer-/andelsbolig 1
 Lejebolig (herunder lejet værelse) 2
 Gaden/Herberg 3
 Hos venner/familie 4
 Krisecenter 5
 Andet, skriv hvad: _____ 6

9. **Hvilke af følgende boede du sammen med under størstedelen af din opvækst?**

(Sæt gerne flere kryds)

1. Mor 1
 2. Far 1
 3. Bedsteforældre 1
 4. Plejeforældre 1
 5. Andre, skriv hvem: _____ 1

10. **Har du børn?**

(Sæt kun ét kryds)

- Ja 1
 Nej 5 – gå til spørgsmål 13

11. **Hvor mange børn har du?**

Skriv antal:

12. **Hvor mange er under 18 år?**

Skriv antal:

13. Bor du sammen med nogle af disse grupper? (Sæt kryds hvis ja).

(Sæt gerne flere krydser)

1. Med forældre 1
2. Med kæreste/samlever/ægtefælle..... 1
3. Med børn (egne, sammenbragte eller lignende) 1
4. Med ven(ner)/veninde(r) 1
5. Med andre, hvem: _____ 1
6. Jeg bor alene 1

14. Hvordan tjener du dine penge?

Hvis du har mere end en indtægtskilde, bedes du prioritere dine indtægtskilder. Skriv 1 ud for den indtægtskilde, hvor du tjener mest. Skriv 2 ud for den, hvor du tjener næstmest og så videre.

Skriv tallene i prioriteringsrækkefølge

- Salg af sex
- Andet arbejde
- Offentlige ydelser (fx SU, dagpenge, kontanthjælp, starthjælp etc.)
- Får/låner penge af andre (familie, venner, kæreste og lign.).....
- Andet, skriv hvad: _____

Tekst 3: De næste spørgsmål handler om salg af sex – debut, eventuelle pauser m.m.

15. Hvor mange år er det siden du solgte sex første gang?

(Sæt kun ét kryds)

- Under et halvt år siden 1
 Et halvt til et helt år siden 2
 1 – 2 år siden 3
 2 – 4 år siden 4
 4 – 8 år siden 5
 8 – 12 år siden 6
 Over 12 år siden 7

16. Hvad var de vigtigste grunde til, at du begyndte at sælge sex?

Her kommer nogle mulige grunde til at man begynder at sælge sex. Du bedes tage stilling til om nogle af grundene passer på dig.

(Sæt gerne flere krydser)

1. Jeg havde bekendte, der solgte sex og ønskede at afprøve det 1
 2. Min seksuelle nysgerrighed 1
 3. Jeg havde alligevel sex med forskellige partnere 1
 4. Jeg blev tilbudt penge for sex 1
 5. Jeg havde behov for en ekstra indtægt 1
 6. Jeg manglede penge til basale leveomkostninger (husleje, mad o. lign.) 1
 7. Jeg manglede penge til at finansiere et misbrug 1
 8. Jeg så det som en god mulighed for at tjene penge 1
 9. Jeg fandt prostitutionsmiljøet tiltrækkende 1
 10. Jeg følte mig tvunget ind i det af andre personer 1
 11. Jeg følte mig tvunget til det på grund af pengemangel 1
 12. Jeg kunne ikke få andet arbejde 1
 13. Andre grunde, skriv hvilke: _____ 1

17. Hvad er din motivation for at sælge sex i dag?

Her kommer nogle mulige motivationsfaktorer til at sælge sex. Du bodes tage stilling til om nogle af grundene passer på dig.

(Sæt gerne flere krydser)

1. Det er en del af min seksualitet..... 1
 2. Jeg kan godt lide at være en del af prostitutionsmiljøet 1
 3. Jeg mangler penge til basale leveomkostninger (husleje, mad og lign.)..... 1
 4. Jeg har brug for den ekstra indtægt..... 1
 5. Jeg har behov for pengene for at kunne dække et misbrug..... 1
 6. Jeg ser det som en god mulighed for at tjene penge..... 1
 7. Der er personer, der tvinger mig til det..... 1
 8. Jeg er tvunget til det på grund af pengemangel..... 1
 9. Jeg kan lide at sælge sex 1
 10. Andre grunde, skriv hvilke: _____ 1
-

18. Har du nogle forbehold/overfor/bekymringer ved at sælge sex?

Ja 1

Nej, jeg har ingen bekymringer 5 - gå til spørgsmål 20

19. Hvilke forbehold/bekymringer har du?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Bekymringer vedrørende fysisk vold 1
 2. Bekymringer vedrørende psykisk vold (trusler og lign.) 1
 3. Bekymringer vedrørende uønsket graviditet 1
 4. Bekymringer vedrørende psykiske mén 1
 5. Bekymringer vedrørende fysiske mén..... 1
 6. Bekymringer vedrørende reaktioner fra familie og venner 1
 7. Bekymringer vedrørende reaktioner fra myndigheder..... 1
 8. Bekymringer vedrørende anonymitet 1
 9. Bekymringer vedrørende ikke at kunne finde et andet arbejde bagefter..... 1
 10. Andre, hvilke: _____ 1
-

20. Bruger du kondom, når du er sammen med en kunde?

(Sæt kun ét kryds)

- Ja, altid 1
 Ja, for det meste 2
 Ja, en gang i mellem 3
 Nej 5

21. Har der været perioder siden du startede med at sælge sex, hvor du har holdt pause?

- Ja 1
 Nej 5 - gå til spørgsmål 25

22. Har du afsluttet din seneste pause inden for det sidste halve år?

- Ja 1
 Nej 5

23. Hvor mange måneder varede pausen?

Skriv antal, ca. _____

24. Hvad var årsagen/årsagerne til at du valgte at holde pause (den seneste)?

Her kommer nogle mulige grunde til at man kan holde pause. Du bedes tage stilling til om nogle af grundene passer på dig.

(Sæt gerne flere krydser)

1. Jeg blev gravid 1
 2. Jeg fik en kæreste 1
 3. Jeg fik en anden indtægtskilde 1
 4. Jeg ønskede at holde op med at sælge sex 1
 5. Jeg blev syg 1
 6. Jeg blev gift 1
 7. Jeg havde en dårlig oplevelse med en kunde 1
 8. Jeg oplevede, at mine kropslige grænser blev overskredet 1
 9. Jeg havde det dårligt med at sælge sex 1
 10. Der var for få kunder 1
 11. Der var andre grunde, hvilke: _____ 1

25. Hvordan etableres kontakten mellem dig og kunden?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Telefonisk på baggrund af annoncer i Ekstra Bladet..... 1
 2. Telefonisk på baggrund af annoncer på nettet..... 1
 3. Telefonisk – kunden har mit nummer i forvejen (Stamkunder)..... 1
 4. Email på baggrund af annoncer..... 1
 5. Email – kunden har min mailadresse i forvejen (Stamkunder)..... 1
 6. Chat på nettet 1
 7. På barer/sexklubber..... 1
 8. På gaden 1
 9. På andre offentlige steder (fx resteplasser, parker, toiletter etc.) 1
 10. Kontakten etableres på andre måder, hvilke: _____ 1
-

26. Hvor er du sammen med kunden?

(Sæt gerne flere krydser)

1. På Klinik..... 1
 2. På gaden, i en bil eller lignende..... 1
 3. I eget hjem 1
 4. Privat/diskret 1
 5. I kundens hjem 1
 6. På hotelværelser (enten lejet af dig eller af kunden)..... 1
 7. I lokaler lejet på time-basis (fx kabiner på barer eller lignende) 1
 8. Andre steder, hvilke: _____ 1
-

27. Hvor mange kunder har du haft i løbet af den sidste måned?Ca. antal:

28. Hvor mange kunder har du i gennemsnit på hhv.:En travl dag? Antal kunder, ca.: En gennemsnitlig dag? Antal kunder, ca.: En sløv dag? Antal kunder, ca.:

29. Mine kunder er:

(Sæt kun ét kryds)

Udelukkende mænd 1I overvejende grad mænd 2Lige mange mænd og kvinder 3I overvejende grad kvinder 4Udelukkende kvinder 5

30. Har du i 2010 oplevet fysisk vold fra kunder mod din vilje?

(Sæt kun ét kryds)

Ja, én gang 1Ja, flere gange 2Nej 5

31. Har du i 2010 oplevet at få dine grænser overskredet af en kunde mod din vilje, mens I var sammen?

(Sæt kun ét kryds)

Ja, én gang 1Ja, flere gange 2Nej 5

Tekst 4a: De næste spørgsmål handler om salg af sex på klinikker

32. Hvor mange klinikker arbejder du på?

(Sæt kun ét kryds)

- 1 1
 2 2
 3 3
 4 eller derover 4

33. Hvor mange timer pr. måned arbejder du i gennemsnit på den enkelte klinik?

Timer klinik 1: ca.: (den du er på nu)

Timer klinik 2: ca.:

Timer klinik 3: ca.:

Timer klinik 4: ca.:

Timer klinik 5: ca.:

Timer klinik 6: ca.:

34. Hvilke udgifter har du i forbindelse med arbejdet på denne klinik?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Udgifter til telefondame 1
 2. Udgifter til vagt 1
 3. Udgifter til husleje 1
 4. Udgifter til betaling af beskyttelsespenge 1
 5. Udgifter til rengøring 1
 6. Udgifter til annoncer 1
 7. Udgifter til andet, hvilket: 1
 8. Ved ikke 8

35. Hvor meget betaler du samlet pr. helvagt du arbejder på denne klinik?

Ca.: kr.

36. Hvor mange arbejder på denne klinik i alt?

Skriv antal:

37. Har du for tiden gæld til den/de klinik(ker) du arbejder på?

Ja 1

Nej..... 5

Tekst 4b: De næste spørgsmål handler om escort

*Note: Med escort menes salg af sekssuelle ydelser, hvor kontakten til kunden etableres via telefon, chat, annonce, hjemmeside, på bar eller lignende og hvor du og kunden **ikke** mødes på gaden eller på en klinik.*

38. Har du erfaring med escort?

Ja 1

Nej..... 5 – gå til tekst 4c

39. Arbejder du med escort i øjeblikket?

Ja 1

Nej..... 5

Tekst 4c: De næste spørgsmål handler om salg af sex på gaden

40. Har du erfaring med salg af sex på gaden?

Ja 1

Nej..... 5 – gå til tekst 5

41. Sælger du sex på gaden i øjeblikket?

Ja 1

Nej..... 5

Tekst 5: De næste spørgsmål handler om din økonomi, kontakt til offentlige myndigheder samt dit helbred

42. **Hvor stor er din gennemsnitlige månedlige indkomst fra salg af sex?**

Ca.: kr.

43. **Har du i 2010 haft brug for hjælp fra andre til at løse nogle af følgende problemstillinger?**

(Sæt gerne flere krydser)

1. Ja, finde bolig..... 1
2. Ja, psykiske gener (herunder psykologhjælp)..... 1
3. Ja, fysiske gener (herunder gynækologhjælp)..... 1
4. Ja, arbejde..... 1
5. Ja, lovgivningsmæssige spørgsmål..... 1
6. Andre, hvilke: _____ 1
7. Nej, har ikke haft brug for hjælp..... 1 – gå til spørgsmål 46

44. **Fik du hjælp nogle af følgende steder?**

(Sæt gerne flere krydser)

1. Hos kommunen..... 1
2. Hos en privat organisation..... 1
3. Hos politiet..... 1
4. Hos Kompetencecenter prostitution/Provest..... 1
5. Hos egen læge..... 1
6. Andre steder, hvilke: _____ 1
7. Jeg fik ingen hjælp..... 1 – gå til spørgsmål 46

45. Hvordan vurderer du den hjælp du fik?

Du bedes kun vurdere de steder, som du har modtaget hjælp fra. For de andre steder bedes du sætte kryds i "ikke relevant".

	Overvej ende positiv	Positiv	Hverken positiv eller negativ	Negativ	Overvej ende negativ	Ikke relevant
1. Hos kommunen	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
2. Hos privat organisation.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
3. Hos politiet	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
4. Hos Kompetencecenter prostitution/provest.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
5. Hos egen læge.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
6. Hos andre	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8

46. Hvordan vurderer du dit fysiske helbred på nuværende tidspunkt?

(Sæt kun ét kryds)

- Meget godt 1
- Godt 2
- Nogenlunde..... 3
- Dårligt..... 4
- Meget dårligt 5

47. Har du inden for det seneste halve år haft en periode af flere dages varighed, hvor du har oplevet nogle af følgende psykiske symptomer?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Depression (oplevet håbløshed, tungsind og lign.) 1
2. Svær angst 1
3. Svære koncentrationsproblemer (oplevet at det er svært at huske og lign.) 1
4. Hallucinationer (oplevet at se ting, der ikke er der og lign.) 1
5. Søvnløshed..... 1
6. Andre psykiske symptomer, hvilke 1
7. Nej 5

48. Har du i 2010 haft et jævnligt forbrug af følgende?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Hash 1
2. Kokain 1
3. Heroin 1
4. Crack 1
5. Amfetamin/Speed 1
6. Ecstasy og lignende designerdrugs (MDMA)..... 1
7. Hallucinogener (LSD, psilocybin, meskalin, svampe) 1
8. Viagra 1
9. Poppers 1
10. Alkohol 1
11. Sovemedicin 1
12. Antidepressiv medicin 1
13. Andre, skriv hvilke: _____ 1

Tekst 6: De næste spørgsmål handler om dine sociale relationer

49. Har du nogen du kan tale med om personlige og intime spørgsmål relateret til dit arbejde med salg af sex?

(Sæt kun ét kryds)

- Ja 1
 Ja, men benytter ikke muligheden 2 – gå til spørgsmål 51
 Nej 3 – gå til spørgsmål 51
-

50. Hvem taler du om dette med?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Kæreste/samlever/ægtefælle 1
 2. Søsken 1
 3. Forældre 1
 4. Anden familie 1
 5. Ven uden tilknytning til prostitutionsmiljøet 1
 6. Ven/kollega med tilknytning til prostitutionsmiljøet 1
 7. Kunder 1
 8. Andre, skriv hvem: _____ 1
-

51. Er der nogen af følgende grupper, som ikke ved, at du sælger sex? (Sæt kryds hvis ja).

(Sæt gerne flere krydser)

1. Kæreste/samlever/ægtefælle 1
 2. Søsken 1
 3. Forældre 1
 4. Børn 1
 5. Anden familie 1
 6. Venner uden for prostitutionsmiljøet 1
 7. Andre, skriv hvem: _____ 1
-

52. Hvad er grunden til, at du ikke har fortalt det?

(Sæt gerne flere krydser)

1. Jeg frygter deres reaktion 1
 2. Jeg vil ikke stemples 1
 3. Mit arbejde som prostitueret kommer ikke dem ved 1
 4. Jeg er bange for, at det vil gå ud over dem 1
 5. Andre grunde, hvilke: _____ 1
-

Tekst 7: De næste spørgsmål handler om eventuel exit fra prostitution?

53. Har du overvejet at holde op med at sælge sex inden for det næste år?

 Ja 1

 Hvis ja, hvorfor? _____

 Nej..... 5

 Hvis nej, hvorfor ikke?: _____

- gå til tekst 8

54. I hvor høj grad oplever du, at der er offentlige tilbud, der kan hjælpe dig, hvis du ønsker at stoppe?

(Sæt kun ét kryds)

 I meget høj grad 1

 I høj grad 2

 I nogen grad 3

 I ringe grad 4

 Slet ikke..... 5

 Ved ikke 8

55. Er der noget i forbindelse med at stoppe, som du gerne vil have hjælp til?

Skriv hvad: _____

Tekst 8: De sidste spørgsmål handler om din holdning til prostitution

56. Hvad vil du gøre, hvis køb af sex bliver gjort ulovligt (kunden bliver kriminaliseret)?

(Sæt kun ét kryds)

 Jeg vil ikke gøre noget anderledes end i dag 1

 Jeg vil stoppe helt med at sælge sex 2

 Jeg vil blive ved med at sælge sex, men skjule det bedre 3

 Jeg vil søge rådgivning om muligheder for at få et andet arbejde 4

 Andet, skriv hvad _____ 5

57. **Hvad tror du det vil betyde for salg af sex generelt, hvis det bliver gjort ulovligt at købe sex (kunden bliver kriminaliseret)?**

(Sæt gerne flere krydser)

1. Det vil ikke betyde noget..... 1 – gå til spørgsmål 58
2. Der vil blive færre kunder..... 1
3. Der vil blive sværere at anmelde vold og udnyttelse relateret til salg af sex..... 1
4. Det vil blive sværere at erhverve sig ved salg af sex..... 1
5. Køb og salg af sex vil komme til at foregå i det skjulte..... 1
6. Gadeprostitution vil blive mindsket..... 1
7. Menneskehandel vil blive mindsket..... 1
8. Andet, skriv
hvad..... 1
9. Ved ikke..... 8

58. **Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?**

(Sæt kun ét kryds i hver linje)

	Meget uenig	Uenig	Hverken uenig eller enig	Enig	Meget enig	Ved ikke
1. Det skal være lovligt at eje en klinik	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
2. Straffen for rufferi bør sættes op	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
3. Salg af sex bør kriminaliseres	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
4. Køb af sex bør kriminaliseres.....	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8
5. Prostitution er vold mod den der sælger sex	☐ 1	☐ 2	☐ 3	☐ 4	☐ 5	☐ 8

MANGE TAK FOR DIN TID

Hvis du ønsker at deltage i lodtrækningen om et gavekort på 500 kr. til Føtex eller Magasin, så skriv din mailadresse herunder:

BILAG H: KORT SPØRGESKEMA OM SALG AF SEX I 2011

Følgende bilag indeholder de spørgsmål, som udelukkende er blevet benyttet i optællingsøjemed med det formål at estimere antallet af klinikprostituerede.

Kort spørgeskema til prostituerede.

Kære Sexsælger

Det er en stor hjælp for os, hvis du vil bruge et øjeblik på at besvare nedenstående få spørgsmål. Dine svar er vigtige for den undersøgelse af sexsalg i Danmark, som vi hos SFI gennemfører for Socialministeriet. Dine svar er med til at give os et billede af, hvor mange der egentlig sælger sex i Danmark.

Du er anonym, når du svarer på spørgsmålene og vi vil bede dig sende det retur til os i den frankerede svarkuvert, vi har vedlagt.

Vi er spændte på dine svar.

1. **Har du været i kontakt med følgende instanser inden for de sidste seks måneder af 2010?**

(Sæt gerne flere krydser)

- 1. Politiet 1
- 2. Kompetencecenter prostitution/provest..... 1
- 3. Rederne i Århus, Odense eller København 1
- 4. Reden International..... 1
- 5. Mødestedet for udenlandske prostituerede på Vesterbro 1
- 6. Andre rådgivende tilbud 1
- 7. Nej 5

2. **Hvor mange år er det siden du solgte sex første gang?**

(Sæt kun ét kryds)

- Under et halvt år siden 1
- Et halvt til et helt år siden 2
- 1 – 2 år siden..... 3
- 2 – 4 år siden..... 4
- 4 – 8 år siden..... 5
- 8 – 12 år siden..... 6
- Over 12 år siden..... 7

3. Har der været perioder siden du startede med at sælge sex, hvor du har holdt pause?
Ja 1
Nej..... 5 – gå til spørgsmål 6
4. Har du afsluttet din seneste pause inden for det sidste halve år?
Ja 1
Nej..... 5
5. Hvor mange måneder varede pausen?
Skriv antal, ca. _____
6. Hvor mange klinikker arbejder du på?
(Sæt kun ét kryds)
1 1
2 2
3 3
4 eller derover 4
7. Hvor mange arbejder på denne klinik i alt?
Skriv antal ca. _____
8. Arbejder du med escort i øjeblikket?
Ja 1
Nej..... 5
9. Sælger du sex på gaden i øjeblikket?
Ja 1
Nej..... 5

MANGE TAK FOR DIN TID

**BILAG I: KORT SPØRGESKEMA OM SALG AF SEX I 2011
(ENGELSK – KLINIK)**

Dette bilag indeholder de spørgsmål, som udelukkende er blevet benyttet i optællingsøjemed med det formål at estimere antallet af klinikprostituerede.

Kort spørgeskema til prostituerede, klinik, engelsk.

SFI – The Danish National Centre for Social Research is currently carrying out a research project on prostitution in Denmark. The main objective is to improve the conditions for those living in prostitution in Denmark. In this context we are trying to find out the number of persons selling sex in Denmark. We hope that you will help us by answering these few questions.

Your help is appreciated and participants are anonymous.

THANK YOU.

1. **Have you been in contact with the police during the last six months of 2010?**

Yes 1

No 5

2. **Did you arrive in Denmark during the last six months?**

Yes 1

No 5

3. **What is your nationality?**

Please, write _____

4. **Do you currently sell sex other places than from this clinic/brothel?**

(Multiple answers)

Yes, I work on the street 1

Yes, I work as an escort 1

Yes, I work in other clinics/brothels 1

Yes, I work as a champagne girl in a bar 1

Other places 1

No 5

5. **How many work (sell sex) at this brothel/clinic**

Please write number _____

Thank you for your time

**BILAG J: KORT SPØRGESKEMA OM SALG AF SEX I 2011
(ENGELSK – GADE)**

Dette bilag indeholder de spørgsmål, som udelukkende er blevet benyttet i optællingsøjemed af de udenlandske gade prostituerede på Vesterbro i København. Denne bruges udelukkende til at validere antallet af gade prostituerede fundet i data indsamlet fra Mødestedet på Vesterbro.

Kort spørgeskema til prostituerede, gade, engelsk.

SFI – The Danish National Centre for Social Research is currently carrying out a research project on prostitution in Denmark. The main objective is to improve the conditions for those living in prostitution in Denmark. In this context we are trying to find out the number of persons selling sex in Denmark. We hope that you will help us by answering these few questions.

Your help is appreciated and participants are anonymous.

THANK YOU.

1. **Have you visited the Drop-in center at Vesterbro during 2010?**
Yes..... 1
No 5
2. **Did you arrive in Denmark during 2010?**
Yes..... 1
No 5
Do not wish to answer..... 8
3. **Have you been in contact with the police during the last six months of 2010?**
Yes..... 1
No 5
Do not wish to answer..... 8
4. **What is your nationality?**
Please, write _____
5. **Do you currently sell sex at other places than on the street?**
(Multiple answers)
 1. Yes, I work in a brothel/clinic 1
 2. Yes, I work as an escort..... 1
 3. Yes, I work as a champagnegirl in a bar..... 1
 4. Other places..... 1
 5. No 5

THANK YOU

LITTERATUR

- Abel, G., L. Fitzgerald & C. Brunton (2007): *The Impact of the Prostitution Reform Act on the Health and Safety Practices of sex Workers*. Christchurch: University of Otago.
- Alzaga, C. (2004): "Pigen på lagnet. Socialitet, entreprenørmentalitet og risikovillighed i indendørsprostitution". Københavns Universitet: Sociologisk Institut.
- Andersen, D. & M. Järvinen (2009): *Skadesreduktion i praksis*. København. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd..
- Baker, L.M., F.L. Wilson & A.L. Winebarger (2004): "An Exploratory Study of the Health Problems, Stigmatization, Life Satisfaction, and Literacy Skills of Urban, Street-Level Sex Workers". *Women & Health*, 39(2), s. 83-96.
- Baker, L.M., R.L. Dalla & C. Williamson (2010): "Exiting Prostitution: An Integrated Model". *Violence Against Women*, 16(5), s. 579-600.
- Bech, H. (1988): *Når mænd mødes. Homoseksualiteten og de homoseksuelle*. Gyldendal.
- Bech, H. (2005): *Kvinder og Mænd*. København: Hans Reitzels Forlag.
- Bechmann Jensen, T. (1990): *Prostitution i Danmark. En situationsrapport 1989*. København: Socialforskningsinstituttet.
- Becker, H.S. (1953): "Becoming a Marijuana User". *The American Journal of Sociology*, 59(3), s. 235-242.

- Bernstein, E. (2007): *Temporarily yours. Intimacy, Authenticity and the Commerce of Sex*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Berry, D.A. & B.W. Lindgren (1996): *Statistics: Theory and Methods*. USA: Wadsworth Publishing Company.
- Bjørndahl, U. & N., Bjørg (2008): *Fair game. A Survey of the Violence Experienced by Women Working as Prostitutes*. Norge: Pro Sentret.
- Bjørnholt, J. (1994): *Dabne-syndromet – om følger af et liv i prostitution*. Esbjerg: Sydjysk Universitetscenter.
- Bodström, C. & H. von Zweigbergk (1994): *Priset Man Betalar för att Slip-pa Kärlek: En Bok om Prostitution på 90-talet*. Stockholm: Nordstedts.
- Bryan, J.H. (1966): "Occupational Ideologies and Individual Attitudes of Call Girls". *Social Problems*, 13(4), s. 441-450
- Bryan, J.H. (1965): "Apprenticeships in Prostitution". *Social Problems*, 12(3), s. 825-845
- Bromberg, S. (1998): "Feminist Issues in Prostitution". I: J.E. Elias m.fl. (red.): *Prostitution – on Whores, hustlers and Johns*. New York: Prometheus Books.
- Bruun Larsen, L. m.fl. (2001): *Salg af sex mellem mænd på internettet*. København: Institut for Folkesundhedsvidenskab.
- Carter, D.J. & R.L. Dalla (2006): "Transactional Analysis Case Report: Street-Level Prostituted Women as Mental Health Care Clients". *Sexual Addiction & Compulsivity*, 13(1), s. 95-119.
- Center mod Menneskehandel (2010): *Menneskehandel. Definition & Identifikation*. København: Servicestyrelsen.
- Center mod Menneskehandel (2006): *Kompendium over en række landes indsatser mod kvindehandel*. København: Styrelsen for Specialrådgivning og Social Service.
- Centermodmenneskehandel.dk (2011). Tilgængelig på: <http://www.centermodmenneskehandel.dk>. Besøgt 13-04-2011.
- Chapkis, W. (1997): *Live Sex Acts – Women Performing Erotic Labour*. London: Cassell.
- Comack, E. & M. Seshia (2010): "Bad Dates and Street Hassles: Violence in the Winnipeg Street Sex Trade". *Canadian Journal of Criminology & Criminal Justice*, 52(2), s. 203-214.
- Daalder, A.L. (2007): *Prostitution in the Netherlands since the Lifting of the Brothel Ban*. Wetenschappelijk Onderzoeken Documentatiecentrum

- Dalla, R.L. (2002): "Night Moves: A Qualitative Investigation of Street-Level Sex Work". *Psychology of Women Quarterly*, 26(1), s. 63-73.
- Dahl, A. (1991a): "Trækkerdrengeliv". I: *Jordens folk*, 26(1), s. 28-33.
- Dahl, A. (1991b): "Mandlig Prostitution og seksuel Identitet". I: *Tidsskriftet Antropologi*, 24, s. 59-74.
- Dahl, A. m.fl. (1990): *Træk af den mandlige prostitution. En undersøgelse af den mandlige Prostitution i København 1988*. København: Projektgruppen København.
- Dambo, H. & K. Jørstad (2008): *Ingen må vide det – Tolv kvinder fortæller om et liv i prostitution*. Servicestyrelsen, Udsatteenheden: Kompetencecenter Prostitution.
- Davis, K. (1937): "The sociology of prostitution". *American Sociological Review*, 2, s. 744-755.
- De Forenede Nationer (2000): *Protokol om forebyggelse, bekæmpelse og retsforfølgning af menneskehandel, særlig handel med kvinder og børn, til supplerende af De Forenede Nationers konvention om bekæmpelse af grænseoverskridende organiseret kriminalitet*. New York: De Forenede Nationer.
- Dworkin, A. (1992): "Prostitution and Male Supremacy". Tale givet på konferencen: *Prostitution: From Academia to Activism*. University of Michigan Law School, Michigan, 31. Oktober.
- Ellis, Havelock (1936): *Studies in the Psychology of Sex*, 2. New York: Random House.
- Europarådet (2005): *Convention on Action against Trafficking in Human Beings*. CETS 197. *Actions against Trafficking in Human Beings*, 16 (V).
- Farley, M. & H. Barkan (1998): "Prostitution, Violence against Women and Posttraumatic Stress Disorder." *Women and Health*, 27(3). NY, Binghamton: The Haworth Press.
- Goffman, Erving (1990): *The presentation of Self in Everyday Life*. London: Penguin Books Ltd.
- Goffman, Erving (1963): *Stigma – Notes on the Management of Spoiled Identity*. Penguin Books Ltd.
- Henriksen, S.D. & S. Springborg (1988): *Prostitutionsliv*. København: Gyldendal.
- Hochschild, A.R. (1983): *The Managed Heart: The Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: The University of California Press.

- Høigård, C. & L. Finstad (1987): *Baggader: Om prostitution, penge og kærlighed*. København: Hans Reitzels Forlag
- Järvinen, M. (2004): "Lifehistories and the Perspective of the Present". *Narrative Inquiry*, 14(1), s. 45-68.
- Järvinen, Margaretha (1990): *Prostitution i Helsingfors – en studie i kvinnokontroll*. Åbo: Åbo Akademis förlag.
- Järvinen, Margaretha (1991): "Skal prostitution forebygges?". *Social kritik*, 3(15), 16-23.
- Järvinen, M. & N. Mik-Meyer (2005): "Indledning". I: M. Järvinen & N. Mik-Meyer (red.): *Kvalitative metoder i et interaktionistisk perspektiv*. København: Hans Reitzels Forlag, s. 9-24.
- Jenkins, Richard (1996): *Social identity*. London: Routledge.
- Jersild, Jens (1953): *Den mandlige prostitution*. København: Dansk Videnskabs Forlag A/S.
- Jørgensen, M.W. & L. Phillips (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Kompetencecenter Prostitution: Servicestyrelsen (2010): *Under Facaden 2010*, 2. Servicestyrelsen.
- Kompetencecenter Prostitution, Servicestyrelsen (2008): *Sex uden sygdom. Til dig der sælger sex*. Servicestyrelsen.
- Kongstad, A. (1997): "Hovedresultater fra SFI-rapporten: Prostitution i Danmark". I: Jokil m.fl. (red.): *Prostitution i Danmark i 1990'erne – en statusopgørelse over prostitutionsområdet*. København: Formidlingscentret.
- Kramer, L.A. & E.C. Berg (2003): "A Survival Analysis of Timing of Entry into Prostitution: The Differential Impact of Race, Educational Level, and Childhood/Adolescent Risk Factors". *Sociological Inquiry*, 73(4), s. 511-28.
- Kvale, S. (1997): *Interview. En introduktion til det kvalitative forskningsinterview*. København: Hans Ritzels Forlag.
- Lautrup, C. & J. Heindorf (2003): *Mandlig prostitution – en interviewundersøgelse*. København: VFC Socialt Udsatte.
- Langum, D. (1994): *Crossing over the Line: Legislating Morality and the Mann Act*. Chicago: University of Chicago Press
- O'Connell Davidson, J. (1998): *Prostitution, Power and Freedom*. Cambridge: Blackwell.

- Link, W.A., (2003): "Nonidentifiability of population size from capture-recapture data with heterogeneous detection probabilities". *Biometrics*, 59, s. 1123-1130.
- Lowman, J. (2003): "Violence and the Outlaw Status of (Street) Prostitution in Canada". *Violence Against Women*, 6(9), s. 987-1011.
- Luan, R. m.fl. (2005): "A Study on the Capture-Recapture Method for Estimating Population Size of Injecting Drug Users in Southwest China". *Journal of Health Science*, 51, s. 405-409.
- Marttila, A.-M. (2008): "Transnationell prostitution och gränser för välfärd i Finland. I: C. Holmström & M.L. Skilbrei (red.): *Prostitution i Norden*. København: Nordiska ministerrådet, s. 121-178.
- Mastro, T.D., D. Kitayaporn & B.G. Weniger (1994): "Estimating the Number of HIV-infected Drug Users in Bangkok: A Capture-Recapture Method". *American Journal of Public Health*, 84, s. 1094-1099.
- McKeganey, N. (2006): "Street Prostitution in Scotland: The Views of Working Women". *Drugs: Education, Prevention & Policy*, 13(2), s. 151-166.
- McKeganey, N. m.fl. (1992): "Female Streetworking Prostitution and HIV Infection in Glasgow". *BMJ*, 305, s. 801-805.
- Månsson, S.-A. & U.-C. Hedin (1999). "At bryde Matthæuseffekten – om kvinders opbrud fra prostitutionen". *Social Kritik*, 61.
- NIRAS Konsulenterne A/S for Servicestyrelsen (2008): Servicetjek af Kompetencecenter Prostitution: Afrapportering. Servicestyrelsen.
- Nixon, K. m.fl. (2002): "The Everyday Occurrence: Violence in the Lives of Girls Exploited through Prostitution" *Violence against Women*, 8(9), s. 1016-1043.
- Orthmann, B. A. Braaby van Deurs & S. Bramstrup (2009): Aspekter ved prostitution – faglige redskaber til sagsbehandlere og andre fagpersoner. Servicestyrelsen, Kompetencecenter prostitution.
- Pateman, C. (1988): *The Sexual Contract*. Cambridge: Polity Press.
- Pheterson, G. (1996): *The Prostitution Prism*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Plummer, K. (1995): *Telling Sexual Stories – Power, change and social worlds*. London: Routledge.
- Pollock, K.H. (1991): "Modeling Capture, Recapture and Removal Statistics for Estimation of Demographic Parameters for Fish and

- Wildlife Populations: Past, Present and Future". *Journal of the American Statistical Association*, 86, s. 225-238.
- Rasmussen, N. (2007): *Prostitution i Danmark*. København. Servicestyrelsen.
- Reden International (2009): *Det halvårslige statusnotat vedrørende Reden International, perioden 01.07.09 – 31.12.09*. København: Reden International.
- Retsinformation.dk: Straffeloven – Bekendtgørelse af straffeloven (2009). Tilgængelig på: <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=126465&exp=1>. Besøgt 13-04-2011.
- Rigspolitiet (2009): *Beskrivelse af politiets indsats mod prostitutionens bagmand i 2009*. København: Rigspolitiet.
- Rosen, R. (1982): *The Lost Sisterhood: Prostitution in America, 1900-1918*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Sanders, T. (2001): "Female Street Sex Workers, Sexual Violence, and Protection Strategies". *Journal of Sexual Aggression*, 7(1), s. 5-18.
- Schwarzenbach, S. (1998): "On Owning the Body". I: J.E. Elias m.fl. (red.): *Prostitution – on Whores, hustlers and Johns*. New York: Prometheus Books.
- Sanders, T. (2004): "The Risks of Street Prostitution: Punters, Police and Protesters". *Urban Studies* (Routledge), 41(9), s. 1703-1717.
- Scrambler, G. & A. Scrambler (1997): *Rethinking Prostitution – Purchasing Sex in the 1990s*. London: Routledge.
- Sekar, C. & E.W. Deming (1949): "On a method of estimating birth and death rates and extent of registration". *Journal of the American Statistical Association*, 44, s. 101-115.
- Servicestyrelsen (2010): *Under facaden 2010:1*. Servicestyrelsen.
- Servicestyrelsen (2009). *Status 2008 – Kompetencecenter prostitution*. Servicestyrelsen.
- Servicestyrelsen (2007): *Status 2007 – Kompetencecenter prostitution*. Servicestyrelsen.
- Shannon, K. m.fl. (2008): "Social and Structural Violence and Power Relations in Mitigating HIV Risk of Drug-Using Women in Survival Sex Work". *Social Science & Medicine*, 66(4), s. 911-921.
- Skilbrei, M.-L. (1998): *Når sex er arbeid – en sociologisk analyse af prostitusjon på massasjeinstituttene*. Oslo: Pax Forlag.
- Socialstyrelsen (2007): *Kännedom om prostitution 2007*. Sverige: Socialstyrelsen.

- Socialministeriet (2005): *Et andet liv. Regeringens forslag til en helhedsorienteret indsats på prostitutionsområdet.*
- Staun, M., E.C. Brocks & M.H. Sørensen (2010): *Prostitutionens omfang og former (Notat).* Servicestyrelsen, Udsatteenheden.
- Steffen, V. R. Jenkins & H. Jessen (2005): *Managing Uncertainty.* København: Museum Tusulanum.
- Sørensen, M.H. m.fl. (2010): *Når mønstret brydes. Psykologers arbejde med prostituerede.* Servicestyrelsen
- Sørensen, M.; D. Skov, C.H. Ellersgaard, A.G. Larsen & N.B. Stamer (2009): *Den sociale stofmisbrugsbehandling. Brugernes og de pårørendes perspektiv (del 2).* København: SFI – Det Nationale forskningscenter for velfærd, 09:14.
- Sørensen, M.H., L. Døssing, J.G. Heindorff & A.V. Pedersen (2008): *Prostitution og stofmisbrugsbehandling.* Servicestyrelsen.
- Tveit, M. & M.-L. Skilbrei (2008): *Mangfoldig marked. Prostitusjonens omfang, innhold og organisering.* Fafo-rapport 2008:43.
- Vaddipati, K. m.fl. (2006): "The Effects of Childhood Trauma on Sex Trading in Substance Using Women". *Archives of Sexual Behavior.* 35(4), s. 451-459.
- Vance, C.S. (1989): *Pleasure and Danger – Exploring Female Sexuality.* London: Pandora Press.
- Venø Jakobsen, D. (2009): *Trækkerdreng og 'bare dreng' – man behøver jo ikke ligefrem skilte med det til hvem som helst.*
- Weber, M. (1971): *Makt og byråkrati.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Wiingard, M. (2010): *Prostitution i Danmark. Statusrapport 2009.* Servicestyrelsen.
- Wiingard, M.; D. Venø Jakobsen & L. Døssing (2010): *Prostitution på massageklinik – risici og fastholdende faktorer.* Servicestyrelsen.
- Wiingard, M. (2010): *Migrantprostitution i Danmark (Notat).* Servicestyrelsen.
- Williamson, C. & G. Folaron (2001): "Violence, Risk, and Survival Strategies of Street Prostitution". *Western Journal of Nursing Research,* 23(5), s. 463.
- Williamson, C. & G. Folaron (2003): "Understanding the Experiences of Street Level Prostitutes". *Qualitative Social Work,* 2(3), s. 271-287.
- Williamson, C. & T. Cluse-Tolar (2002): "Pimp-Controlled Prostitution: Still and Integral Part of Street Life". Sage Publications Inc.

- Wilson, H.W. & C.S. Widom (2010): "The Role of Youth Problem Behaviors in the Path From Child Abuse and Neglect to Prostitution: A Prospective Examination". *Journal of Research on Adolescence*, 20 (1), s. 210-36.
- Wittes, J. & V.W. Sidel, (1968): "A Generalization of the Simple Capture-Recapture Model with Applications to Epidemiological Research". *Journal of Chronic Diseases*, 21, s. 287-301.
- Wittrup-Jensen, H. (2010): *Prostitutionsbegreber. Afrapportering*. Odense: Servicestyrelsen.
- Wolter, K.M. (1986): "Some Coverage Error Models for Census Data". *Journal of the American Statistical Association*, 81, s. 338-346.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2010

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

- 10:01 Henriksen, A.C.: *Coaching af sygedagpengemodtagere. En pilotundersøgelse med eksperimentelt design.* 69 sider. ISBN: 978-87-7487-961-9. Kr. 70,00.
- 10:02 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H. & Jensen, V.M.: *Introduktion til dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 1.* 97 sider. ISBN: 978-87-7487-962-6. Kr. 100,00.
- 10:03 Christensen, E.: *Grønlandske børn i Danmark.* 87 sider. ISBN: 978-87-7487-963-3. Kr. 90,00.
- 10:04 Henriksen, A.C.: *Veje til beskæftigelse. En kvalitativ undersøgelse af indsatser over for ikke-arbejdsmarkedsparete kontanthjælpsmodtagere.* 132 sider. ISBN: 978-87-7487-964-0. Kr. 130,00.
- 10:05 Gensby, U. & Thuesen, F.: *På vej mod job efter en arbejdsskade. En evaluering af arbejdsskadestyrelsens Fastholdelsescenter.* 128 sider. ISBN: 978-87-7487-965-7. Kr. 120,00.
- 10:06 Egelund, T., Jakobsen, T.B., Hammen, I., Olsson, M. & Høst, A.: *Sammenbrud i anbringelser af unge. Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag.* 376 sider. ISBN: 978-87-7487-966-4. Kr. 375,00.

- 10:07 Bach H.B. & Henriksen A.C.: *Gravidens sygefravær*. 126 sider. ISBN: 978-87-7487-967-1. Kr. 130,00.
- 10:08 Bach H.B.: *Gravid og Fængselsbetjent*. 36 sider. ISBN: 978-87-7487-968-8. Netpublikation.
- 10:09 Madsen, M.B, Holt, H., Jonassen, A.B. & Schademan, H.K.: *Kvinder og mænd i den offentlige sektor. Karrieremønstre, lederønsker og ledermuligheder*. 274 sider. ISBN: 978-87-7487-969-5. Kr. 270,00.
- 10:10 Larsen, M.: *Lønforskelle mellem kvinder og mænd i 2007. Analyser for lønkommissionen*. 86 sider. ISBN: 978-87-7487-970-1. Kr. 90,00.
- 10:11 Thuesen, F.: *Ledelsen og motivation i den offentlige sektor. Et litteraturstudium*. 100 sider. ISBN: 978-87-7487-971-8. Kr. 100,00.
- 10:12 Deding, M. & Holt, H. (red.): *Hvorfor har vi lønforskelle mellem kvinder og mænd? En antologi om ligeløn i Danmark*. 246 sider. ISBN: 978-87-7487-972-5. Kr. 250,00.
- 10:13 Knudsen, L. & Nielsen, V.L.: *Effekten af kommunernes forebyggende foranstaltninger for unge. Forebyggende foranstaltninger i eget miljø sammenlignet med anbringelse uden for hjemmet*. 152 sider. ISBN: 978-87-7487-973-2. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 10:14 Lausten, M., Hansen, H. & Albæk Nielsen, A.: *Udsatte børnefamilier i Danmark*. 212 sider. ISBN: 978-87-7487-976-3. Netpublikation.
- 10:15 Christensen, G., Mikkelsen, M.F., Pedersen, K.B. & Amilon, A.: *Boligsociale indsatser og buslejestøtte. Kortlægning og programevaluering af Landsbyggefondens 2006-10-pulje*. 164 sider. ISBN: 978-87-7487-977-0. Vejledende pris 160,00 kr.
- 10:16 Bengtsson, S., Mateu, N.C. & Høst, A.: *Blinde børn – integration eller isolation? Blinde børns trivsel og vilkår i hjemmet, fritiden og skolen*. 136 sider. ISBN: 978-87-7487-978-7. Vejledende pris 140,00 kr.
- 10:17 Bengtsson, S., Mateu, N.C. & Høst, A.: *Blinde og stærkt svagsynede. Barrierer for samfundsdeltagelse*. 122 sider. ISBN: 978-87-7487-979-4. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 10:18 Ellerbæk, L.S. & Thuesen, F.: *Projekt arbejdsplads for højtuddannede. Følgeforskning for Region Midtjylland*. 99 sider. ISBN: 978-87-7487-980-0. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:19 Jakobsen, V. & Ellerbæk, L.S.: *Løn- og arbejdsforhold for kvinder og mænd i kokkefaget*. 71 sider. ISBN: 978-87-7487-981-7. Netpublikation.

- 10:20 Ottesen, M.H., Andersen, D., Nielsen, L.P., Lausten, M. & Stage, S.: *Børn og unge i Danmark. Velfærd og Trivsel 2010*. 155 sider. ISBN: 978-87-7487-982-4. Vejledende pris: 260,00 kr.
- 10:21 Kofod, J.E., Benwell, A.F., Kjær, A.A.: *Hjemvendte soldater. En interviewundersøgelse*. 76 sider. ISBN: 978-87-7487-983-1. Netpublikation.
- 10:22 Lausten, M, Mølholt, A.-K., Hansen, H., Heiner Schmidt, L. & Aaquist, M.: *Forebyggende foranstaltninger 0-4 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 2*. 184 sider. ISBN: 978-87-7487-984-8. Vejledende pris: 195,00 kr.
- 10:23 Christensen, E., Lindstrøm, M. & Mølholt, A.-K.: *Efterværn for voldsudsatte kvinder. Krisecentrenes støtte og hjælp til kvinder, som flytter fra centrene*. 95 sider. ISBN: 978-87-7487-985-5. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:24 Jensen, V.M. & Nielsen, L.P.: *Vejle til ungdomsuddannelse 1. Statistiske analyser af folkeskolens betydning for unges påbegyndelse og gennemførelse af en ungdomsuddannelse*. 211 sider. ISBN: 978-87-7487-986-2. Netpublikation.
- 10:25 Espersen, L.D.: *Bekymrende identiteter. Ph.d.-afhandling*. 260 sider. ISBN: 978-87-7487-987-9. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:26 Høgelund, J., Tørslev, M.K. & Weibel, K.: *Sygemeldte og førtidspensionister med handicap. Jobcentermedarbejderes perspektiver på jobcentrenes indsats*. 101 sider. ISBN: 978-87-7487-986-6. Vejledende pris: 100,00 kr.
- 10:27 Lyk-Jensen, S.V., Jacobsen, J. & Heidemann, J.: *Soldater – før, under og efter udsendelse. Et litteraturstudie*. 92 sider. ISBN: 978-87-7487-989-3. Netpublikation.
- 10:28 Thuesen, F., Holt, H., Jensen, S. & Brink Thomsen, L.: *Virksomheders sociale engagement*. 172 sider. ISBN: 978-87-7487-990-9. Vejledende pris: 170,00 kr.
- 10:29 Jakobsen, V. & Liversage, A.: *Køn og etnicitet i uddannelsessystemet. Litteraturstudier og registerdata*. 175 sider. ISBN: 978-87-7487-991-6. Vejledende pris: 176,00 kr.
- 10:30 Christoffersen, M.N.: *Børnemishandling i hjemmet*. 120 sider. ISBN: 978-87-7487-992-3. Netpublikation.
- 10:31 Jakobsen, T.B., Hammen, I. & Steen, L.: *Efterværn – støtte til tidligere anbragte unge*. 94 sider. ISBN: 978-87-7487-993-0. Vejledende pris: 90,00 kr.

- 10:32 Korzen, S., Fisker, L. & Oldrup, H.: *Vold mod børn og unge i Danmark. En spørgeskemaundersøgelse blandt 8.-klasses-elever*. 127 sider. ISBN: 978-87-7487-994-7. Netpublikation.
- 10:33 Mateu, N.C.: *Hjælpeplanen for spilleafhængige. Kortlægning af telefonsamtaler i Danmark og Norge i perioden 2008-2009*. 50 sider. ISBN: 978-87-7487-995-4. Netpublikation.
- 10:34 Egelund, T., Jakobsen, T.B. & Steen, L.: *"Det er jo min familie!" Beretninger fra børn og unge i slægtspleje*. 126 sider. ISBN: 978-87-7487-996-1. Vejledende pris: 120,00 kr.
- 10:35 Christensen, E.: *Alkoholproblemer og partnervold*. 48 sider. ISBN: 978-87-7487-997-8. Vejledende pris: 50,00 kr.
- 11:01 Liversage, A., Jakobsen, V. & Rode Hansen, I.: *"Det var ikke nemt, men jeg klarede det!" Interviewundersøgelse med etniske minoritetskvinder om uddannelse*. 156 sider. ISBN: 978-87-7119-000-7. Vejledende pris: 150,00 kr.
- 11:02 Filges, T. & Holt, H.: *AC-arbejdskraft i den vestlige del af Region Midtjylland. Muligheder og barrierer*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-001-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:03 Lausten, M., Mølholt, A.-K., Hansen, H., Heiner Schmidt, L. & Aaquist, M.: *Forebyggende foranstaltninger 5-9 år. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse. Delrapport 3*. 184 sider. ISBN: 978-87-7119-002-1. Vejledende pris: 180,00 kr.
- 11:04 Jacobsen, J. & Lindstrøm, M.: *Lokal integration af førtidspensionister*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-003-8. Vejledende pris: 110 kr.
- 11:05 Deding, M. (red.): *Forskning om tvang i misbrugsbehandling. En kortlægning foretaget af SFI Campbell*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-004-5. Netpublikation.
- 11:06 Oldrup, H., Lindstrøm, M. & Korzen, S.: *Vold mod førskolebørn. Praksis og barrierer for opsporing og underretning*. 110 sider. ISBN: 978-87-7119-005-2. Netpublikation.
- 11:07 Christensen, E.: *Væk fra Grønland. Udsatte grønlandere, der er flyttet til Danmark med deres børn*. 88 sider. ISBN: 978-87-7119-006-9. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:08 Thomsen, L.B. & Høgelund, J.: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2010*. 140 sider. ISBN: 978-87-7119-007-6. Vejledende pris: 140,00 kr.

- 11:09 Bengtsson, S., Hansen, H. & Røgeskov, M.: *Børn med en funktionsnedsættelse og deres familier. Den første kortlægning i Norden*. 108 sider. ISBN: 978-87-7119-008-3. Vejledende pris: 110,00 kr.
- 11:10 Vitus, K. & Kjær, A.A.: *PSP-samarbejdet. En kortlægning af PSP-Frederiksberg, Odense, Amager og Esbjerg*. 201 sider. ISBN: 978-87-7119-009-0. Netpublikation.
- 11:12 Andersen, D., Thomsen, R., Langhede, A.P., Albæk Nielsen, A. & Toft Hansen, A.: *Skolernes samarbejde. Kortlægning af skolernes kontakt med kommunale forvaltninger og andre institutioner*. 249 sider. ISBN: 978-87-7119-011-3. Netpublikation.
- 11:14 Christoffersen, M.N. & Hammen, I.: *ADHD-indsatser. En forskningsoversigt*. 129 sider. ISBN: 978-87-7119-013-7. Vejledende pris: 130,00 kr.
- 11:15 Oldrup, H., Korzen, S., Lindstrøm, M. & Christoffersen, M.N.: *Vold mod børn og unge. Hovedrapport*. 95 sider. ISBN: 978-87-7119-014-4. Vejledende pris: 90,00 kr.
- 11:16 Rostgaard, T., Bjerre, L., Sørensen, K. & Rasmussen, N.: *Omsorg og etnicitet. Nye veje til rekruttering og kvalitet i ældreplejen*. 207 sider. ISBN: 978-87-7119-015-1. Vejledende pris: 200,00 kr.
- 11:18 Böcker Jakobsen, T., Posselt Langhede, A. & Sørensen, K.: *Lige muligheder - støtte til udsatte børn og unge. Evalueringsrapport 1: Beskrivelse af igangsatte forsøgsprojekter*. 87 sider. ISBN: 978-87-7119-016-8. Netpublikation.
- 11:19 Albæk, K. & Brink Thomsen, L.: *Er kvindesag lavtlønsfag? En analyse af sammenhængen mellem løn og andelen af kvinder i enkelte arbejdsfunktioner*. 97 sider. ISBN: 978-87-7119-018-2. Vejledende pris: 97,00 kr.
- 11:20 Knudsen, L. & Egelund, T.: *Effekter af slægtspleje. Slægtsanbragte børn og unges udvikling sammenlignet med plejebørn fra traditionelle plejefamilier*. 161 sider. ISBN: 978-87-7119-019-9. Vejledende pris: 160,00 kr.
- 11:21 Kofod, J., Dyrvig, T.F., Markwardt, K., Lagoni, N., Bille, R., Termansen, T., Christiansen, L., Toldam, E.J. & Vilshammer, M.: *Prostitution i Danmark. En kortlægning*. 387 sider. ISBN: 978-87-7119-020-5. Vejledende pris: 380,00 kr.